Sosyalist

KURTULUŞ

• C. Moralı **28 Şubat Muhtırası ve Sonrası..** • N. Baykal **Birlik, Gruplar Ve Süreç** • Masis Kürkçügil **Yolun Başında ÖDP'ye Bir Bakış** • B. Sümer **21. Yüzyıla Doğru Türkiye ve Sol'un Misyonu** • Şaban İba **ÖDP Literatüründe Özgürlükçü Demokratik Cumhuriyet** • Tayfun Şen **Demokrasi Sorunu ve ÖDC** • Erdoğan Usta **ÖDP'de Esasa Dair...** • Mahir Sayın **Erkeği Öldürmek Sosyalizmin İlkesidir** • N. Baykal **Geçmiş ve Gelecek/Ne Yaptık? Ne Yapmalıyız?** • Erdal Kara **Bildiğimiz Tartışma** • Şaban İba **12 Eylül "Demokrasiye" Güdümlü Geçiş Süreci** • G.Kubilay/E.Usta **Birlik Süreci, Yeniden Yapılanma, Kriz ve Sendikal Hareket** • Kadir Akın **Sosyalist Demokrasi'yi "Laf Olsun Diye" Savunmadık** • S. Oktay Sinanoğlu **Kurtuluş'tan Kurtulmak** • G. Kubilay **"İlerletici Bir Eleştiri" Üzerine** • N. Zafer **Yasalcılık, Yasal Parti ve Kurtuluş** • K. Aydın **Kör Olası "Çöpçüler" "Aşkımızı" Süpürmeseler**

MART 1997 7

7
Sosyalist KURTULUŞ

Sosyalist

KURTULUŞ

MART 1997

Sayı: 7
Mart 1997
Ederi: 200.000 TL (KDV Dahil)
Yurtdışı Ederi: 5 DM
KASEM Ltd. Şti. Adına Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü:
Erdenay TÜRKER
Adres: Moda Caddesi Çakıroğlu İş Merkezi Kat: 4/87
Kadıköy-İSTANBUL
Havaleler İçin: Günay Kubilay Adına Pamukbank İstanbul Gaziosmanpaşa Şubesi Hesap No: 01229056 (Şube Kodu: 114)
Baskı: Ceylan Matbaacılık Ltd. Şti.
Matbaa Tel: (0212) 517 00 81 - 82

İçindekiler

• Sunuş 5

• 28 Şubat Muhtırası ve Sonrası 7

• Birlik, Gruplar ve Süreç.....17

* Yolun Başında ÖDP'ye Bir Bakış 35

• 21. Yüzyıla Doğru Türkiye ve Solun Misyonu.....45

• ÖDP Literatüründe ÖDC.....55

• Demokrasi Sorunu ve ÖDC 65

• ÖDP'de Esasa Dair.....79

• Erkeği Öldürmek Sosyalizmin İlkesidir 89

• Geçmiş ve Gelecek / Ne Yaptık? Ne Yapmalıyız? ..137

• Bildiğiniz Tartışma 173

• 12 Eylül "Demokrasi"ye Güdümlü Geçiş Süreci ...187

• Yeniden Yapılanma, Kriz ve Sendikal Hareket.....217

* S. Demokrasiyi 'Laf Olsun Diye' Tartışmadık.....229

* Kurtuluş'tan Kurtulmak.....235

* "İlerletici Bir Eleştiri" Üzerine.....265

* Yasalcılık, Yasal Parti ve Kurtuluş.....275

* Kör Olası "Çöpçüler" "Aşkımızı" Süpürmeseler... 295

Sunuş

Yayınımızı sürekli kılacak olanakların açığa çıkarılmış olması, teorik ve politik birikimimizin bir biçimde açığa çıkarıldığı anlamına geliyor. Ancak; yayında süreklilik politif perspektiflerimize ve birleşik sürecin isterlerine uygun belli bir sistematiğe oturtulmasını da gerekli kılıyor. Bu gerekliliğin yerine getirilmesi ise, sürecin bütünselliği ile verili "içsel" ve "dışsal" olgular gözönüne alındığında bir çırpıda olanaklı gözükmüyor ve doğrusu biraz zaman alacağa benziyor. Ama böyle bir sistematik ve rasyonal bir plan ihtiyacının nedeni yalnızca 'süreklilik' değil, elbette.

Yayınımız, kolektif bir inisiyatifin ürünü olarak süreklilik kazanmaya başladı. Bu süreçte olabildiğince politik sürecin isterlerine makro düzeyde yanıt(lar) verebilmek dergimizin eksenini oluşturdu. Zira henüz 5. sayımızda ifade ettiğimiz yayın politikamıza uygun bir yayın faaliyeti ve rasyonel bir plan dahilinde müdahil olmak esaslı bir ihtiyaç olarak kendini hissettiriyor. Böyle bir eksen üzerinden faaliyetin ilerletilmesi ve derinleştirilmesi, aynı zamanda verili eksikliklerimizin bir biçimde aşılması anlamına da gelecektir. Ne ki, "Verili durumumuz"un gerektirdiği siyasal duyarlılık ve inşa sürecinin ortaya çıkardığı bütünlüklü bir düşünüş sisteminin oluşturulamamış olması ve

farklılıkların daha bir öne çıkan öge olarak kendini hissettirmesi.... yayının belli bir sistematiğe oturması ve rasyonel bir plan dahilinde fonksiyonel olmasını güçleştiriyor.

Esas olarak, yeniden yapılanma süreci ve politik faaliyetin isterlerine göre oluşturulan bir yayın ekseni; teorik/politik üretim ve katkıdan, yeniden yapılanma sürecinin ortaya çıkardığı değişim/dönüşüm ihtiyacına kadar bir dizi yeni girişimin önünü açabilecek bir yönelime sahip olmayı gerektiriyor. Böyle bir gereklilik; bir yandan bu sürece kendi düzleminden yanıt(lar) üretmeye çalışırken, öte yandan sürecin gerektirdiği girişim, tartışma ve benzeri gelişmelerin hiç birinin yalnızca içsel olgu olmadığını hem bilince çıkarabilmek, hem de buna uygun tarz tutturabilecek bir eksen oluşturmayı becerebilmek, son derece önem kazanıyor.

Bu sayımızda, diğer sayılarımızda olduğu gibi, olabildiğince, belli bir plan dahilinde ülkenin ve partinin politik gündemi eksen alınarak hazırlanmaya çalışıldı. Fakat; bu sayımıza baktığımızda, dergimizdeki bir yazı yoğunluğunun hemen göze çarpacağı aşikardır. Zira; yukarıda değindiğimiz "verili ihtiyaçları"da gözönüne alarak, kısmen de olsa, planlanan yazıların dışında gelen bütün yazıları yayımlamayı uygun bulduk. Yani; yeniden yapılanma sürecinin ortaya çıkardığı farklı yaklaşımları içeren yazılara da yer verdik.

Bu yazı yoğunluğu içerisinde okurlarımız; gerek son siyasal gelişmeler ve durum, gerek partinin politik yönelimini belirleyecek politik eksen, sendikal hareketin krizi ve yeniden yapılanması, gerekse 'grubumuz' un yeniden yapılanma sürecine dair yaptığı tartışmalara... dair yazıları bulacaklar. Ayrıca, iki konuk yazarımız ile 'iki eski arkadaş ya da iki yeni dost'un uzun bir 'muhabbet' ini içeren yazılarımız da yer alıyor.

Gelecek sayıda görüşmek umuduyla...

Günay KUBİLAY

28 Şubat Muhtırası ve Sonrası...

C. MORALI

27 Şubat'ta kamuoyuna açıklanan ama aslında 4 Şubat'ta Erbakan'a verilmiş olduğu belirtilen ve altında Demirel'in imzası olmakla birlikte ordunun taleplerini yansıtan mektubun ardından toplanan Milli Güvenlik Kurulu'nun bildirisinin bir "28 Şubat Muhtırası" olduğu açıktır.

12 Mart 1971 Muhtırası'nı çağrıştıran ancak onun "1997 versiyonu" olan bu muhtıra ile birlikte Türkiye'deki rejim krizi yeni bir sürece girmiş bulunuyor.

Susurluk'taki malum kazanın derinleştirdiği rejim krizi siyasal alanda başlıca iki odağı güçlendirdi ve öne çıkardı; Refah Partisi ve ordu. Rejim krizinin hem bir nedeni, hem de bir sonucu olarak ortaya çıkan başlıca siyasal-toplumsal olgulardan birinin geleneksel burjuva siyasal partilerin temsil iddiasında oldukları kitlelerden kopmaları, temsiliyet yeteneklerini önemli ölçüde yitirmeleri olduğuna daha önceleri bir kaç kez değinilmişti. Bu "kopuş" ve "temsiliyet" sorunu esas olarak "merkez sağ" ve "merkez sol" diye tanımlanan alanlarda gözlenirken, bu partilerin güçsüzleşmesini ve bu alanın gereğinden fazla bölünmesini de beraberinde getiriyor. Kriz koşullarının "radikal" eğilimleri öne çıkarmasına bağlı olarak siyasal islamın çatı örgütlenmesi durumundaki RP güçleniyor. Geleneksel partilerden farklı bir ör-

gütlenmeye ve çalışma tarzına sahip olan RP yine daha önce işaret edildiği gibi bugünkü koşullarda en sahici ve en örgütlü partidir. Yine geleneksel burjuva partilerinden farklı özellikler taşıyan faşist partiler de, MHP ve BBP de, kriz koşullarının beslediği, güçlendirdiği odaklar durumundadır. Ancak Susurluk'la birlikte ortaya dökülen siyasal gerçekler, bu partilerin "çetelerle", yani gizli baskı aygıtı ve onun icra ettiği her türlü pislikle içiçe olmaları onları biraz sarstı. Eski itibarları biraz aşındı. Hatta bazı kamuoyu yoklamaları bu partilerin ciddi ölçülerde oy kaybettiğini bile gösteriyor.

İşte bu koşullarda geleneksel partilerden hiç biri RP'nin karşısına çıkıp onunla etkili bir siyasal mücadele yürütecek konumda değil. Böyle bir gücü ve anlayışı taşımıyorlar. Bu durumda iş bir başka geleneksel kuruma, yani orduya kalıyor. Nitekim içinde bulunulan kriz koşullarının artık ayırd edici özelliği ordunun bir siyasal parti gibi gündelik politikanın içine girmesidir. Tam bu noktada büyük medyanın da bu durumdan hoşnut olduğu ve ordunun bu tavrını kışkırtıp, desteklediği görülüyor. Örneğin yapılan bir takım kamuoyu yoklamalarında ordunun darbe yapmasını isteyenlerin oranının yüzde 30 olduğu ve bu oranın en fazla oy alan partiden bile fazla olduğu söylenebiliyor, yazılabiliyor. Örneğin aynı kamuoyu araştırmasına göre ordunun taleplerinin siyasi sözcülüğünü üstlenmesiyle birlikte de Demirel'in popülaritesinin çok arttığı, yüzde 78'e kadar tırmandığı belirtiliyor.

Ordunun da geleneksel siyasal partilerden farklı bir kurumsal yapısı ve politika yapma tarzı olduğu dikkate alınacak olursa rejimi tehdit ettiği söylenen ve geleneksel partilerin başa çıkamadığı bir siyasi hareketin, siyasal islamın karşısına bir başka güç çıkmıştır.

28 Şubat'a kadarki süreçte sistem içi politik kümelenmelerin bu iki gücün etrafında yoğunlaşması şöyle olmuştu; BBP, DYP'nin önemli bir kesimi, ANAP'tan bazı unsurlar RP'nin yanında saf tutarken, CHP, MHP, ANAP'ın büyük kesimi, DSP ordunun yanında yer almaktaydı. Hala sol içinden konuşma hakkı olduğunu düşünen İP de ordunun yanındadır. Türk-İş ve DİSK

gibi kitle örgütleriyle birlikte büyük medyanın da bu saflaşmada ordunun yanında olduğu unutulmamalıdır.

ÖDP, HADEP, EMEP, SİP gibi partiler, bazı sol gruplar ve başta KESK ve İHD olmak üzere bazı kitle örgütleri ise nesnel olarak "üçüncü bir cephe" oluşturmaktadırlar.

Ancak 28 Şubat sonrasında bu saflaşma değişmiş gözükmektedir; RP yalnızlaşırken DYP ve BBP'nin de ordunun yanına doğru hareketlendiği ve kendilerine hala "sivil siyasal güçler" demek hakkını gören geleneksel partilerin hemen tümünün ordunun yanında saf tutmaya başladığı gözlenmektedir.

Susurluk'tan 28 Şubat'a...

Son ayların önemli olaylarında bazen çatışarak, bazen uzlaşarak hep bu güçler karşı karşıya geldi ve mevzi kazanmaya, diğer tarafı geriletmeye çalıştı.

Son üç ayın en önemli olaylarını sıralayacak olursak Susurluk'taki kaza sonrasında ortaya çıkan durumu görüşmek üzere 22 Aralık 1996'da parlamentoda temsil edilen partilerin liderleriyle yapılan "Çankaya Zirvesi" ile başlamak gerekir. Bu toplantıda da RP ve ordu etrafında toplanan iki politik kümelenme karşı karşıya gelmiş ve anlaşıldığı kadarıyla "çeteler" konusunda uzlaşmaya giden bir yolun önünü açmışlardır. Daha sonraki süreçte bu uzlaşma giderek belirgin hale gelmiştir. Her iki tarafı da yakından ve içsel bir tarzda ilgilendiren bu konu gerçekten de tarafların herhangi biri açısından sonuna kadar üzerine gidilebilecek nitelikte değildir. Hepsinin şu veya bu ölçüde bulaştığı, içinde olduğu veya onay verdiği ya da en azından bilgi sahibi olduğu bir gizli örgütlenme açığa çıkınca bunun yol açtığı siyasal-toplumsal çalkantıların denetim altına alınması taraflar açısından bir zorunluluk olarak ortaya çıkmıştır. Nitekim belirli sınırlarda olayı durdurmak ve çok fazla ileri gitmemek konusunda ilke anlaşmasına varılmış gözükmektedir ve bu arada bazı pazarlıkların da halen sürdüğü söylenebilir.

TÜSİAD raporu son üç ayın bir diğer önemli olayı oldu. Burjuva egemenlik sistemine yeniden bir toplumsal meşruiyet kazandırma ve Avrupa ile ilişkileri güçlendirme kaygısıyla ileri sü-

rülen büyük burjuvazinin "demokratikleşme talepleri" yine çatışma halindeki her iki politik küme tarafından da hoş karşılanmadı. İki tarafın birden tepki gösterdiği bu önerilerin bir çoğunun asıl sahibinin sol hareket, işçi ve emekçiler olması, RP etrafında kümelenenlerin de, ordu etrafında kümelenenlerin de bildiği bir gerçekti. Dolayısıyla TÜSİAD raporu çatışma halindeki bu güçleri birleştiren, tepkileri ortaklaştıran bir rol oynadı. MGK'nin varlığını ve rolünü tartışma konusu yapması dolayısıyla en şiddetli tepkiyi ise ordudan gördü.

Taksim'e ve Çankaya'ya cami, kurban derileri, karayoluyla hac derken Sincan'da yapılan Kudüs gecesinin ardından tankların sokağa çıkması iki taraf arasındaki çatışmanın da doruğa tırmanmasına yol açtı. Daha sonra Çevik Bir'in "Demokrasinin balans ayarını yaptık" diye açıkladığı bu tanklı yürüyüş safları netleştirdi. "Ne darbe, ne şeriat" diyenlerin cılız sesleri tank gürültüleri ve ean sesleri arasında pek fazla duyulmadı. Oysa mevcut krizden demokratik bir çıkış yolunun ilk adımı darbeye de, şeriata da karşı çıkmaktan geçiyor. Ancak bu doğrultuda yeterince güçlü bir kitlesel yönelim görünmüyor.

1 dakika karanlık eylemi...

İşte tam bu noktada "Sürekli aydınlık için 1 dakika karanlık kampanyası" başlangıçta böylesi bir yönelimde gelişen kitlesel bir eylem olarak ortaya çıktı. Sadece son ayların değil son yılların en önemli kitle insiyatiflerinden biri olan bu eylem yaygınlaştığı ölçüde Susurluk'ta ortaya dökülen pisliklerin temizlenmesi hedefi muğlaklaştı ve RP liderliğinin eyleme saldırmasının da etkisiyle giderek ordu etrafında kümelenen politik odağın hegemonyası altına girdi. Evlerden sokaklara taşarak aktif bir kitle eylemi karakteri kazanan eylem büyük ölçüde RP'yi hedefleyen, mevcut laik düzeni savunan bir çizgiye kaydı. Böylesine büyüyen, yaygınlaşan eyleme solun yaklaşımı da ne yazık ki geleneksel kalıpların dışına çıkamadı. Kitlelerin sokağa çıktığını gören sol onlara "önderlik etme" misyonunu hatırladı ve pankartlarıyla, bayraklarıyla ortalığa döküldü. Aslında önce CHP'nin, 27 Mayıs öncesini hatırlatan tarzda ortaya çıkmasının ardından, di-

ğer sol gruplar ve partiler de ortaya çıktılar ve "eylemi çalmak" için birbirleriyle yarışa koyuldular. O kadar ki, bu eyleme daha farklı yaklaşması beklenebilecek ÖDP bile bu yarışın dışında kalamadı. O da bayrakları ile kitlelere öncülük etmeye, daha doğrusu diğer sol gruplar karşısında kendi kitlesini konsolide etmeye, "aynada kendisini görmeye" heves etti. Bu eyleme herkesin kendi sokağında, mahallesinde katılması gerekirken ve böylece yerel düzeyde çok geniş olanaklar ve yeni ilişkiler üretmek mümkünken kentlerin merkezi yerlerinde küçük topluluklar bir araya getirildi ve bir araya gelenlerin kendi özgün sloganlarını haykırıp, pankartlarını, bayraklarını sallayarak kendilerini tatmin etmelerine vesile oldu. Eylemi solun içine hapsederek orada boğma niyetinde olanlar da bütün bu olan-bitenleri memnuniyetle seyredip, teşvik etti. Mahalle ve sokak aralarında yer yer şenlik ve karnaval havasında hemen herkesin katılabildiği gösteriler düzenlenirken, şehirlerin merkezi yerlerinde ise esas olarak solun aktif unsurları ve onların radikal talepleri ile sınırlı kalan gösteriler düzenlendi. Bu arada evlerinden bu eyleme katılan geniş kitleler de şeriata karşı ordu tarafından dile getirilen "laik düzen"in savunulması taleplerine yöneldiler. Öyle ki, Susurluk'un örtbas edilmemesi için başlatılan eylem büyüyüp genişledikçe başlatanların ve solun insiyatifinden çıkıp esas olarak siyasal süreci kendilerine göre yönlendirme olanağına sahip büyük siyasi güçlerin, yani ordu etrafında kümelenen politik gücün hegemonyası altına girdi.

Bu koşullarda, ÖDP de dahil olmak üzere, sol hareketin bu eylemden elde ettiği kazanımlar sınırlı kaldı. Ama bütün bu eleştirilere karşın tipik bir "orta sınıf" eylemi olan bu kampanyanın kitlelerin toplumsal bilincinde yarattığı değişim, siyasal mücadeleye katılım hakkını ve sorumluluğunu geliştiren özelliği son derece önemliydi. Dolayısıyla toplumsal mücadelenin gelişimi açısından yine de ciddi bir kazanımdı. Solun basiretsizliği nedeniyle daha iyi değerlendirilememiş olması onun önemini ve toplumsal bilinçte bırakmış olduğu izlerin anlamını ortadan kaldırmaz.

ABD gezisi ve kim kazandı?

Bu kriz ortamında çatışma halindeki siyasal güçlerin diğer taraf üzerinde üstünlük kurmaları açısından ABD'yi yanlarına almaları çok önemliydi. ABD'nin Türkiye açısından önemini ve siyasal sürece koyacağı ağırlığın anlamını herkesten daha iyi bilen taraflar Şubat ayının sonlarında birlikte bir ABD gezisine çıktılar ve orada "Yeni Dünya Düzeni"nin patronunu kendi taraflarına kazanmaya çalıştılar. Zaten kendisi de ordunun tarafında yer alan büyük medyaya bakılırsa ABD Çevik Bir'e daha iyi davranmıştı. Abdullah Gül'e pek yüz verilmezken Çevik Bir "15 dakika ayakta alkışlanmış"tı! Erbakan'ın prensi Gül ise ABD yetkililerinin kendisine "RP'nin tek temiz ve dürüst parti olduğunu" söylediklerini belirtiyordu. Gerçekten ne olup-bittiğini anlamaya çalışarak gazeteleri okuyanlar, televizyonları izleyenler boşuna "haber" aradılar. Buldukları şey haber değil iki taraftan birinin "propaganda"sını yapan yorumlar, kanaatlardı. Ve anlaşıldığı kadarıyla "büyük patron" her iki tarafı da dinlemiş, anlamaya çalışmış ve güçlerini ölçmeye çabalamış, kimin "içeride" daha etkin olduğunu kavramaya uğraşmıştı. Bunun ötesinde bir şey pek sezilmedi.

Bu noktada gerçekten de gerek ABD ile ilişkiler, gerekse de daha genel olarak Türkiye'nin dış ilişkileri, uluslararası ortam Türkiye'nin iç siyasal sürecini ve yönelimlerini ciddi bir şekilde etkileyecek, hatta belirleyecek düzeyde önem taşıyor. Bu yılın, 1997'nin "çözüm yılı" olduğu söylenen Kıbrıs sorunu, Türkiye'nin Avrupa ile ve bu arada özellikle Yunanistan'la ilişkileri, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üye olmasına ABD'nin yaklaşımı, ABD'nin Ortadoğu'ya yönelik hesaplarında Türkiye-İran ve Türkiye-İsrail ilişkileri yaşamsal önemdedir. Bunlara ilişkin sağlıklı analizler yapılmadan Türkiye'nin iç siyasal sürecinin yönelimlerine ilişkin doğru değerlendirmeler yapmak ve politikalar saptamak mümkün değildir. Hele de "darbe" tartışmalarının yoğunlaştığı koşullarda bu "dış ilişkilerin" ve sorunların analizini yapmak daha da büyük önem taşır. Çünkü başından üç darbe geçmiş bir ülkenin solu olarak bilmek zorundayız ki, bu dar-

belerde iç siyasal ve toplumsal faktörler kadar, bazen onlardan da fazla, dış ilişkiler, uluslararası faktörler rol oynamaktadır. Örneğin Avrupa'daki hıristiyan demokrat partilerin liderlerinin Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne aday üye olamayacağını açıklamaları son derece önemli bir gelişmedir. Bu açıklama ile birlikte Türkiye'nin Avrupa Birliği dışında kalması ağırlıklı bir ihtimal ise bunun Türkiye'deki iç siyasal ilişkileri derinden etkileyeceği tartışma götürmez. Ya da son günlerde Türkiye-İran arasındaki gerginliğin nedenleri bölgede bir hegemonya savaşının ötesine gidiyorsa, örneğin İran devletinin radikal islamcı gruplarla yakın ve örgütlü bağlarını geliştirmesi gibi bir nedeni varsa bu da iç siyasal gelişmeleri ciddi bir şekilde etkiler. Ordunun RP'ye karşı harekete geçmesinin esas nedeni durumuna gelir ki, böylesi bir sürecin sonunun nereye varacağını kestirmek güçleşir. İşte Taksim'e cami yapılması veya kesilen koyunların postlarının kimin tarafından toplanacağı sorunundan darbe falan çıkmayacağı ne kadar aşikarsa, yukarıda değinilen sorunların herhangi birinden dolayı darbeye kadar giden şiddetli siyasal sarsıntılar ve iç siyasal süreç açısından beklenmeyen gelişmeler meydana gelebilir...

İlk hedef milli mutabakat hükümeti...

İşte bu olayların yarattığı ya da daha doğru bir ifadeyle bu olaylar vesile edilerek yaratılan gerilimin doruk noktasında toplanan MGK ve ardından yapılan ve "yaptırımlardan" söz ederek "tavsiye"den değil de bir emir tarzında "bildirmek"ten dem vuran resmi açıklamadan sonra herşeyin eskisi gibi yerinde durması beklenemez. Önümüzdeki haftalar veya aylar artık bazı yeni gelişmelere gebedir.

Neler olabilir, hangi olasılıklar söz konusudur?

27 Şubat Muhtırası ve MGK toplantısından sonra Refahyol koalisyonunun sürmesi zordur. Aslında RP'ye "iktidardan çekil" denmiştir. Parlamento içindeki güç dengeleri RP'nin dışında bir hükümet ortaya çıkarmaya olanak sağlayan bir tarzda değişikliğe uğratılırsa böyle sonuç alınmaya çalışılacaktır. 12 Mart ve 12 Eylül'den farklı olarak hükümette tek bir parti değil, iki partiden

oluşan bir koalisyon bulunmaktadır. Dolayısıyla RP'nin tutumu ne olursa olsun MGK bildirisiyle hiç bir sorunu olmayan, "laikliğin teminatı biziz, demokrasinin teminatı, bekçisi silahlı kuvvetlerdir" diyen Çiller'in DYP'sinin hükümetten çekilmesi mümkündür. Anlaşıldığı kadarıyla "kontrollu bir gerilim" politikası izleyerek DYP'nin ordunun baskısıyla hükümetten çekilmesi ve böylece koalisyonun sona ermesini bekleyen RP "mağdur" ve "mazlum" durumuna girerek bunun siyaseten pirimini toplamayı düşünmektedir. Evet, herhalde bu hükümetin devam edeceğini RP de umuyor değildir. Ama "resmen" de bitişinin ardından RP'nin bir erken seçimi isteyeceği belli olmakla birlikte diğer partilerin buna yanaşmayacağı da şimdiden bellidir. RP dışındaki partilerin kuracağı üçlü veya dörtlü bir koalisyon ise şu veya bu biçimde bir "milli mutabakat hükümeti"nden başka bir şey olmayacaktır. Yine eskiden beri bunun en hararetli savunucusu olan Bülent Ecevit, muhtıradan hemen sonra modeli somutlamıştır; liderlerin dışında kalacağı bir "teknokratlar hükümeti." 12 Mart'ta da tam buna benzer bir yol izlendiği hatırlanacak olursa, Nihat Erim'in "beyin kabineleri"ni çağrıştıran bu modele o dönemde karşı çıkan ve böylece daha sonraki süreçte CHP'yi yüzde 40'lara taşıyan Ecevit'in nereden nereye geldiği de bir kez daha ortaya çıkmaktadır...

'Milli mutabakat'tan başkanlık sistemine...

Evet, ilk akla gelen ve aslında ulaşmak için gerilimin özel olarak tırmandırıldığı hedef "milli mutabakat" hükümeti olarak gözükmektedir. Bu, mevcut parlamento aritmetiği içinde sağlanamazsa bir adım daha ileri giderek anayasa değişikliğiyle Demirel'in Pakistan örneğini ileri sürerek son zamanlarda sık sık vurguladığı Cumhurbaşkanı'na meclisi fesh etme yetkisi tanınabilir. Ya da sürecin seyri oluşturacak yeni hükümetle böylesi bir anayasa değişikliği yapılmasına da gidebilir. Böylece ordunun sözcüsü konumundaki Cumhurbaşkanı elindeki bu yetkiyle meclise, partilere istediğini yaptırma olanağına sahip olacaktır. Ordunun istediği önlemleri almayan, içinden uygun hükümet formülleri çıkaramayan bir parlamentonun üstünde

"Demokles'in kılıcı" gibi sallanacak bu fesih yetkisi yine tartışmaları yapılan bir başkanlık veya yarı-başkanlık rejimine geçiş açısından da önemli bir adım olur.

Muhtıra ile sarsılan hükümetin kendine göre önlemler almaya çalışması ve iktidarda kalmak için çaba harcaması da doğaldır. 1998 Temmuz'unu beklemeden Çiller'in başbakanlığı devralması ve bir yıl içinde erken seçime gidilmesi yine akla gelen ve tartışılmaya başlanan bir formüldür. Koalisyon protokolü de buna olanak vermektedir ve hükümetin buna benzer bir yola başvurmadan ayakta kalamayacağını görmesi durumunda gündeme gelmesi mümkündür. Ancak bu durumda da gerilimin düşmesi, mevcut kriz ortamının aşılması beklenemez. RP'nin "mağdur olmuş" bir parti havasını yaratarak ve daha sonra bunun primini toplamayı hesaplayarak hükümette kalmaya devam etmesi ve dolayısıyla şu son bir yıl içinde yaşanan krizlerin benzerleriyle bir süre daha yaşamaya devam ederek ilerlenmesi de mümkün ama zayıf bir olasılıktır, ama yine de bir olasılıktır. İki tarafın da etrafında toparladığı güçleri konsolide etmek için çeşitli bahanelerle gerilimi tarmandıracağı böylesi bir sürecin uzun sürmesi beklenemez. Zaten muhtıranın ertesi günü DYP kanadından duyulmaya başlayan sesler bu gerilime DYP'nin fazla tahammül edemeyeceğinin işaretlerini vermektedir. Kendisini kurtarma çabasındaki Çiller'in iktidarda kalmaya ihtiyacı vardır ama DYP çoğunluğunu aynı şekilde arkasında tutmaya daha ne kadar devam edeceği tartışmaya açıktır.

Bir yanda yalnızlaşan RP'ye, öte yanda ordu etrafında kümelenen politik güçlere bakıldığında bunların arasındaki çatışmadan daha demokratik bir ülkeye doğru açılımlar beklemek mümkün değildir.

Yönetenler arasındaki bu çatışmaya yönetilenler, ezilenler kendi öz talepleri ile müdahil olmazsa daha aydınlık bir Türkiye gökten zembille inmeyecektir. Dolayısıyla başta ÖDP olmak üzere, sol hareket, yine başta sendikalar olmak üzere, kitle örgütlerini ve Kürt hareketini de içeren bir blok oluşturarak erken seçim için toplumsal bir baskıyı yoğunlaştırmaya çalışmak

zorundadır. Seçim ve siyasi partiler yasasında gerekli demokratik değişikliklerin yapılmasıyla gidilecek bir erken seçim daha demokratik bir toplum yaratmak için bugünkü koşullarda atılacak bir ilk adım olacaktır... Bunun bir ilk adım olduğunu unutmadan ve daha bunun sonrasında uzun bir mücadele sürecinin yaşanmak zorunda olduğunu bilerek bu ağırlaşan krizden sol güçlenerek çıkmanın hesaplarını yapmak zorundadır...

Birlik, Gruplar ve Süreç

N. BAYKAL

Gerek ülke de gelişen koşulların ürünü olarak, gerekse bu gelişmelere koşut Parti içindeki yaşananlar, belki tekrar tekrar 'birlik' sorununun ele alınıp irdelenmesi gereğini karşımıza dikiyor.Bu nedenle de, her ne kadar sanki yürüyüşü yavaşlatıyor gibi görünse de, koşullarımızı kavrayabilmek için bazen duraklamalara, bazende geriye dönüşlere ihtiyaç oluyor.Anlamsız gibi görünen bu geriye dönüşler, aslında tutarlı bir tarzda ele alındıklarında, ileriye doğru sıçrayışların basamak noktaları olabilirler.Şüphe yok ki sorunun bizi sıçratması gibi,geriye de savurabilme olasılığı vardır.Tüm bu şekillenişler soruna nasıl eğileceğimizle yakından ilişkilidir.

Eğer geçmişe dönüşler basit bir doğrulama ameliyesi olarak ele alınıyorsalar, böyle bir tarzın, ilerletici olabileceğinden söz etmek mümkün değildir. Bu bilimsel olmaktan uzak, nesnelliği gözardı eden, bir yaklaşımdır.

Parti'nin ilk ortaya çıkışıyla bugün geldiği nokta arasında,sürecin ürettiği ,oldukça önemli farklar vardır. Her şey bir yana Parti'nin genişlemede gösterdiği hız ve politik sahnede tuttuğu rol bu farkların somut tezahürleridir.Sadece bu faktörler düşünüldüğünde bile bir geriye dönüş, aynı zamanda, bir kıyas olanağı sunacaktır. Öncelikle böyle bir parti'yi oluştururken düşünü-

lenlerle,ortaya çıkan gerçekliğin karşılaştırılması yürüyüşümüzün sağlığı açısından önem kazanmaktadır.Esas doğrultuyu yörüngeden çıkarmayacak sapmalar pek önem taşımamakla birlikte ,hedefi bir yana koyan yaklaşımlarla hemen her düzeyde savaşımı sürdürmek kaçınılmaz olmalıdır.

Bu nedenle, gerek içe dönük tartışmalar da gerekse dışa dönük mücadele de, üslup ve araçlar konusunda yeterli dikkat içinde olmamak, kendiliğinden sürecin hedefleriyle çelişebilme sonucunu doğurabilecektir.Çünkü bazen sanki hedefle çok uyuşur gibi görünen talepler ve bu yoldaki acelecilik yolun karmaşıklaşması tehlikesini bağrında taşımaktadırlar.

Parti Oluşum Süreci

ÖDP belki de, bugüne kadar ülke de sosyalizm alanında cereyan eden koşullar düşünüldüğünde, nevi şahsına münhasır bir örnektir.Böyle bir oluşumun şekillenmesi,esas olarak, başta sosyalizm planında dünya ölçeğinde ortaya çıkan olguların, ülke planında ise Eylül'ün ürünüdür demek, pek yanlış bir saptama olmayacaktır.Ama bunlar yanında sayılmasa da bir yığın faktör bu süreci şekillendirmiştir.Nitekim buradan öteye yürüyüşün ortaya çıkaracaklarının da kendine özgü bir karekteri olacaktır.Bu olayın bir yüzüdür.

Olayın bir diğer yüzü ise; bizatihi bu oluşumda yer alanların gelişmeleri kendilerine göre yorumluyor olmalarıdır,Her şey bir yana daha başlangıçta referans noktaları farklıdır.Bu nedenle de bu türden bir farklılık sağlıklı bir yaklaşımın elemanter bir noktası olabileceği gibi, tutucu bir unsur haline de dönüşebilir. Bu evrede sorun günü geleceğe bağlamaya çalışırken eklektik bir yaklaşımdan uzak,geçmişi göz ardı etmeyen bir perspektife sahip olmaktan geçmektedir.

Geçmişin kaba bir tekrarı görüntüsü en çok kendini ,sorunları irdelerken, geçmişle bir tarzda örtüşmekte göstermektedir.Bunun basit bir şekilde geçmişin doğrudan devamı gibi olması gerekmemektedir.Geçmişin yeni kurgular içinde sergilenmesi de o'nu yeni yapabilme yeteneğine sahip kılmamaktadır.Sorun zaten bu anlamda yeniyle ne anlatıldığında düğümlenmektedir.Ön-

celikle bu evrede bu temelde bir anlaşma gerekmektedir ki bu da; sosyalizmimizin içini demokratik bir içerikle doldurmak,yani farklılıklarımızla ortaklaşabilmek yeteneğine sahip olabilmektir.Tartışmaya gerek yok ki bu, gelişen sürecin bir evresinde, sorun tespiti anlamına gelmektedir ve geçmiş birikimi göz ardı etmeyen bir yaklaşımla anlam kazanabilecektir.

Nitekim geçmiş akla getirildiğinde, eğer sözünü ettiğimiz gelişme olmasaydı,bu kadar farklı unsurun(grup,eğilim, birey) Parti adı altında bir araya gelmeleri bir yana, herhangi bir birlik oluşturmaları olanağı bile olamazdı.

Ülke bazında sosyalizmin (konu itibariyle)ilk şekillenişi bir yana konursa,dönüşüm olanaklarının doğmasına neden olan momentler olarak, öncelikle Mart ve Eylül'ün akla gelmesi oldukça doğaldır.İki olgu iki yenilgi anlatıyor olmalarının yanında, ilki kısa bir sürede sosyalizm planında bir atılımın vesilesi olmuşken, ikincisi özellikle Dünya planında bir gerileyişle çakıştığında sancılı bir süreç haline dönüşmüştür.Yaşanan koşulların ağırlığı, çözüm sürecinin de kolaycılıktan uzak bir tarzı gerektirdiği, ama bunun oluşması olanaklarının da yolunu açtığı, bir o kadar gerçektir. Bu nedenle geçmişle ilişkilerimizde bugün beğenmediğimiz noktaları görmezden gelme veya yok sayma yerine ,o maddi koşullarda ,bunları nelerin ürettiğini yakalamaya çalışmak çok daha akla yakın bir yol olacaktır.

Mart sosyalizm planında geçmişten, bir anlamda radikal, bir kopuşu anlatmaktadır,Bu değerlendirmelerde kullanılan ölçütler ne olursa olsun, radikal saptamasında, herkes hem fikirdir.Oysa sosyalizmin içerdiği muhteva itibariyle düşünüldüğünde, bir gelecek toplum tasarımı noktasında, zamanın 'taraflarının' hemen tümünü kesen zaafların farkına varmaktan oldukça uzak , bir yaklaşım sözkonusudur. Gerçekten bu belirleme ışığında ortaya çıkan gruplar son tahlilde bir anlayışın ,sosyalizmi monolitik olarak yorumlayan bir anlayışın,ürünleridirler.

Bir anlamda Eylül'e hemen tüm 'gruplar' bu yaklaşımla şekillenerek evrildiler.Ama Eylül sonrası gelişmeler, özellikle sosyalizmin Dünya planında yaşadığı hegemonya kaybı,bir bütün

olarak sosyalizmin sorgulanma olanaklarını ortaya çıkardı.Bu sorgulama süreci diğer yüzüyle sosyalistlerin çok değişik alanlarda birlik girişimleri ve 'birlik' irdelemeleriyle de örtüştü.Çünkü sosyalizmimizin sorgulanması, geçmişin sorunu ele alırken başvurduğu şablonunda (devrimci-reformist),sorgulanması gereğini karşımıza dikiyordu.Belirtmeden geçmek yanlış olacaktır:bu meselelerin(devrimci-reformist) ele alınmasının yanlışlığı değil, tek başına bunlarla yürümeye kalkışmanın yetersizliğiydi , söz konusu olan. Biliniyor ki ortakça bir Parti'de buluşma fikrinin Kurtuluş bazında biçimlenmesi 'seçim partisi' olgusunda ifadesini buldu.Bu perspektifin de bir ürünüdür gelinen nokta.Ama yine bunun yanında beklenen, ortak yürüyüşün geçmişin sahici olmayan konumlanışlarının aşılması olanaklarını da, sunabilmesiydi.

Daha başından beri bir ayrışma ve sentezden sözediliyor oluşu peşinen pratik temelinde yeni bir şekillenmeyi anlatan formülasyondur.Herhalde bu evrede, bu yaklaşımın terkedilmesi gerektiğini anlatan bir gelişmeye, işaret etme olanağı yoktur.Zaten bu bağlamda alınacak yol bir sentez ve ayrışmayı anlattığı ölçülerde 'grup' çercevesini de aşan bir rol oynayacaktır.Yani gruplar arası birlik, eğer bir 'ayrışmadan' söz ediliyorsa, Gruplar arası bir 'ayrışmayı' değil ,grupları da kesen bir gelişmeyi içeren bir süreç olacaktır.Tüm kuşkular bir yana olayın mantığı bunu gerektirir.Ayrıca unutulmamalıdır ki Partiyi oluşturan bileşenlerden bir kısmının(önemi yadsınamayacak bir kısmının) adı da 'gruptur'.Eğer sorun 'grupçuluksa' bunu 'birlik 'lafları etmeden,'parti' kurmadan yapabilme olanakları çok daha fazladır.

Parti , Grup İlişkisi

Gerçekten grup karşıtlığı Parti'de ,özellikle iç tutarlılığı olmayan bir muhteva taşımasıyla,kendini göstermektedir.Bu durum adeta geçmişle sağlıklı bir hesaplaşma yapılamamasının somut olarak yansımasıdır.Şüphe yok ki bu yaklaşım sorunu bir tarzda görmenin sonucudur. Bir diğer yaklaşım ise Parti oluşumunun bir süreç ürünü olacağını gözardı eden anlayıştır.Bunlara göre de grup iptali, bir çırpıda, İstenen Parti'ye ulaşmanın yolu-

dur.Şu veya bu biçimde sürecin sağlıksız analizi Birlik sorununa eğilme tarzından kaynaklanmaktadır.Bu nedenle de hedefle bağlantısı kurulmayan bir Birlik yaklaşımının, Birlik'i değil, kısa bir süre de dağınıklığı çağıracağını görmek için büyüteç kullanma gereği yoktur. Nasıl dünkü parçalanmanın son tahlilde nedeni bir sosyalizm anlayışıysa ,bu tutumda , bir sosyalizm anlayışının ama geçmişden gerekli dersleri çıkaramamış bir sosyalizm anlayışının, sonucudur.Bu anlamda da tersten geçmişin tekrarıdır.

Parti tüzüğüne göre 'program ve tüzük zemininde eylem birliği esastır'. Ama yine aynı tüzük maddesine göre 'kararların uygulanmasına katılmak gönüllülük esasına dayanır'.Hemen bu satırın devamında ise 'Ancak karara katılmayanlar karşı eylem örgütleyemezler.' diyor.Eyleme katılmayı gönüllü hale getiren ama karşı eylem örgütlemeyi yasaklayan tüzük maddesi zımnen herhangi bir karar veya kararlar bütününe karşı örgütlenmeyi yasaklamıyor.Dolayısıyla da bir anlamda 'grupçuluğu 'teşvik ediyor. Zaten tüzükten aldığımız satırların hemen üzerindeki paragraf bunu açıkca belirtiyor: 'Parti, üyelerinin birey, çevre veya platform olarak tutum ve görüşlerini tüm partiye ve kamuoyuna duyurma hakkı vardır.' Bunun doğrudan tercümesi 'tüzük ve program zemini' terkedilmeden örgütlenme serbestisidir.Çünkü Parti'ye duyuru bir yana kamuoyuna bile yapılabilecek bir duyurunun doğrudan bir örgütlenmeyi gerektirdiği çok açıktır.Hele bazen Parti'nin bile bu durumlarda çektiği güçlükler akla getirilirse, sorun daha da çabuk, kavranabilir bir içerik kazanacaktır.

Tüm bunların bilinmesine karşın, 'grupçuluğa' karşı çıkış ,Parti'yi daha ciddi ve disiplinli bir yapı haline dönüştürmek çabasının bir ürünü de olabilir.Bu anlaşılabilir bir yaklaşım tarzıdır.Ama bu bağlamda da öncelikle Parti'yi oluşturmada yoğun bir çaba gösteren grupların,buraya gidişi nasıl engelledikleri somut olarak gösterilmek durumundadır.En azından bunun somutça gösterilmeye çalışılması duygulara dayalı tartışmaların yerini mantıki tartışmalara bırakma olanağını doğuracaktır.Doğaldır ki bu yapılırken de 'çoğulcu bir kitle partisi'nden ne anlaşıldığı dolaysız bir tarzda izah edilmek zorundadır.

Sorunsal bağlamında, tarihen bilinen, bir tartışmayı hatırlatmak bizlerin ilişki biçimlerinin belirginleşmesi açısından da yararlı olacaktır.

Lenin'in 'Bir Adım İleri İki Adım Geri' isimli eserinde, esas olarak, tartıştığı sorun örgüt anlayışıdır.Gerçekten de Lenin'in de dediği gibi özellikle tüzüğün birinci maddesi dolayımıyla iki farklı örgüt anlayışı tartışı!mıştır.Yine bu biçime değgin sorun üzerinden Lenin bir tüzük maddesi üzerinden ayrılığını manasız bulduğunu belirtmiştir. 'Menşevik' ve 'Bolşevik' nitelemelerini peşinden getirecek sorun ise, daha değişik bir nedenle ortaya çıkmıştır.

Biliniyor ki Lenin Martov'a göre ,en kaba ifadesiyle, daha disiplinli bir parti talebi içindedir.Oysa buna karşın Martov'a göre de grup-parti bağlamında parti disiplini esastır.Yani Martov da 'parti disiplini anlayışı,bir devrimcinin bağlı olduğu daha alt düzeydeki belli bir gruba karşı yükümlü olduğu görevleri yerine getirme anlayışının ötesine geçmeyenler'e karşıdır. Biliniyor ki bu tartışmanın cereyan ettiği parti 'gizli' bir partidir.Daha bir çok faktör açısından kıyaslandığın da da Partimizle oldukça fazla farklılıklar göstermektedir.Ama bu evrede sorun bu değildir.Bu hatırlatma ile amaç, bu evrede grup iptali talebi içinde olanların istedikleri parti konusunda kafaların pek açık olmadığını göstermektir.Üstelik grup oldukları savında olanların karşısında neyi, nereye kadar,nasıl yapabileceklerini gösteren bir tüzük de vardır.

Aslında sürecin bu evresinde grup iptali talebi parti içinde açıklığı ortadan kaldırma tehlikesi içeren bir taleptir.Çünkü grupların da parti oluşumunda önemli bir yer tuttuğu bir parti de gizliliği (hem de tüzüğün sunduğu olanaklara karşın)teşvik etmek anlamına gelmektedir.Yani hiç bir noktasıyla iç tutarlılığı olmayan bir taleptir.

Gerçekten bir sentez ve ayrışmadan yana olanların yapmaları gereken, bu türden anlamsız gerilimlere yol açacak tutum alışlar yerine, siyasi mücadele içinde bu sonucu elde etmeye çalışmalarıdır. Çünkü kendiliğinden ortaya çıkmamış grupların ortadan kalkmaları da kendiliğinden olamayacaktır. Ancak gelişen

pratik sürecin grupları parti bünyesinde anlamsızlaştırmasıyla bu sonuca ulaşılabilecektir.Bu da ciddi bir fikri çarpışmaya uygun bir zemine vurgu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla da güncel politikayı kesintisiz bir biçime dönüştürebilmek için gösterilecek çabalar, Aynı zamanda Parti'de sağlıklı bir ayrışmanın olanaklarını ve grupların dönüşmesi fırsat(lar)ını üretebilecektir.

Yayın Üzerine

Biliniyor ki, Parti içinde, anlamlı bir karşı çıkış olmamasına ve hatta daha çok gereği üzerine vurgular yapılmasına karşın, Partiyi bir anlamda güncel politikayla ilişkilendirecek bu araç(lar) bir türlü üretilememektedir. Böyle bir araç Parti'yi dışa dönük olarak işlevsel kılması kadar, içe dönük olarak bir harmanlanma olanağı da sunabilecek, yani ÖDP'lileşmenin yolunu açabilme fırsatı yaratabilecektir. İlginç ve ilginç olduğu kadar komik bir yaklaşım ise bu türden adımların önünde engel olarak, grupların çıkardığı dergilerin görülmesidir.

Bu bakış açısı öncelikle durumu doğru analiz etmemektedir.Parti'nin örgütsel bağlayıcılığının sınırları düşünüldüğünde (tüzük hükümleri çercevesinde) bu yaklaşım pek anlam ifade etmemektedir.Tüm bunlar bir yana bu yaklaşım, Parti'nin potansiyel zenginlikleri bazında, bu türden yayınların içeriğiyle değil sadece görünümüyle ilgilenmektedir.Aynı yaklaşım,tüm bunların yanında, sorunun ele alınışında düzey ve işlev farklılığını gözardı etmektedir.

Parti'nin kitlelerle birleşebilmesinin yolu savunduklarını berrakça ifade edebilme ve yine bu görüşlerinin kitlelere bir tarzda ulaştırabilmesinden geçmektedir.Şüphe yok ki, en geniş anlamıyla, araçlar somut koşulların sunduğu olanaklarla bağlantılı düşünülmek zorundadır.Nitekim gerek örgütlenme biçimleri, gerekse mücadele biçimleri somut koşulların analizi üzerinde yükselmek durumundadırlar.Tarihin ve 'coğrafya'nın her dönemine uyabilecek araçlardan mutlak olarak söz edebilmek olanağı yoktur.

Nasıl dün sosyalizmin dünya planındaki başarıları,bu coğrafya da da olumlu bir takım sonuçlar ürettiyse, aynı şekilde özel-

likle başta Sovyetler Birliği'nde yaşananlar olmak üzere, genelde sosyalizm planında ki başarısızlıklar da aynı yansımaları tersten gösterdiler.Özetle söylemek gerekirse bu, sosyalizm adına bir hegemonya kaybıydı. Bu nedenle de kaybın kazanıma dönüştürülebilmesinin yolu, yitirilen mevziler için tekrar mücadelelerden geçmektedir.Belki hiç de ispatı gerekmeyen konular için yoğun emek sarfını gerektirmektedir.

Gelinen yer itibariyle, her ne kadar a priori tüm referans noktaları artık tartışılır bir haldeyse de, bir çırpıda referans noktası olmakdan çıkmamaktadırlar. Oysa aynı referans noktalarında çakılı kalmak ise, bir arada bulunabilme ve bunu sürekli kılma olanaklarını sunmamaktadır.İlk olarak bir araya geliş sosyalizmi eski türde kavrayışda bir kuşku içermektedir.Ama aynı kuşku bir arada duruş için yeterli olamamaktadır.Bu nedenle hem kuşkuyu geliştirip hem de onu aşmaya çalışmak yeni bir kültürel iklimin oluşturulması anlamına gelmektedir.Kuşkuyu geliştirmek hem kendinle, hem de benzerlerinle daha çok tartışmak,ama onu aşmaya çalışmak bu kuşkuyla yaşabilme becerisi gösterebilmektir.Özellikle bu evrede bu fikri çarpışmayı geliştirecek bir ortam yaratmak çabasıdır.Bu nedenle fikri bir çatışmadan değil bunun eksikliğinden şikayet etmek gerekmektedir.Başka biçimler yaratılmadıkça bu gün bunun araçları ancak dergiler olabilmektedirler.

Tekrara gerek yok ki bu tartışmalar somutun karşımıza diktiği sorunlarla ilintili olmadıkça,ilerletici olmadıkları gibi ,geçmişin basit bir tekrarını çağrıştırır bir posizyon alışa neden olabileceklerdir.Yani düşünsel bir zenginlik değil bir kısır döngü handikabı da kendini dayatabilecektir.Zaten bu durumu göremeden grupların fesholmasından, farklı dergilerin gereksizliğinden söz edenler aslında Parti'nin felsefesini,çoğulculuğu reddetmektedirler.Yani monolitizmi savunmaktadırlar.Eğer bugün Parti de yeterince bir tartışma ortamı yoksa bunun nedeni bilinsin ki güncel pratik faaliyetin süreklilik kazanamamasıdır.Teorik bir zenginlik pratik yaşamdan kopularak üretilemez. Çünkü teori, pratik yaşamın karşımıza diktiği sorunlara cevap arayışıdır.

Siyasal gelişmeler başdöndürücü bir hızla biçimleniyorlar. Bu siyasal hıza yetişememek, siyasal arenadan tasfiye ile eş anlamlıdır.Bu salt uzun bir süre siyasal arenada, etkili olmak bir yana, hiç yer alamamış bir siyasal hareket için çok daha fazlasıyla geçerlidir.Siyasal arenada boy gösterebilmek, hemen her düzeyde bir güç işidir. Gerçekten oluşturulan birlik, Partimiz, soruna bu anlamda bir cevaptır, ama tek başına yeterli bir cevap olamadığı ise gerek kendi yapılanışındaki zaaflardan ve yine politik arenaya müdahil olabilmesindeki yetersizliklerden açıkca görülüyor.Bu nedenle bu durumun aşılabilmesi için gerekli adımların atılamaması,yani gecikme,geçmiş deneyler de düşünüldüğünde telafisi mümkün olmayan sonuçlara yol açacaktır. ilk olarak bir siyasal tahlilin ulaşması gereken sonuç budur.Yine bu tahlile bağlı olarak gerekli adımların atılmasıdır.

Parti'nin yapılanışındaki zaafları tespit ve bu yolda ,yani zaafların aşılabilmesi yolunda, atılacak adımlar salt Parti bünyesiyle sınırlı adımlar olabilemezler. Parti bünyesiyle ilgili olarak atılacak içe dönük örgütsel adımlar kadar, karşılıklı etkiler itibariyle dışa yönelik adımlar da bir o kadar önemlidirler. Çünkü kitleler bazında her genişleme örgütsel düzeyde karşılıkların yaratılması zorunluluğuyla bizleri karşı karşıya getireceklerdir. Tüm bu gelişmeler ise her düzeyde karmaşıklaşan ilişkilere çözüm önerilerini zorlayacaktır. Kendi içinde canlı bir tartışma ortamı ve bunun ürettiklerini dışarıya yansıtabilme yeteneği gösteremeyen Parti'nin, bırakalım kitlelere yön vermesini, kendinin ayakta durması dahi güçleşir. Bu koşulların dönüştürülebilmesi olanağının yaratılamaması, yine pratik yaşamdan kopuk iç tartışmaların şekillendiği bir ortam ve çürümeyle bizlerin yüz yüze gelmesi anlamına gelecektir.

Politik Yönelim

Uzun bir süre politik pratikden uzak kalmış olma nedeniyle,daha Parti'nin kurulmasından başlayarak, bir sokak literatürü gelişti. Belki başlıbaşına ele alınıp irdelenmesi gereken bu talep,sadece lafzıyla düşünüldüğünde, herhalde mevcut siyasi partiler içinde en çok çabayı ÖDP göstermektedir demek, bir durum

tasviri olacaktır.Ama halen eğer sokağın partisi olma esprisi söz konusuysa bunun 'sokağa çıkmak'ın ötesinde bir anlamı olmalıdır.Bu da,en kısa ifadesiyle, hemen her düzeyde kitlelerle birleşebilme yeteneğidir.

Teknik bir yana konursa eğer Parti, parti olma niteliği ile bağlı olarak, önce programıyla kitleler karşısındadır.Ama sorun salt bununla sınırlı olsaydı, partiler programlarını yazar ve yayınlarlar böylece siyasi mücadeleye katılmış olurlardı.Dolayısıyla da ayrıca kitlelerle bağ diye bir sorun olmayacağı gibi başlıbaşına bir iktidar sorunu da olmazdı.Oysa bilindiği gibi, bu yalın koyuş bir yana, sorun oldukça karmaşıktır. Zaten örgüt ve mücadele biçimleri tartışmaları sorunu da buradan kaynaklanmaktadır.

Yani bir noktadan sonra sorun artık,bir anlamda ,programın kitlelere taşınmasıdır.Program bizatihi Parti oluşumunun handikaplarını olduğu gibi kendi içeriğinde taşımaktadır,Nasıl bir yanıyla parti süreç içinde oluşuyorsa,parti programının daha bir netleşmesi anlamında da, benzer bir gelişme söz konusudur.Tabir yerindeyse somut faaliyet içinde programın ortakça oluşturulması çabası, son tahlilde, bir ÖDP'lileşme ameliyesidir. Şüphe yok ki, bu varolan programın ortakça oluşturulmadığı anlamına gelmemektedir. Saptama sadece, süreç içinde, eski referans noktalarının aşılabilme olanağını açacak bir yoldan sözetmektedir.

Parti programı bazı noktalarda,salt hukuki gereklilikler nedeniyle değil,birlikte olabilme gereksinimiyle de Ezop dili'ne başvurdu, kavramları biraz somut içeriğinden koparark kullandı.Hukuki gerekirlikler bir yana ama kaba veya flu kavramların daha bir açılması ve netleşme biraz sürece ve politik pratiğin 'kaynaştırma 'yeteneğine bırakıldı.Bu nedenle soyut üzerine tartışmaktan çok somut, pratiğin karşımıza diktiği sorunlara cevap arama çabası, hem 'birliğe' hizmet eden hem de ilerletici tartışma(lar) olacaktır.

Özellikle Eylül'ün hemen ertesinde yoğunlaşan savaş bazı iniş,çıkışlara karşın toplumu bir bütün olarak saran ekonomik,siyasal,kültürel tüm süreçleri artık karakterize eden bir niteliğe bü-

rünmüştür.Egemenlerin her türlü girişimlerinde baş köşeye oturttukları,ama topluma dönük olarak ise önemini bir halüsinasyonla gizlemeye çalıştıkları savaş, bir bütün olarak yaşanan kizin esas şekillendiricisidir. Durumu böyle koyuyorsak eğer gerek politik yönelimimiz de, gerekse sınıfsal konumlanışımız da bizi egemenlerden ve onların siyasal tercihlerinden ayıracak konu savaşa ve Kürt sorununa karşı takınılacak tutumdur.Bu nedenle de gerek Parti bağlamında içe dönük tartışmalar da siyasal taktiklerin,dışa yönelik olarak ise tüm girişimlerin (ittifaklar, politik önermeler vb.) kriteri bu sorun olmak durumundadır.Bu işin bir yanıdır. Çünkü sorunu lafzıyla böyle terennüm etmek, ruhuyla da sorunun böyle ele alındığını göstermez.

Sorunun önemli bir diğer yanı ise acil bir durumla yüzyüze gelindiği ve bu noktalarda politikaların üretilmesinin gerektiği bir momentte, geçmişi anlamsızca refere eden bir yaklaşımdır.Geçmiş referansların bu konuyla bağlantılı olarak ,ne denli tutarsız veya tutarlı olduğu değil, başvuru nedeni önemlidir.Yine bu tutum alış doğrudan , bir biçimde, geçmişten pek farklılışamamanın ürünüdür.Çünkü her şeye karşın bugünkü yürüyüş ,hemen bir yığın sorunda da görüldüğü gibi , eleştirel bir yaklaşıma sahip olmalıdır.Sadece başkalarına karşı değil içe de dönük olarak.Yani öncelikle bir iç tutarlılığı gerekmektedir.

Herhalde siyasal bir tahlili bir süs olmaktan çıkaracak faktör ise sorunu mantıki temellerine oturtmaktır.Bu anlamda sorunun en önemli yanı böyle bir tahlilin sonucu olarak 'hareketimizle' 'ulusal hareket' arasında bir rezonans oluşturmaktır. Yoksa böyle bir siyasal argümanla yürüme becerisi gösteremeyeceksek sorunun önemine ilişkin istediğimiz kadar parlak sözler söyleyelim pek bir önem arzetmeyeceklerdir.Söz gelimi Özgürlükten söz ederken 'aklımıza ilk gelen Kürt sorunu oluyor, hem de öyle bir sorun ki Kürt olanın da olmayanın da, gündemine oturmuş durumda' dedikten sonra söylenenler oldukça tuhaf: '...Kürt sorununun bu ülkenin en önemli sorunu olduğunun altı bir kez daha çizilmelidir.Ama çok önemli daha başka sorunların olduğu da unutulmamalıdır.'Burada olduğu gibi meseleyi siyasi sonuçları-

na veya bizim programımızın enternasyonalist içeriğine uygun bir yapıya kavuşturmadıkça, sadece çok söz söylemiş ama, meselenin özüne inememiş oluruz.

Yukarıda ki satırlar 'Yeniden Devrim'in 96 Aralık 2. sayısından.Yazının başlığı ise 'Solun durumu, ÖDP ve devrimci siyaset üzerine...'.Belli ki politik yönelime ilişkin Parti içinde bir tür saf tutuş söz konusudur. Çünkü yukarıya aldığımız satırların devamı daha da çarpıcıdır.

"Siyaseti;Kürt Hareketinin reformizmi,milliyetçiliği ve küçük burjuva karakteri üzerinden sürdürenlerin de, 'bu hareket ne yaparsa doğrudur' hatta 'Kürt illerinde örgütlenmemek lazım' biçiminde hayranlıkla sürdürenlerin de,adı devredışılık olan kavşakta buluştuklarını söylemek yanlış sayılmamalıdır."

Genelde kendi durumumuzu daha belirginleştirememişken, gerek kuruluş gerekse süreç içinde Parti'nin niteliği üzerine yapılan tartışmalar hatırlansın, 'Kürt Hareketi'nin reformizmi, milliyetçiliği ve küçük burjuva karakteri' üzerine konuşmak ne bunları söyleyenleri bir adım ilerletir ne de Kürtlerle sağlıklı bir iletişim kurulması için vesile olurlar. Öncelikle sorunları ele alırken tevazuyla yürümek gerekir. Hele bir de şöyle sözler söylüyorsak daha da tevazu gerekmektedir: " Çünkü devrimcilik sadece en önde gitmek değildir. Arkasından da gidebilmektir." Tüm bunlar bir yana, Kürtlerle ilgili olarak böyle yaftalar astıktan sonra, 'Kürt illerinde örgütlenmemek lazım' diyenleri de uygun bir kefeye yerleştirmek sorunu gerçek muhtevasıyla ele almamak demektir. Zaten bu anlamda eğer gelişmeler bir süreç olarak düşünülürse koyuş tarzı bir iç tutarlılık arzetmektedir.Çünkü değişen koşullara karşın dünle bugün arasına, her anlamda, bir eşit işareti konmaktadır. O kadar ki, ezen ve ezilenler arasında pek bir fark kalmamaktadır. Örnek mi? Kaba bir ülke analizi yapıldıktan sonra şunlar söyleniyor: "Bu aynı zamanda emperyalizmin Türkiyesi'dir. Bu durum on yıllar boyunca Türk ve Kürt halklarının en küçük taleplerine dahi tahammül edemeyen egemen sınıfların eseridir."(s.10) Örnektir diye sözetmekde kusur olmasa gerek, daha ilerisi bir yana sözgelimi, "Türk hal-

kının Türkçe konuşabilmek gibi bir talebi yoktur" demek durumu abartmak anlamına gelmeyecektir. Eğer sorunları ele alırken bazı noktaları ıskalamaya başladık mı her türlü problemin sorumlusu olarak 'egemen sınıfları' görmeyi de bırakır emperyalizme de havale edebiliriz.

Nasıl ezen-ezilen ilişkisi bir tarihe sahipse aynı şekilde T.C.'nin oluşumunun da bir tarihi vardır. Nitekim T.C. bir ulusal şekillenişin adıdır. Eğer bir ulüslar mozayiğinden söz ediyorsak bunun bir tür egemenliği de sergilediğini düşünüyoruz demektir. Bu bağlamda mesele ele alınırken bu gerçeği gözardı eden bir yaklaşım ulusal soruna da gereken duyarlılığı göstermiyor demektir. Bir 'rezonanstan' söz ediyor, ama bir süreç içinde oluşmuş güvensizliğin farkına varamıyorsak, dolayısıyla da güvensizliği güvene dönüştürmek gereğini de görmüyoruz demektir. Yine 'Yeniden Devrim'de ortak örgütlenme ile ilgili konulara değinilirken şöyle satırlara rastlıyoruz: " 12 Eylül faşizmi karşısında yenilen, reel sosyalizmin çöküşüyle de ideolojik-moral çöküntüye uğrayan sol, Kürt sorunu konusunda net bir politik hat geliştirememiştir. Öteden beri varolan ezilen ulus 'milliyetçiliğine' (şovenizmine) düşülürken... Öte yandan Kürtlere yüzyıldır uygulanan baskı ve asimilasyon görmezlikten gelinerek ezen ulus şovenizminin sınırlarına varılmıştır. Oysa devrimci hareketin bu konudaki bakış açısı netti:" (s.29) deniyor ve devamında da Eylül 1977 tarihli bir D.Y dergisinden alıntı yapılıyor.

Ulusal soruna eğilirken herhalde öncelikle, hele sol üzerinden konuşuyorsak, ezen ulus devrimcilerinin görevlerini ne kadar yerine getirip getiremedikleri üzerinde durmak, makul bir yaklaşımdır. Ama bu değerlendirme de ezen ulus devrimcilerinin ezilen ulus 'milliyetçiliğine' düştüklerini saptamak ve bununla yetinmeyip onların yani ezen ulus devrimcilerinin ,ezilen ulus şövenizmine düştüklerini söylemek soruna makul bir eğilme tarzı değildir.Bu salt bugünkü nesnellikler nedeniyle değil, dünkü öznellikler nedeniyle de sorunu yerli yerine oturtmakta güçlük çeken bir yaklaşımdır. Yine "Tek parti diktatörlüğünün 'imtiyazsız sınıfsız kaynaşmış tek ulus' şiarını '(s.33) yakalayabilen Y.D

T.C.'nin oluşumunda mümtaz bir yere sahip Kemalizm'e 'genel olarak sol'un nasıl eğildiği konusunda yeterince duyarlı davranmamaktadır. Yani 'Kemalizm dönemi'nde Kürtlere yönelik baskılara değinmek ama 'dönem sonrası' Kemalizm analizlerinin sonuçlarını irdelememek de makul bir yaklaşım olamamaktadır.

Yazı her ne kadar ezen -ezilen ilişkisine yaklaşırken sosyalizmin terminolojisine başvursa da ,son tahlilde, ezen ulus devrimcisi olduğu gerçeğini unutan bir yerden sorunu aşma çabası sergilemektedir.Yakın geçmişe ilişkin 'genel olarak sol'un eksikleri ni pek göremeyip, iki hareketin ortak noktaları üzerine vurgu yaparken bile, eğilme tarzı pek nesnel değildir.Söz gelimi şu satırların "...sıcak savaşın 'aktif tarafı' olmayan ancak savaştan doğrudan veya dolaylı etkilenen Türk-Kürt emekçilerinin ve demokratik kamuoyunun..." soruna eğilirken yeterinnce nesnel ve hassas olduğundan söz edilebilir mi ? Resmi rakamlara bakılırsa binlerce gerilla ve askerin öldüğü söyleniyor. Hadi Türkleri bir tarafa koyalım ölen binlerce Kürt hangi sınıfsal kökenden ? Yoksa 'aktif taraf' sözleri bunu da aşan bir şeyler mi anlatıyor? Üstelik bu satırların alındığı bölümün başlığı 'Bugün ortak bir politik hat için...'

Aslında daha sonra söylenenlerden de anlaşılabileceği gibi 'ortaklık' dan söz ederken bugün iki ayrı hareket halinde şekillenen bir kompozisyon düşünülerek konuşulmuyor. Bu anlamda ciddi bir değerlendirmenin izlerini görebilmek pek mümkün değil.Örneğin muhtemel ortak veya ortakların neler düşündüğü merak bile edilmiyor. Ortaklığın uygun görüldüğü, pek uygun olmayan bir tarzda saptanıyor. Bununla da yetinilmiyor. "ÖDP Parti Meclisi'nin 'savaş koşullarında örgütlenmenin zorluklarına dikkat çeken kararı, savaşın bütün ülkeye yayılmakta olduğu gerçeğiyle birlikte ele alındığında boşlukta kalmaktadır." sonucuna ulaşılıyor. Bu ilginç, ilginç olduğu kadar soruna uzak perspektifle de şunlar söyleniyor : "Savaşa karşı barış talebi ve programı ÖDP'nin yalnız İstanbul değil, Diyarbakır, Batman, Hakkari vb. örgütleri tarafından ortaya konduğunda elbette çok

daha etkili ve gerçekci olacaktır."(s.39) Tüm bunlar da emek eksenli bir bakış iddiasıyla dile getiriliyor.Çünkü sorun 'emek eksenli bir program dahilinde' tanımlanıyor.Tüm bunlar ezen ulus devrimcilerine ne tür görevler düştüğünün pek farkına varamayan bir anlayışın ürünleri.Daha doğrusu geçmişte olduğu gibi ezilen ulus devrimcilerine pek görev bırakmamak niyetinin ürünleri,dolayısıyla da enternasyonalizmi gözden kaçıran bir anlayışın sonucu

Aslında yazı 'Demokratik siyasi çözüm' ararken : "Sorunun çözümü için kısa vadede:Hemen ateşkesin sağlanması, kendi dilinde konuşma, propaganda, örgütlenme özgürlüklerinin tanınması; kirli savaşın tüm kurumlarının derhal dağıtılması... sorun demokratik devrim sorunudur ve devrimciler bugünden demokratik bir Türkiye için taleplerini ortak sorunlar olarak dile getirmelidirler." diyor ve talepleri sıralıyor: Demokratik bir parlamento, ekonomik kaynakların adil kullanımı, yerel inisiyatifler, devlet yapısı, emperyalizmle ilişkiler üzerine bir takım maddelerden sonra ki talepler, sorunla daha doğrusu sorunun hiç kavranamayışıyla bizi yüzyüze getiriyor.Talepler şöyle:

"-Yörenin geri bıraktırılmışlığı gözönüne alınarak, ekonomik kaynaklar öncelikle yöre halkının kullanımına sunulmalıdır.

"-Savaşın yıktığı bölgeler, köyler mezralar tekrar yapılandırılmalı, konut,barınma, insanca yaşama koşulları sağlanmalıdır."

Hemen akla bu talepler.kimin ve bunları kim yapacak soruları geliyor. Belli ki bunlar 'demokratik bir Türkiye için' bu anlaşılıyor. Peki bu 'yöre' ne anlatıyor. Acaba bir 'demokratik devrim' bağlamında soruna 'yöre' ne diyor? Siyasi çözüm'den söz ediliyor. Siyaset yönetme ve yönetilmeyle ilişkili bir terimdir.Yukarıdaki türden bir siyasi çözümde 'yöre halkına' düşen ne ? Yoksa 'yöre'nin kendini temsil yeteneği yok mu?

Bu türden sorulara yazıda peşin cevaplar verilmiştir.Zaten konuyu böyle ele almak adeta bu türden soruların sorulmasını teşvik için gibidir.Yazı baştan sona meselenin bir bütün olarak ele alınmasından yanadır.Daha doğrusu son tahlilde bugünkü verileri ezen -ezilen betimlemesi bağlamında aşan önerilerden he-

men hiç bahis yoktur. Bu nedenle de 'yöre'deki sorunları çözme talebi pek makul olmayan gerekçelerle gerekçelendirilmeye çalışılmaktadır.Ve ısrarla savaşın, savaş olmanın ötesinde, anlattıklarını enternasyonalist bir içerikle kavramaktan uzak bir tutum sergilenmektedir. Amaç da hem de başlığı 'Ulusal sorun üzerine notlar' olan yazının sonunda ikircimsiz bir şekilde konmaktadır.

"...ÖDP'ni hızla tüm ülkede örgütlenmesi ve Kürt sorunu ile ilgili çözüm önerilerini bizzat yaşayarak oluşturması gerekir.Demokratik devrim programımız, ortak mücadeleyi öne çıkaran araçlara ve yapılara yer vermelidir. Bütün bu görevlerin yapılmasının, örneğin HADEP'ten beklenmesi mümkün değildir."(s.39)

'Yazı'nın ufku, Kürtlerle ilgili siyasal planda tespitler yaparken, HADEP'i aşabilme yeteneğine sahip değildir.' Genel olarak, sol'un geçmişine ilişkin saptanması gerekenler bir yana, enternasyonalizmin gerekleriyle ilintili yeterli duyarlılık da söz konusu değildir.Yine bu çercevede 'Yazı' bir demokratik devrim perspektifinin, devrimcilerin karşısına İstanbul da başka, Diyarbakır da başka görevler diktiğinin de farkında değildir. Geçmişte sınıf meselesinde yeterli duyarlılıktan uzak yaklaşım, bu kez de kendini ulusal soruna ilişkin göstermektedir. Her şeye sınıf indirgemeciliğiyle bakmak, belki kolay ve 'kestirme' formüller üretebilme olanağı sunmaktadır ama,bunun ulusal sorunun çözümüne de aynı katkıyı yapabileceği oldukça kuşkuludur. Önce, oldukça sübjektif bir tarzda, yapılan analizle 'savaşı egemenlerin bütün ülkeye yayacağı ' tespitine ulaşılıyor (ki böyle bir durum da olsa çıkarılan sonuçların doğruluğunu bu göstermez) 'doğal' bir şekilde görevler, tespitleri takip ediyor. Tüm bunlar yapılırken de savaşın asli ögelerinden biri ısrarla görmezden geliniyor.

Son Olarak

Parti'nin, yukarıda da belirttiğimiz, gerekli bir çok adımı atması kadar önemli bir konu da, sorunları kendi iç tutarlılıkları içinde ele alacağı bir politik yönelim içinde olmasıdır. Bu politik yönelim süreci karakterize eden faktörün de ortaya açıklıkla çıkarılması anlamına gelecektir. Yani devrimci bir yürüyüşünde, bir yanıyla, desteği ve sürdürücüsü olabilecek bir perspektifle belirlenecek bir politik yönelim hedeflerini, günün ve geleceğin müttefiklerini önceden görebilme yeteneğine sahip olmak zorundadır. Parti programı bu türden adımların önünü kesmeyen bir içeriğe sahiptir.

İç tutarlılığı olan bir politik yönelim bizim gelecek tasarımımızla doğrudan bağlıdır. Bugün sorunları ele alırken eklektik olmak, yarını inşa sürecinin palyatif temellere dayandırılması anlamına gelecektir.

Bir politik yönelim içinde sorunları ele alırken,ama bu da var anlayışından sıyrılamadıkça, bize bir sorun olarak yansıtılanların peşinde koşmak zorunda kalırız.

Bir polititik yönelim ,devrimci bir içeriğe sahip olacaksa eğer, devrimci stratejinin bir unsuru olarak düşünülmelidir. Giderek nesnel durumu kutsamayı bir gelenek haline getirmek, reformizmin payandası olmakla eşanlamlı olacaktır.

Parti hem araçları ve hem de hedefleri itibariyle, ancak politik pratik içinde, devrimci bir dönüşümün olanaklarına sahip olabilir. Buraya doğru ilerlerken, eğer parti olabilme adımlarını da kesintiye uğramadan atabilme yeteneğine sahip olursa ,grupları da aşan bir içeriğin yollarını açmış olacaktır. Yoksa verili koşullar böyle kaldıkça grup iptalinin Parti'yi ilerletecek bir yanı yoktur. Parti'nin lafzı ve ruhuyla bir dönüşme sürecine sokulma talebi ve hırsı, grupları aşan bir perspektifinde oluşumuna hizmet edecektir. Tutarlı bir politik yönelim, atılan her türlü adımın sınanması ve güncele teslim olmanın yollarını kapayacaktır.

Yeterli iç denetimi olmayan ,bunun oluşturulması olanakları için yeterli bir organizasyona sahip olmayan, programatik sorun-

ların açılımını tek kelimeyle komisyonlara havale etmiş bir yapılanmanın sağlıklı bir politik yönelim oluşturabilmesi oldukça güçtür. Bu bir örgüt mantığının doğal sonucu olarak böyledir. Örgüt baskısını üzerinde hissetmeyen ve örgütle ortaklaşma çabalarından uzak organların, demokrasi bir yana, üretken olabilmelerinin yolları kapanmış demektir. Bir kuruluş handikabının sonuçlarından, bir gerekçe olarak, aynı handikaba sığınarak kaçınmaya çalışmak durumu kurtarma çabası anlamına gelecektir. Bu kısırlık, yetkili organların koşulların kendilerine verdiği avantajlara dayanarak, yetki sorunu olmayan sorunları yetkiyle çözme girişimleri, buraya kadar anlattığımız, açmazları arttırmak dışında bir yarar sağlamazlar.

Parti lafzı ve ruhuyla gerçek niteliğine ancak pratik karşısında duruşu, çeşitli örgütlerden müteşekkil olması itibariyle bunların koordinasyonu, bu koordinasyonu sağlayacak organların bu olanak ve yeteneklere sahip olması ve politik yöneliminin tutarlılığıyla ulaşabilir. Mücadeleyi düşünmeyen, hissetmeyen ve yaşamayan bir organizmanın yaşamının kesintiye uğraması tehlikesi her zaman gündemde kalmaya devam edecektir.

Yolun Başında ÖDP'ye Bir Bakış

Masis KÜRKÇÜGİL

Bilanço İçin Çok Erken

Genellikle kongreler ve seçimler bir siyasal partinin bilançosunu önümüze serer. Sosyalist parti için ise daha karmaşık ölçütleri de eklemek gerekecek; emekçilerin, kadınların ve gençlerin ağırlığı, mücadele alanlarındaki etkinliği, partinin diriliği ve canlılığı, içerdiği deneyimler, buna bağlı olarak parti içi demokrasinin işleyişi...Ve tabii ki gerçek bir değerlendirme sınıf mücadelesinin ciddi bir yükseliş veya alçalışında yapılabilir. Burada kullanılacak ölçütler dönemin karakteri gereği farklı olmak durumundadır. Örneğin içinde bulunduğumuz dönemde emekçi sınıfların toplumsal ve siyasal kazanımlarını savunmak -ne kadar alt düzeyde olsa da küçümsemeden- ve yeni kısmi kazanımlar elde etmek öne çıkmaktaysa, bir yükseliş döneminin arifesinde o yükselişe uygun donanımlar da mutlaka değerlendirmeye katılmalıdır.

Ancak kimi zaman kısmi düzeltmeler, yönelimler için de bir değerlendirme gerekiyor. Bir de tabii şu "ne olacak halimiz" milli hastalığını da eklemek gerekir.

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin bir erken-geçici bilançosu için ise eldeki verilerin henüz pek yeterli olmadığı söylenebilir. Öte yandan kuruluş döneminin kötümser tahminleri bir yana

vasat tahminlerinin de fersah fersah aşıldığı gözönüne alınırsa arada bir milli hastalığımızın nüksetmesinde bir sakınca yoktur.

Bilançonun yerel bölümünde alınan mesafeleri değerlendirmek için elimizde henüz yeterince olgunlaşmış veriler bulunmadığından kimi zaman yeniden yapılanma hareketlerine bizden yıllar önce girişmiş olan dünyanın öbür ucundaki yoldaşlarımızın deneyimlerine bakmak kaçınılmaz oluyor. Gerçi bir türlü bizimle aynı mecrada olan partilerle bir fikir teatisinde bulunamadık. Tabii ki böyle bir değerlendirme bizi bir anda devrimin eşiğine getirmeyeceği gibi., temel sorunlarımızı da çözmeyecektir. Ama gözlüğümüzün camlarını silmenin de hiç bir sakıncası yok.

Hemen belirtmek gerekir ki sınıf mücadelesi içinde konumlanışı itibarı ile daha emekçi olan ya da seçimlerde daha etkin olan ya da siyaseti itibarı ile daha solcu olan herhangi bir örnek, bir model önümüzde bulunmuyor ve bulunmayacak. Dinleyecek ve anlatacak hikayelerimiz var; birlikte anlatacaklarımız olduğunu da unutmadan.

Aslında ne kadarı bilince çıkarıldığı belli değilse de şimdiden ÖDP de kimi görüşmelerde bir deneyim olarak anılmaya başlandı. Geçtiğimiz günlerde Fransız Komünist Partisi genel sekreteri Robert Hue ile resmi yemekte, Devrimci Komünist Birlik sözcüsü Alain Krivin'in İtalya, Almanya ve İspanya'daki gelişmeleri zikrederken dördüncü ülke olarak Türkiye'yi de andığını dergi sayfalarından okuyabiliyoruz.

Bir vesile ile dört-beş ülkeden yoldaşla (hangi anlamda diye merak edenlere, en azından Türkiye'de olsalar ÖDP'li olacaklarından diyebiliriz) geçerken yaptığımız bir karşılıklı değerlendirmeden hareketle sadece gelebiliriz. Önce şunu belirtmek gerekir ki bir dizi parti açısından ÖDP oldukça ilginç bir proje olarak görünmekte. Bunun çeşitli nedenleri var.

Bileşimin Kimi Ayırdedici Özellikleri

Seksen öncesi yaygın bir etkinliği sahip olan ancak oldukça dağınık bulunan devrimci hareketin ne kadar zayıflamış olsa da kimi kanatlarının yanyana gelmesi basit bir aritmetik toplam olarak ele alınmamalı. Devrimci-Yol, Kurtuluş özellikle Avrupalı

devrimciler için bilinmedik hareketler değil. Bu hareketlerin farklılıkları ile birlikte birleşmeleri anlamına da gelen ÖDP'nin kurucu unsurları arasında yer almaları moral açıdan da önemli bulunuyor.

Buna hemen ikinci bir nokta ekleniyor; bizdeki eski Moskova yanlısı kesimlerden gelenlerin yörüngesi bir dizi açıdan farklı ülkelerdeki eski "kardeşlerinden" daha solda. İdeolojik-politik ortaklıkları ne olursa olsun, kardeşler için geçmiş kimi zaman yitirilmiş bir altın çağ. Bunların önemli bir kısmı kurumsal çerçeve (millet meclisi, belediyeler gibi) içinde sandalye sahibi olmuş ve bundan nemalanmışlar. Bugün ÖDP saflarında bulunanlar için ise geçmiş yine de kurumsal çerçeve ile sınırlı olmayan bir politik faaliyet. Partinin harcını oluşturan çoğulculuk konusunda ise SBP'den gelenlerin kimi "solcu"ları bile aştıkları kesin. Parti patriyotizmi ise bu kesimin kimi bileşenlerinde hayli ileridir.

Özetle kurucu unsurları açısından ÖDP'nin omurgası geleneksel sola dayanmıyor. Bu kökenden gelenlerin geçirdiği değişim, bir anlamda yaptıkları özeleştiri örneğin Fransa ya da Portekiz, hatta Almaya'dakilerden çok daha derin.

Burada Yeniyol'un konumunu birkaç açıdan zikretmeyi gerekli görmüyorum. İlki kendi hakkımızdaki fikirden hareket edilmesinin imkansızlığından. Ama daha önemlisi çorbada tuzumuz olsa da belirleyici bir işlev görmemesinden. Bir başka önemli nokta da sözü edilen bir dizi deneyimlerin tümünde de Dördüncü Enternasyonal'den yana olanlar, türkçesi Yeniyol'cular yer aldıkları için ÖDP'yi farklı kılan bir unsur olarak görülemeyeceğinden.

İşleyiş, Yapılanma Ve Çoğulculuk

Bir diğer husus partide kadın yoldaşların konumu ile ilgili: Yüzde otuz kota çok nadir olarak kimi örgütlerde var. ÖDP bunun ötesinde küçük bir katkıda da bulunmuş görünüyor. PM işleyişinde kadın yoldaşların söz hakkına gösterilen özen biçimsel olmaktan çıkarılır ve ete kemiğe büründülürse, partinin işleyişinde feminizasyon yönünde çok önemli bir adım atılmış olur

(bunların yeterli olduğunu söylemiyorum, burada bir kuş bakışı ile yetiniyoruz).

Aktif üye ile kayıtlı üye arasındaki boşluk dışardan (buna isterseniz bir dizi deneyimin süzgecinden de diyebilirsiniz) bakıldığında erken bir endişe olarak değerlendirilebilir. Rifondazione'nin 126 bin üyesi var, bunların 52 bini kongre oylamasına katılmış. Fransız Komünist Partisinde kongre tartışmalarına katılanların oranı ise dörtte bir gibi. Dolayısıyla kitle partilerinin kaçınılmaz bir sorunu olan ve aşılması için düzenli bir çaba gösterilmesi gereken aksak üyelik henüz tehlikeli noktadan oldukça uzakta. Vadesi gelmeden ele alınması gereken temel meselelerden biri olma özelliğini unutmadan.

Parti içindeki gruplar, gruplaşmalar ve hatta siyasal olmayan çevresel kümelenmeler uzaktan bakınca ciddi görünmüyor. İki açıdan: ilki, partiyi henüz kurucuların geçmişlerinden koparacak gerekli deneyimin bulunmamasından; ikincisi, bu raddeden sonra gündeme gelebilecek reel harekete ilişkin bir sorunda geçmiş farklılıkların aynen devamının mümkün olmamasından.

ÖDP kuruluşu itibarı ile çoğulculuğu kendi içinde barındıran iki kanaldan beslendi. Ne var ki bu çoğulculuğun ne tür anlayışlara dayandığına ilişkin henüz açık ve kesin bir belirleme sözkonusu değil. Çoğulculuğu bir mecburiyet değil de bir zenginlik olarak söylemimizde eksik etmezken bunun ne oranda gerçek olduğunu önümüzdeki kongrede kısmen göreceğiz. Bir dizi konuda olduğu gibi bu konuda da farklılıklar var. Bunların omurgayı ne kadar etkileyeceğini ise birkaç kongre sonra daha açık bir biçimde göreceğiz. Çoğulculuk kimine göre gruplara tanınan bir imtiyaz olarak değerlendirilirken, kimileri de kısa vadeli ya da geçmişten gelen ilişkilere göre bunu tasarlamakta. Çoğulculuğun partinin künyesine işleyebilmesi için geleceğe ilişkin bir dizi tartışma ve eylemde yeni billurlaşmaların olması gerekir. Şimdilik mevcut gruplara yeni grupların eklenmesi ile gerçekte parti içinde olmadık kadar farklı görüş varmış izlenimi uyandırılabilir. Ancak hızla temel meselelere ilişkin bir saflaşma olmalıdır. Bu durumda sanıldığının aksine bilmem kaç grubun değil birkaç

grubun oluşacağı kesindir. Örneğin bir seçime katılma tartışmasında nihayetinde birkaç alternatif sözkonusu olacaktır ve her alternatif de kendi iç hukukuna göre kendi içinde yönetimdeki temsiliyetini belirleyecektir.

Rifondazione'de son kongredeki muhalefet ilginç bir bileşim gösterdi. Eski KP'den gelenler, sendika muhalefetinin temsilcileri, Democratia Proletaria'dan gelenler, Dördüncü Enternasyonal seksiyonu ve bir başka troçkist grup harmanlanırken sonuçta hükümetin desteklenmesinin sağın önünü açtığını iddia eden bir azınlık oluştu. Azınlığın ulusal komitedeki yedi üyesinin bileşimi ise yukarda sayılan her kesimden üyeleri içeriyordu. Böyle bir tartışma olduğunda ÖDP'de mevcut çizgilerin her biri diğerinden nasıl ayrı durabilir? Böylesine kitleler nezdinde anlamlı olan birkaç tartışmadan sonra yeni gruplaşmalar kaçınılmaz olarak olacaktır. Bunların suni olmaması parti içi demokrasinin de sağlıklı işlemesine katkıda bulunacaktır. BSP terminolojisi ile konuşursak mutabakat ve hassasiyet de bu bapta değerlendirilmelidir.

Mutabakat, Hegemonya Ve Yeni Görüşler

Şu anda ÖDP'de mutabakat taban tepkisi çektiği için demokratik karar mekanizmaları sözü öne çıkmakta. Aslında mutabakat vetoyu, takoz koymayı içermez. Mümkün mertebe ikna mekanizmalarının dayatmacı olmayan bir biçimde işletilmesi anlamına gelir. Demokratik karar mekanizmaları sözünde de kaba bir azınlık çoğunluk mekanizması kastedilmemektedir. PM'de kendi görüşleri lehinde karar çıkan arkadaşların dahi yeterli oy çokluğunun bulunmamasından hareketle tartışmayı yetersiz bulmaları, bir diğer açıdan bir karar ihtiyacı doğduğunda programatik bir sorun olmadıkça çoğunluğa yol verilmesi geçmişimizde pek rastlanmayan, oldukça yeni ve gerçekten çoğulculuğun özünü geliştiren yöntemlerdir. Parti görüşü oluşturma yolundaki bu hassasiyet, karar mekanizmalarının bu kararı uygulama konumundaki geniş parti kesimleri ve çevrelerinin uygulanma kapasitesini yükseltir. Eğer bu yöntemi bilincimize işlersek gerçekten uluslararası çapta önemli bir katkıda bulunmuş oluruz.

Bu tabii geleneksel hegemonya kavramına bir başka boyutun eklenmesi anlamına gelmektedir. Birimizin çıkıp meseleyi koyup diğerlerini anında ikna ettiği ya da acil bir oylama ile akkoyun karakoyunun meydana çıktığı bir oylama süreci yerine herbirimizin bir parti görüşünün oluşturulmasına katkıda bulunabildiği bir yöntemin benimsenmesi ile tek bir bakışın hegemonyası aşılabilir (tupamaro'lar buna kollektif öncü, sentez ya da alaşım denebileceğini söylüyorlar). Bu battal karar mekanizmaları anlamına gelmez, aksine çok daha zenginleştirici ve de kapsayıcı görüşlerin işlenmesine imkan verir. Çoğulculuk, azınlık hakları olarak belirmekle birlikte partinin kollektif düşüncesinin oluşturulmasının gereklerinden de biridir. ÖDP'nin başarıları ve başarısızlıkları hanelerine bakıldığında kararların yanısıra bu süreçlerin de ne kadar önemli olduğu görülebilir.

Önümüzdeki kongre sürecinde maalesef geriye dönük gruplaşmalar çerçevesinde bir çoğulculuk sözkonusu olduğu için tatminkar bir durum sözkonusu olamaz. Örneğin kaba nisbi temsilin uygulanmasında dahi aksaklıklar şaşırtmamalıdır. Milli bakiye olmayacağı gibi, pozitif diskriminasyon hiç olmayacaktır. Böylece de özünde bir azınlık hakları olan demokrasi parti içinde de ulaşılması gereken bir hedef olarak kalmaya devam edecektir. Ancak yüzde ellibiri bulan partiyi alır götürür mantığına da dönülmeyeceği, hiç değilse bir dizi görüşü içerecek bir yönetim seçileceği de gözönüne alınırsa, ileriye yönelik umutlarımızı sürdürmek mümkün.

Sorun seçim sistemi, temsiliyet meselesi değil, doğrudan doğruya politikalarda denebilir ve bunda büyük bir gerçeklik payı var. Ancak hemen buna eklenmesi gereken ve en az ilki kadar önemli olan parti içinde ve dışında siyaset icra etme tarzında görünen ayrılıklardır. Bu konuda henüz geçmişi aşan bir yeniden harmanlama sözkonusu olmadığı için "eski" çizgiler göze batmakta. Oysa kimilerince önemli gözüken kimi oylamalarda çıkan sonuçlar bu "eski" çizgilerin birbirine karıştığını göstermekte. Yine de üç günde bir harmanlama beklemek yersizdir. Harmanlanmayı yalnızca parti içi tartışmalara değil emekçi kitlele-

rin kendi iç değişimlerinde, onların da yeniden harmanlanmasında aramak gerekir.

Uzun Vadeli Bir İnşa

Böylece yeterince güzelleme yapmış bulunuyoruz sanılabilir. Oysa yukardaki sorunların hemen hemen hepsi yeterince partinin işleyişinde ve yönelişinde billurlaşmamıştır. Bunların bir kısmı büyük bir ihtimalle bazılarının görüşü olarak da kalabilir. Ancak gerçekten partinin programına uygun bir mücadele tarzı oluşturmak isteniyorsa inşa sorununu uzun vadeli olarak ele almak ve bizzat parti kademelerinin yürüteceği tartışmalarla, bir başka ifade ile parti gerçekliğinden hareketle partiyi dönüştürmeliyiz.

Şu veya bu görüşteki arkadaşları siyasal olarak şöyle veya böyle görebiliriz ve haklı da olabiliriz. Ancak onlar da en az bizim kadar partinin meşru unsurlarıdır. Böyle olunca onların da iradesini içermeyen parti görüşleri oluşturarak az zamanda büyük işler başardığımızı sanabiliriz. Ama o parti artık ÖDP değil birilerinin partisidir. Bunu söylerken yapılacak parti içi bir referandumla şu an için partinin çoğunluk görüşünün ne olacağı konusunda yapılacak kestirimlerde büyük bir sapma olmayacağını biliyoruz. Ancak böyle bir referandum geçmişi temsil etmekten başka birşey ifade etmeyecektir. Ama bu referandumun parti gerçekliğini temsil etme açısından da bir öneme sahip olduğunu unutmamalıyız.

Acil demokratik ve toplumsal taleplerin oldukça alt düzeyde bulunduğu bir dönemde, bu taleplerin bütünlüklü ve tutarlı bir biçimde savunulmasını, yani mücadelenin kendisini her türlü tartışmanın önüne koyarak, yeni ve daha geniş kapsamlı mücadelelere ulaşmanın yollarını bulmalıyız. Eylemimizi çoğaltmadan lafımızı sivriltmenin bedeli yalnızca içte değil esas olarak sınıf mücadelesinde tökezlemeye karşılık düşecektir.

BSP'ye, GBK'ya ve hatta ÖDP'ye yönelik sözde esaslı eleştiriler bugün hafızalardan dahi silinmiş durumda. Bu projelerin başlangıcında bulunmayan kimi kesimler artık ÖDP'li. Demek ki partinin kendi eylemi ile kendisini kanıtlaması ile uzak duran

kimi kesimler de ikna olmakta. Bu ikna sürecini alıntılarla süslemek yerine mücadele ile doldurmak gerekecektir. ÖDP'nin henüz kullanmadığı rezervleri ve ulaşması gereken alanlar bulunmaktadır.

Umudun Partisi Olarak ÖDP

Bir propaganda grubu, bir öncü örgüt gibi değil bir kitle partisi olarak kendini biçimlendirmekte olan ÖDP geçtiğimiz bir yıl gözönüne alındığında çok ciddi bir mesafe kaydetmiştir. Bu mesafe ne üye sayısındaki artış ne medyadaki yansımalardadır. ÖDP bir yıl önce hayal bile edilemeyecek ölçüde parti olmuştur ve şimdi artık bir parti gibi davranma dönemine girmiş bulunuyor. Başlamak ve bitirmek zor denir. ÖDP bu anlamda zor olan ilk adımı başarı ile tamamlamıştır. Ama nehri geçip çayda boğulma ihtimali de yok değildir. Parti içi demokrasi bu açıdan büyük bir öneme sahiptir. Beceriksiz kimi tartışmaları dahi hızla başka sorunların aşılmasında bir sıçrama noktası olarak değerlendirmek mümkündür. Yeter ki yüzümüzü parti içine dönmeyelim. Bunun için de parti içi demokrasi ile birlikte ikinci ayağı sağlam tutmak gerekecektir: emekçi kitleler için anlamlı, uğruna mücadele edilebilir bütünlüklü ve tutarlı bir eylem programı.

ÖDP bir umut partisi kimliğini kazanmakta. Yıllardır birikmiş olan rezillikler karşısında yeni bir sayfa açıldı -açanların da farketmediği. Şimdi bu umudun ete kemiğe bürünmesi gerekmekte. Bunun için ise emekçi kitleler nezdinde inandırıcı bir alternatif sunmak gerekir. Buna yönelik olmayan simgeler, işaretler, dipnotları, bildiriler vs. beceriksizliklerimizden başka birşey değildir. Emekçi kitleler nezdinde inandırıcı bir alternatif oluşturmak için ise onların günlük hayatlarından, somut sorunlarından hareketle bir mücadele ekseni biçimlendirmekle mümkündür.

İtalya'da, Güney Kore'de, Fransa'da ve diğer ülkelerdeki son yılların yeniden başlayan işçi hareketlerindeki talepler manzumesi bir dizi sol partinin programından çok daha devrimci, lafız olarak değil görevlerin kavranışı ve talepler'uğruna verdikleri mücadeleleri ile.

ÖDP de bu yolun yolcusu. Biraz geç yola çıkmış olabiliriz, ama sınıf hareketinin gerisinde değiliz.

Önümüzdeki kongre bile bir bilanço için yeterli olmayacaktır. Birkaç yıla daha ihtiyaç var, anlamlı bir bilanço çıkarmak için. Şimdiden açıklıkla söylemek mümkün ki bir ÖDP bilançosu çıkarmanın zamanı geldiğinde, uzun durgunluk yıllarından sonra sosyalist hareketin siyasal yaşamda etkin bir biçimde yerleşmesi de tamamlanmış olmalı. Bu dahi bir başına tarihsel olarak çok önemli bir olaydır. Sonrası için şimdiden ahkam kesmeye yok.

Siyasal ve toplumsal acil taleplerin dünya çapında oldukça alt düzeyde ifade edilebildiği, bir başka ifade ile hakim sınıfların saldırısı karşısında henüz güçlü bir savunmanın dahi inşa edilemediği bir dönemde ayakta durmanın yolları aranılırken elde edilen mevzilerin değerinin bilinmesi gerekir. Bu açıdan birleşik-çoğulcu-feminist-ekolojist-anti militarist-enternasyonalist-antı kapitalist bir partiyi zamana yayarak, yani parçalı ve perakende bir biçimde değil zamanla inşa etmek gerekir. Bunun için de projenin partililer tarafından uzun vadeli ve yaşamsal öneme sahip bir proje olarak algılanması gerekir.

21.Yüzyıla Doğru Türkiye ve Solun Tarihi Misyonu;

B. SÜMER

Türkiye de yaşananlar içeridekileri de şaşırtıyor, dışardakileri de. Bütün bir toplumu peşinden sürükleyen sosyal ve siyasal gündemler baş döndürücü bir hızla yerini bir sonraki gündeme bırakıyor. Siyasi tahliller hızla eskiyor, duyarlılıklar değişiyor. Bütün bir karmaşanın içinde hiç değişmeden duran tek şey ise derin bir siyasal ve toplumsal krizin yaşanıyor olduğu ve bunun bütün bir toplumu fay hattı üzerinde duran bir yapı gibi sürekli sarsıp durduğudur. Yüzeyde yaşanan alt üst oluşların dipten gelen bir sarsıntının eseri olduğu tartışma götürmeyen bir gerçek. Yaşananları sadece politik bir kriz olarak nitelemek olanaklı değil, derin ekonomik kökleri de olan, kültürel, ideolojik tüm düzeylerde yaşanan bir toplumsal kriz ile karşı karşıyayız.

1996 yılının son çeyreğinde yaşananlar "toplum adeta cinnet getiriyor' diye ifade ediliyordu. Kirli bir savaşın yaratmış olduğu cinnet sahnelerinin ötesinde şiddet günlük yaşamın tüm gözeneklerine sızarak her fırsatta kendini gösteriyordu. Yaşamak zorunda kaldığı köklü çelişki ve çatışmaları içsel dinamikleriyle aşamayan bir toplumun giderek kendi içinden çürümesi ve cinnet getirmeye başlamasıydı bu. Ardından yaşanan Susurluk Kazası gündemi boydan boya kapladı. Her hafta değişen siyasi gündemi aylarca işgal etmeyi başardı. Her tür sömürünün, baskının, çaresizliğin ve etnik, dinsel, kültürel çelişkilerin kıskacın-

da kıvranan ve içinden çürümeye başlayan toplum, şiddetin en büyük kaynağını(devleti) çıplak gözleriyle görebildiği andan itibaren tepki göstermeye başıyor, soluk alıp veriyor. Fakat, aylarca süren tepkiler henüz somut kazanımlara dönüşemeden tesadüfi ve düzmece yeni gündemler oluşturuluyor.

Sincan olaylarıyla beraber şiddetin çıplak kaynağına yönelmiş gözler hızla "laiklik" tartışmasına yöneliyor. Gelişmeler hızla siyasi bir krize evriliyor ve MGK bildirisi açık bir muhtıraya dönüşüyor. Bugün örtülü veya örtüsüz darbe tartışmaları gündemi belirliyor. Bir süre için de olsa devlet çeteleriyle toplum arasındaki bir kavgaya evrilmeye meyleden toplumsal çatışma enerjisi hızla laiklik eksenindeki o bildik çatışmanın kanalına akıyor.

Oysa daha dün gibi hatırlanabilecek olan 1991 yılına DYP-SHP hukümetinin "adeta devrim gibi" programlarıyla girilmiş, "konuşan Türkiye-şeffaf karakol" sürükleyici sloganı kimileri için ise iyi bir hayal olmuştu. YDH ve benzeri burjuva liberal akımlar yeniden yapılanma sürecinin aktör adayları olarak sahnede boy gösteriyorlardı. Dahası Gümrük Birliği'ne kabul edilme süreci, aynı zamanda Avrupa kapılarının açılması , demokrasinin kendiliğinden boyvermesi umudunu yayıyordu. Şahinlerin, savaş yanlılarının, MHP'nin, çeşitli faşizan akımların, sermayenin her türden fraksiyonunun, öte yandan gerici akımların bütün bu hülyaları (YDH ve benzerleriyle beraber) silip süpürmesi hiçte uzun sürmedi. Bu yöndeki gelişmeler Ordu'nun, MGK'nın ve devletin aslı iktidar odaklarının zaten baskın olan gücünü pekiştirdi, ayyuka çıkardı ve hatta geldiğimiz durakta çeşitli ara rejim biçimleriyle darbe arasında gidip gelen seçenekler olağan sayılır hale geldi. A.B.D bile (dünya çapında açık askeri diktatörlükler politikasını terkettiği halde) ihtiyaç halinde ve yeterli makul gerekçeler oluştuğu takdirde açık askeri müdahale biçimlerine bile göz yumabileceğini yarı resmi kanallardan açıkladı.

Geçiş Halinde Bir Toplum;

Topluma, neresinden bakarsak bakalım, ister siyasi yapıya, ister ekonomik yapıya isterse günlük hayatın çeşitli yönlerine gördüğümüz şey aslında bir tek sürecin varlığına işaret ediyor. Karşımızda duran şey iktidar blokunun iç dengelerinin oturduğu, emperyalizme eklemlenme biçiminin kesin olarak belirlenmiş olduğu, sınıflar arasındaki çatışma ve uzlaşma zeminlerinin tam olarak şekillendiği bir toplum değil, yerinden oynamış dengeleri henüz oturmamış, altında ki toprak bir halı gibi kaymakta olan bir iktidar yapısının yeniden yapılanma çabaları ve bunun sonucunda oluşun sancılarıdır. İçsel ve dışsal dayanak noktaları köklü olarak değiştiği halde yeni duruma uygun mekanizmaları henüz tam olarak geliştirememiş kendisini yeniden yapılandaramamış, geçiş halinde bir toplumdan sözediyoruz.

Sol ise güncel süreçte ortaya çıkan (ve çoğu kez hızla değişen) gündemlere güncel bir tarzda müdahale ederken , yüzeyde sarsıntılarla kendini gösteren dipten gelen dalgayı anlamak ve buna uygun kalıcı poltikalar geliştirmek, kendi tarihi misyonunu buna göre şekillendirmek zorundadır. Sol'un politikalarına değinmeden önce toplumsal sarsıntının kökenine kısaca gözatmak yararlı olabilir.

Dünya Düzenindeki Değişim;

Öncelikle bir yandan sermayenin akış hızında köklü artışlara da yolaçan gelişmelerin sonucunda üretim ve dolaşım süreçlerinde yaşanan değişimin ekonomik ve politik kurumlaşmalarda yarattığı sarsıntı ve yeniden yapılanma, diğer yandan ise eski 'sosyalist' sistemin çökşünün ardından ortaya çıkan dünya dengelerindeki altüst oluş süreçlerine denk düşen yeni bir dünya düzeni, ekonomik ve siyasal bakımlardan henüz tam olarak şekillenmiş değildir. Türkiye gibi bir ülkede istikarlı bir yeniden yapılanmanın iktidar sınıfları içinde ciddi çatışmalara yolaçmadan şekillenmesini beklemek olanaklı değildir. Emperyalizmle kurduğu ilişkinin belirleyiciliğinde sürekli bir kriz eğilimi taşıyarak

yaşamak bu ülkenin (devrimci bir dönüşüm olmadığı sürece kaderidir.

Öte yandan açık askeri diktatörlüklere dayalı A.B.D politikalarının geri plana itilmesi ve daha çok düşük yoğunluklu demokratik biçimler ile yine düşük yoğunluklu çatışmalara dayalı yeni arayışların gündeme gelmesi başta L.Amerika ülkeleri olmak üzere çeşitli ülkelerde somut uygulama olanakları buldu. Türkiye de ise bu süreç (kendi özgün özellikleri nedeniyle) yaşanamadı.

Değişememe Sancısı ve Neo-liberalizmin Türkiyedeki İflası;

Soğuk savaş yıllarında iki sistem arasındaki çatışma noktalarından birinde yeralan Türkiye, bu konumunu yitirdikten sonra ise emperyalizmin Orta-Doğu'daki politikaları ve kürt sorunu ekseninde ilgi odağı oldu. Bu nedenle emperyalist politikaların çatışmalı alanında yeralan bir ülkenin yeniden yapılanma sürecini tamamlayabilmesi zor görünüyor. Kürt sorunu bu bakımdan süreci sancılı kılan en temel etkenlerden biri olarak beliriyor.

Türkiye'nin tarihsel kökleri ile başında kemalist kadroların önderliğinde, sonraki süreçte ise emperyalizmle entegrasyonun bir gereği olarak yöneldiği 'muassır medeniyetlere ulaşma' hedefi arasındaki çelişki ve gerilimde bu süreci daha sancılı kılıyor. Bu gerilim zaman zaman islamlık-hıristiyanlık çelişkisi, zaman zaman laiklik tartışması, zaman zaman doğu-batı çelişkisi biçimlerinde polititik ve kültürel alanlarda kendini gösteriyor.

Öte yandan Türkiye kapitalizmi başından itibaren emperyalizme bağımlı, tekelci bir karakterde ve devlet eliyle yukarıdan aşağıya geliştirilmiş bir kapitalizmdir. Bugüne kadar sağlanmış olan sınırlı demokratik gelişmeler de çoğu kez yukarıdan aşağıya bir süreçle ortaya çıkmıştır. Cumhuriyetin kuruluşu esas olarak bu yol izlenerek gerçekleştirilmiştir. 27 mayıs darbesi ve sonrasında ortaya çıkan Cumhuriyet tarihinin en demokratik anayasası da bu özelliği yansıtır. Bu toplumun tarihi köklerinden kaynaklanmaktadır. Sınıf çatışmaları bile çoğu kez doğrudan açık zeminler yerine dolayımlı biçimler altında gelişmekte, açık sınıfsal çelişkilerin yanısıra etnik, kültürel, dinsel, cinssel

çelişkiler de toplumsal mücadelenin belirleyici unsurlarından olabilmektedir. Toplumsal muhalefet dinamiklerinin kökleri görece zayıf kalmış, örgütlenme ve mücadele geleneği yeterince gelişememiştir. Bu durum iktidardaki güçlerin halkın lehine değişimlere yönelmek zorunda kalması için gerekli toplumsal baskının oluşmasını engellediği gibi oligarşik iktidar güçlerinin kendileri için gereken değişimleri yapmaları için gerekli mekanizmaları da güdük bırakmaktadır. Yine toplumsall yapının bir sonucu olarak devlet içinde oluşmuş olan iktidar mekanizmalarının çeşitli ideolojik yaklaşımları (din, milliyetçilik v.s) iktidar sınıflarının güncel taleplerine zaman zaman baskın çıkabilmektedir.

Egemen sınıf yapısının bu özgün durumu ve başından itibaren devlet elinden beslenen, tekelci ve emperyalizme göbekten bağımlı karakteri ona karşı gelişen muhalefet hareketlerine karşı tahammülsüz olmasına neden olurken, esneme kabiliyetini geriletmekte ve istediği adımları atamamaktadır. Tahammülsüzlük ve esneme yeteneğinden yoksun olmak (ki kapitalizm karşılaştığı sorunlar karşısında esneyebildiği oranda krizlerin etkisini azaltabilmektedir) baskı ve zora dayalı yöntemlerin tek egemenlik mekanizması olarak benimsenmesine yolaçmakta ve bu ise sistemi adeta bir kısır döngü içine almaktadır.

Değişen içsel ve dışsal koşullara uyumlu bir yeniden yapılanma sürecindeki tıkanmayı aşmak için gerekli olan siyasi irade, yani burjuvazinin siyasi önderliği de güdük ve parçalıdır. Oysa Özalizm böyle bir role soyunmuş önemli başarılar kazanmış ve süreç içinde ise iflas ederek bizzat uygulamalarıyla sürecin önünü tıkamıştır.

Özal önderliğinde gündeme gelen neo-liberal politikalar, özü itibariyle her türden toplumsal örgütlenmeye, dayanışmaya, üretime, üretkenliğe, ve eşitliğe, açık bir savaş ilan etmiş, bu bakımdan sağladığı başarılar, dış borca dayalı tüketim ekonomisine, toplumsal çürümeye, yozlaşmaya, örgütsüzlüğe, rant gelirlerine dayalı bir toplumu öne çıkardığı oranda sistemin çıkış yolu bulması daha da zorlaşmıştır. Bugün gelinen noktada, sadece 70 yıl-

lık süreçte oluşan ve tek millet-tek kültür-tek din anlayışına ve devletliliğe dayalı bir modelin tıkanması değil aynı zamanda bu modelden emekçi halkın insiyatifinde yeni bir toplumsal yaşama evrilmek yerine, emekçilere ve hertürden örgşlenmesine açık bir savaş ilan edilerek uygulanan neo-liberal yapı da iflas etmiştir. Sistem adeta kendi içinden geliştirebileceği tüm alternatif yolları tüketmiştir.

Çürümeye bırakılan sorunların cepheleri ve Solun misyonu;

Kendisini yenileyemeyen ve kendine özgü çelişkilere sahip olan bu toplum, çözme iradesini gösteremediği temel sorunlar etrafında derin çatışmalar yaşamakta ve cepheleşmeler oluşmaktadır. Bu sorunların en başında kürt sorunu gelmektedir. Diğer temel sorun ise laiklik tartışması biçiminde gelişmektedir. Zaman zaman diğer iki soruna göre geri planda kalsa da belli dönemlerde çatışmaların yoğunlaştığı bir alan özelliği kazanan alan ise ekonomik mücadele alanıdır. Bu çatışma alanı kendisini özelleştirme, hayat pahalılığı, vergi haksızlıkları, gelir adaletsizliği, işsizlik, sendikasızlık vb. biçimler altında göstermektedir. Bu temel sorunlar ekseninde oluşan cepheleşmeler devrimci ve özgürlükçü güçlerin etkin olmadığı koşullarda daha çok sistemin iç sorunları olarak yaşanmakta ve emekçilere birbirinden beter ikilemler dayatmaktadır.Bu halleriyle söz konusu cepheleşmelerden emekçilerin lehinde sonuçlar çıkması olanaksızdır. Çatışmaların bugünkü biçimi bir yanda milliyetçi-faşizan hareketleri diğer yanda ise gerici-faşizan harektleri güçlendirmektedir. Devrimci ve özgürlükçü aktörlerin zayıf olduğu koşullarda bu çatışmalar toplumu ciddi açmazların ve devrimci sonuçlar yaratma olasılığı olmayan çatışmaların içine sokmaktadır.

Bu noktada sol sözkonusu cepheleşmelerde basitçe taraflardan birinde yeralarak kendi tarihi misyonunu gerçekleştiremez. Miliyetçi çözümlere, resmi laiklik anlayışına, gerici hareketlere karşı sol-liberal hoşgörüye, köhnemiş devletliliğe ve neo-liberalizme açık bir tavır almadan, bütün bu cepheleşmeleri emekçilerin ortak çıkarlarını esas alacak şekilde yeniden tasnif etmeden,

boydan boya bölmeden, bütün muhalefet olanaklarını yeni ve gerçek bir umut için seferber etmeden ilerlemek olanaksızdır.

Sol geldiği noktada bir yandan özgürlüğe, eşitliğe ve kardeşliğe dayalı bir yaşam biçiminin yeniden bu topraklarda emekçilerin gerçek umudu-bayrağı haline gelmesi için mücadele ederken, diğer yanda henüz tam olarak içinde yeralmadığı ve bu gidişle emekçilerin geleceğini dahada kararlan sonuçlara evrilme potansiyeli pekişen çatışmalara cepheden müdahale etmeli, ve bu iki ayrı görevini tek bir mücadele hattında birleştirmelidir.

Sözü edilen tarihi misyonun yerine getirilebilmesi için bu misyonu gerçekleştirme şansına sahip toplumsal güçleri harekete geçirebilecek somut, ulaşabilir ve nihai kurtuluşa da işaret eden bir politik hedefin, iktidar hedefinin belirginleştirilmesi gerektiği açıktır. Bu hedef hem tüm ezilenlerin güncel demokratik taleplerini birleştiren ve kapsayan hemde özgürlüğe, eşitliğe ve dayanışmaya dayalı bir toplumsal yapının kuruluşuna işaret eden bir muhtevaya sahip olmalıdır.

Özgür ve Demokratik Bir Ülke; Başka Türlü Bir Yaşam!

Dünyasal ve içsel değişimler sonucunda altındaki halı çekilen devlet yapısı kendini yeni koşullara uydurmakta zorlanıyor. Her türden değişim talebine karşı şiddetle direniyor. Kendi içinde gelişen ve daha çok neo-liberal politikalara yaslanan (sermaye lehine) girişimler de yozlaşma ve çürümeden başat bir sonuca yolaçmıyor. Bu noktada umutsuzluk ve çaresizlik bireysel ve toplumsal yaşamda egemen bir ruh haline dönüşüyor. Umudun tükendiği, sömürüye, haksızlıklara, yolsuzluklara, kirli savaşa, eşitsizliklere ve yoksulluğa karşı durmanın olanaksız olduğu inancı yayıldıkça, çaresizlik tüm toplumsal yapıları sardıkça, milliyetçilik, dinci gericilik ve benzeri ideolojiler güç kazanırken, en güvenilir kurumlar olarak bizzat bütün bu sistemin (yukarıdaki sorunların kaynağının) koruyucusu kurumlar öne çıkmaktadır. Bu ezilenler açısından tarihi bir çelişkidir ama başka türlü bir yaşam umudunun boy vermediği koşullarda da şaşırtıcı değildir.

Başka türlü bir yaşam umudunu özgür ve sömürüsüz bir dünya hedefiyle birleştirerek, bugünün somutunda yeniden üretmek ve karanlığa karşı maddi bir güce dönüştürmek bugün solun esas misyonudur. Üstelik böyle bir yaşamın ve özgür-demokratik bir ülke amacının içeriğini oluşturacak köşe taşları da bizler açısından oluşmuştur. Sermayenin çeşitli bölümlerinin, gericiliğin, milliyetçiliğin birbirinden beter dayatmalarına karşı umut haline getirmemiz gereken özgür ve demokratik bir Türkiye amacı şu temel yaklaşımlar üzerinde şekillenmektedir:

1)özgürlükçü bir laiklik anlayışı, 2)tüm halklarının özgürlükeşitlik ve kardeşlik temelinde bir arada yaşayabilecekleri çok kimlikli-çok kültürlü toplumsal bir yapı 3) özgürlükçü ve halkın egemenliğini, siyasete aktif katılımını, en geniş demokratik hakları temel alan bir anayasa, 4) bağımsızlığa ve uluslararası dayanışmaya dayalı bir dış politika, 5)toplumsal ihtiyaçların karşılanmasının temel belirleyici hedef olduğu, demokratik bir planlamaya dayalı, üretkenliği temel başarı ölçütlerinden biri olarak gören, üretim ve dolaşım süreçlerinin halkın/emekçilerin demokratik denetimine girmeye başladığı bir ekonomik yapı , 6) özgürlüğün ve yaratıcılığın teşvik edildiği kültürel bir hayat, 7)tüm gizli odakları dağıtılmış, baskı mekanizmaları giderek küçülen kamusal fonksiyonları ise genişleyen bir devlet yapılanması.

Politik hedef, slogan ve özne sorunu;

Geçersizleştikçe bütün bir toplumu karamsarlığa iten burjuva, liberal ve gerici çözümlere karşı emekçilerin umudu haline getirilmesi gereken bu politik hedefin kendisini hangi sloganlarla ifade edeceği aslında ikincil bir sorundur ama önemlidir, tartışılabilir. Bu konuyu demokratik devrim-sosyalist devrim tartışmasının içine sokmaya çalışmanın yada "bütün bunları devrim öncesi için mi savunacağız, yoksa sonrası için mi?" ve benzeri yaklaşımların bugünkü mücadele açısından fazla bir anlamı yoktur.

Çok yakın bir gelecekte devrimci bir dönüşüm olanağının olmadığı koşullarda "sosyalist Türkiye" veya benzeri politik hedeflere yoğunlaşmanın güncel kavganın dışında kalmanın dışın-

da başka bir sonucu olamayacağı bizler için açık bir konu olmalı.

Yeniden altı çizilmesi gereken noktalar şunlar olabilir; önümüze koyacağımız politik hedef bizi yaşanan rejim kavgasına dahil etmelidir, güncel olmalıdır, somut ve mücadeleyle erişilebilir olmalıdır. Ayrıca bu hedef bizi rejim tartışmasının içine hapsetmemeli köklü dönüşümlere ve gerçek kurutuluşa işaret etmelidir. Aradaki bağ sağlıklı bir şekilde kurulmalıdır.

Bu bakımdan en geniş demokratik hakları, özgürlükçü bir anayasayı, özgürlükçü bir laiklik anlayışını, kamu hizmetinde bir devleti ve ekonomik yapılanmayı temel alan bir politik talep ister "özgürlükçü demokratik cumhuriyet" üst başlığıyla ifade edilsin, isterse başka bir isim altında ifade edlsin 1) esas olarak emekçilerin ve halkın tüm güncel temel sorunlarını gözeten ve rejim tartışmasında bize ayrı bir konum kazandıran, toplumsal muhalafet dinamiklerini bu uğurda harekete geçirebilcek, bu anlamıyla gerçekleşebilir, yada çeşitli sistem içi odakların hedeflerinin emekçiler lehinde engellenmesini sağlayabilen somutlukta olacağı ve 2) bu iktidar hedefinin aslında emekçi iktidarının özgül bir biçiminden başka bir şey olmayacağını belirtmek gerekir.

Aslında esas sorun sözkonusu iktidar alternatifinin kitlelerin talebi haline nasıl getirileceği, bunun için hangi dilin kullanılması gerektiği ve en önemliside bu talebi maddi güce kavuşturcak enerjinin nasıl yaratılacağıdır. Böyle bir iktidar talebinin taşıyıcı gücü-öznesi, en başta işçi sınıfı olmak üzere, Türk ve Kürt emekçileri, kent ve kır yoksulları, kadınlar, gençler, aydınlar ve diğer ezilenler olacaktır.

Tüm bu dinamiklerin harekete geçirilebilmesi, her tür melanetin kaynağı çeşitli güç ve odakları durdurmanın tek geçerli yoludur. Burada sorun çeşitli muhalefet dinamiklerini birleştirici enerjinin açığa çıkmasını sağlayacak yaratıcı yöntemleri geliştirmek iken politik mücadelenin bugünkü seyri bakımından anlam taşımayan isme, biçime ve geride kalmış tartışma konularına takılıp kalmanın zamanı değildir.

ÖDP Literatüründe Özgürlükçü Demokratik Cumhuriyet

Şaban iBA

Türkiye Solu'nun odağında bulunan bir partiye ve yetenekli kadrolara sahip olduğumuzu söylüyoruz. ÖDP ile siyaset yaparken, henüz siyasal gündemi belirlemekten ve bazı momentleri yakalamaktan yoksun olduğumuzu da biliyoruz.

Kuşkusuz bu durum, ulusal ve uluslararası konjönktürel durumlarda ortaya çıkan sorunlara karşı alternatif politikalar üretebilecek bir potansiyele sahip olduğumuz

gerçeğini ortadan kaldırmıyor. Ancak, partimizin kendi çapına uygun politikalar üretemediğini ve bu yüzden ciddi sıkıntılarla yüzyüze bulunduğunu herkes biliyor.

Kuruluşundan sonra, kendine özgü bir partileşme süreci yaşayan ÖDP'nin çeşitli yetersizlikleri, eksiklikleri ve yanlışları olağan karşılanabilir. Geleceği kazanmak için, "içişlerimize dair" sorunlara karşı bilinçli duyarlılıklar gösterilebilir. Temel sorunlara yönelik tartışmalar yürüyerek yapılabilir ve hatta bir kısmı ertelenebilir.

Ancak, özellikle Susurluk Olayı'ndan sonra başlatılan kampanya sürecinde, kazanın ortaya çıkardığı olguları özümlemekte zorlanan yönetici organlarımız tarihi bir fırsatı yeterince değerlendiremedi. Olaydan sonra yapılan siyasal durum tahlilleri ve

bunun üzerinden üretilen politikalar ve yapılan işler, tam bir kafa karışıklığının göstergesi oldu.

Kampanya süresince parti içerisinde süren yoğun tartışmalar yaşandı. Tartışmaların kaynağı, kampanyanın amacı, kampanyanın hedefi ve kampanyanın teorik-siyasal perspektifiydi. Fakat tartışmalar son günlerde "Özgürlükçü Demokratik Cumhuriyet" sloğanı üzerinde yoğunlaştı. Konuya duyarlı birçok parti üyesi, "Nereden çıktı bu ÖDC ve neyi anlatmaktadır." şeklinde sorular sormaya başladı. Şimdi, malum kaza öncesi ve sonrası, nasıl ve hangi kavramlarla durum tahlilleri yapıldığını ve bu doğrultuda izlenen yolun neyi ifade ettiğini parti belgelerinden tesbit etmeye çalışacağım.

Ara Rejim Tespitinden Özgürlükçü Demokratik Cumhuriyit'e

III.Parti Meclisi Sonuç Bildirisi

22-23 Hazıran 1996 günlerinde yapılan III.Parti Meclisi toplantısında, ülkede yaşanmakta olan kriz nedeniyle, ara rejim arayışlarına doğru bir gidişten sözediliyor ve somut bazı öneriler yapılıyordu: " ÖDP Parti Meclisi, yüzyüze olunan bu karmaşık ve kritik durum karşısında bugün için en önemli görevin, açık ya da örtülü darbe tehdidini ve tüm baskıları göğüsleyerek ara rejim yönelimini önlemek olduğu ve bu amaçla en kısa zamanda erken genel seçimlerin yapılması için mücadele edeceğini, bu hedefli bir mücadelenin aynı zamanda demokratikleşme ve özgürleşme yönündeki faaliyetlerin de önemli bir parçası olduğunu ilan ediyor.

ÖDP Parti Meclisi, bütün görüşlerin siyasal ya da idari engellerle karşılaşmaksızın dile getirileceği koşullarda eşit, özgür, adil, demokratik bir seçim için, Seçim Yasası ve Siyasal Partiler Yasası'nın yeniden düzenlenmesini ve seçmen kütüklerinin yenilenmesini vazgeçilmez saymaktadır.

Öte yandan, hızla gelişen koşullar karşısında demokrasi ve emek güçlerinin hızla birlikte adım atmaya başlamaları, bunun zeminini oluşturmaları ve siyasal alana müdahale edecek öneri-

leri ve mücaedeleyi birlikte geliştirmeye başlamaları yakıcı bir önem arzediyor.

ÖDP bu amaçla, sermayeden bağımsız bütün sol güçlerle ve toplumsal muhalefetin kitlesel örgütleriyle bu gidişi durdurmak için birlikte hareket edecektir..."

Bu perspektif doğrultusunda Genel Başkan U.Uras aynı günlerde parti örgütüne bir mektup yazarak, bu kararın önemini vurguluyordu. Ayrıca, 12 Temmuz 1996 da Başkanlık Kurulu adına A.Aytemur bu doğrultudaki çalışmaların detayları konusunda parti örgütüne bir genelge yayınlıyordu.

MYK'nın Parti Meclisine Sunduğu Ön Rapor

MYK'nın IV. Parti Meclisine sunduğu "Son Siyasal GelişmelerÜzerine Düşünceler" adlı ön raporda "Kuşkusuz RP'li bir koalisyonun kurulmuş olması sürecin ana yönelimleri acısından bir takım özgün değişiklikler ortaya çıkartacaktır. Ve karşıt bir politik hattın örgütlenilmesi için, bu özgün noktaların saptanabilmesi son derece önemli görülmelidir. Ancak, Refahyol Hükmetinin bu kısa dönemdeki icraatı, rejimin ana yönelilerinde temel bir değişimin olmayacağını ortaya cıkartmıştır..." diyordu.

Tarih 29 Ekim 1996 Genel Başkan U.Uras'ın Demeci

Genel Başkan Ufuk Uras'ın 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı nedeniyle "İHTİYACIMIZ DEMOKRATİK VE ÖZGÜRLÜKÇÜ BİR CUMHURİYET" başlıklı basın açıklamasında; özgürlük ve dayanışma partisi olarak Cumhuriyet rejiminin bütün çağdaş kazanımlarına sahip çıkıldığını, Türkiye'nin geleceğinin laiklik cephesiyle bunun karşıtı olan gerici-şeriatçı cephenin kavgasına terkedilemeyeceğini ve çözümün her iki cepheninde dışında olduğunu söyleyen Başkan, daha sonra şöyle diyordu:

"...İnsan hakları ihlallerinin, yargısız infazların, düşünce suçlularının, faiil meçhullerin olmadığı, özgürlükçü ve demokratik bir cumhuriyet.

Sermayenin eğemenliğinin olmadığı, emeğiyle geçinenlerin söz, yetki ve karar sahibi olduğu bir cumhuriyet.

Çok kimlikli, çok inançlı, çok kültürlü bir barış cumhuriyeti, şeriat ve darbe özlemcilerinin karşısında savunulacak en doğru politik çözümdür." (ÖDP Üyelerine Açık Mektup s.49)

Tarih 3 Kasım 1996 Susurluk'ta Kamyon Kazası Oluyor

3 Kasım 1996 günü Balıkesir'in Susurluk ilçesi yakınlarında, içinde dört kişi bulunan bir mersedes kamyonla çarpışıyor. Olaydan yarım saat sonra birileri çeşitli medya organlarını arayarak, kazayı haber veriyor ve içindeki kişilerin kimliklerini açıklıyor. Mersedeste bir emniyet müdürü, bir aşiret reisi milletvekili ve bir ülkücü çıkıyor. Birden politik gündemi belirleyen ve kamuoyunu aylarca meşgul eden olay, ne bir komplo ne de bir istihbari bir durumdur. Tarihde ve günlük hayatımızda zaman zaman karşılaştığımız tesadüfi bir kazadır.

Tarih 5 Kasım 1996 G.Bşk. Yrd. S. Oluç'un Demeci

3 Kasım'da gerçekleşen Susurluk Kazası üzerine yayınlanan "BU PİSLİĞİ DEMOKRASİ TEMİZLER " başlıklı basın açıklamasında, kaza üzerine kısa bir durum değerlendirmesi yapıyor ve yukarıdaki üç parağraf noktası ve virgülüne kadar tekrarlanıyordu. (Age. s.47)

Tarih 9 Kasım 1996 MYK'nın Basın Açıklaması

"BU PİSLİĞİ ÖDP TEMİZLER ! haydi, hep beraber sifon çekelim!" başlıklı basın açıklamasında, çeteler için barolardan, hukukçulardan, sivil örgüt yöneticilerinden oluşan bağımsız ve güvenilir, demokrat bir araştırma komisyonu tarfından soruşturulmasını öneren MYK bildirisinin sonunda; "Çözüm özgür ve demokratik bir cumhuriyetin kurulmasıdır, çözüm ÖDP'dedir" diyordu. (Age. s.46)

MYK'nın V. Parti Meclisine Sunduğu Siyasal Rapor

"SİYASAL DURUM VE GÖREVLERİMİZ" başlıklı ve MYK'nın PM'ne sunduğu siyasal durum tartışmasına zemin oluşturan ön raporda

"...İnsan hakları ihlallerinin, yargısız infazların, düşünce suçlularının, fili meçhullerin olmadığı, özgürlükcü ve demokratik

bir cumhuriyet; Sermaye eğemenliğinin olmadığı, emeğiyle geçinenlerin söz, yetki ve karar sahibi olduğu bir cumhuriyet; Çok kimlikli, çok inançlı, çok kültürlü bir barış cumhuriyetinin koşullarının sağlanması, şeriat ve karanlık dönem özlemcilerinin karşısında savunulacak doğru politik çözümdür..." diyordu.(Age. s.10)

Tarih 10 Kasım 1996 V.Parti Meclisi Sonuç Bildirisi

Bildiri acil yaplıması gerkenleri sıraladıktan sonra, tüm emek güçlerini ÖDP çatısı altında toplanmaya çağırıyor ve "kirli partileri değiştirelim artık ÖDP var" ana temasını işliyor ve bildirinin sonunda da "hep birlikte özgürlükcü demokratik cumhuriyeti gerçekleştirelim" diyordu. (Age.s3)

Tarih 12 Kasım V.Parti Meclisi Kararları

"YENİ DÖNEMİN YENİ GÖREVLERİ " başlıklı bölümde "...Artık ÖDP'nin geleceği ile ülkenin geleceği birbirine sıkı sıkıya bağlı hale gelmiştir. Ya sermayenin, gerici güçlerin cirit attığı bir ülkede yaşamaya devam edeceğiz, ya da emeğin, özgürlüğün, demokrasinin ve barışın eğemen olduğu, özgürlükçü ve demokratik cumhuriyette..." (Age. s.19

Tarih 14 Kasım 1996 G.Bşk.Yrd. A.Aytemur'un Eylem Genelgesi

ACİL DUYURU, ANKARA YÜRÜYÜŞÜ! başlıklı "Ya hesap verecekler Ya halk süpürecek, süpürgeni al da gel! Ankara Yürüyüşü" eylemi için önerilen sloganların arasında, " Ne birinci , ne de ikinci Cumhuriyet ! Yaşasın Özgürlükçü Demokratik Cumhuriyet!" sloganı vardı. Bu slogan Ankarada'da yapılan süpürme eyleminde taşradan gelen pankartlarda taşınıyordu.

Tarih 16 Kasım 1996 G.Bşk U.Uras'ın Basın Açıklaması

"YA HESAP VERECEKLER YA HALK SÜPÜRECEK" başlıklı basın açıklamasında Genel Başkan Ufuk Uras "...Artık herkesin 'çöktüğünü' kabul ettiği rejimin yerine ne konulacağını tartışmak zorundayız. Özgür ve Demokratik bir seçim yasası

çıkartılmalı ve derhal kurucu bir halk iradesini ortaya çıkartmak için erken seçime gidilmelidir..." diyordu. (Age. s.44)

Tarih 17 Kasım 1996 G.Bşk U.Uras'ın TBMM Başkanlığına Gönderdiği Dilekçe

TBMM' den bağımsız bir araştırma komisyonunun kurulmasını ve bunun için gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasını isteyen dilekçede sıralanan bazı pratik taleplerden sonra asıl talep söyle ifade ediliyordu:

"...Adil ve demokratik bir seçim yasası çıkartılarak, Siyasi Partiler Yasası değiştirilerek, kurucu bir halk iradesi ortaya koyabilecek yeni bir meclis için seçim yapılmalıdır..." (Age. s.43)

Tarih 5 Aralık 1996 Bşk Kurulu Bildirisi

"...Rejim temel bir problemle yüzyüzedir. Çok kültürlü, çok kimlikli ve çok inançlı bir toplumda yaşıyoruz. Bu gerçek kabul edilmeden rejimin sorunlarına çözüm bulunamaz. Mevcut Cumhuriyet rejimi toplumumuzun bu yapısını gözardı etmekte, daha da ötesi bu farklılıkları baskı, şiddet ve asimilasyon politikalarıyla bastırmaya çalışmaktadır...Bundan dolayı da "devletin çeteleşmesine", "siyasetin mafyalaşmasına" söyleyebilecek sözleri yoktur. Demokratik, özgürlükcü bir cumhuriyetten yana olmayan hiçbir siyasal parti "devletin çeteleşmesine", " siyasetin mafyalaşmasına" karşı kararlı bir mücadele yürütemez...ÖDP'nin değil, işçilerin, emekçilerin, ezilenlerin yönetece ği bir cumhuriyet istiyoruz. Bugünün koşullarında, böyle bir cumhuriyet idealimizi gözden kaçırmaksızın, ancak halkın tepkisiyle suçluların sanık sandalyesine oturtulabileceğini biliyoruz..."

"BU PİSLİĞİ ÖDP TEMİZLER" başlıklı bildiri de " Bu karanlık ilişkileri ortadan kaldırmanın tek yolu demokrasidir, barıştır... Biz ÖDP olarak iddia ediyoruz ki, bu pisliği temizleriz!" diyordu.

Tarih 21 Aralık 1996 G Anfisindeki Foruma Çağrı Bildirisi

"BU KİRLİ DÜĞÜMÜ DEMOKRASİ ÇÖZER" başlıklı bildiri de ; "Susurluk Kazası yeni bir siyasal rejimin gerekliliğini göstermiştir :

Yeni bir Seçim Yasası,
Yeni bir Siyasi Partiler Yasası,
Yeni bir Çalışma Yasası,
Yeni bir Anayasa...

Kısacası tüm anti demokratik ve insan haklarına aykırı olan yasaların ve kurumların değiştirilmesi gereklidir. Özgür ve demokratik bir ortam pisliklerin ve baskıların panzehiridir..." diyordu.

"MERHABA" başlıklı bildiride ise, " Özgürlük ve Dayanışma Partisi olarak ülkemizin siyasal yaşamının temizlenmesini istiyoruz... Özgürlükçü demokratik bir cumhuriyete ulaşabilmenin ilk adımı bu pisliğin temizlenmesidir..." diyordu.

Demokratikleşme Paketi

Bu arada Genel Başkan Ufuk Uras tarafından Cumhurbaşkanına bir "Demokratikleşme Paketi" sunuluyordu. Önemli bir kısmı Parti Proğramından alınan uzun Demokratikleşme Talepleri'yle nasıl bir rejim ya da devlet biçimi istenildiğinden hiç bir şekilde sözedilmiyordu.

Tarih 10 Ocak 1997 G. Bşk. U. Uras'ın Basın Açıklaması

" HEDEF : ÖZGÜKLÜKÇÜ VE DEMOKRATİK BİR SİYASAL DÜZEN "

başlıklı basın açıklamasında :

"Türkiye'de hemen herkes bir yeniden yapılanmanın gerekli hale geldiğinden sözediyor...Evet bir yeniden yapılanma gereksinimi, üzerinde tartışmaya bile gerek olmayan açık ve yakıcı bir sorundur. Bu nedenle de asıl sorun, nasıl bir

yeniden yapılanmanın önerileceğidir... Özgürlük ve Dayanışma Partisi, bugünkü baskıcı ve özgürlükleri kısıtlayan siyasal düzen yerine, özgürlükçü ve demokratik bir siyasal düzen önermektedir.

Devletin, hiçbir bireyin dinsel, kimliksel ve kültürel özelliklerine karışmadığı; sadece kamusal hizmetlerin çoğaltılmasına ve sağlanmasına göre yapılandırıldığı, "kutsal devlet" anlayışının yerine yurttaşlarına hizmet eden bir devlet anlayışının geçerli olduğu bir siyasal düzen önermektedir.

Toplumun büyük bir çoğunluğunu oluşturan emek güçlerinin söz, karar ve yetki sahibi olduğu, bunun yolunu açan bir siyasal düzen önermektedir..."

Tarih 15-16 Şubat 1997 II. Olağanüstü Parti Meclisi Sonuç Bildirisi

"Rejim krizine yanıt oluşturacak somut taktik, politik ve eylemsel hattın" görüşülmesini takiben yayınlanan bildiride: "Şeriatçılığa karşı darbe söylentilerinin yaygınlaştığı, Genelkurmay ve MİT gibi devlet güçlerinin devreye girmesiyle bir tür ara rejim heveslilerinin artığı koşullarda, ÖDP rejim krizi karşısında halk inisiyatifine dayanan ve **bir emekçi iktidarının önünü açan özgürlükçü ve demokratik bircumhuriyet hedefini gözetecektir...**" (abç) tesbitiyle gelinen son noktayı gösteriyordu.

ÖDP'nin Proğram ve Tüzüğünden

Yukarıda yaptığım uzun alıntılardan sonra, şimdi de Partimizin ortak teorik-siyasal zeminini oluşturan, üyesinden yöneticisine kadar herkes tarafından bağlayıcı olması gereken ve ancak kongre kararlarıyla değiştirilebilen Proğramından da alıntı yapmak istiyorum. Böylece, yukarıda yaptığım uzun alıntılarda söylenen şeylerin ve yapılan işlerin neyi ifade ettiği ve nereden kaynaklandığını göstermesi bakımından önemli olacaktır.

"Özgürlük ve Dayanışma Partisi, özgürlükçü, özyönetimci, enternasyonalist, demokratik planlamacı, doğa insan ilişkilerini yeniden tanımlayan, militarizm karşıtı ve cinsiyetçi olmayan bir sosyalizm doğrultusunda, sermaye güçlerinin

eğemenliğini ve emperyalizmin tahakkümünü ortadan kaldırarak emek güçlerinin siyasi iktidarının kurulmasını amaçlar... (Proğram ve Tüzük s.4,abç)

"Demokrasi ve emek güçlerinin sermayeye karşı ortak politik mücedelesini örgütlemeyi öngören, birbirinden kopuk arayış ve mücadeleler arasında gerçek bağlar kuracak; toplumun önüne, **kapitalizmi aşan, özgürlüğe açılan pratik ve inandırıcı bir seçenek koyacak; emeğin ve özgürlüğün sesi olacak;** Türkiye'nin çok kültürlü, çok dilli, çok inançlı, çok kimlikli bir yapıya sahip olduğu gerçeği üzerinde şekillenen bir mücadele...(Proğram ve Tüzük s.13,abç)

Sonuç Yerine

ÖDC serüveninde söylenenleri kendi kaynaklarından alıntılar yaparak aktarmaya çalıştım. Aslında, bu konuyu Marksizmin devlet, devrim ve demokrasi tezleri çerçevesinde tartışmak ve sonuçlandırmak gerekirdi. Böylesine önemli bir proğramatik sorunun tartışılması partinin örgütsel işleyiş kurallarına uygun tarzda yapılabilirdi. Fakat, **Parti Meclisi alelacele ve üstelik oylama yöntemi ile sorunu çözümle yerek, böyle bir imkanı ortadan kaldırdı.**

Bu nedenlerle sorunun nasıl bir kafa karışıklığı ile ortaya konduğunu ve bunun sonuçta nelere yolaçabileceğini göstermesi bakımından, sadece parti belgelerinden alıntılar yaparak gündeme getirmeyi yeğledim. Bunca alıntıdan sonra, kuşkusuz söylenecek çok şey var. Ama bu tartışmanın Parti Meclisinin çoğunluk kararıyla noktalanamayacağını düşünerek, şimdilik sorunu parti üyelerimizin ilgisine ve bilgisine sonuyurum.

Demokrasi Sorunu ve ÖDC

Tayfun ŞEN

1

Vesayetli Türk demokrasisi yolun sonuna gelmiş görünüyor.

Askerler tarafından yapılan müdahaleler ile "son anlarda" batmaktan kurtarılan ve her seferinde daraltılmış bir elbise gibi toplumun sırtına geçirilen vesayetli demokrasinin bu süreci; yüzelli bini aşkın polisi, altıyüzbini aşan ordusu, geniş ilişkiler ağına oturan ve birbirleriyle rekabet içindeki gizli istihbarat teşkilatları, geniş yetkiler ile donanmış kalabalık bir bürokrasisi, suç şebekesi haline gelmiş özel orduları ve onbinlerce korucusu, böylesi bir kurumlaşmanın altında yeşermiş çeteleriyle, üzerinde yeraldığı topluma nefes aldıracak kadar hantal bir devlet aygıtının sürecidir.

Devletin bir baskı gücü olarak böylesi bir yetkinleşmesi, hangi biçimde ve hangi parti ile olursa olsun tüm hükümet etme biçimlerini sorunlu şekilde kendine uyduruyor. Bu aygıtın gereksinimlerinin yarattığı eğilimleri hayata geçirdiği oranda parlemontonun, hükümetlerin ve partilerin yaşam şansı oluyor.

Toplumun üzerini kalın bir zor tabakası gibi sarıp sarmalamış olan bu devlet aygıtı, varlığını üzerine inşaa ettiği ideolojik onay temellerinin, güçlü toplumsal hareketler ile tehdit edilmeye başlamasıyla, değişememenin sıkıntılarını yaşıyor.

Devletin olduğu biçimiyle varlığını ve uyguladığı şiddeti toplum gözünde meşru kıldığı bu ideolojik onay temelleri, üniter ve laik devlet anlayışları, Kürt ve şeriatçı hareket ile tartışılır duruma gelmesiyle ortaya çıkan kriz, geleneksel temsili kurumların ve merkez sağ ve sol partilerin bu onay temellerini ideoljik ve politik yeniden inşa edecek güçlerinin kalmamasına paralel olarak ağırlaşıyor. Devlet bu hareketlerin şu anki güçlerinin kendi varlığını tehdit edip etmemesinden çok üzerine oturduğu anlayışları tartışılır duruma getirmeleriyle ilgili. Çünkü tartışılır duruma gelenin yarattığı tehlike aslında kendi eğilimlerinin artık eskisi gibi hayata geçirilmemesi ve bir yapısal değişimin kendini vazgeçilmez biçimde dayatma olasılığıdır. Bu olasılığı bertaraf edebilmek için, Kürt illerinden seçilen milletvekillerinin parlamentodan cezaevine gönderilmesi operasyonunu gerçekleştirmiş, HADEP sürecini kapatmalar ve bayrak krizleri ile sekteye uğratmıştır. Merkez sağ ve sol partilere havale ettiği RP ile uğraşma işini, bu siyasal güçler layıkıyla yerine getiremediği için, politik islam hükümet biçiminde burnunun dibince bitivermiştir. Sincan'daki tank sesleri, Çevik Bir'in ABD'deki açıklamaları vb. böyle bir duruma uzun zaman tahammül edilemeyeceğinin açık mesajlarını içermektedir.

Devlet, baskıcı ve şiddet eğilimli kurumlaşmasında bir yapısal değişime yol açmadığı için, 'sosyal devlet' meşruiyet ayağının liberal ekonomik uygulamalar ile yer değiştirmesine tam bir uyum göstermiştir. Bu askeri ve bürokratik aygıtın, özelleştirmeler ve liberal ekonomik politikalar ile demokratik yönden bir değişime uğrayacağını hayal eden burjuva liberal aydınların ve politikacıların, bu süreç, demokrasi konusundaki tüm tezlerinin iflası olmuştur. İşçi ve emekçi sınıflar tarafından sahiplenilmeyen ve onlar üzerinde yükselmeyen tüm demokrasi özlemlerinin, hiçbir demokratik dönüşüme yolaçmayacağını, sadece ve sadece bir düş olarak kalacağını, ekonomik liberalizme atbaşı giden siyasal gericileşme ortaya koymaktadır. Askeri bürokratik aygıt, sermayenin özelleştirmeler ile somutlanan sosyal devletten kaçış gereksinimini, baskıcı yapısında hiç bir demokratik dönüşüme

izin vermeden ve gerçekte daha da baskıcı bir yapıya bürünerek karşılamıştır, karşılamaktadır.

Diğer yandan, özelleştirmede atılan her başarılı adım, dolaylı olarak, devletin içine girdiği krizin derinleşmesine yol açmaktadır. İşçi ve emekçi sınıfların sosyal kazanımların, özelleştirme saldırılarıyla adım adım ortadan kaldırılması sonucu artın işsizlik ve yoksulluk, devlet karşıtlığı söylemini başarılı biçimde kullanan politik islama toplumsal bir güç sağlamakta ve anti-laik safından devletin içinde bulunduğu krize geçiştirici işlev görmektedir.

2

Her kriz döneminden askeri bürokratik yapısını geliştirerek çıkan devlet, bu süreçte de yaşanılan kriz ortamından, daha bir yetkinleşerek çıkmak için çaba harcamaktadır. Bu aygıtın devasa gelişkinliği karşısında, devlet ile toplum arasında volan kayışı işlevi gören temsili kurumlar ve siyasal partiler, birer pamuk ipliğine dönüşmüşlerdir. Varlıklarını ve geleceklerini bu aygıtın demir pençelerine teslim etmiş bu partiler, devletin şiddet politikalarına en iyi hangisinin uyum göstereceği rekabeti dışında söyleyebilecekleri farklı sözleri de kalmamıştır.

Sırtlarını devlete dayayarak hükümet etmiş olan bu partiler ve politikacılardan bir kısmı, gerçekte dayandıkları yerin Çatlıların, Ağarların, Bucakların çıkar ilişkilerinin döndüğü Siverek Malikanesinin kalın duvarları olduğunu gördüklerinde ve canlarının devletten maaş alan bir suikastçının silahından çıkacak kurşundan tesadüf eseri kurtulduğunu öğrendiklerinde, devletin 'namuslu' kesimlerini harekete geçirecek bir muhalefet için halka çağrılar çıkardılar. Milyonlarca üyesi olan bu partilerin sokak çağrısına yanıt oldukça zayıf geldi. Zaten direngen ve güçlü bir sokak hareketine önderlik edecek beceri ve cesaretten yoksun oldukları için, güçlü bir destek de istemiyorlardı. Bu çağrılar ve yapılan birkaç yasal miting, sonuç almak için değil, seçim meydanlarında oy avcılığı için kullanacakları propaganda için gerekliydi. Kısa bir zaman içinde sokak arşive kaldırıldı. Çetelere kar-

şı mücadeleyi bir kaç 'namuslu' bürokrat ile Susurluk Komisyonuna havale ettiler.

Değişememe gibi bir haslalıkla malül devlet aygıtı, toplumsal sorunlarda tek çözüm yöntemi olarak benimsediği ve artık bağımlısı olduğu şiddetin açık ve kuralsız biçimlerine dayanmak için arayış içerisindedir. Böylesine bir Bonapartist eğilimi gerçekleştirebileceği iç ve dış politik ortamı yakalamaya ve yaratmaya çalışmaktadır.

Devletin bu yönelimine doğrudan ve dolaylı destek veren politik güçlerin başında faşizmin ve sosyal demokrat partilerin gelmesi ilginç olmakla birlikte, tesadüf değildir.

Laik anti-laik gerilimini tırmandırmak için hiç bir fırsatı kaçırmayan sosyal demokrat politikacılar, yitirdikleri orta sınıfların desteğini ve tabi oylarını yeniden kazanmaya çalışıyorlar. Bu gerilim içinde verdikleri mesajlar ile, politik islamın yükselişine, bizzat kendilerinin devletçi politikalarıyla engel olunabileceği yanılsamasını yaratıyorlar. Devletin bizzat kendisi dururken, beceriksiz aracılarına şeriat ile mücadeleyi emanet etmenin, orta sınıflar için ne kadar akıldışı olduğu ve inandırıcı bulunacağı şüpheli. Bir ara rejime ya da Bonapartist bir diktadörlüğe verilecek desteğin daha sonuç alıcı ve garantili olacağını, dolayısıyla, politik islama karşı mücadelede orta sınıfların kendilerini devletin asıl sahiplerine toplumsal bir güç olarak sunacaklarını söylemek için epey gösterge var. Asıl olarak, laik anti-laik geriliminin, sosyal demokrat politikalarca sonuçsuz bir mecraya dökülmesiyle, bu sınıfların rahatlıkla açık bir diktatörlüğün toplumsal destekçileri olacağını söylemek yanlış olmaz.

Sosyal demokrasinin, laik devlet karşıtlığı ve söylemi ile güçlenen politik islamı, devletçi bir duruş ve söylem ile geriletebileceğini düşünmek safdillik olur. Tersine, sosyal demokrasi birkaç oyu avlamak uğruna, orta sınıflara bir ara rejimin, Bonapartist bir diktanın toplumsal zemini olarak hazırlamakta, sosyal demokrat işçi ve emekçi kesimleri de böyle bir rejimin kollarına atmaktadır.

Sosyal demokrat politikacılar içten içe bir ara rejim ya da kısa süreli bir askeri müdahaleyi her zaman bir garanti olarak görmektedir. Böyle bir rejim sonrası oluşacak despolitizasyon ortamından, bölünmüş sol oyları toparlayabileceğini ümit ediyor. Gerileyen ve yüzde onların altında seyreden oy tabanını, böyle bir birlik ortamından genişletebileceğini ve hükümet etme olanağını yakalayabileceğini düşünüyor. Tüm bu düş içinde, sosyal demokrat politikacıların en kolay vazgeçebilecekleri, elbette demokrasi olmakta. Ama onların vazgeçmeye hazır oldukları demokrasi de tırnak içinde bir 'demokrosi' olduğu için, bundan pek bir fayda görmemiş sosyal demokrat işçi ve emekçileri büyük bir şeyi kaybetmeyeceklerine ikna etmeleri çok zor değil. Hele hele politik islam gibi bir tehlike karşısında tırnak içinde bir 'demokrasi'nin bir süre askıya alınmasının lafı bile edilmez!

Böyle küçük hesaplar karşısında elde edilecek birlik gibi bir kazanç ve hükümet olma gibi bir olanak, elbette gelecekte işçi ve emekçiler içinde "fena" bir şey olmayacak!

Aç tavuk kendini darı ambarında, yüzde onların altına düşmüş sosyal demokrat partinin politikacısı kendisini, şeriatı ezmiş bir ara rejim sonrası hükümette görürmüş.

Laik anti-laik gerilimi, içinde bulunulan siyasal ortamda, sonuçlarına götürüldüğü oranda, görünümünün aksine, politik gericiliği beslemektedir.

Sosyal demokrasi için, laik anti-laik geriliminde kullandığı 'demokrasi' gerçekte işçi ve emekçiler gözünde devletçi yanını gizlemek ve sivil görünümünü korumak için kullandığı ama her geçen gün biraz daha dökülen kuru bir ciladan öte anlamı yoktur. Bu cilanın her dökülüşünde sıyrılan devletin ceberrut yüzü, yoksul kesimler için politik islamı daha bir istenilir tercih durumuna getiriyor.

Devletin Bonapartist yönelimine açık destek MHP'den geliyor.

Süren kirli savaştan azgınlaşan şovenizm dalgasına yaslanarak, asker cenazeleri üzerinden yükselen faşizm, çıplak bir demir yumruğa dönüşmeye çalışan devletin kendisi için çok uygun bir

kurumsal mekanizma olduğunun farkında. Ama bir kez daha, 12 Eylül askeri darbesinde olduğu gibi, devlet tarafından 'kullanılıp' bir kenara bırakılmak pozisyonuna da düşmek istemiyor. Onun için sokak konusunda daha bir temkinli. Sokak işlerini, ancak devlet güvencesi aldığı oranda ve devletin kurumsal kabuğuna büründüğü oranda yapmaya çalışıyor. Politikalarını, devletin şiddet politikalarına paralel ve çakıştırıcı tarzda belirliyor. Sokakta sivil çatışmalar konusunda temkinli olan faşizm, devletin şiddet politikalarının savunusunda tam anlamıyla pervasızca bir savunu içinde. Bunda da bir sakınca görmüyor.

Laik, anti-laik saflaşmasında taraf olmaktan kaçınan faşizm bu gerilim üzerine inşa edilecek her türlü baskı ve şiddet politikalarında, devletin bir numaralı destekçisi olacağını/olduğunu davranışları ile gösteriyor.

Devletin, kendisini üzerine inşaa ettiği anlayışlarda girdiği krizde, şiddet politikaları ve bunun açık kuralsız biçimlerine yöneldiği her durumda, bu tarzı en iyi ifade eden olarak kendisine yaklaştığının bilincinde olarak davranıyor. Gerek üniter devlet, gerek laik devlet konusunda, devlet aygıtının kendisini askeri bürokratik temelde her savunusu, politikada faşizmi güçlendirdiğini ve bu çakışma üzerine iktidar olma politikaları izlediğini söyleyebiliriz.

Kürt sorununda devletin uyguladığı şiddet politikalarının açık ve fiili destekçisi olarak büyüyen faşiz, bu çakışmadan iktidar çıkarma yatırımları yapmaktadır. Bu yatırım, MHP'nin parlamentoya girememiş olması gibi küçük bir engele takılmış olsa da geçerliliğini yitirmemiştir. Ardından Susurluk kazası ve sonrası gelişmeler ile faşist hareket, toplum gözünde ciddi bir prestij yitimine uğramıştır. Milletin birliği ve bölünmezliği için devletin yanında verdikleri o kahraman savaşın altından eroin ticaretinin, siyasi cinayetlerin, kara para aklamaların, kumarhanelerin, arsa spekülatörlüğünün ve çetelerin ortalığa dökülmesi ve her kirli işin altından faşist hareketin sahiplenmeden edemeyeceği kişilerin çıkmasıyla, kısa bir sessizliğe büründü.

Gerilimlerde devletin şiddet yanında açık olarak yer alan faşizm, Bonapartist eğilim ile çakışma noktalarını güçlendirerek gelişme politikası izliyor. Açık bir baskı gücüne dönüşecek develtin üzerinde yükseleceği gerilim dengelerinde bir taraf değil, devlet gücünün bizzat kendisi olmak istiyor. Bonapartist eğilimin faşist bir iktidara dönüşmesi için oynuyor.

Hükümetteki RP, yükseltilmeye çalışılan laik anti-laik geriliminden rahatsızdır.

İslami sermayenin devlet kasalarına el atmaya çalıştığı şu dönemde, hükümetten olmak RP için tercih edilir bir durum değildir. Politik islam şemsiyesi altında toplanmış sermaye kesimleri ile yoksul kesimler, farklı istemler ile RP'yi sıkıştırmaktadır. İslami sermayenin hırpalanmak pahasına RP'yi hükümette tutmaya zorlaması, yoksul kesimlerinin ise muhalefetteyken kullanılan söyleme uygun olarak radikal girişimlere zorlaması ile çatışıyor. Bu çatışma RP'li politikacıları şahinler ve ılımlılar olarak bölünmesine yol açıyor. Politik islam hareketi üzerinde bir ağırlığı olan RP kurmayları ise, bu iki talebin ortasında durmaya, kah bir tarafa yanıt vererek, kah diğer tarafa uygun adım atarak, ayakları altındaki sırat köprüsünde durmaya çalışıyorlar. İslami sermayeye, belediye ihalelerinden sonra, devlet ihalelerini de açarak, yoksul kesime ise, susma rüşveti olarak devlet kadrolarında iş olanakları vadederek bir denge tutturma çabasındaki RP, bu ikilem içinde kullandığı her söylem ile ya tabanındaki radikal unsurlar ile arasının açılmasını, ya da ordu ile arasının açılıp hükümetten olma tehlikesini yaşıyor.

RP, devletin şiddet politikalarının hükümete düşen kısmını uygulayan bir parti olarak, aslında diğer partilerden bir farkı yoktur. Hatta, üzerine vazife olmadığı halde, şaşkınlığın getirdiği bir tutum ve büyük bir işgüzarlıkla, bu baskı aygıtının çetelerine bile sahip çıkacak derecede devleti sahiplenmiştir. Buna karşın, karşısında RP'li tabanı zorlayacak ve daralmasına yol açacak bir muhalefette görmüyor. Tam tersine, laik anti-laik gerilim üzerinden bir muhalefet ile RP şemsiyesi altında toplanmış

yoksul kesimleri islami sermayeye kenetlenmesini güçlendiren bir tutum izliyor.

RP koalisyon hükümeti, tam bir demokratik adım atmadığı halde, bu yönde diğer sermaye partileri tarafından söz düzeyinde dahi olsa eleştirilmiyor. RP'nin bu yumuşak karnı, aynı zamanda diğer partilerin de yumuşak karnı olduğu için, ciddi bir eleştiriye maruz kalmıyor.

RP'nin geniş yoksul tabanını, islami sermayeden koparacak en uygun muhalefet koşullarına sahipken, bu olanak kullanılamıyor. Devletin gerici ve baskıcı yönünden güçlenen politik islam ile, ancak bu politikalara karşı açık tavır alınarak mücadele edilebilir.

3

Toplumdaki tüm farklılıkları şiddet politikaları ile tek bir kalıba dökmeye çalışan devletin yarattığı politik atmosferin, işçi ve emekçi sınıflara armağını şovenizm, politik islam ve laiklik oldu. Güçlenen bu ideolojik eğilimler kullandıkları politik söylemler ile, işçi ve emekçi sınıfları ciddi bir siyasal parcalanmışlık içine sürüklediler. Bir siyasal demokrasi mücadelesi altında, görülebilir hale gelecek olan sınfsal farklılaşmalar, baskıcı devletin boğucu atmosferi içinde, laiklik, politik islam ve şovenizm tarafından sermaye kesimlerinin gerici iktidar mücadelesine toplumsal güç olarak sunulmakta. Siyasal demokrasi özlemi taşıyan tüm sınıf ve kesimler, bizzat bu ideolojilere dayalı politikalar tarafından parçalanmakta, ayrışmalara uğratılmaktadır. Bu parçalanmışlık içinden, faşizm, Bonapartizm ve politik islam iktidar savaşını yürütmektedir.

Bu gerici politik güçlerin geriletilebilmesi, işçi ve emekçi sınıfların gerici politik güçlerden zarar görecek tüm demokratik dinamiklerin siyasallaşmış ortak mücadelesi ile olanaklı görülüyor.

Devlet militarizminin baskıcı, şiddet yanlışı eksenine tam bir teslimiyet içindeki sermayenin politik güçleri, her demokratik açılımın önünün 'milli birlik ve bütünlük' adına, devlet aygıtı tarafından ayaklar altına alınmasının onay mercileri durumunda-

lar. İşçi ve emekçi sınıfların, ezilenlerin mücadelesinin önü bin bir yasa ile kesildiği ve bu yasakların güvencesi ve uygulayacısı olarak devletin baskı kurumlarının her fırsatta güçlendirildiği bir siyasal gericilik ortamında, politik islam ve faşizmin toplumsal bir güç olarak gelişmesi kaçınılmazdır.

Böyle bir siyasal ortamda, demokratik taleplerin bir devlet sorunu olarak karşımıza çıktığını görüyoruz. En temel hak ve özgürlüklerdeki tek bir demokratik talebin bile devletin politik eksenine çarptığı böyle bir siyasal atmosfer içinde, ezilenlerin her kesimi, demokrasiyle kendilerini ilgilendirdiği oranda, tek tek talep biçimiyle sahip çıkmakta veya sahip çıkma girişimlerinde bulunmaktadır. İşyeri, işkolu, meslek, insan hakları, çevre, kadın hakları vb. düzeyde tek tek hak talebi biçimiyla ortaya çıkan lokal düzeydeki mücadele, güçlü devlet aygıtı tarafından ezilmektedir. Her girişim, kendi çıkış noktasının ötesine geçememekte, farklı girişmlerin talepleri karşısında kendini özne olarak göremediği için sessiz kalmaktadır. Ancak ortaya çıkan her demokratik girişimin ezilmesi sonucu doğan demoralizasyon ortamından bir bütün olarak zarar görülmektedir.

Birkaç örnek dışında ülkemiz son yirmi yılı, işçi ve emekçi sınıflar ile diğer ezilenler açısından böylesi bir sürecin tarihi olmuştur.

Demokrasinin lokal düzeyde ve tek tek haklar biçiminde ele alınması süreci, aynı zamanda, işçi ve emekçiler gözünde demokratikleşmenin bir hükümet değişikliği olarak görme yanılgısını pekiştirmektedir. Sosyal demokrat partilerin, tam da böyle bir yanılgı üzerinde politikalarını belirlediğini söyleyebiliriz. Bu politikaların her iflası, sanıldığı gibi işçi ve emekçi sınıfların daha ileri sıçramasına ve 'sola' kaymasına değil, tersine, 'sol'da bütünsel politikaların ve gücün olmadığı ortamda sağa yönelmesine yolaçmaktadır.

Birçok sosyal demokrat işçi ve emekçi CHP'den umutlarını kestikleri oranda, daha kötüsünün iktidar olacağı kaygısıyla, oylarını muhafazakar merkez partilerine yöneltmişlerdir. Politik is-

lam ve faşistlerin kazanmaması için, son yerel seçimlerde bir çok yerde, ANAP ve DYP'ye yönelmişlerdir.

Gerici politik güçlerin genişliğine ve etkinliğine rağmen, işçi ve emekçi sınıflar ile ezilenlerin tek tek taleplerinin toparlanıp bir siyasal talep bütünlüğü düzeyinde yükseltilebilmesini sağlayacak bir zemin var mıdır?

Evet, böyle bir zemin vardır ve sadece teorik olarak değil, gerçek anlamıyla, politik ifadelendirmeleriyle birlikte vardır. İşçiler içinde, kamu çalışanları içinde, insan hakları savunucuları içinde, varoşlarda ayrı ayrı ve tek tek talepler biçimde yükselen bir hareket vardır. Tek tek talepler biçiminde yürüyen ve parçalı olmasının zayıflığını taşıyan bu mücadeleyi bütünlüklü bir siyasal demokrasi talebi etrafında toparlayacak adımlara ve örgütlenmelere ihtiyaç vardır.

Etrafı devletin hava geçirmez kalın zarı ile kuşatılmış nefes almakta zorlanan, toplum, böyle bir atmosferden beslenen faşizm, politik islam ve laikliğin zehirlemesine karşı ancak bu zarın bütünlüklü bir siyasal demokrasi mücadelesi ile yırtılması sonucu dirilebilir. Oksijene en çok da sosyalistlerin ihtiyacı var. Gerici politik güçler tarafından işçi ve emekçi yığınlar tamamen esir alınmadan, geriletilebilmeleri, yıllarca sürecek bir karanlık dönemden en fazla zarar görecekler olarak biz sosyalistler için önemli. Onun için, bu teslim alınmanın önüne geçecek, bütünlüklü siyasal talepler etrafında güç yaratmak ertelenemez bir görev olarak karşımızda duruyor. Böylesi bir gericilik döneminin, varolan demokratik dinamiklerin de ezilmesi ve uzun bir zaman üzerine basılabilecek zeminlerin ortadan kaldırılması anlamı taşıyacağını görebilmeliyiz.

4

ÖDP, bir siyasal parti olarak, parçalı demokratik hareketlerin, meslek ve kitle örgütlerinin, insan haklarının ve işçi, emekçi sınıfların tek tek demokratik taleplerini savunmaktadır. Ancak bu savunma, tıpkı ilgilendirdiği oranda kitle örgütü ve insan hakları hareketinin savunduğu biçimiyle mi olmalıdır, yoksa bir siyasal bütünlük mü kazanmalıdır ? Diğer bir deyişle bu hak eşitliği-

ni, tek tek hak talepleri biçimiyle ve parçalı olarak savunmak suretiyle, demokrasinin siyaset düzleminde hükümet değişikliklerine yol açacak, böylece zaten işçi ve emekçi sınıflar gözünde demokrasinin hükümet sorunu olarak ele alınması anlayışını pekiştirecek biçiminde mi savunacak, yoksa bütünlüklü biçimde, siyasal demokrasi düzleminde, devlet sorunu, yani askeri bürokratik aygıtın hak eşitliği önündeki en büyük engel olduğunu gösterecek şekliyle mi savunacak?

Gerici politik güçlerin, siyasal sistemi varolan daha geri tarzda değiştirmeye çalıştıkları, ara rejim, politik islam, faşizmin yükselişi, yarı başkanlık sisteminin vb.'nin tartışıldığı bir konjonktürde, hak eşitliğinin parlamenter düzeyde algılanışı yanılsamasının yığınlar gözünde devam ettiği ortamda, demokrasi için siyasal bir talep olarak ileri sürülmesiyle, bu yanılgıyı yıkıcı bir politik mücadele yürütülebilir.

Özgürlükçü Demokratik Cumhuriyet talebi, demokrasi konusunda yaşanan bu parçalanmışlık ve tekilliğe son verdiği oranda önem kazanıyor.

Özgürlükçü Demokratik Cumhuriyet (ÖDC), demokrasi için mücadeleyi, işçi ve emekçilerin, diğer ezilen kesimlerin, salt kendilerine dokunulduğu oranda ve tek tek haklar için mücadele etmesinin ve bunun doğal sonucu demokrasiyi, parlamenter bir hükümet değişikliği boyutundan yukarıya çıkaramayan kendiliğinden anlayışa darbe vurduğu oranda önem kazanıyor.

Bu başarılı olduğu oranda, cezaevlerinde ölüm orucu yapan tutsaklara, grevdeki işçiden destek gelebilir. Kürt dinamiklerinin karşısına çıkan ile, kamu çalışanı yürüyüşüne saldıranın, cezaevlerini bir toplama kampı görünüme sokan ile, siyasal cinayetlere yol açanın, derneklere kilit vuran ile üniversiteleri hapishaneye çevirenin aynı siyasal sistem olduğunu gösterecek bir politik talep olduğu oranda ÖDC önem kazanacaktır.

5

Böyle bir siyasal demokrasi talebinin, emekçiler üzerinde bir hakimiyet rejimini tanımladığı için reddedilmesi gerektiği söylenebilir.

Ancak biz sosyalistler, siyasal demokrasiyi kapitalizmi kutsamak için değil, onun ile daha uygun koşullarda mücadele etmek için talep ederiz. İşçi ve emekçi yığınların, demokrasiyi tek tek talepler düzeyinden, bütünlüklü bir siyasal talep düzeyine çıkardıkları ve bu yönde mücadele ettikleri oranda, sorunu hükümet düzeyinde değil, devlet düzeyinde ele alabilir ve gerçekleşir kılabilir. Böyle bir devletin gerçekleştirilmesi mücadelesine elbette ihtiyacımız var. Çünkü, ancak böyle bir mücadelenin başarılı olmasına paralel olarak, işçi ve emekçi sınıflar ezilmişliklerinin kaynağını hak eşitsizliğinde değil, ekonomik ezilmişliklerinde, üretim araçlarından yoksun olmalarında olduğunu görebilir. Ve ancak böyle bir mücadeleye atıldığı oranda, devletin asli kurumlarına karşı darbe vurucu girişimlerde bulunabilir.

Bu düzeye yükseltilememiş bir demokrasi mücadelesi, tek tek haklar ve bunun siyasal ifadesi olan hükümet değişikliği mücadelesi zemininde kalındığı müddetçe bundan faydalanacak olan soyal demokrasi ve burjuva liberalizmidir. Ve bu politik güçlerin başarısızlığı oranında, siyasal gericilik işçi ve emekçi sınıflar içinde etkin olmaya başlar.

Sermayenin politik güçlerinin, darbe, ara rejim, politik islam vb. ni tartıştığı ve varolduğu biçimiyle dahi devletin siyasal egemenlikte zorlandığı koşullarda sermaye egemenliğinin varolan geri biçimlerine karşı siyasal demokrasinin işçi ve emekçi sınıflarca dayatılması ve bu doğrultuda mücadele etmelerinin, sosyalizme yönelişin önüne engel mi olduğu yoksa kolaylaştırdığı mı, yanıtlanması gereken bir sorudur.

Ekonomik talepli grevleri desteklediğimizde ekonomist olmuyor sak, parlamenter mücadeleye katılmak gerektiğini savunduğumuzda parlamenterist olmuyorsak, ezilen bir ulusun hak eşitliği talebine sahip çıktığımızda ulusalcı olmuyorsak, siyasal olarak demokrasiden kaçan sermayeye ve onun varolan egemenlik biçimine siyasal demokrasiyi dayattığımızda da burjuva demokrati olmayız. Böyle bir baskıcı aygıt altında gerçekleştirilmesi zor ve birçok alt üst oluşu gerektirecek denli zor olduğunu bile bile bunu talep etmek zorundayız.

Böyle bir hak eşitliği siyasal biçiminin üzerinde sermayenin egemenlik kurabileceğini ve onun bir egemmenlik aracına denk geleceğini bile bile, işçilerin iktidar biçimlerini yaratacağı korşullara kadar, hak eşitliğinden her kendi geri görüşün karşısında güçlü bir karşı çıkış şarttır.

ÖDP'de Esasa Dair...

Erdoğan USTA

ÖDP, üzerinde en yoğun tartışmaları barındıran bir siyasal parti olma özelliği taşıyor. Bilinen kalıplara uymaması, bu tartışmayı kışkırtan temeli oluşturuyor. Partinin bu konumu, gerek oluşumunu, gerekse de geleceğinin belirlenmesini, birlikte tartışarak yürütmeyi zorunlu kılıyor. Doğaldır ki; oluşumuna bakış tarzı geleceğine de nasıl bakıldığının ip uçlarını veriyor. Problemimiz, gelecekte partinin alması gereken muhtemel şekillenişin bu günden başat hale gelebilecek bir tartışmanın ortasına düşmesidir. Birliğin gerçekleştirilmesinin temel alındığı bir momentte, ikincil olabilecek üstü örtük sorunlar; önümüzdeki süreçte, bir araya gelen güçlerin topluma yönelik politik/pratik yönelimler üzerinden sevk edilmesinde, bu zamana kadar partimizin karşılaşmadığı türde sorunlar olarak karşımıza dikilebilir. Elbette bu sorunlar; partinin bileşenlerinin karşısına daha ciddi gerilimler olarak dikilecektir. Somut siyasal sorunlar üzerinden faaliyet sürdüren partimiz, hızla en küçük bir ayrıntı da ideolojik, teorik alana sıçranarak, "*gereksiz*" saflaşmalara yol açabilecek yönelimlere girme potansiyellerini içerisinde taşımaktadır.

Bu anlamda; Birlik tartışması önümüzdeki süreçte partinin birliği tartışmasını da beraberinde getirebilir. Nitekim; daha bu günden partinin oluşumuyla ilgili yapılan tartışmalar, partiye na-

sıl bakıldığının belirgin özelliklerini açığa çıkarıyor. Bu tartışmaların en uç kesimi olarak belirginleşen Birikim Dergisi'nde yayımlanan bazı yazılar, dışarıdan partiye akıl vermeyi görev addederek, kendine olmadık misyonlar biçiyor. Bu görüşlerin partide şu veya bu biçimde bir yansıması, taraftar bulması, elbette bu misyonun biçilmesinde önemli bir etken oluşturuyor.

Genel olarak; Birikim Dergisi'ndeki bazı yazıların ÖDP'ye bakışı yazımızın temelini oluşturmuyor. Fakat; Ömer Laçiner'in Birikim Dergisi'nin Aralık 96 sayısında, "ÖDP: Esasa dair sorular" başlıklı yazısı; gerçekten 'esasa dair' bir tartışmanın adımını atıyor. Laçiner ÖDP'nin kuruluşunun ilk adımının bizce yanlış bir temelde süren 'Kuruçeşme Toplantıları'nda denendiğini ifade ederek yazısına başlıyor. Birlik fikrinin oluşumunun arka planını ortaya koymaya çalışıyor. Bunu belli bir yargının ürünü olarak yapmaya çalışınca, "analizlerin" önceden belirlenmiş, belli bir amacın doğrulanmasına materyal sağlamak üzere yapıldığı da belli oluyor.

Bilim Önemli mi ?

Laçiner, Marksizm'in ekonomist yorumunun yarattığı dogmatizmin eleştirisini bilimi olumsuzlayarak yapıyor. Yazısında "*Sonuç olarak; devrimci sosyalist hareketlerin halen yaşadıkları 'ideolojik boşluk ve güçsüzlük' durumu, bunun ürünü olan buhran, genel ideolojinin bir yolu bulunarak yeniden 'bilim'le, gerçekliğin bütünsel bilgisiyle örtüşmesinin sağlanmasıyla aşılmayacaktır.* ***Bir yanılsama üzerine kurulu bu beklenti, hem özellikle devrimci ideolojinin 'doğa'sı hem de onun dönüştürmeye çalıştığı insani-toplumsal gerçekliğin 'doğa'sı ile uyumsuzdur.*** *(abc* sayfa: 15)

Sosyalizm bilime dayalı bir dünya görüşüdür. Bilindiği gibi; temel sorunumuz Marksizm'in ekonomist yorumunun Bilimsel Sosyalizm yerine ikame edilerek egemen hale gelmesi, sosyalizmin bilimsel gelişmesinin önünü tıkayan aslı öğedir. Bunun Marksizm'den bir sapma olduğunun altını çizmek gerekir. Bu sapma temizlenmediği müddetce sosyalizm, bilimsel gelişmesini devam ettiremeyecektir. Sosyalizmin bilimsel gelişiminin ye-

niden bilime sarılarak sağlanacağı çok açıkken, Laçiner, günlük pratik faaliyetin ve amprik gözlemin etkisiyle '*gerçekliği*' bulmaya çalışıyor. Doğru fikirlere sahip olunmadan doğru eylem geliştirilemez, devrimci teori olmadan devrimci pratik olamaz.

"insani-toplumsal gerçekliğin 'doğa'sı" gibi kavramlarla verili insandan değil de, tasavvur edilen insandan kalkarak davranıldığın da, "*insani-toplumsal gerçeklik*" denilen nedir? Soyut bir kavram olarak ne anlamı olabilir ki? Bilimin sınıflı toplum ilişkilerinden bağımsız, tarafsız bir yanı varmıdır? Bilimsel sosyalizm dediğimiz *"proleter hareketin teorik **dışa vurumu**"* değil mi? Fakat; Laçiner'e göre bilimsel bir ideoloji olamaz. *"Öte yandan bilimlerin verebileceği sağlayabileceği şey 'bilgi'dir. Oysa insanların tavır alışlarını belirleyen ideolojiler fikirlerden oluşur.... İnsani-toplumsal gerçeklik zaten 'doğası itibariyle' insanların değer, amaç ve etik kaygılarıyla müdahale edişlerinin, katılışlarının sonucu oluşmuş bir 'şey' olduğundan onun 'bilgi'si de ancak fikirler olabilir. Dolayısıyla ideolojileri ören fikirlerin ne doğruluk ne de meşruiyet kaynağı 'gerçeklik' olamaz."*(sayfa: 14) Dünyanın değiştirilip dönüştürülmesinde faal insanların rolü rededilemez. Fakat; biz insanın toplumsal faaliyetini değerlendirirken onların eylemlerinin başarısını hangi koşulların sağlayabileceğini temel veri olarak alırız. İnsanların eylemlerinin karşı eylemler tarafından boğulup gitmemesinin, tek başına kalıp yalıtlanmamasının güvencesi nedir? Bu güvence ancak; toplumsal güçler gruplaşmasında ve sınıf savaşımının kavranmasında anlam kazanır. Bu nedenle bilimsel sosyalizmin kitlelerle sınıfsal ve siyasal bağlanması olan bilimsel ideoloji; (bu bir anlamda ideolojinin aşılmasıdır da) toplumsal yaşamın değiştirilip insanlığın özgürleştirilebileceği olanakları, işçi sınıfının hizmetine sunar.

Fikirlerden, dolayısıyla toplumsal yaşamın görüngülerinden kalkarak tahlillere yöneldiniz mi, sınıf savaşımının hiç adı bile geçmeden toplumsal yaşamı değerlendirirsiniz. Toplumsal gelişimin motoru sınıflar mücadelesidir. İşçi sınıfının; tarihsel misyonunun farkına vararak, bilimsel sosyalizm amacına yönelme-

si, toplumsal dönüşümün gerçekleştirilebilmesinin güvencesidir. Ama "*işçiler ne anlarlar bilimden*" demenin dolaylı yolu bilimsel sosyalizmin işçi sınıfıyla birleşmesinin olanaklı olmadığını anlatmaktan geçiyor. Marksizm-Leninizm dolayısıyla bilimsel sosyalizm işçi hareketiyle çakıştığında işçi sınıfı ideolojisidir. Bunun anlamı işçi sınıfının 'egemen sınıf' olarak örgütlenmesidir. 'Egemen sınıf' olarak örgütlenmek ise bilimsel sosyalizmin gelişimiyle olanaklıdır. Yok eğer; '*birilerinin*' kendilerini işçi sınıfının yerine, ikame etmesinden 'bilimsel'lik çıkacaksa, bizim böyle saçmalıklarla ilgimiz yok... Engels'in Anti-Dühring de ifade ettiği gibi "*Bu dünyayı kurtarma işinin üstesinden gelmek, işte modern proletaryanın tarihsel görevi. Bu işin tarihsel koşullarını, ve bu yoldan niteliğini derinliğine irdelemek, ve böylece bugün ezilen sınıf olan bu işi görmekle görevli sınıfa, kendi öz işinin koşulları ve niteliği üzerine bilinç vermek: işte proleter hareketin teorik dışa vurumu olan bilimsel sosyalizmin görevi.*" (sayfa: 450)

Bilim ve Pratik

Bilim doğanın ve toplumun kavranarak denetim altına alınması için, hareket yasalarının keşfedilerek açığa çıkarılmasıdır. Bilim tartışılmaz 'ilahi' doğrulara sahip değildir. Bilimsel olgular belirli sınırlar içerisinde olumlu veya olumsuz değerlendirmelere tabi tutulabilirler. Bu sınırlar aşıldığında bilimin ortaya çıkardığı hareket yasaları kendisini yeni yasalara bırakır. Artık eski yasalar; sınırları netce çizilerek ve içerilerek aşılırlar. Bilgiyi sonsuz kılan, bu anlamda '*mutlak gerçek ve göreli gerçek*' arasındaki diyalektik ilişkidir.

Fakat; toplumbiliminde burjuva ve proleter bilim olmamasına rağmen, bilim sınıfların çıkarları için kullanıma açık hale gelir. Bu durum "*aynı doğrultuda*" farklı doğruların ortaya çıkmasını sağlar. Bu nedenle biz proletaryanın çıkarları/insanlığın özgürleşmesi perspektifinden bilime yaklaşırız. Fakat; Laçiner herkesle ortaklaşabileceği bilim arıyor. "*Ancak modern bilimin vardığı noktada, en özet biçimde ifade edilirse; hem 'bilim'in gerçekliğin bütünsel bir bilgisine vardırmakta sınırlı olduğu gö-*

rüşüne gelindi, hem konusunu nesneleştirmekle işe başlayan bilimsel yöntemin özellikle insani-toplumsal gerçeklik bahsinde 'bilme'nin yeg,ne yol ve yöntemi olmadığı, olamayacağı yolunda gayet ciddi argümanlar geliştirildi;" (sayfa: 16) '*Modern bilim*'den kastımız ne? Örneğin: Bu '*modern bilim*' proletarya diktatörlüğüne nasıl bakar? Toplumsal hareketin motorunun sınıflar mücadelesi olmasına ilişkin neler söyler? *'İnsani-toplumsal'* gerçekliği; sınıflardan bağımsız ve yansız ortak bilim olarak değerlendirmek burjuvaziyle temel doğrular karşısında ortaklaşmaya çalışmak değil de nedir?

Lenin'e dönelim; " *Üstelik, ve daha başka bir açıdan, bu varsayım, ilk kez,* ***toplumbilimi bilim düzeyine çıkardı****. O zamana kadar, toplumbilimciler, toplumsal görüngülerin karmaşık ağında, önemli olan ile önemli olmayanı ayırt etmekte zorluk çekmişler (toplumbilimdeki öznelciliğin kökü budur.) ve böyle bir ayrım için herhangi bir nesnel ölçüt bulamamışlardı. Materyalizm* ***üretim ilişkilerini*** *toplumun yapısı olarak ayırarak ve öznelcilerin toplumbilime uygulanabilirliğini reddettikleri* ***genel bilimsel yinelenme ölçütünün*** *bu ilişkilere uygulanmasını mümkün kılarak, kesinlikle nesnel bir ölçüt sağladı.*" ('Halkın dostları' kimledir ve Sosyal-Demokratlara karşı nasıl savaşırlar sayfa: 15)

'*Nesnel dünya*'nın bilgisine ulaşmak toplumsal ilişkilerin insan bilincinden bağımsız olarak ele alınmasından geçer. Bu, 'nesnel dünya'nın insanın bilincinden geçmeksizin, dolayısıyla çarpıtılmaksızın ele alınmasıdır. Toplumun bilinci ideolojik sosyal ilişkilerde, üstyapılarda yer alır. '*Olgular göründüğü gibi olsaydı; bilime gerek kalmazdı.*' deyiminden hareketle nesnenin dolaysız yansımasına ulaşmayı soyutlama düzeyiyle gerçekleştirebiliriz. Fakat; soyutlama başladığında işe fikirlerimiz de karışır. Gerçeği kavramak için, nesneden uzaklaşma zorunluluğu, ortaya çıkanın, tekrar tekrar nesneye vurulmasını da zorunlu kılar. **Diyalektik** Materyalizmi gerçeğin bilgisine ulaşmak için bilimsel yöntem kılan budur. Ve henüz gerçekliğe, toplumbiliminde ulaşmanın bilimsel yönteminin; **diyalektik** Materyalizm ve

Tarihsel Materyalizm dışında olanaklı olabileceği, kanıtlanmış değil.

Fikirlerimiz, düşüncelerimiz, nesnel gerçeğin; şu veya bu oranda duyumlarımız yoluyla bizlere yansımalarıdır. Bilinir ki; yansıtan, yansıtılanı yaklaşık olarak kapsar. Yansıtılan, yansıtandan her zaman daha fazla bir içeriğe sahiptir. Çünkü; "*bilgibilimde madde denilen kavram, şu anlama gelir: kendisini yansıtan insan zihninden bağımsız olarak var olan ve onun tarafından yansıtılan nesnel gerçeklik.*" O zaman bilgi teorisinin ilk ve temel görüşü; yaşamın, pratiğin görüş açısı olabilir. Fakat yine bilinir ki; pratiğin ölçütü insanın herhangi bir fikrini *tümüyle* ne doğrulayabilir nede çürütebilir. Bu durum; insanın bilgilerinin 'mutlak' bilgiler olmadığının kanıtıdır. Bu kanaldan '*bilinemezciliğe*' yol açılır ve, diğer yandan; '*bilinemezcili*'ğin her türüne karşı mücadele edebilecek sağlam bir temel yaratılır. "*Ama, pratiğin ölçütü -yani şu son on yıllar içerisinde **bütün** kapitalist ülkelerin gelişme çizgisi- Marks'ın teorisinin şu ya da bu bölümlerinin, şu ya da bu formüllerinin değil de, genel olarak **bütün** ekonomik ve toplumsal teorisinin nesnel doğruluğunu gösterdiğinden, burada marksistlerin 'dogmacılığından' sözetmenin burjuva ekonomisine bağışlanmaz bir ödünde bulunmak demek olduğu açıktır. Marksistlerin paylaştıkları Marks'ın teorisinin nesnel bir gerçek olduğu görüşünden çıkarılabilecek tek sonuç şudur: Marks'ın teorisiyle çizilmiş yolu izleyerek nesnel gerçeğe (gene de onu sonuna dek tüketmeksizin) gitgide daha çok yaklaşıyoruz; herhangi başka bir yolu izleseydik, yalan ve kafa karışıklığından başka bir yere varamazdık.*" (Materyalizm ve Ampiryokritisizm sayfa: 151-152)

Toplumu değiştirme ve dönüştürme eylemi geçmişin ve günün dayanakları üzerinden toplumsal projenize bağlanabilir. Varolanı değiştirmek; varolanın oluşumunu, dinamiklerini, işleyişini bilmekten geçer. İşte bizleri sürekli bilimsel çabaya yönlendiren bu olgudur. Bu nedenle bilim devrimcileşmiştir. Zaten toplumu değiştirmeyi önümüze hedef olarak koymuyorsak bilimsel bir çabaya da ihtiyacımız kalmaz. Bu anlamda sürekli bilimsel

gelişmenin önünü açmak, ancak pratik içerisinde olanaklı olabilir. Çünkü; bilimsel olarak, gelecek uğrunda kollektif çaba gösterilebildiği ölçüde belirginleşir. Mücadelenin her bir ayrıntısının nasıl şekilleneceğini, ne türden değişiklikleri barındırabileceğini, mücadelenin kendisi belirleyecektir. Katkınızın boyutu sayesinde gelişmeyi, hareketi ve sonucu görebilirsiniz. Bu nedenle örneğin, bir ekonomik krizden söz etmek; toplumsal değişim olanaklarının ortaya çıktığını anlatır. Ama kitleler; başka faktörler biraraya gelmediği müddetce, sırf toplumsal değişime ve dönüşüme uygun koşulların oluşumundan kalkarak hadi bu sistemi değiştirelim demezler. Eğer toplumsal gerçekliği kavrayarak kollektif bir çaba içerisine girerseniz geleceğinizi de görürsünüz. "'*Gerçekliğin' sürekli bu 'göz'le taranması, analiz edilmesi...*" diyerek bilime imkan sunma noktasında doğru bir yerden yaklaşan Laçiner, değişebilirlik ile kalıcılığın birliği yerine, temel kalkış noktasını 'göreliliğin' üzerine kuruyor.

Ve ÖDP

Laçiner'in bilim üzerine ettiği sözler esas itibari ile "*devrimci hareket ve onun örgütlenmesini*" anlatmak içindir. Bu noktadan yapmaya çalıştığı sonuçlardan biri de "*ÖDP içinde bir sentezе vardırıcı tartışmalardan uzak durulması*" oluyor.

Sentez/ayrışmayı; sosyalist hareketin yeniden yapılanmasıyla ilişkilendirme amacımıza bağlı olarak tartışıyoruz. Laçiner "parti gruplarının böyle bir tartışmayı yürütmedikleri"ni iddia ediyor. Durumun bu olmadığını, fakat, kendi istediği tartışmayı da yürütmediğimizi, partiden biraz haberdar olan rahatlıkla gözleyebilir.

Bilim bahsinde sınıfa hiç dokunmadan oluşturulan arka plan örgüt bahsinde de devam ediyor. " '*daha bir parti', parti gibi bir parti' olunmasını bekleyen eğilimlerin güçlenmesine kapı açıyor.*" Ne açıyor? "'*Parti olmayan partiden' bir hayli yumuşatılmış gevşek mekanizmalı...*" parti diye bahsedilmesi yol açıyor. O zaman Laçiner 'parti olmayan partiden' "*devlet olmayan devletten ve dahası devletin sönmesini hedef alan perspektif*"den hareket etmeyi anlıyor. 'Parti olmayan partiden' biz de bunu anlıyo-

ruz. 'Parti olmayan parti' yok olmaya yüz tutan bir partidir. Toplumsal projeniz ne ise, araçlarınızı da ona uygun şekillendirirsiniz. Gelecek toplum tasavvurunuz, bilimsel sosyalizme dayanıyorsa, işçi sınıfının var olan devleti aygıtını "ele geçirmekle" yetinemeyeceğini, onu '*parçalayarak*' yerine, yeni türde sönümlenmeye yol açaçak tarzda bir devlet oluşturması gerekliliğini baştan kabul edersiniz. Bu anlam da; Marksist-Leninist'ler için parti sosyalist devletin embriyonudur. Bunun anlamı partinin kendisini parlamenter siyasete göre değil, gelecek topluma göre kurgulamasıdır.

Gelecek toplumun kurucu öğesi işçi sınıfının; 'egemen sınıf' olarak örgütlenmesi olan proletarya diktatörlüğü'nü tartışmaya başladık mı? '*parti olmayan parti*' sorunsalını çözebiliriz. Çünkü; bu bizi işçi sınıfıyla daha sıkı bağlar kurmaya sevk eder. Çoğulculuğu da sosyalist demokrasiyi de bu çerçevede tartışabiliriz. Biz böyle bir amaca ulaşabilecek '*parti olmayan bir parti*' istiyoruz. Bu parti siyasetin toplumsallaşmasının rehber ve önderliğini yaparken, siyasal alanı boşaltarak değil, sınıfın politik aktivitesini sürekli canlı kılarak, siyasal alanın kuşatılması/toplumsallaşmasıyla yok edileceğinin bilinciyle davranır. Devleti sönümlendirirken, partiyi de sönümlendirecek olan budur.

Birlik; farklı arka planların sonuçları dolayısıyla aynı noktalarda buluşmasının ürünü olarak gerçekleşti. Bu birlikten herkesin bir 'muradı' var. Doğaldır ki; bu 'murad'larına ulaşabilmek için çaba gösterilecektir. Elbette bizim de bir 'murad'ımız var. Laçiner de ÖDP'ye başka bir noktadan bakıyor. Ve onun da bu partiden belli bir 'murad'ı var. Bunun için herhalde o da çaba gösterecektir. Kendisinde bu meşruiyeti bulan herkes başkasında da bunu meşru görmelidir. Bu anlamda partimiz bir yeniden yapılanma sürecinin içerisinde bulunuyor. Yaşanan süreç sorunlarımızın; sınıf hareketiyle sosyalizm arasındaki ilişkinin doğru bir biçimde kurulması ve sosyalist hareketin yeniden yapılanmasıyla çözülebileceğini gösteriyor.

Süreç yeni başlamaktadır. Bugüne kadar yapılan, yeniden yapılanmanın sağlanacağı ortak bir zeminin yaratılması olmuştur. Dolayısıyla birliğin bir anlamda tamamlandığından kastedilen budur.

Bu anlamda; birliğe olmuş, bitmiş, bir olgu olarak bakmamak gerekmektedir. Çünkü; yeniden yapılanma yalnızca bir araya gelen bileşenlerin kendilerini biz artık birleştik demeleriyle çözülemeyecek kadar uzun ve sancılı bir sürecin ürünü olarak şekillenebilir. Gerek sınıf hareketiyle kurulacak ilişkiler, gerekse sosyalist hareketin durumu karşılıklı etkileşimle birbirlerini güçlendirirken, partinin bileşenlerini de derinden etkileyerek içsel değişiklikleri de oluşturur. Parti, sınıfla geliştirdiği ilişkileri siyasallaştırmaya kanalize ettikçe, partinin iç yapısının değişimine paralel olarak, parti gruplarının değişimini de sağlayabilecektir. Bu nedenle yeniden yapılanma topluma yönelik siyasal pratik içinde, realize olur. Parti; politik faaliyetin sürekliliğini sağlayan unsurları, sentez\ayrışma sürecinin ürünü olarak kavradığında, gerçekten 'murad' ettiğimize ulaşabiliriz. Çünkü; bu süreçten 'murad'ımız; toplumsal ve siyasal devrimci dönüşümün önünü açacak proletarya partisinin yaratılmasıdır.

Erkeği Öldürmek Sosyalizmin İlkesidir

Mahir SAYIN

Uzun yıllar sonra karşılaştığımız bir arkadaş etrafını sarmış olan dinleyicilerine ilginç bir tartışmaya girmiş. Böyle bir tartışmaya katılmamak mümkün mü? Size hitaben şeyler varsa siz de katılın.

A.P.: "Büyük söze büyük etkilenme ile cevap veremezseniz sağlıklı gelişmeniz mümkün değildir." En değerli sözü es geçer gibi yaklaşırsanız, kaybeden, yine siz olursunuz. Ben şimdiye kadar sözlerimi, kesin, büyüklüğe çağrı olarak söyledim. Ve gerekene göre bir cevap da oldu mu, o insan gelişir. Biz böyle saygılı yaklaşıyoruz. Acaba sizde de bu güç var mı? Bu benim için çok önemli. Mutlaka bir kalkışa ihtiyacınız var. Seçmişseniz bu "devrim" adı altındaki mesleği, çalışmayı, bu sürünme tarzını aşmanız lazım. Bana halen devrimin zaferine kendini inandırmış insanların özelliklerini fazla yansıtamıyorsunuz gibi geliyor. Kurumuş özellikler güçten, takatten, büyük heyecan ve tutkulardan kesilmiş kişilikler bana göre, bırakalım devrimde bir iş yapmayı, normal yaşamda bile etkili olamazlar.

Size kendimi nasıl tanıtayım? Geliyorsunuz, ilgilerinize büyük değer biçiyorum. Ama, hayır! Bu sadece ilgi düzeyinde kalmamalı paylaşılmalı. Paylaşmayı bilmeyenlere de ben açık söyleyeyim öfke duyuyorum. Sessiz bir izleyici olmak öfke yaratıyor. Biz burada gerçekten hayatın kıyasıya bir kavgasını veriyo-

ruz. O kadar büyük anlamaya muhtacız ki.... Büyük karara, ortak karara, kesin verilmiş söze o kadar muhtacız ki; belki de herşeyden çok daha fazla.

Sorular sordunuz, acaba daha ne söylenebilir? Acaba doğruları ne kadar söyleyebildim? İlgilere ne kadar cevap olundu? Ve en önemlisi de siz ne kadar heyecanlandınız ve bir sıçramaya yol açabilecek kadar alabildiniz? Bir yerde zafer yürüyüşü olamadı mı, orada işler yanlıştır demektir. Ve insanlar ha bire kendi kendileriyle uğraştılar mı? Orada bir iflah olmazlık vardır demektir. Ve tabii ki bunu kabullenmemeliyiz.

Er meydanına tam teşekküllü çıkmak gerekir. Bu savaşa yarım yamalak girilemez. Sonuna kadar kendini yatırmadın mı kolay tuşa gelirsin. Ben hala tam yenecek kadar olmasa da, beraberliği kurtaracak kadar meydana çıkıyorum. Oldum olası tarzım budur. Tam yengi için belki yeterli güce ulaşamadık, fakat beraberliği de yoğun biçimde kurtarıyoruz. Bu çok önemli tabii. Siz; daha ilk adımı atışta kündeyi yiyip, sırt üstü düşüyorsunuz. Bunu kesin aşabilmeliyiz. Kavga meydanıdır, diyemezsin ki;"birşey olmaz!" olur. Hakkını vermesen düşersin. Yenilgiye doymayan pehlivan gibi oluyorsunuz çoğunuz. Binlerce defa yenilip de, hala "ben de varım" diyenler az değil. Bu kötü bir alışkanlık.

"Size kendimi nasıl anlatayım?" diyorum hep. Yıllarca "ahküf" ediyordum. Basit bir güreş... Hatta o Cumo hikayesini biliyorsunuz. O taşlı saldırıyı düzenlerken, sanırım 1-2 yılım geçmişti. O taşlı saldırıyı düzenleyene kadar boynum hep büküktü. Anam zaten koymazdı. Çok sert böyle "alçak" gibi değerlendirirdi. Şimdi mukayese ediyorum. Hiçbir arıya kendinizi hazırlamıyorsunuz, hep de, sanki çok başarmışsınız gibi eve geliyorsunuz, ülkenizin, halkınızın karşısına çıkıyorsunuz. Bunlar yanlış. Hiçbir şey yapamıyorsak, derin derin doğruyu tanımalıyız. Kendimizi tanımalıyız. Bana göre önemli noktalarda hata yaparak yaşamışsınız. Bunu ben artık paylaşamam. Hatanızla, bizimle bir örgütü paylaşamazsınız. Ve ergeç bu redde gelir, redde götürür. Akıllanmamanız izahı yapılamaz. Uzun süre başaramamanın

da savunusu yapılamaz. Hele ağlama, sızlama en aşağılık davranıştır.

Ben çok konuştum. Aslında fazla konuşmayı da kendim için doğru bulmuyorum. Ama beni mecbur ediyorsunuz. Hep soru soruyorsunuz çünkü. Halimi sorsaydınız biraz, daha iyi olurdu. Anam zaten onu söylerdi; "sen ahmaksın!" derdi bana. "Hiçkimse böyle çalışir mı?" diyordu, "senin arkandakiler sadece seni kullanıyor" Ve doğruydu da aslında. Aynı tarz sürüp gidiyor. Ama ben kendi tarzımda yine çok ısrarlıyım. Hikayenin özü de budur.halen hatırlıyorum, o öyle dediğinde, kendimi büyük bir inatla, daha da vermiştim, suratına bile bakmadım. "Bu yanlış söylüyor!" diyordum. "Olsun, onlar hiç anlamasınlar, ben yaparım" diyordum. Ama bu kadar olup bitenden sonra anlayışa gelemeliyiz. Bu bencillik yıkılmalı kaldı ki, çok zorlandınız. Ben size çok üzülüyorum. Arkadaşlarının hepsinin saçı beyazlaştı, aklaştı, ve neden böyle olduğunu sormuyorlar kendilerine. Halbuki hikayesi var bunun. Anlasalardı iyi olurdu. Anlamamazlıkta ısrar ederseniz daha da kuruyacaksınız, zorlanacaksınız ve suçlu da ben değilim. Çünkü; ben iyi dinlemeye çalıştım. Dinlemekle yetinmedim, epey olanak da açtım. Eğer mesele er meydanında savaş meselesi değilse, başka işlerle uğraşalım. Ama buralar tamamen er meydanlarındandırlar. Bunu peşinen kabul etmek lazım. Küsmek; darılmak, tıkanmak yerine, olup bitene akıl erdirmek daha doğru olur. E tabii. Kendimi sorguluyorum, "Acaba mecburmuydum böyle olmaya, ve ya neden böyle oldum." diye. Kim beni buna zorladı? Ve ben sizleri neden böyle tutuyorum? Bu nereye kadar sürecek böyle? Çünkü şu anda, ölüm-kalım derecesinde etkilenenler çok. Ve böyle giderse daha da çok olacak. Hatta ulusal sınırları da aşacak.

Herkes "kurumlaş" diyor, herkes "paylaş" diyor. Bunu söyleyene "var mısın beni dinlemeye?" diyorum "var mısın benimle paylaşmaya?". Yine çaresiz olmaktan öteye birisi değil. Sadece istiyor. Ama yapmasını hiç bilmiyor. İşte, ben zamanı durdurdum kendimde. Haydi (...) konuşmaya ve paylaşmaya güç getirin diye. Herkes inanır ki; ben sözümün sahibiyim ve bunu çok

kez kanıtlamışım da. Ama sizler bitiksiniz. Suçlamıyorum tabii bunları. Düzenin vuruş tarzını ben iyi biliyorum. Çoktan, bir yerlerinizden vurulup, götürülmüşsünüz. Ama buna rağmen; ben yine de insanlarımıza bağlıyım. İnsanlarla uğraşmayı, ilişkilenmeyi, ister savaş, ister barışçı olmayı çok ilgiyle götürüyorum.

Benden az-çok birşeyler tanıyabilirdiniz. Sorarım size; acaba gerçekten benden birşey anladınız mı? Mesela bu konuda birkaç arkadaşımız söz alabilir. Bu son konuşmamdan özellikle .Bayağı çarpıcı hususlarda vurguladım. Nedir sizce benim halim? En önemli özellik neydi burda? Bunlar sizi de ilgilendirdiği için de söylüyorum. Ben fazla öznel birşeyimiz olduğuna da inanmıyorum. Çok bağlayıcıdır, hepimiz için. Hususlar söylendi. Eleştiri de yaptım. Mahir arkadaşımızın hem demokrasi, hatta sosyalist demokrasi üzerindeki ilgisinin yüksekliğini bilerek, bu sabah şunu da söyledim; acaba bu arkadaş demokrat olabilecek mi? Aslında iyi niyet düzeyinde, söylem düzeyinde bunu belirtmedim. Bana göre bir söz söylem düzeyinde kalıyorsa -çok doğruysa eğer ve pratikleşmiyorsa- o kişi asla gerçekleşemez. Örneğin "demokrasi" sözünü çok söylüyorsa ve demokrasi pratiğine egemen değilse gerçekleşemez. Gerçekleşmeyen de, tabii ki yalancı olur. Dikkat edelim; düzen hemen hepinizi yalancı yapmıştır. Sözü size söyletiyor, ama pratiğini asla gerçekleştirtmiyor. Benim farkım biraz şuydu; hem söyler, hem yaparım. Alışmışım. Bu çok önemli. Yaparım, derken; siyaset yaparım, örgüt yaparım, savaşı yaparım. Bu olmazsa ben kendimi asla gerçekleştirmiş gibi görmem. Ve af da etmem, kabul de etmem. Uğraşırım en azından. Sizin durumunuz bunu aşıyor, çok söylüyorsunuz, yapamıyorsunuz. Yapımız için söylüyorum. Mahir arkadaşımız belki bu konuda çok ileri düzeydedir de.

Sözler yarım yamalak, yüreğe ulaşmıyor. Pratiğe hiç yansıyamıyor. Ve gelin sizi seyredelim. Halbuki yaşamı nasıl büyük bir coşkuyla, büyük bir heyecanla maletmek isterim. Diyeceksiniz, "bu delidir" ama, yaşam bizde o kadar sönmüş ki, en kötüsü de budur.

Evet, dost ya da arkadaş Mahir!

Acaba sen bizi nasıl tanıdın, gördün? Halimizi nasıl görüyorsun? Mutlaka senin de bazı düşüncelerin veya hislerin uyanmıştır. Bayağı eleştirdik de aslında. Acaba ne söyleyebilirsin? Alışageldik söylemlerle değil de, bu biraz açığa vurmaya çalıştığımız gerçeğimize bakarak, acaba ne söyleyebilirsin? Halimi nasıl görüyorsun? Söyleyecek birkaç sözün var mı?

M.S.: Var!...

A.P.: Hele söyle. Belki ben yararlanırım. En büyük yardım, bana yapılacak müthiş bir eleştiridir.

M.S.: Eleştiri değerlendirme veya söylenenler üzerinde birşey belirtebilirim. Ben lafımı esirgemiyorum. Yani konuşulabilir bir ortam olduğunu gördüğüm için, konuşmaya da değer gördüğüm için...

A.P.: Dayak atma yeter.

M.S.: Estağfurullah...

A.P: Hayır, hayır öyle olmalı. Kavga dövüş yapılacak çok şeyler var.

M.S.: Yani söz düzeyinde.

A.P.: Evet.

M.S.: Ben şu noktayı gerçekten olumlu gördüm: "Erkeği öldürmek" diye bir laf ettiniz.

A.P.: Bu çok çekiciydi. Bir erkeği öldürmek çekici. Çok güzel birşey. Neden bunu böyle çekici buldunuz? Bu erkeğin öldürülmesi çok mu önemli?

M.S.: Evet. Bütün bir devrim olayını, ben , bu lafın etrafında formüle edilebilir gibi görüyorum.

A.P.: Ben bunu bazen açmak istiyorum. Yapı pek şey olmadığı için genişletemedim. Bunlara ilgin yüksekse aslında biraz daha diyalogla geliştirebiliriz.

M.S.: Ben önemli gördüm. Söyleyeyim, yani niye önemli gördüm? Bütün bir devrim devrim olayını, örgütleme olayını, yeni toplumsal kuruluşu, bu laf etrafından yürüyerek açıp, genişletip yeniden kurabiliriz. Ve ne bileyim; daha öncesinde de biz projeler yaptık. Bu projeler hep yukarıdan aşağıya gelen projelerdi. Siz de belirttiniz konuşmanın bir

yerinden, "hele bir devleti ele geçirelim". Hatta Lenin de böyle söyler, "iktidarı hele bir ele geçirelim, ondan sonra göreceksiniz ne kadar çok şey yapacağız" diye.

A.P.: Büyük bir yanılgı mıydı?

M.S.: Yarıyarıya bir yanılgıydı. Çünkü iktidarın da verdiği çok şey vardır. Yani iktidar olmadan da, birşeyler yapmak çok zor.

A.P.: Evet. Sosyalizm hayalinin büyük bir tehlikeyle, karşı karşıya bırakılması.

M.S.: Evet, evet. Yani işlerin bir erki ele geçirmeyle yapabileceğine dair düşünce ancak yarı yarıya doğrudur.

A.P.: Hele, o erki ele geçirme; beşikten bilmem neye kadar düzen okullarında, düzen yaşamında geçmişse, kesinlikle onun içine sızacak güç pek sosyalist de olmayacaktır. Nitekim Sovyet deneyimi bunu açık bir biçimde ortaya koydu.

M.S.: Evet, tabii. Şöyle formüle edebiliriz. Ordan geriye dönüp, "vermeyinc mabut, neylesin Mahmut?" Bizde birşey yoksa biz birşeyi veremeyecek durumdaysak, o erk bizim elimize verildiği zaman ne vereceğiz?

A.P.: Yani mabut yerine sosyalizmi koyarsak ne verebiliriz? Kendisinde birşey yok.

M.S.: Verebiliriz de, ne verebiliriz? Sistemden devraldığımız kişilikleri, örgüt anlayışlarını, ilişki biçimlerini yeni topluma da veririz ve bunların üzerlerini kırmızıya boyarız.

A.P.: Bununla bağlantılı olarak ben birkaç şey daha söylemiştim. Tabii, "iktidar tehlikesinden kendisini korumak" diyorum; hatta iktidar gücüyle herşeye sahip olmak bana çok ahlaksızca gibi geliyor. Sanırım bunu da çok çekici buluyorsunuz.

M.S.: Tamamen, tamamen...

A.P.: Hatta aşkı bile tarif ederken "endişelerim var" diyorum. İktidara yeltenmeyi ve hem ona ulaşmayı, hem onu dağıtmayı böyle kullanmak bana göre aşkın da ihanetidir. Yani ne bileyim. Onun tehlikeleri de çok ortaya çıktı zaten. Tabii. Bu olmazsa -biliyorsunuz- Sosyalizm kurur yaşam kurur ve o bildiğinde gelişmez.

M.S.: Yeni bir hayatı kurmak olayı burda bizim için imkansız hale geliyor. Farkettiğimiz nokta burası. Ve bunu farketmek çok önemli. "İyi farkettiniz aferin!" gibi basite alınabilecek birşey değil. Eğer bu düşünce gerçekten derinleştirildiği takdirde bütün bir dünya anlayışını değiştirecek. Bugünkü ilişkilerimizin tümünü değiştirecek. Ve geleceğe ait bambaşka bir projeyi, bugüne kadar yaşanmış olan projelerden farklı bir projeyi geliştirebilmenin olanağını verecek bir yol, yaklaşım.

Şimdi şuraya geri dönelim! O "erkeği öldürmek" lafının herkes için anlamlı olup olmadığını bilmiyorum. Bazı erkeklerin hoşuna gitmemiş de olabilir.

A.P.: Aslında sosyalizmin temel ilkesi. Orda iktidarı öldürmektir, orda tek taraflı hakimiyeti, eşitsizliği öldürmektir, orda hoşgörüsüzlüğü öldürmektir. Hatta giderek faşizmi, diktatörlüğü, despotizmi öldürmektir. Bu kavram bu kadar genişletilebilinir.

M.S.: Ben bunu, yani işi böyle bir noktadan ele almış olmayı çok ciddiye aldım. Çok iyi bir laf söylenildi diye değil, işin detayına kafa yorulduğuna dair, işin inceliğinin can noktasının yakalanmasına dair bir açıklık sergilemedir bu benim için. Benim buradan yakaladığım budur.

A.P.: İyi bir diyalogcu olduğun ortaya çıkıyor.

M.S.: Şimdi böyle birşey yaptığımızda, yani erkeği öldürmek dediğimizde," erkek analizi" nedir? Erkek analizi yaptığımız zaman aslında, sınıflı toplumların tümünün analizini yaparız ve konuşmalarınızın içinde bu geçti. Haliyle erkek analizi yapıp bunu -tabiriyle- böyle psikolojik bir düzeyde bırakmadan sistem haline getirdiğimizde, o zaman gerçek bir sistem kavrayışına da ve eleştirisine de ulaşmış olduğumuzu da görüyorum ben. Aynı şey gibi; Marks'ın metayı tahlil ederek, bütün bir kapitalist toplumu analiz etmesi gibi erkeği tahlil ettiğimiz zaman da bugünkü iktidar ve güç ilişkilerini, toplumsal ilişki biçimlerini de tarif edebiliriz sonuç olarak.

A.P.: Onunla ekonomi izah edildi. Biz de sanırım iktidarı, hukuku, üst yapıyı tamamen izah etmiş oluıyoruz.

M.S.: Evet, evet! Şimdi bu nokta ne kadar anlaşılmıştır, bunu benim için anlamak zor. Yani erkek davranışı, hakikaten erkek kavrayışı, ideolojik şekillenişi herkes tarafından ne kadar idrak ediliyor, onu bilemiyorum. Ama besbelli ki, bir günde sizin aklınıza düşmedi bu. Akşam yatıp, sabah aklınıza gelmedi.

A.P.: Sence nasıl ben buraya yöneldim?

M.S.: Şimdi o süreci gerçekten bilemiyorum. Belki de yaşadığınız zorluklar, sıkıntılar, karşılaştığınız problemler, sizi adım adım, yüzeyden derine doğru götürdü. Yani hepimiz belli gelenekler içerisinden çıktık. İşte belli örgüt anlayışlarında ortaklıklarımız oldu. Ve yer yer kendimin de o örgüt anlayışları içerisinde, o ilişki biçimleri içerisinde çarptığım, artık yolun bitmiş olduğu, o doğrultuda ilerlemeye kalkışıldığı takdirde sadece duvarın dibine gidilebilecek olduğunu gördüm ve zorunlu olarak muhtevada bir değişikliğin gerektiğine dair düşüncelerin uyandığı noktalara geldim, kendimle.

Tahmin ediyorum ki, siz de yaşantınız içerisinde, bu mücadele içerisinde var olan forumları benimsedikçe, karşınıza dikilen çıkmazları görüp, onun derinine inmek, yani muhteva olarak, onu yola çıkarmayacak olan yolun ne olabileceğine dair bir akıl yürütme sürecine girdiniz. Eh! Böyle bir yolu insan samimiyetle benimsediği zaman amaçlarına bağlı olup, hakikaten "bunun detayı nedir?" diye ince ince kazmaya başladığı zaman, bu doğrultuda insan buluyor tabii. Şimdi, benim takdir ettiğim, gördüğüm bir özelliğiniz: Birşeye taktığınız zaman inatçı bir biçimde dibine kadar o doğrultuda gitmek. Onu gördüm ben.

A.P.: Sonuna kadar. "Erkeğe kafayı takmam önemliydi."diyorsun.

M.S.: Son derece önemliydi. Bunun, örgüt kısımlarını, yaptığımız diyaloglardan sonra biraz daha iyi - yani siz de

nasıl gelişmiş olduğunu- anlayabilirim. Elimde şimdi materyal var. Daha öncesinde anlayamazdım. Hangi evrimlerden geçti? Ama, anlayamamış olsam bile ulaşmış olan sonuç benim için önemliydi. Yani bu noktaya ulaşmış olmak-, işlerin çözümüne bu noktadan başlamak, bizim için aslında gerçekten yeni bir hayatın kuruluşunun doğru formülasyonunu bulmak demekti. Bunu üzerine dönüp dönüp, yani burdan başlayıp, iktidar katına çıkıp, yeniden dönüp, buraya geri gelip, o iktidar katına giderken yolda karşılaştığımız sıkıntıların temelini gene burada bulmak gerekiyor. Dün biraz arkadaşlarla bu minvalde ben de konuşmaya çalıştım. Gerçekten bireyin şekilenişinde o kadar toplumun izdüşümleri var ki; yani bu çocukluktan başlıyor, çoğpunun ana karnındayken bazı sesleri duyması nopktasından dahi, birtakım etkilenmeler başlıyor. içinde var olunan sistemin daha ana karnında bile çocuğa verdiği bir takım şekilenmeler oluyor. Belki ana dolayısıyla...

A.P.: Ben bir iki özelliğimi belki burada hatırlatmadım sana (...) Bu sezaryan deniliyor. Sezaryan, göbekbağını kendi kesmek mi oluyor?

M.S.: Hayır. Karnı yararak çocuğu almak.

A.P.: Sezar'ın öyle bir durumu var. Sezar adı öyle takılmış herhalde.

M.S.: Biraz zorla müdahale edip, zamanında önce alıp çıkarmak, Sezar'dan geliyor.

A.P.: Ana göbeğinden erken bağını kesmek.

M.S.: Evet.

A.P.: Bende bu duygu şöyleydi. Anamla diyaloğum olduğunda, ilginçtir. Orda çok kati belirlemelerim var. İşte beni evcilleştirme de diyebilirsin. Tabii biliyorsunuz ana etkisi o çağlarda kabul edilirse ne mal erkek olacağım ortaya çıkar. Katı bir red koydum. Çok tuhaf. Her çocuk anasının kucağında, babasının, büyüklerinin kucağında sevinir değil mi?

M.S.: Evet.

A.P.: Oldum olası ben bu duyguyu hiç tanımak istemedim. Ve halen de bunun etkisi bende yoğundur. Neden? Düşünüyorum. Herhalde özgürlüğe aykırı görüyordum bunu. Ve hiç kimsenin bana yersiz yardımını da istemedim.İnanılmaz birşey; tehlikeli görüyordum insanların bu tip ilgi tarzlarını.

M.S.: Peki şunu nasıl görüyordunuz? Çocukların yetiştirlimesinde, rol farkına göre bir eğitim vardır. Kız, ana olacak biçimde, ve tabii ki, tabi olma ilişkisini yaşayacak biçimde şekillendirilir. Oyunu da, hikayesi de, evde bulunduğu pozisyon da, davranış biçimleri de buna göre öğretilir kendisine ve bu bir ruh olur. Erkeğe de, aynı şekilde, baba olacak olan, evde egemen olacak olan, ama tabii daha büyük bir egemene de tabi olacak bir karakter verilir. Kimseye böyle doğrudan söylenmez: "sen tabii olacak, sen de egemen olacaksın" diye. Bu birşeylerin üzerine bindirilir ve vasıtalı vergi gibi farkedilmeden taşıttırılır insanlara.

A.P.: Kesinlikle o anlamda bir erkek olmayı ne babam beceriyle bana aktarabildi, ne de anam. Orada bunu çok rahatlıkla söyleyebilirim. Zaten onların ikisi de (ne birisi tam kadındı, ne de birisi tam erkek sayılırdı.) çok çapsızdılar. Düşmüşlerdi diyebilirim. Bu da benim için ilginç bir şans, gözlem. O günkü gözlemlerim gerçekten reddi. Böyle ilişkilenilemeyeceği gibi, böyle erkek olmak benim hiç kabullenmediğim birşeydi. Kız ilgimi de söyledim size. Aslında çok tuhaftır, onu bırakmadım. Daha o zamandan beri şiddetle, peşi sıra gidip yakalama var. Bu gelin kız meselesi vardı. Kitapta söylenmiş. Kızın kendisi de halen yaşıyor. Söyleyebilir. Oyun arkadaşımız tabii. Çok erkenden evlendirldiğinde, evlerinin etrafında sıksık dolanıyordum. Hatta (doğru mu, değil mi? tabii, o söylüyor) evlendiğinin 7. gününde demişim. " Gel, (bir oyunumuz vardı, yeri de hala hatırımda) gidelim, orada oynayalım" yine. Eğer bunu söylemişsem, gerçekten çok cesur bir kişiyim demek. çok ilginç.

M.S.: Evet. O günkü normların dışında birşey.

A.P.: Nedir bu? Halbuki kimsenin aklına gelmez. Ama inatçılığım orda.

M.S.: Bunların etkisi muhakkak var. Yani benim onun üzerine düşünmem gerekir. Yani bu konuştuklarımızın üzerine oturup, tekrardan...

A.P.: Ben de kendimi bir dahi olarak koymuyorum. Ama kendime ait bazı husuları dile getirmekte de bir sıkıntı duymuyorum.

M.S.: Hiçbir mahsuru yok. Tam tersine herkesin kendi gerçeğini yakalamasında son derce yardımcı olacak şeylerdirler. Yani şuna ben çok önem veriyorum. Çocuklukta alınmış olan değerlerin...

A.P.: Yedi'sinde ne ise, yetmiş'inde odur diyeceksin.

M.S.: Bu laf boş değildir. Ama herşey değildir. İnsan elbet değişir. Ama bazı karakter çizgileri var ki, insan bunları keşfedemediği zaman, bulup ortaya çıkaramadığı zaman değiştirmesi mümkün değil. Değişimin içerisinde onlar da kendisini bu değişime uyduruyor. Ve hakikaten denildiği gibi, 7'sindeki karakter çizgisi, 70'inde de değişmiş biçim içerisinde, ama temelini ordan alarak gelebiliyor. Şunu söyleyeceğim: Mesela bizim sosyalistlerimizin, yani geçmişteki sosyalistlerimizin böyle pek fazla analizleri yok. Böyle pek fazla analizleri olmadığı için de niyetlerini çok çevirmiş olamalarına rağmen, topluma çok fedakarca bağlanmış olmalarına rağmen, iktidara geldiklerinde, o çocuklukta edindikleri egemenlik bağımlılık ilişkisini olduığu gibi yansıtmayı becermişler. İstisnasız, niye bütün sosyalist ülkelerde aynı şey ortaya çıktı? Birbirine kurşun atan Çin ile Sovyet'lere bakalım. Çin, Sovyet'lere "revizyonist" dedi. Sovyetler Çin'e "köylü devrimciliği" dedi, işte "han şovenizmi" dedi. Ama bir muhtevalarına baktığımızda, farklılık varmıydı? Yok. Birbirini bu kadar reddedenler, sanki aynı iplikten dokunmuşlar. İşte bu bizim temelden alıp getirdiğimiz taraflar.

A.P.: Bunlar erkek devrimini yapamamışlar, bana göre. Erkeksi sosyalistler. Hele siz Türklerde bu çok daha egemen. Belirsiz bir biçimde.

M.S.: Dokuma ipliğimiz aynı. Yani pek farklı kumaş çıkmıyor. Ama bu konuda...

A.P.: Bu anlamda biz, büyük devrimi böyle başlatmışız gibime geliyor.

M.S.: Evet, evet bu nokta çok önemli.

A.P.: Herhalde esasta beni etkileyen bir özellik bu oluyor. Ben de bu kanıdayım. Sizin tespitiniz yerinde, çünkü tanımınız beni de oldukça cüretlendirdi. Ben de sana çocukluğumdan beri, nasıl böyle çözümler geliştirebildim, daha buna benzer birçokşey var. Ben hiçbir zaman normal erkeklere özenti duymadım. Babama özenti duymadım.

M.S.: Sizin üzerinize konuşmak için erken görüyorum. Şundan dolayı erken görüyorum. Bir diyalog sürdürdük oturup üzerine düşünmem lazım. Yani şimdi hemen konuşurken, olan birtakım şeyleri yorumlayarak konuşmak durumunda oluyorum. Erken oluyor bu. Ama tabii ki daha önceden düşünülmüş birtakım şeyler var. Onları en geniş çerçevesi içerisinde söyleyebiliyorum. Ama sizin verdiğiniz bilgiler o genelleri doğruluyor. Yani çocuklukta ki, o ana-babanın o rolü tam oynamamış olması birşey kazandırmış.

A.P.: Hayır, benim yaşam tarzım üzerine tabii çeşitli araştırmalar yapmakta özgürsünüz. Mühim olan sonuçtur. Burda katisiniz.

M.S.: Tabii, tabii. Ona nasıl evrilinildiği, herkese ders olması açısından...

A.P.: İncelenebilir.

M.S.: Şimdi evrimi bilmek, nasıl yapabileceğinin yollarını keşfetmek demektir.

A.P.: Tabii, şunun için dikatinizi çekmek isterim. Bu konuda belli katkısı olur diye söylüyorum, daha sonraki süreçlerde de bazı çarpıcı şeyler vardı. Mesela anamın "işte oğlum büyümüş, acaba kız bulabilir mi, kız bulabilir miyiz?" söylemi var. Bir de benim kendime göre yakıştırmalarım var. O zaman da kendimi hiç hazır göremiyorum. Çok önemlidir. Toplumda, bu yaşta kendini buna öykülendirmeyen, buna kendini alıştırmayan tek bir

erkek düşünülebilir mi? Yok. Kural olarak, işte erkeksi toplum, sosyalistine kadar hemen hepsi az çok erkekliğini duyacak değil mi? Kurala göre, geleneğe göre mutlak kurgu böyle.

M.S.: Kurgu böyle. Bundan sıyrılmak çocuğun şansı değil.

A.P.: Tamam, doğru! Bu toplumunn kati kanunu. İşte ben bu kanunu tanımadım. Anamın işte, "çocuk bilmem şey olmayacak" demesi de budur. Yani bunu belge olsun diye söylüyorum. Tehlikeli buldum. Başıma gelebilecek bir bela gibi gördüm. Hiç içim rahat değildi. Ve kaçtım adeta. Yöneliş tarzımın, daha sonraki kitle bağlantısını da koydum. Onu biraz tahlil edebilirdik ve kadınla ilişkilenmeyi 75'lerde geliştirdim ve bu bambaşkadır. Sosyalizm içindedir. Kürtlüğe bir dönüş vardır İlkedeki ihanet, işbirlikçilik az çok yüze çıkıyor. Bir hesaplaşma olayı olarak değerlendiriyorum. Adet şöyle bir özellik, -ki beni sanırım biraz o da karakterize eder- gelişmemin ana motoru şöyle bir taktik özellik aslında. Büyük bir gelişme içine kendinizi atmak istiyorsanız, uçurumun içine atacaksınız veya bir ilişkiyi öyle kuracaksınız ki, o ilişki sizi adeta yakmalı. Sizi adeta çılgınlaştırmalı. Veya o tabii başarılırsa... Bu ilişkide bu özel yerimi ben yakalıyorum. Birçok neden beni sürükledi. Hiç cesaretim, bilmem bazı yönleriyle alışkanlığım olmayacağı halde, girdi. Ve tabii sonra -biliyorum yani, umut fazla yok, tehlike çok büyük, ama bu (...)Burda şu çıkıyor. Kişiliğimin şeyinde terslik olmadığı. Burada "ya öleceğim, ya direleceğim" gibi bir durum var.

M.S.: Son derece doğru.

A.P.: Çok önemli ama.

M.S.: Kesinlikle böyle görüyorum. Böyle şansları olanların, sosyalizme getircekleri kesin,yeni bir perspektif olduğunu düşünüyorum. Çocukluktan erkekliği birazcık olsun aşabilme, birazcık olsun kadınlarla kontakt kurabilme kendilerinin azıcık onlara yaklaştırabilme şansı olmuş olanlar. Çünkü bu bilinçli bir süreç olamaz bir çocuk için. Ne bileyim? Sizin anne babanızın durumu olabilir...

A.P.: Ve ilginç bir şey, bunlatı hep karşı kamptan seçiyorum. Köy kızının da durumu kesin karşı aileden ve bu enson üniversitede de tam karşı aileden. Hem de en ileri düzeyde. Çok tuhaf. Bununla sanırım o bilmem hakim erkek anlayışını da yerle bir etmede de zevk alıyorum. Biliyorum ki, olmayacak, ama bunu tercih ediyorum. İşte bu benim, o bilinen özelliği geliştiriyor.

M.S.: Ve bunun nasıl korkunç zor bir tercih olduğunu da iyi kavramak gerekiyor. Yani toplumun her tarafından silahların bize döndürüldüğü, sizin böyle bir adım attığınızda, ne bileyim, orda beklenen yiğit tavrını göstermeyip de, gidip öldüreceği kişiye dostça yaklaşıyor olması ve ya beklenen tipik erkek rolünü oynamayıp da onu reddeden tavırları geliştirmesi, insan için hakikaten kötü lafların çıkmasına bile sebep olabilir. "Bu ne biçim erkek? Onun erkekliği zaten hikaye!" veya başka birşey de olabilir.

A.P.: Tartışılabilinir.

M.S.: Gerçekten işin gerçeği bu. Yani, yaşamışsınızdır. toplumumuzda bu gerçeklikleri. Ve bunların hepsi kanundur. Ve bu kanuna uymadığın durumda, namlu tam sana bakıyordur. Görürsün.

A.P.: Kanunlara, hele toplumsal kanunlara direnmek fazla mümkün değil,. Biliyorum, belki siyasi, normal hukuk kanunlara direnirsin, ama toplumsal kanunlar çok acımasız.

M.S.: Direnilmez. Evet.

A.P.: Bunu iyi tespit etmen önemli.

M.S.: Etrafından herşey kuşatmıştır seni. Yani, diğer kanuna karşı belki herhangi birilerinin biraz toleransı olabilir, ama bu toplumsal kanunlar karşısında kimsenin toleransı yoktur.

A.P.: Ninemin, o şey dediği nokta çok önemli. Bağıra çağıra kızına; "senin oğlun namussuz çıktı" O belki kırk yıl oluyor, o söz kulağımda. "Neden ben namussuz çıktım?" Ne garip şey. Mutlak düşman olarak görmem gerekenin çocuğuyla gidip çok özel veya çok dostane bir ilişki kurmuşum yani. Bunun ne kadar affedilmez olduğunu bütün yaşamda duydum ve bırakmadım da,

inat diyordunuz işte. Şunu demek istiyorum; küçümsememek gerekir bu devrimci kanunları. Bunlarda bana göre devrim kanunlarıydı. Köy toplumuna karşı devrim yapma, kadın ilişkilerine karşı devrim yapmaydı. Ve tabii bunlar sistemleşti. İşte sosyalist teoriyle bütünleştiğinde, biraz daha bu yeni hali aldı. Eğer içinizde bazıları bunu yapamamışsa, bu oluşum özelliklerine bağlanmalıdır. Hayır, bunu suçlama için söylemiyorum. Toplumsal kanunlar gerçekten çok etkilidir.

M.S.: Doğru. Bu toplumda "çok sağlam erkek" yetiştiriliyor. Bu "erkek yetiştirme"olayı toplumda tekrar tekrar tahlil edilmeli. Tahlil ettiğimiz zaman zaten ya sömürgeciliği tahlil ediyoruzdur ya kapitalizmi. Yani bunu siyasal düzeye yansıttık mı hemen aynı şeyleri görürüz. Yahut burjuva, kapitalist, feodal egemenlikleri tarif ediyoruzdur. Aynı şey gibi, toplumun hücresi gibi. O bir hücrede nasıl bütün insan vücudunun formülü yatıyorsa, bir insanda da iyi analiz edildiği takdirde sistemin çizgileri bulunur. Yüzeysel bakıldığında bu görülmez tabii.

A.P.: Yani; isabetlidir erkek tahlili diyorsun, tam hücreyi tahlil etmek gibi, metayı tahlil etmek gibi bir anlama sahiptir.

M.S.: Aynı metayı tahlil etmek gibidir. Ve bunun boş olmadığını da gördüm. Yani şimdi bazıları retorik güzelolsun diye laf saçar, öyle olmadığını da gördüm işin gerçeği. Dikkat ederseniz, tartıştığımız politik şeylerin arasında daha çok politik şeyler tartıştık, ama benim kafamda öne çıkan biraz daha farklı şeyler oluyor. Son otururken bu Zeki Müren meselesi üzerine söylediğiniz çok ilgi çekici geldi bana. Zeki Müren konusunda böyle bir tahlil benim aklıma gelmemişti.

A.P.: Ama yerinde.

M.S.: Yerinde tabii. Onun için söylüyorum zaten. Bu şunu bana gösterdi. Olaylara bakarken sahiden bu perspektiften bakıyorsunuz. Bu önemli. O zaman ne bileyim, Zeki Müren değil de başka bir olayda da ...

A.P.: Türk subayına bakalım. Türk subayının erkeksiliği gerçekten tehlikeli boyutlarda. Yani çok aşırı bir erkeksilik var. Ve

tabii bu topluma da sinmiştir. Ve bu biliyormusunuz; en büyük anti-demokratizmdir. Subay karısına bak, subay kızına bak; onun adeta bir yansımsıdır ve çok tehlikelidir. Mutlak faşizme kadar açıktır. Bunu tahlil etmek gerektiğini söylüyorum. Bir Türk subayını paşasının karşısında düzeni analiz etmek çarpıcıdır. Keşke böyle bir roman yazılsa, "paşa", adeta ismini "paşa" koyardık. Kendilerine göre müthiş kanunları var. Ve en kötüsü de, siyasiler de dahil toplumda egemen olmadıkları çevre yok. Başbakanı, cumhurbaşkanı da dahil. Sivil olduklarından... Şimdi bu adamlara karşı biz bu devrimi yapacağız. Çünkü zoru mutlak suretle, bu erkeksi subaylar (...) Biraz da bizim bu kavramı geliştirmemizin de bununla bağlantısı var. Toplumu benim diğer bir kavramımdır kadınlaştırmışlar, diyebiliriz.

M.S.: Ben buna karşı çıkıyorum gene. Bunu ben de biraz izah edeyim. Şimdi ben, televizyonda bu kadın sorununu tartışırken...

A.P.: Hitler'in de bir sözüdür: "Toplum kadın gibidir." Unutma onu hatırlatayım.

M.S.: Ben şimdi farklı bir perspektiflen yaklaşacağım. Hemen hak verdiğim noktayı söyleyeyim.

A.P.: Türkiye'de de bu düzey vardır; ben kanıtlayabilirim.

M.S.: Muhteva olarak ben ne anlattığınızı ben biliyorum. Topluma verilmiş olan kişilik, boyun eğici, kendini inkarcı, egemene ideolojisini içselleştirici bir kişiliktir. Bunu anlatıyorsunuz.

A.P.: Daha da anlatabilirim.

M.S.: Yani daha detaylı da olabilir kuşkusuz. Ama bunu anlattığınızı ben biliyorum.

A.P.: Neresi yanlıştır?

M.S.: Hiçbiryeri yanlış değildir. Ben yanlış olduğunu söylemedim. Başka bir perspektiften yaklaştığımı söyledim. Hem katıldığım, hem karşı çıktığım noktayı söyleyeyim, belki faydası olur. Kadın da böyledir. Kadına da verilmiş olan kişilik tamamen budur ve bununla biz toplumun karakterini, tarif edebiliriz. Benim karşı çıktığım nokta şu. Örnekleri

tutup kadınlar üzerinden bulmak erkek egemen ideolojiye hizmet etmektir.

A.P.: Ha bu bakımdan söylüyorsun. Kadınlar alınırmı diyorsun?

M.S.: Hayır. Kadınlar alınır değil. Biz gururlanırız. "Oh be üzerimizden kalktı. Bu pislik kadınlarla tarif ediliyor." diye.

A.P.: Hayır, kadınsılaşan erkektir burda ama.

M.S.: Öyle deniyor ama, bu yine kadınlıkla tarif ediliyor ve biz kurtuluyoruz. Halbu ki erkeğin kadına yüklediği, bu sıfattan biz çıkalım.

A.P.: Ne yapalım? Paki kavramı yaratılan topluma kadınsı toplum demesek. Aslında kadınsı toplum değil, onu ben de çok iyi anlıyorum.

M.S.: Kadınsı dediğimiz zaman, zaten başka birşey oluyor da...

A.P.: Burda tabii siyasi kadınsılık demek gerekiyor, toplumsal kadınsılık demek gerekiyor, belki.

M.S.: Kulluk; kölelik klafları bence daha iyi ifade eder. Ama benim derdim şu; birşeyler kadınlara ait kötü özellikler üzerinden erkekleri izah etmek, erkek egemen ideolojiye yardımcı olmak demektir diye düşünüyorum.

A.P.: Hassasiyetinizi anlayışla karşılıyorum. Fakat şimdi bunu bizim söylerken kadın kavrayışımızın da ne kadar farklı geliştiğini görmemiz gerekiyor.

M.S.: Mesela bir örnek vereyim. Sizin o kadınlar günündeki konuşmanızı ben kadın arkadaşlarla beraber dinledim. Söylediğiniz nokta doğru tabii. Kadın arkadaşlar tepki gösterdiler. "Ne demek?" dediler. "Ne biçim konuşuyor?" dediler. Ben de hoşlanmadım laftan. Ama onlara "dinlemiyorsunuz ki. Bu lafa taktınız, söylenilenin arkasını dinlemediniz." dedim. Ben demin söylediklerimi...

A.P.: Ne kadar dar oldukları çıkıyor ortaya. Onlara şunu söyleyebilirim. Aslında kadınlığı anlamıyorlar. Çoktan kadın olmaktan çıkmışlar. Biz o kavramı da geliştirmek istiyoruz. "Ka-

dının adı var kendisi yok" kavramı da bizim için çok önemli. Zaten bu tip kadınla da en az erkekle savaştığımız kadar savaşıyoruz. Zaten sistemi tamamlamak için de bu çok gerekli olacak. Kadını ortaya çıkarabilmek çok ciddi bir mesele. Erkeği batırmak, kadını ortaya çıkarmak. Birbirleriyle çok bağlantılı.

M.S.: Kadında da batacak çok şey var. Mesela tabiyeti içselleştiren o ideolojik kavrayış batırılabilmeli. Ona neden olan korkunç bir yabancılaşma var. Mesela dün bir örnek verdim. Hayat kadınlar için ne kadar zorlaşıyor. Ama, bunları o kadar doğal olarak benimsemişler ki; biryerden para alma örneği vermiştim. Biliyorsunuz. Arkadaşlar gördüler. Yere bir paramız düşse ben dümdüz eğilir alırım. Benim için hayatta basit bir olaydır. Ama kadın için, 5-6 manevra yapılması gereken bir olaydır. Ve otomatik yapar bunu bir kadın. Hiç düşünmez. Tak diye elini göğsüne koyar; bacağına koyar; yan döner böyle bir cambaz hareketine döner bu vaziyette. Bu tür o kadar içselleştirilmiş şeyler vardır ki; bu erkek karşısında korkunç bir çekingen tavırdır.

A.P.: Evet! "Doğallığını yitirmiş" demek istiyorsun. Bu çok açık.

M.S.: Evet, tabii. Doğallığını yitirmiş.

A.P.: Sadece doğallığını değil. Şimdi biz kadını da değişik çözmeye çalışıyoruz. gerçekten oldukça hem keşfedilmesi, hem çok çok çözümlenmesi gereken bir mal, bir meta gibi bir şey, diyorum. Benim zaten bu kadar endişeli ve çok dikkatli olmaya çalışmamın nedeni de bu. Gerçekten tehlikeli bir madde. Çözemezsen, ayrıştıramazsan, bana göre erkek de gitti yani.

M.S.: Erkek de gidiyor, çok açık bitr gerçeklik. Erkekler olarak ihtilalci bir pozisyon alıyoruz, egeme sınıfa yöneliyoruz, hatta egemen sınıfı deviriyoruz, fakat, o egemen sınıf bizim kadınlara karşı olan ilişkimiz üzerine binmiş olarak bizim şahsımızda yeniden iktidar oluyor.

A.P.: Tabii Eğer çözemezsek bunu,nasıl olur biliyormusunuz?Ben kendi,bizim savaş pratiğimizde,bu savaşçıların ilişkilerinin düzenlenmesinde bunu çok rahatlıkla görebiliyorum; ilişki-

lenme tarzını bu haliyle kabul etsek savaşçılık 24 saatte biter. Ve bitiyor da! Ordu gidiyor. İnanılmaz bir şey ama bir gerçek. O halde tersine nasıl çevirebiliriz? Kadın çözümlemesi savaşa nasıl tahrik edici bir öğe haline getirilecek? Bu çok önemli. Ve çok büyük çaba harcadık TKK'nin şu andaki savaş yeteneğinde bu yaklaşımın çok büyük bir rolü var. Az bilinçli olduğunuz için değil, az çabalı olduğunuz için değil aslında sizin yenilginiz. Aslında siz bizden çok daha güçlüydünüz. Her bakımdan ilerleme düzeyiniz vardı. Ama bence bu noktalarda kaybettiniz gibi. Kendi savaşçılarınızın... Ben X'ciyimi hatırlıyorum. Çok apar topar bir savaşçıydı. Yathak mıydı?

M.S.: Yathak, evet.

A.P.: Çünkü,bizim bu sahaya gelmişti. 400'e yakın da savaşçı adayı birikmişti. Tam düzene göre bir erkekti. Ve zaten Avrupa'ya gittiğinde, Alman mı bulmuş denildi? Yani bilinen ajanlaştırıcı öğe, ona çelmeyi taktı ve gitti adam. Sanırım şimdi içeride midir?

M.S.: Yok Yathak tasfiye olmadı.

A.P.: Hayır,şunu demek istiyorum;ordusu gitti. Bir gerillacıydı. Ta Artun'dan geliyordu. Çöktü!

M.S.: Onun çöküşüne başka unsurlar sebep oldu.

A.P.: Ama bu ilişkinin de rolü çok büyüktür. Araştırılsın,bunun da rolü çok büyüktü.Yani meşguliyeti doğdu, uğraşısı doğdu. Tabii yine ideali var. Ben "tümüyle kendini inkar etti" falan demiyorum. Neden, ama ünlü bir gerillacı olamadı Türkiye koşullarında? Bu benim için önemlidir ve önemli bir etkendir. Türkiye solu veya bizimkileri de günlük olarak idare etmesek onların savaşçı yeteneklerini kemiren özellikler var. Şimdi benim ille bir ustalığımdan bahsedeceksenız, bunu gerçekleştirdiğimi belirtmelisiniz. Kendim de dahil, yani, kızlarla, erkeklerle ilişkilerde inanılmaz bir, hiçbir sosyalist kitapta, teorik kitapta olmayan yaklaşımlarla, onları, savaştıracak tarza doğru getiriyorum. Bunların hiç birisi bilmez, nasıl savaştırıldıklarını. Hatta nasıl öldüklerini, nasıl şahadete gittiklerini de bilmezler. Benim için bu bir sanattır. Kadın dediğim gibi, Zeynep Kınacılar kişiliğinde

kutsallaştı, tanrılaştı adeta. Ama daha dün o düzenin çok basit bir ögesiydi. Etkilenmesine bak! Ki, bir yıllık süreç içerisindedir, inanılmaz boyutlarda. Şimdi, o benim tarzımla ilgili. Zaten, söyleşisini dikkatle değerlendirirseniz bunu derhal farkedersiniz.Onu buna çeken nedir? Çok ustalıklı bir sistem vardır. Yani kadın çözümü,kadının böyle daha da ellerindedir, buna ...

Şimdi şöyle bir çelişkiyi yoğun biçimde yaşıyorlar. Zaten bu çelişkiyi çözmeden de yaşamaları mümkün değil, benim sistemime göre. Neye göre olacaklar, nasıl olacaklar? Klasik erkeğe göre çok gelişmiş bir halleri var. Şimdi ona hergün öldürücü darbeyi vuruyorum.

"Peki" diyorlar, "neye göre olacağız." Büyük bir boşluk doğuyor. Bu onları bazen yere attırtıyor. Olmuyor. Diğer yandan özgürlük çağrıları çok görkemli. Eskiden hiç tanık olmadıkları silahla tanışıyorlar. Özgüç, öz kararla tanışıyorlar. Bu erkeklerle zaten aldığımız tedbire göre kaba da olsa bir eşitlik vardır. Şimdi bu onlara inanılmaz gibi geliyor. Dün bir dediğini iki etmeyen adamla her koşulda eşit. Bu onu çekmeye, saflarda tutmaya yetiyor bazen. Tabii daha da fazla acaba ilişkiler olur mu? Eski şeye göre ilişki yok diyor, ya yenisi nasıl olamalı? Şimdi bu, bizde adeta taşlaşmış kadın beyninin canlanışına yol açıyor. Çok önemli mesela. Sanırım arkadaşların düzeyini burada biraz gördün. Aslında bayağı gelişkinlik düzeyini ifade ediyor. Bir üniversiteliden daha fazla. Duygularının da gelişimi aslında küçümsenemez. Mesela Türkiye ölçülerinde, düzen ölçülerinde benim gördüğüm kadarıyla katılım, paylaşım tam sunma tarzı. Yani önceden oluşmuş hakime göre, gelip kendini verme tarzı. Hakim erkek var. Ben bunun için diyorum; sizin herşeyiniz yüzyıllardan önce ayarlanmış. "Evlendim, filan" demiyorum size, çok, ta yüzyıldan önce evlendirilmişsin, herşey önceden ayarlanmış. Yeni yetişen sadece bu kurala göre uyup gidiyor. Kesin böyle.

Bunu bozuyorum. Şimdi bunu bazı edebiyatçılar, sanatçılar, yüzyıllık çabayla yaparşar. Biz herşeyi aynı zamanda ve savaş için yaptık, yapmak zorundaydık. Bu Kürt Devrimi'nin kanunudur, adeta. Olmazsa hiçbirşey başarılamaz. Şimdi sorun gerçek-

ten böyle. Erkeği peşmerge usulü kadına bağlasak... Peşmerge bildiğiniz üzere süper bir işbirlikçi oldu. Ve gelenler çok iyi bilirler, peşmergeyi öldürsen 3 günden fazla dağda tutamazsın. Bir de hepsi horantaya, çoluk çocuğa kavuşmuşlar artık. Mümkün değildir onu gerillacı yapmak. Bu kanun toplumsal kanundur. Ve bu da onu mutlak işbirlikçiliğe götürütr onu. İşbirlikçilik de Kürdün bitişi demektir. Şimdi, biz de büyük olay, bunu nasıl kıracağız?

M.S.: Çok büyük olay. Problem aslında. Şimdi buraya gelip eşitlenmek, bu düşünceler olduktan sonra zor değil. Belli bir düzeye kadar -sizin de belirttiğiniz gibi- bir eşitlenme gerçekleşiyor. İşte en azından aynı silahı taşıyıp, aynı mekanda yatıp kalkabilecek, birbirinden çekinecek birşeyin olmadığı, biribiriyle tarışabilecek vs. vs. bir çerçeve çıkıyor.

A.P.: Ama herşey değil bu. Yetersiz bu.

M.S.: Değil. Bunun bundan sonrası var. Gerçekten bu kişiliklerin değiştirilmesi, yeni kişiliklerin kazanılması. Yeni bir kişiliği kazanmak, ben düşünüyorum ki, bütünüyle bir anda gerçekleşmez. Yani kişilik şekillenmesini de toplumsal şekillenmeden bütünüyle ayrı düşünmek, adacıklarda kişiliklerin oluşacağını düşünmek bana göre doğru olmaz. Ancak ve ancak birileri toplumun geneline göre biraz daha ileri pozisyonlarda olacaklardır ve ilerilikleri sayesinde toplumu ileriye çekeceklerdir.

A.P.: Tamam öncü ilişki içinde bu gerçekleştirilecektir demek istiyorsun. Bunun mekanizmasını ben size anlatıyorum ki, çok daha çarpıcıdır. Bu yaş sınırına geldiğinde erkek de, kadın da kendini mutlak, toplumsal kanuna göre bir biçimlenmeye kavuşturmak ister ve asıl büyük bunalım, -problemden de öteye, bunalım- böyle gelişti. Peki ben bunu nasıl çözdüm? Nasıl çözmeye çalışıyorum? Mekanizma ne?

M.S.: Bence de hemen buraya gelelim.

A.P.: Bu çok önemli. İşte erkeği öldürmek, kadını da diriltmek tam da bu noktada müthiş bir çaba, plan istiyor. Benim ille

bir ustalığımdan bahsedilecekse; "bunu nasıl becerdin?" diye sor bana.

M.S.: Zaten bu açıklamayı, o soruyu sormak için yapıyorum. Yani bir zorluk var, dediğim nokta şuydu; buraya kadar geldi bu iş. Bundan sonra bunun bir ileriye doğru gidişi var. Bu bir zorluk; ikincisi; onun topluma yaygınlaştırılması. Biz, herhalde Kürtlerin tümünün veya devrimlerin birleşmesi durumunda Türklerin tümünün gerilla olup dağa çıkacağını veya bu mektebe geleceğini düşünmüyoruz. Bu, ne bileyim, bir nevi fünye görevi görüyor ve toplumun tümünü patlatacak. Ama şimdi bu toplumun tümünün patlaması eylemi nasıl gerçekleşecek?

A.P.: Ki bu bir öncü model. Tabii bu gayet anlaşılır bir şey. Öncü de gerçekleşecek. Ben bunu kesinlikle kabul ediyorum.

M.S.: İşte öyle bir durumunuz var. Burda özgül bir hayatınız var.

A.P.: Çok özgül olacak. Benim özellikle çok özgül olmak zorunda. Demin söyledim; kendimde erkeği öldürmek müthiş bir olay. Giderek çevremdeki erkeği öldürmek çok müthiş bir olay. Eğer kadın bu işe, topluma katılacaksa, kadını bir yoluna koymak çok önemlidir. Ve bunlar en büyük devrimici çalışmalardır aslında. Kaba savaşçılığı Kürtler herkesden daha fazla yapabilir. Yoksulluğa, açlığa katlanmak; bizden daha üstünü dünyada yoktur. Cesaret, fedakarlık. Tam. Dünyada birinciyiz. Mesele bu değil. Bunlar olumlu ve güçlü özellikler. Ama kendi başına bırakırsak, bunlar düşmanın hizmetinde, sömürgecilerin hizmetinde mükemmel kullanılır. Türk sömürgeciliğinin gücü de budur biliyorsun. Böyle insanları çalıştırmak. Hatta Almanlar için büyük bir olanaktır. Nitekim değerlendiriyorlar. Bunu fazla açmıyorum. Şimdi bunu kendileri için yapabilmeliler. Mesela klasik erkek, sadece bu klasikliği yüzünden süper bir eşek olur, değil mi? İstediğin kadar, dünya binsin "of" demez. Sırf bu klasik erkekliği kurtarmak için herşeyi yapıyor. Bunu bozmak gerekiyor. Bu klasik erkeği öldürürsek çok önemli bir gelişme ortaya çıkabilir. Bir kürt kadınındaki müthiş bağlılığı (bu da bir toplumsal kanun)

yani o da, sırf namusu kurtarmak için inanılmaz bağlılık gösterir ki; görünüşte çok namuslu bir olay, fakat müthiş bir tecrit. Ama kanun bu. E! Peki, bunları ben nasıl alaşağı edeceğim, hem de devrimci süreç içinde. Hem de kitlesel bağı kesin gözönüne getirmem gerekir iken. Yanlış anlaşılmaların önüne geçmek...

M.S.: Tabii burada çok kritik bıçak sırtında bir durum var.

A.P.: Sırat Köprüsünden bir geçiş var.

M.S.: Yani birtakınm fikirleri serdetmek zor değil. Şöyle olsun, böyle olsun, şöyle olsun. Bu fikirleri benimsenecek hale getirebilmek; politikadaki maarifet orada yatıyor zaten .

A.P.: Ben buna sürekli oyun, sürekli tüyatro, ya da sürekli sinema filmi de diyebilirim sana. Tam bir oyun oynuyorum ben. Mükemmel bir artist diye niteliyorum. Hergün giderek merakı artan, giderek derinleşeşn, giderek çekicileşen bir tiyatroya benzetiyorum bizim durumu. Zaten giderek heyecan da var değil mi? Gelişmiş. Dünya çapında da heyecanlşa merak ediliyor. Bunun bu yaklaşımlarla ilgisi var. Herkes mesela, şu anda soruyor. "Ne olacak halimiz, ne olacak bu katliam, ne olacak bu yaşam tarzı?" şimdi bütün bunların bu söylediğim sistem içerisinde yeri vardır. Zaten bu geri toplumdan başka türlü intikam alamazsın. Bu erkek -çok düşünün yani- bu kadın kesinlikle yaşanmaya değmez. Ve sıkça sordum; böyle olmaktansa bunları yere nasıl gömebiliriz? Benim savaşa karar verişimin diğer bir nedeni budur.Evet . Şimdi, savaşın sorumluluğunu üstlenmek çok önemlidir. Biliyorsun. Çoğu arkadaş bilmez, ben bu sorumluluğu nasıl üstlenmişim. Bu ağır bir olaydır aslında. Herkes kaldıramaz. Onu biliyorsunuz. Şex Sait savaş başladığında bir hafta dayanamamış, Barzani, İran-Şah ilişkisi kesildiğinde 24 saat dayanamıyor bu savaşı kaldırmaya. Ama ben tek başıma yıllardır, hem de sorunu çok büyüterek kaldırıyorum.

M.S.: Çok insan çöker. Yani o, çok açık örneklerde olduğu gibi.

A.P.: Tabii çöker, çok ağır bir sorun.

M.S.: Daha küçük şeylerde bile çöker insanlar.

A.P.: Tabii çok basit çatışmalarda çöker. Keşke yapımız bunu biraz anlasa da sorumluluk nedir biraz paylaşmayı bilse. Yok! Hepsi kaçıyor bundan; dediğim gibi en zora katlanıyorlar, ama sorumluluğu paylaşmaya gelemiyorlar.Ben bunu ne için söylemiştim? Savaş sorumluluğunu...

M.S: Topluma nasıl yayıyorduk biz? Yani bu oluşturulan ilişki topluma nasıl yayılacak, yayma yöntemi ne olacak? Ben demiştim "birtakım fikirleri serdetmek" zor değil belki, ama bunun toplumda bir kuvvet haline dönüşmesi, bıçak sırtında olan kitle ilişkisini koruyabilmek nasıl mümkün olacak? Ona cevap üretiyorduk.

A.P.: Savaş sorumluluğunu üstlenmek çok büyük. Tamam diyelim; onu hiç kimse anlamasın, bizim işimiz? Evet. Öldürtmek dedim. O noktada birşey söylemek istiyordum. Herkese öldürtme kararını vermek çok önemli. Ama neyi öldürtme? Yaşanmaması gerekenleri öldürtme. Ben deli olsaydım, sorumluluk duygum fazla gelişmemiş olsaydı, bu işler yürütülemezdi. Sorumsuzun teki isem, geliştirebilir miydim savaşı? Öyle bir darbe yerdim ki, çoktan bitmiş olurdum. Demek istediğim, insanlar hakkında karar verirken olağanüstü zorlanıyorum. Sorumluluğunun bilincindeyim. Bir kararım buydu. Böyle yaşamaktansa bunlar ölmeli. Eğer yaşayacaklarsa nasıl? Orada işte bunları tavaş yavaş savaşa kaldırdım. Niçin? Eğer yaşayacaklarsa, ölümden beter bir yaşam, savaşmayacaklarsa mutlaka öldürmek gerekir. Mesela, başarılamazsa ölümler de çok hoşuma gider. Bu utançtan kurtulmuş oluruz. Eğer yaşama ihtimalleri varsa, ki -acaba savaşa bilecekler mi?- bununla bağlantılı. Bir fikir bu, karar verirken.

Demin söylediğim gibi erkeksilik iktidarcılık demektir aynı zamanda. Bakıyorum buna özeniyorlar. İşte tam bu noktada mekanizmayı güçlendirmeye çalışıyorum. Erkeksiliğini doğru temellerde gerçekleştirme. Şu gözlemi ben rahatlıkla yapabilecek durumdayım. Yalnız bizim toplum için değil, erkek hakimiyetli bütün toplum. Cinsel kavramda bir özellik vardır. Bütün kadınlar da bunu az çok bilir aslında. Benim icad ettiğim birşey değildir. Ben biraz onun politikada ki yerini açık koymaya çalışıyo-

rum. Özellikle bu bastırılan toplumlarda, diktatorya özelliği olan yerlerde, erkek idaresi kadın üzerindeki cinsel hakimiyetle çok bağlantılı. Mesela bizim gerçekliğimizde bu çok daha çarpıcı. Bizim erkek bütün o bitirilmişliğini, iktidarsızlığını, güçsüzlüğünü kadın karşısındaki gücüyle dengeler. Erkeksiliğini burda...

M.S.: Orda telafi ediyor kendisinin zayıflığını.

A.P.: Evet. Telafi ediyor.Orda muştuluyor, orda yiğitleşiyor. Sadece zavallı bir kadın var. Şimdi o kadın karşısında senin erkekliğin kaç para eder. Bunu erken yaşta tespit ettim. İşte bu erkeklik çok kötü fukara kadının durumu belli. Zaten öyle bir erkek olmaya çekindim ben. Kadın da hazır, kadın da zavallılığı veya kurnazlığı şurada; "erkeğim" diyor başka birşey demiyor. Hiç bilmeden "erkeğim" onun nazarında tanınır, ağasıdır, paşasıdır, beyidir, efendisidir, herşeyidir. Ama senin erkekliğin bitik, bire kadın. Cephe gerisine bak hiçbirşey yok. Kesin görmek istemez. Kocaman ömrünü bir erkeksi ideoloji ile kapatmıştır. Ve kadın orda bitti. Kapaklandı gitti.

M.S.: Yok oldu. Kendi adına var oluş yoktur artık.

A.P.: Bütün yeteneklerini öldürüyor: Ve ben bunu genç kızlarda gördüm mesela. Hele biraz yaşlı erkekler. Onları şey ederken farkında değiller bile, nasıl kaybettirdiklerini.Kaybolduklarının. Bunlar benim tarzımda bir insan için çok öfkelendirici. Bazıları "geleneklere göredir; toplumda olur böyle şeyler" diyebilir. Ama benim ruhum biraz hassas olduğu için bir mim koydum. Bu yanlış! Yeri geldiğinde hesabını sorarım. Şimdi; bu olmaz, ama oluyor. Herkes yapıyor. O zaman ben de buna karşı savaşacağım. Oldu büyüklük. Erkek, sen erkek mi olmak istiyorsun? Eğer sen gerçekten erkek olmak istiyorsan sana şartlarım olacak. Öyle zavallı karı karşısında böbürlenmeye hiç gerek yok. Biliyorsunuz, kaba cinsellik kendini tam iktidar sahibi görme anlamına geliyor. Buna göre cinsellik çözümlemesinin en can alıcı yeri burası.Neden çok tehlikeli bir siyasi sonuç çıkarabiliyoruz.bundan. Cinselliğin çok doğal bir şey olması gerekir. Benim yaşadığım deneyimde sanırım bunda rolü çok önemlidir. Bir Afrika kabilesine bak, cinsellik çok doğal bir olay. Bizim top-

lumsal gerçekliğimize doğru geldiğimizde, kadında cinsellik kocayı elde etmenin kanunu. Ben sana cinselliğimi verdim, ömür boyu bana bakacaksın.

M.S.: Başka birşey yok ki; ne yapsın?

A.P.: Ama burda müthiş bir fetişizm var, müthiş bir çarpıklık ortaya çıkar.

M.S.: Erkek burda çarpılmış. Kesin. Kadına da mülk olarak başk hiçbir şey bırakılmamış.

A.P.: Onu demek istiyorum.

M.S.: Kadına mülk olarak bırakılmış bir tek o.

A.P.: Gayet tabii, ne malı var, ne gücü var, ne bilinci.

M.S.: Toplumsal örgütlenmesi hiç yok.

A.P.: Hiç yok.

M.S.: Bir tek o kalmış. O da o silahı oynuyor.

A.P.: Ve onun bir ürünü olarak bir kaç çocuk. Tüm dünyası o kadar.

M.S.: Çocuklarda anasının değil babasınındır yine.

A.P.: Evet tabii fena düşürülmüş. Şimdi koca bu cinsellikte boğulmuş. Sahte bir iktidarın içinde, kadın -en kötüsünden- çok doğal olması gereken birşeyi müthiş malmış gibi sunuyor. Ben genel evle özel ev arasında bir farkın olmadığını bu anlamda söylüyorum.Kimse yanlış anlamasın, gerçekten öyle.

M.S.: Doğru tabii.

A.P.: Doğrusu farklıdır. Onun üzerinde hesap yapmayacaksın bir defa. Mal gibi bir birini elde etmede kullanmayacaksın. Birisi, "sana hakim oluyorum" diye, birisi "seni bununla kendimle bağlıyorum, satın alıyorum" diye yaklalşmayacaksın. Maalesef toplum tümüyle böyle kilitlenmiş birbirine. Ki; bunun üzerine müthiş iki yüzlülükler, mallı mülklü yaklaşımlar, sevisizlik, her türlü ahlaksızlık, iki yüzlülük, yalancılık. Erkek değildir, erkek gibi görünür. Kadın değil, kadınsı gibi görünür. Bunlar beni, ... etti zaten. Benim isyanım bunadır. Bunu çok iyi bilmek gerekir. En önemlisi de hem gördüm, hem de bu günahları kendime yaklaştırmadım. Herkesin biraz beceremediği bu ve ya benim TKK içinde geliştirmek istediğim bu. Bu TKK'nin savaş-

çılığı bu erkeğin öldürülmesiyle bağlantılı. Dikkat et, bunlar biraz bu anlamda ölüyorlar savaşıyorlar. Kadın bu temelde biraz yıkıyor yaklaşımı ve kahramanlaşıyor. İnanılmaz birşey. Ortada örnekleri, binlerce. Yani laf olsun diye söylemiyorum. Ve gerçekten bence bu bir zaferdir. Büyük bir devrimdir ve beni son yıllarda en çok bağlayan çalışma. Ve başarının sırrını adeta yakalar gibiyim.

M.S.: Yakalamışsınız zaten. Sır orda bence.

A.P.: Yani bazıları köpürse de öfkelense de ...

M.S.: Bunların, güzel laf söylemek için söylenmiş laflar olmadığını ben görüyorum. Yani, ben de yıllarca kafamı yordum bu işe. Hayatta yaşadıklarımı da analiz etmeye çalıştım.

A.P.: İyi, iyi, uğraşmışsın. Çok önemli.

M.S.: Ve gerçeklik böyle. Gerçekten egemen sınıfı devirsek bile erkek kafasıyla...

A.P.: Metelik kadar değeri yok.

M.S.: Egemen sınıfı iktidara getiririz. Kadınlara karşı olan ilişkimiz üzerinden egemen sınıfı iktidara getiririz.

A.P.: Nitekim, Rusya'da olan budur.

M.S.: Egemen sınıf olma, sadece mülk ilişkisinde, mülkün özel sahibi olmak değil, çok şaşırtıcı olmayan bir biçimde, bizim iktidara gelenler, çok kolaylıkla sanki mülk sahibiymiş gibi, ama "sanki" lafını atarak, tamamen tasarruf sahibi olarak kullandılar. Neredeyse zilliyetlik doğuyordu. Yani mülklerine bile geçebilecekti.

A.P.: Yüzyıllatrın egemen sınıfının iktidar hırsı kesinlikle önemli oranda mevcuttur bizim sosyalist kişilerimizde. Ve hızla iktidarlaşmayla birlikte, bir de "sosyalizm daha sonra gelir" filan diye kendini kandırmayla birlikte eskisinden daha tehlikeli... Çünkü bir de sosyalist etkiyle iktidarın sağlam gelişmesi var, biliyorsunuz işte, devlet kapitalizmi, şu bu vb. Bunlar daha da tehlikeli kılar ,yaklaşımı. Sizin sosyalist demokrasiye kafanızı fazla takmanızın izahı bence burada. Ona gidebilmek için biraz bu yaptığımız gibi yapmak lazım. Ve ben bunu daha bir başlangıç

olarak düşünüyorum. Biraz daha cesaretli şimdi üzerinde duruyorum.

M.S.: Zaten böyle yapmaya başlayınca sahici sorunlar dikilmeye başlıyotr karşımızda. Daha öncesinde karşımızda sahici problemler yok. Birşeyin gerçekliği kabullenmediğimden dolayı, ne bileyim, toplumdaki problemlere benzer problemler oluyor karşımızda. Ama sorunu bir kere böyle koyduğumuz zaman bu defa karşımıza başka problemler çıkıyor. Yani şimdi bu ilişkinin topluma yayılması nasıl olacak? İnsanlara ölmeyi öğretmek "belli bir amaç için savaşıyoruz" deyip o savaş cephesinde yer almayı öğretmek zor olmuyor. Tarihte bu tekrarlandı Yaptık bunu..

A.P.: Bu bir kandırmacayla da mümkündür.

M.S.: Çeşitli milletler bunu yaptı. Şimdi...

A.P.: Bizim onu böyle kabul etmemiz büyük bir ahlaksızlıktır. Yani geleneksel tarz ölümü insana yakıştırırsak, herşey elden gider. sosyalistlik falan kalmaz. Zaten kaybedişin önemli bir nedeni de bu. Bundan dedim ya ölümü kabullenmenin bir izahı kadar, yaşamın doğru biçiminin kabullenilmesinin de müthiş ve çok önemli bir izahı olmak zorunda. V e bunlar üzerinde tabii ki kafa yoracaksın ve işte. "Partileşme" dedik. Bunu önce partiye hatta ondan önce birkaç önder kişiye özümsettireceksin. Bu olmazsa olmaz. Birçok yerde hatta zafer kazanmış partilerinde yapamadığı bu. "Hep sosyalizm kurulur, bunlar halledilir" Tam tersine felaket, büyük bir hata. Bu hata sonucu hepsi gitti. Önce; hemen , şimdi, ben açıkça söyleyeyim; eğer son yıllarda TKK'de bir gelişme varsa, eğer dikkat çekici bir gelişme varsa benim bunu farketmemle bağlantılıdır. Tehlikeyi gördüm.Hızlı bürokratlaşma, hızlı, bu egemenlerin dilleriyle yaşamaya başlama. Dur; dedim ve korkunç yüklendim.

Düşünün biz daha devlet filan olmamışız; devlet olsak başımıza neler gelir? Yerler birbirini. Ama şimdi işte TKK'nin merkezi diyorsun merkezi sorun. Tutmuşum Cuma'yı, hadi Cuma nasıl yaşayacaksın? Göster kendini bakalım Cuma nasıl direnecek? Nasıl sosyalist? Benim için çok önemli. Merkez diye yanı-

ma geliyorlar. "Ya kaçarsınız, ya birşeyleri tartışacağız." ve kesinlikle zorakilik yoktur bende. Giderlerse saygı duyarım, ama devam etmek istiyorlarsa da bu büyük bir yoğunlaşmayı gerektirir. Şimdi o diğer öğemizi ele aldım. Diğer öğemizin durumu şudur; "beni sevmeye kesinlikle hiçbirşey olamaz, beni sevmeyen parti düşmanıdır. Beni sevmeyen düşmandır." Ve bir de canını okuyor. Ben seni sevmek mecburiyetinde miyim? Hayır, neden seni sevmeliyim? Neden herkes seni sevmeli. Hiç izahı yok. "Beni sevmeyen düşmandır, beni sevmeyen ölsün". Bilmem o stadyumlarda.

M.S.: "Beni sevmeyen ölsün!"

A.P.: Evet . Şimdi bu bizim içimizde de böyle ortaya çıktı mı? Asalında bu çok ilginç bir gelişmedir.

M.S.: Ama burada kurulan paralellikler vardır herhalde. "Beni sevmeyen ölsün" derken, kendisiyle parti arasında mesela diyelim bir özdeşlik, ve ya kendisiyle mücadele arasında, kendisiyle sosyalizmin amaçları arasında bir özdeşlik kuruyordur.

A.P.: Şeyi farkediyor. Bir gelişme var. Büyük bit tırmanış var . Büyük bir iktidar olayı ortaya çıkıyor. O yoğunlaşacak, öncü de yoğunlaşacak, merkez de yoğunlaşmak durumunda biraz. İşte ben de biraz yoğunlaşıyorum. Şimdi bu da öksüz büyümüş biraz. Aristokrat şeyin de yanından geçmiş, özlem duymuş, elde edememiş. Birgün, "ah başa geçsem" intikamcılığı içinde. Şimdi TKK'nin gücüyle, TKK'deki yoğunlaşmayla bu kişilik karşılaşınca, bütün bu çocukluğundan- o yedi yaşından mı, ana karnındaki durumundan mı- özümsediği ne varsa onu adeta büyük bir ihtirasla- ki, ihtirasının da kaynağı bu- kendine mal etme. "Ben her şeyim." Bana çok bağlı gibi görünüyor, %100 gücü almak için bunu yapıyor. Ben demin onun için de söyledim. Eğer yaklaşımlar gücü almak içinse dürüst olamamız.Hem de hesapsız güç almak.

Biliyorsunuz, sultan dalkavukçuluğu deniliyor. Bu çok tehlikeli.

Bir kutup böyle gelişiyor. Bir kutup, işin daha farkında değil.

Güç nedir, gücün niteliği nedir, güç nasıl oluştu. Mesela TKK önderlik gerçeğinde bir güç yoğunlaşması var. Bunda ideoloji var, bunda müthiş bir pratik var, mekanizma var, demin söyledim. Bu gücün içinde eşitliği nasıl algılayacağız? Kadın-erkek eşitliğini nasıl anlayacaksın, paylaşmayı nasıl anlayacaksın, sevgiyi nasıl anlayacaksın? Hepsi kendi başına ciltler dolusudur. Şimdi merkez bunu anlayacak, bunu anlamaya güçleri yetmiyor, çarpılıyorlar. İşte olamıyorlar bir türlü, ihanet de edemiyor. Ve böylece de bu iş büyük bir mücadele anlamına geliyor. Ve gereklidir. Rus partisinde olmayan, diğer birçok partide olmayan durum bu. Ben bunu körüklüyorum.

Ve ben açık söyleyeyim; ya bu böyle olacak, "ya benimle birlikte yerin dibine geçmelidir!"

Çünkü toplumun başına biz bir kötülük biçimini alıp, başka bir kötülük biçimini egemen kılamayız. Bu süper ahlaksızlık olur. Buna karşı da kendimi adeta sigortalıyorum. Son nefesime kadar eğer başaramazsam herkes bilsin ki, ben bunun büyük bir savaşımını vermişim incelerler. Yok gerçekten böyle bir kadrosu varsa, bunlar açık ki benden daha çok savaşacaklar. Nitekim örnekleri ortaya çıkıyor. Kadın örnekleri, erkek örnekleri şu anda benden daha cesur ve fedakarlar. Yani sistem bu anlamda aslında geliştirilmiştir. Evet. Çatışmayla oluyor. Gayet tabii çatışmayla olacak. İktidar savaşımı sadece TKK içinde değil TKK kadrosunun içine, beynine, yüreğine kadar taşırılmıştır. Ben kendimle bu kadar yaşıyorum. Tabii ki, yaşatacağım. Diğer sistemlerde olmayan budur. Ve bizdeki illa bir yenilik diyeceksek yenilik böyle bir yoğunlaşmayla kendini ortaya koydu. Daha da devam etmeli bana göre. Kimse "a neden böyle oluyor, işte durdurmak gereklidir." filan dememelidir.

M.S.: Böyle demek bütün bu kadar çabaya yazık olaması demek olur. Yani klasik zaferlerden birisi belki kazanılabilinir. Siz de sömürge savaşını başarıya ulaştırabilirsiniz. Mümkündür. İlle bu konuştuklarımızın olması gerekiniyor. İşin içinde, sömürge savaşlarının kazanılması için. Kazanılmış sömürge savaşları vardır, ama geleceği kaybetmek de

vardır. Yani bu kazanılan zafer, bu zaferi geleceğe bağlayacak ilişkileri içinde taşımıyorsa, diğer halkların durumunda gördüğümüz kayıplara yol açacaktır.

A.P.: Şimdi bu toplamların özellikleri. Belirttik. Kendisi belli. M. Kemal'in büyüklüğünün sonuçları belli. Tabii bunların tamamen farkında olacağız. Bu anlamda sadece bir ulus için söylemiyorum yani. Zaten biz her zaman söyledik bir ulus için devrimi yapmıyoruz. Ama en kolay bu ulus içinde devrim yapılacağı için bunu denek olarak almışız. Ama bu kesinlikle, çok ileri düzeyde bir hümanizmi esas almadır. Ben bunu bir yaşam felsefesi, yaşam tarzı olarak görüyorum. Bir ulus için olup olmaması benim için hiç önemli değil. Benim açımdan tüm insanlar için böyle olmak durumunda.

M.S.: Gerçek enternasyonalist bakış da budur. Düşüncelerin sistematik zorunluluğunun sonucu da budur. Eğer düşünceyi bir yerinde kırmaz isek, zorunlu sonucu da budur.

A.P.: Kesin böyle anlaşılmak zorunda. İşte bu gelmiş Pakistanlıyla, gelmişsin Türkiyeli ile, gelmiş Güney Kürdistanlı ile arada hiçbir fark yok. Herkesi müthiş ilgilendirir. Aynı derecede ilgilendirir. Devrimin sosyal-enternasyonal niteliği bunun ulusal, siyasal niteliğinden gerçekten çok daha önemlidir. Bunu tamamen fark ediyoruz. Şimdi bunu böyle anlatmak yeterli herhalde; bu "erkeği öldürmek" ismini böyle koy. Kabul. Şimdi bunun dışında acaba daha ilgi çekici yön neydi?

M.S.: İlgi çekici yönden önce, ben hemen şöyle bir şey üzerinde durulmasını önemli görüyorum... Hem diyoruz ki, tabii olan insanı yaşatacağız kadın da olsun değişik biçimlerde, hem de doğalolacak askerliğin kendisinin getirdiği bireysel yetki kullanmalarda var. Yani komutanlık tabii buna ilişkin...

A.P.: Beraberinde taşıyor...

M.S.: Şimdi bu operasyon sırasında emir vermenin tartışması olmaz. Oturup orda ne tartışmanın zamanı vardır, ne şeyi vardır. Göz işareti dahi yeterli olmalıdır icabında, Parmak işareti yeterli olmalı. Şimdi tartıştığımız nokta bu de-

ğil.Ama bu ilişki bir başka şeyi örtüp örtmediğini nasıl anlayacağız -ki mutlaka örtebilir- örtmesini nasıl engelleyeceğiz, siz bunun için ne yapıyorsunuz, anlatabildim mi derdimi?

A.P.: Yani, demokrasi ilkesine işlerlik nasıl kazandıracağız?

M.S.: Tabii, yani demokrasi ilkesi daha özlü olarak da, o köleleşmiş olan insanın emir kumanda ilişkisi içerisinde saklanmasını nasıl engelliyorsun? Daha işin içinde yatan bir soru. Şimdi formel demokrasi biçimleri bulunabilir. Komutanları seçebilirsiniz. Operasyonlar dışında elemanlarla tartışmalar da olabilir...

A.P.: Onunla halledilmez.

M.S.: Ama bunun ruhu nasıl sağlanıyor?

A.P.: Ruhu, mekanizması bizzat gerçekleştirlmesi çok önemli ondan da önce aslında o kavramda iyi bakmak gerekir. Yani bilime göre işte demokrasi, Yunanlılarda halkın iradesi diyeceksek, daha somut olursak, sanırım Tiranlar var bu dönemde. Çok bastırıyorlar herhalde. Halk ayaklanıyor. Tiranlar'ı deviriyor. Bu demokrasi oluyor tahmin edersen.

M.S.: Komünal toplumun gelenekleri var. O halkın içinde yaşıyor yani...

A.P.: Ama esasta Tiran yönetiminde otokrasi mi, oligarşi mi işte...

M.S.: Hepsi var, hepsi var. Yani halkın kendi kaderlerini belirlemelerine karşı belli kuvvetler erki ele geçirip kendi Tiranlılıklarını kurabiliyor.

A.P.: Ama hangi zamanda?

M.S.: Ama, o hemen isyana geçebiliyor.

A.P.: Bir çelişkiyi de bağrında tşıyor çünkü idare adı üstünde bir oorite demektir. Otoriteyle demokrasiyi karıştırmamak gerekir. Otorite kavramına kesinlikle açık olmak gerekir. Otorite kavramını yozlaştıran anti-demokratiklik nedir? Bunu açıklığıa kavuşturmak gerekir. Bana göre tek bir kişinin yönetimi de rahatlıkla demokrasi ve ya en azından buna hizmette olabilir. Ama, sözüm ona, çoğulculuk var. Ama bir şarlatan var ki, hepsini par-

mağına doluyor. Rahatlıkla o da en tehlikeli demokrasinin demogojik iktidarı olabilir.

M.S.: Burjuva toplumlarına baktığımızda demokrasi var da. Yani bu işin ruhunda boşaltılması başarılabilinmiş. Yani o tek bir şarlatan yerine bir tane sınıf var; o sınıfın tek olmayan, ama bir kalabalıktan oluşan bir topluluğu çeşitli partiler olamasına rağmen, o toplumun tümünü...

A.P.: Demogojidir o, demokrasi değil.

M.S.: Toplumu kendi çıkarları etrafında döndürebiliyor, yani mümkün olabiliyor.

A.P.: Demogojidir. Tipik buna bu ad veriliyor tahmin ediyorum. Bunun karşıtında yani tek bir kişinin iradesi geçerli oldumu demokraiden bahsedilebilir. Onu demek istiyorum. Sadece demokrasi illa seçim değildir. İlla çok partiler değildir.

M.S.: ... Sadece demekle daha fayda var. Yani insanların çünkü örgütlenme özgürlüğü ortadan kalktığı yerde başka bir muhtevanın gelişebileceğini düşünmek zor. Örgütlenmenin olduğu yerde ille demokrasi olur diye birşey yok. Çünkü insanlar bugün gördüğümüz gibi bir başka şeyle kanalize edilebilirler. Ama, o halkın ortadan kaldırılmış olduğu durumda da demokrasi hayat alanı bulamaz.

A.P.: Şimdi bunu daha açık şöyle de tanımlamakta. Yani halk düşünebildiği kadar düşünsün, örgütlenebildiği kadar örgütlensin. Bence bu böyle adlandırılırsa yeterlidir. Sınır koymayacaksın, düşünebildiği kadar düşünsün, tartışabildiği kadar tartışsın, örgütlenmeye gereksinim duyduğu zaman örgütlensin. Ha bunu düzenleyen bir parti mi olur, çok parti mi olur, bir kişi mi olur, bir kurum mu olur. Bunlar ikinci düzeydedir. Eğer garantiyi biz böyle verirsek demokrasinin en temel şartını yerine getirmiş olacağız. Dolayısıyla, bizim burada kendi safkarımızda dikkat edeceğimiz her şey buna, bu formüller bu tanımlar olabilir. "Düşünebildiğin kadar düşünün diyorum". Bu partide egemen kılınıyor. Ve örgütlenebildiğiniz kadar örgütlenin. Şimdi bunun önünde engel yok. Şimdi buna göre demokrasi ilkesi bizde önemli oranda yürütülmeye çalışılıyor. Engel burada kişinin kendisi.

Yani düşünceyi ve örgütlenmeyi geliştirmemek bence demokrasiyi geliştirememektir. Sorun bu. Şimdi benim tarzım burada çok önemli, biliyorsun bu dili kesilmiş halk. Yani ... deyişiyle nedir dağlıların dili mi, olmayan dil yani.

M.S.: Evet.

A.P.: Şimdi demokrasi biliyorsun en temeli dilşartına bağlıdır. Şimdi en büyük demokratlık eğer sen bu halkın dilini milyonların şahsında açtıysan demokratsın. Bunu eveleyip gevelememek gerekir. Şu anda Kürt konuşuyor işte, kurumsallaşıyor. Bunlar demokrasi için mütevazı adımlar. Bir bu. Yani asgari koşul itibariyle. Tabii demokrasi için daha gelişkin düşünce gerekir. Özgürlük düşüncesi, halk iktidarı düşüncesi gerekir, parti düşüncesi gerekir. Seçimler de gerekir hatta savaşlar da gerekir. Şu anda yürüttüğümüz savaş aslında demokrasi savaşıdır. Çünkü dilini koparmak isteyen bir düşman var, faşizm var. Örgütlenmesini yasaklayan, hatta kültürünü, birçok yaşamsal ifade tarzını yasaklıyor. Şimdi müthiş bir demokrasi savaşı var. Şu anda kürt savaşı denilebilir ki, amansız bir demokrasi savaşıdır. Şuna bence genelde ulusal kurtuluş diyoruz...

M.S.: Ben şurda birşeyi belirteyim; siz bu görüşleri savunmuyor da olsaydınız ben sizi desteklemeye devam ederdim. Çünkü bir halkın kendi sözünü söyleyebilmesi hakkı için yürütülen bir savaş var ortada; bu bile demokrasidir.

A.P.: Kesinlikle bir demokrasidir.

M.S.: Yani bu sadece sizin için bir demokrasi değildri, bizim için de demokrasidir.

A.P.: Ona geleceğim yani tabii ki Türk halkınında bu anti-demokrasiye karşı dili yoksa o da demokrasiden uzaktır. Bir halkın dilinin böyle zincire vurulmasının diğer halkın da aslında zincire vurulmmasının değişik bir tarzı olduğunu da gösterir.

M.S.: Zorunlu olarak sizi bastırabilmek için oluşturulan mekanizmalar aynı biçimde Türk halkı üzerinde de kullanıldı.

A.P.: Gayet tabii.

M.S.: Ona ait ideoloji, sizin susturulmanıza ait olan ideoloji bir boyunduruk gibi Türk halkının, emekçisinin başına da geçiriliyor.

A.P.: O çok nettir. Onun için büyük demokrasi savaşı her zaman söylediğimiz gibi Türk halkının da demokrasi savaşıdır. Bundan hiç bir zaman da kuşkumuz olmadı. Ben buna da gelmeyeceğim. Kendi diktatöryumumun, demokratlığımın, ona biraz geleceğim.

M.S.: Bu arada siz biraz anlatın da ben biraz oturayım.

A.P.: Tabii sen otur yorgun savaşçısın, sen dayanamazsın.

M.S.: Gerilla komutanı değiliz.

A.P.: Şu anda dikkat edilirse benim istemimin çok ötesinde halkın beni haykırması var. Şimdi dikkat edilirse ne dağıttığım bir para var, ne korku yayma durumu var. Ki yani Avrupa'da bunun böyle gelişmesi çok çok önemli. Tek de olsam çok ezici de gelse, halkın bu kadar sloganlaştırması kesin demokrasi gereğidir. Çünkü; bizim mesela duruşumuz bu halkın işte diline, kültürüne şahlanışı kesinlikle sadece yol açıyor demedim. Çok öyle planlı bilinçli yürütüyoruz. Büyük bir demokrasi otoritesi olarak anlaşılmalı aslında. Zaten gücümü de ben burdan alıyorum. Halktan alıyorum esasıyla.

Halkı seslendirmiş olmamız, halkı işte kendi yoluna sokmuş olmamız elbet demokratlıktır. Nereden bakılırsa bakılsın demokrasinin bir izhı olamaz. Bunun dışında ne zaman ben diktatör olabilirim? Halkın yükselişinin önüne geçtiğim zaman, halkın eylemini, halkın; her bakımdan kendini açığa vurmasının önüne geçtiğim zaman. Böyle çok beceriksiz; bunun demokrasi savaşımını veremediğim zaman zaten hemen düşerim. Ama, çok güçlü olsam etrafıma dar bir çevreyi alırım işte bir parti bürokrasisini, bir merkezi; "halkı şurda susturalım, örgütlenmeyi şurda sınırlandıralım, ifade özgürlüğünü şurda sınırlandıralım, şuraya yasak yıkalım, buraya yasak yıkalım" bu oldu anti-demokrasi. Ama şu anda TKK olayıyla hem örgüt içinde, hem halk içinde müthiş bir demokrasi savaşı vardır. Bunu bence kendiniz için görün değerlendirin. Bizim için bir eleştiri konusu olmak-değerlen-

dirmek değilde; acaba anlayabiliyor muyuz, acaba kendimize biraz taşırabiliyormuyuz?

Tekrar söyleyeyim; bu gençler de dahil, daha düne kadar bunlar iki kelimeyi bir araya getirip konuşamazlardı. Şimdi bunların siyaset yapmaları, hatta asker olmamaları büyük bir demokratlıktır. Kişi kadro savaşı aslında böyle kendini bir eylem gücü haline getirmektir. Demokrasi diyorsunuz halkın dil, örgüt, halkın işte çizgi kazanması, halkın karar, kanun gücü kazanmasıdır. Bu gençler de eğer kendilerini bir en azından bir savaişçı gibi görüyorlarsa TKK tamamen demokrattır. Neden bu bir halkın istemine göre kendilerini örgütlemişler, kendilerini savaşacak kadar güçlendirmişler. Onun için bu ordulaşmanın da bir demokrasi ordusu olduğunu bilmek lazım. Bu temelde yürütülen savaş parti içinde de kesinlikle demokrasi savaşıdır. Ha buna karşı takımlar var, kişilikler var. demin size söyledim mutlak bireycilik dayatıyorlar şurda bize tasarrufçuluk diyor. Botan, raporlarda en çok işlenen kavram "bastırmacıdır, tasarrufçudur." bireysel anlamda kalıyor. Bu iyi birşey. Biz de körüklüyoruz.

Bu kavramları geliştirdik; tasarrufçuluk, pastırmacılık değil paylaşımcılık... Çelişiyor. Komutan herzaman bastırmak ister, -işin doğası gereği- ama savaşçı da her zaman örgütlülük isteyecek biraz. Bu böylece de diyalektik bir bütünlük içerisinde komutanın doğru bir otorite kaynağı olmak, savaşçı da bir kul değil, özgür bir savaşçı haline getirmek bence küçümsenmez bir boyutta, birlikte gelişim kazanmış gidiyor. Zaten bu gerçeklik olmasaydı ne TKK şu anda böyle bir örgüt olarak yürüyecekti ne de halk ısrarla takip edecekti. Yani demokrasi ilkesine işleyiş, sandığımızın aksine çok daha kapsamlı. Mekanizmasını anlamanızı isterim. Benim tarzımın yine bu konuda da çok büyük bir çabam, pratikte de; inanılmaz bir pratikçiyim. Halkın özellikle bağlantısının sürekli kurulması için. Örgüt içinde zaten yani bireysel dayatmayı kesmek şu anda en büyük savaşımlardan birisidir, işte az çok gelişiyor. Dikkat edilirse işte.

Kadının da varlığı, hem gerillada ordulaşma müthiş bir demokratlaştırma öğesidir. Kadının bir özgürlüğü varsa, Marx'ın-

da bir sözüdür der; "kadının özgürlük düzeyi, toplumun özgürlük düzeyidir." Gerillada bir kadının varlığı,... kimse ona zorlu yaklaşmıyorsa, bu bir özgürlük düzeyidir. Bu anlamda en temel kriter örneğin bir Afgan Talaban hareketine bak; hem hiç bir kadın olmadığı gibi, bütün iş alanlarda onlarda evlere kapatılmıştır...

M.S.: Olsa olsa mutfakta çalıştırıyorlardır...

A.P.: Eh. O kadar kaba cinsel bir araç ve mutfakta çalışan birisi. Biz de öyle değil, biz de tam tersi. Şimdi Afgan gerillalarla, bizim gerillaları karşı karşıya getir çok ilginç bir manzara ortaya çıkar. Aynı Ortadoğu coğrafrasında biz bunlarla yaşıyoruz ve en büyük demokrası gücüdür derken, ben bunu kastediyorum. Ve çok önemlidir. Bu toplumsal düzene, bu erkek egemenliğine karşı saflarda kadın gerillayı tutmak müthiş bir demokratlaştırma yoludur. Hele bir de öz iradeye, özgürce kavuştu mu, kendi düşünüp karar verdi mi bir çok çabaya ve hatta siyasi-askeri çabalar dahil olmak üzere bizzat geliştimi bu süper demokrasidir. Buna dikkat ediyoruz. Çobanlar var. Onlar da çok sayıda komutandır diyelim. Bu da dengeliyor. Özellikle düzen etkilenmelerine karşı. Yani böyle güzel bir demokrasi modeli geliştiriyorum eğer yozlaştırılmazsa. Dikkat edilirse gerçekten TKK boyutunda Ortadoğu çağında böyle küçümsenemez demokrasi deneyimi söz konusudur. Ha bunu devletler tedbir olarak önlemek istsyorlar. Mesela ıran hatta buralar-şuralar çok aşırı bir kadını böyle ileri gitmesi kanunlarımızı zorluyor denilmektedir. Tutuklanmalar oluyor, ama biz daha da geliştireceğiz.Kadının, demokratik ölçüt olarak geliştirilmesinden çekinilmemek gerekiyor. Erkeğin demokratlaşması içinde öyledir. Sistem, toplumsal kastın yine demokratlaşması için önemlidir. Kendilerinin demokratlaştırılması için çok önemlidir. Kısaca budur, yani sizinTKK olayında demokrasinin gelişmesi nasıl olabilir.

Ortadoğu'da nasılolabilir? Bu genelden sosyalit demokrasi, yine biz zaten anlamak, bilmem, gereklerini görmek durumunda değiliz. Onu teorik olarak sizinle tartıştık fazla derin değinmek istemiyoruz. Otorite olunmalı, ama asla böyle iktidar olun-

mamalı. Reel sosyalizm'de olduğu gibi. Bu konuda son derece ilkeliyiz ve pratiğimizde buna uygun gelişiyor. Ben buna partinin sönmesi, devletin sönmesi ve hatta şimdiden sönmesinin tedbirlerinin alındığını da belirtmek istiyorum. Biz parti aygıtına tapınmıyoruz, öyle çok otoriteye de tapınmıyoruz aşırı. Benim için günlük olarak işin doğasına göre, işin gereklerine göre bir otorite. Gelişimine göre. Gerekliyse o kadar otorite olsun,gerekliyse komutan olsun, gerekliyse parti olsun, ihtiyaca göre, gelişmeye göre. Yok araçtır diyorsun hemen bürokratlaşırlar ve vazgeçmezler.

M.S.: İşte burda şöyle birşey yok mu? Yani otoritenin yaratılmasına halkın müdahalesi ve bizzatihi o otoritenin halk tarafından denetlenebilir olması. Buna dikkat etmek gerekmiyor mu?

A.P.: Zaten denetleme müthiş. Hergün bana gelen haberlere göre, doğaldır yani, halkın denetim gücünü geliştirmek en temel bir çalışma olmalıdır. Yani bu da neyle olur. Halkı güçlendirmeyle, partiyi küçülteceksin, halkı büyüteceksin. Bunun için halkın dilini, düşünce gücünü geliştireceksin. Halk susmamalı. Hatta halk kendini partiden daha üstün görmeli. Bu çok önemli. Rusya'da bu olmadı. Parti herşeydi, halk bir şey değildi.

M.S.: Yani şöyle bir kavramı yerleştirebilir miyiz: Parti halkın hizmetindeki bir araçtır.

A.P.: Hatta bana göre...

M.S.: Partide öyle davranabilmeli yani.

A.P.: Devleti de dahil etmeliyiz. Sadece araç değil de, giderek aşındırılan, küçümsemeliyiz. Nedir bu aygıt, neresi bozuksa hemen parçalamalıyız. Neresi işe yaramaz hale gelmişse tarihin çöp sepetine atmalıyız. Yani Türklerde tersi var. Devlet kutsaldır; devlet baba. Bu müthiş anti-demokratizmdir ve... Bu devleti hor görmeliyiz. Gereklidir. Pis de olsa bu aracı kullanmalıyız. Çünkü bir kıyıdan diğer kıyıya geçmek gerekiyor. Böyle geçici yaklaşmak gerekiyor. Aynı yaklaşım parti içinde geçerlidir. Yani bu organları mutlaklaştırdınmı, tehlike. Bunun yerine insanı geliştirmek, insanın toplumsallaşmasını geliştirmek ve halkı top-

lumsal düzen içinde geliştirmek, daha fazla yaklaşılması gereken hususlardır. Herhalde sosyalist-demokrasi de böyle gelişir.

Sanırım bu yeter Mahir arkadaş. Başka ilginç noktaları dile getirmek istiyorlarsa eğer, ona da değinebilirim. Kızlar da konuşabilir.

****

Şimdi dinlediniz bizi. Kaderinizle ilgili çok önemli değerlendirmeler yaptım. Hem çok iyi anlamak zorundasınız, hem de içinde kendinize göre yer, rol tanımak zorundasınız. Burada dediğim gibi sizin yaşamınızla ilgili çok önemli tartışmalar yaptık. İlgilenme düzeyiniz içinde kendi yerinizi bulmanız sizin yaşamsal gücünüzü arttırabilir. Açık söyleyeyim yani klasik anlayışla bize yaklaşırsanız, gördünüz ne mal olduğumuzu. Kesinlikle öyle bir erkek bulamazsınız. Kesinlikle. Bu bir ilkedir. Ha diyebilirsiniz "biz kaçamak yaparız, veya biliriz nasıl yapacağımızı." O zaman beni, bizi anlayamamışsınız derim. Yanılırsınız ve çok zorlanırsınız. Size açtık ve gösterdik ki; bu erkeklik, bu kadınlık çok geri. Farkındasınız aslında erkeklere göre durumunuz daha iyi belki. Ama bu sadece işin başlangıcıdır. Sizin önünüze zor bir şey koyduğumuzun farkındayız. Nedir? Sizi büyük bir Ağrı Dağı'na tırmanışa geçirmişiz. İktidara tırman, bilmem işte onun için örgütlen, savaşa tırman, onun için dilini konuştur, onun için kendini ateş yap. İşte Zeynep Kınacı'lar olayı budur. Müthiş bir olay yaptı kendisini. Çağrıya cevabına bak. Bu en büyük sembol diyelim. Daha başka örnekleri de var. Bundan çıkarmanız gereken önemli tarihi sonuçlar vardır. Zaten Zeynep'in deyişinde var yani. Lanetlediği şeyler, karşı koyduğu şeyler, istediği şeyler çok nettir. Bunlar öyle ciddiye alınmayacak sözlerde değil çünkü. Tarihin en büyük eylemini ortaya koydu. En başta siz de bunun gereklerini iliklerinize kadar hissetmek zorundasınız. Hissetmeseniz ne olur?

Ben örgütlüyüm, bana vasiyet yapmıştır. Şuna, buna değil, bana yapmış. Tabii ben de saygılı olduğum için, gereklerini yerine getirmek zorundayım. Her sözü benim için bir emir. Bunu bana inkar ettiremezsiniz. Uygulamamazlıkta ettiremezsiniz,

çünkü benim adımı kullanarak böylesine bir yiğtliği gösteren, eğer ben insan isem son nefesime kadar gerekeni yapacağım. Hem düşüneceği, zaten hem gerekeni yapar derken diyor ki; "sen hem iyi düşüneceksin, iyi uygulayacaksın; bizi kadın ordusu yapacaksın, bizi şöyle savaştıracaksın. Ben kendimi böyle yapıyorum, ama sen de gerisini böyle tamamlayacaksın" böyledir. Anlamadık, duymadık filan demeyeceksiniz. Derseniz çarpılırsınız.

Vay bize bu yapılır mı, vay biz sizi tanımadık!

Hayır! Her şey yapılır ve siz bizi tanıyın. Tanımaya muhtaç olan sizsiniz. Kaldı ki, dünyamızda yazılacak bir dünya değil, pis bir dünya. Çok aldatılmış ve kendinizi kandırmışsınız. Zor bela yüzünüze bakabiliyorum. Her ne kadar çok ilgi duyarsakta açık söylemeliyim ki, yani büyük bir savaşım olmasaydı, değil sizi saflarımıza almak, asmak gerekirdi. Kadın savaşımı, kadın uğruna savaşım öyle kolay bir iş değil. Hiç kimse yanlış anlamasın; Kadın, bilmem "karımdır, bilmem malımdır, ben uğruna şöyle savaşırım." Bu eski Kürt kanunudur. Bu savaşı zaten bıraktık.

Kadın savaşını biraz daha değişik ele alıyoruz. Elbette kendi, kadın tarafından nedir? Herşeyden önce sizin büyük bir yüreğe sahip olmanızda yatıyor. Vatan elden gitmiş, özgürlük, kişilik, kimlik, örgüt, savaş ekmek bile yok. Kadın senin olsun kaç para eder, erkek senin olsun kaç para eder? İşin alt yapısı yerle bir olmuş. Tenezzül eder misiniz böyle yaşamaya? "Merhaba" diyecek haliniz var mı? İnanır mısınız benim diğer bir yaşam tecrübemdir savaşı vermeyinceye kadar "tek, bir kadının yüzüne benim - şu anlamda tabii - bir erkeğim anlamında bakacak halim yok. Ne zaman bu gücü biraz elde etmeye başladım, savaşmayı bildikçe. Ve kadınlar için savaşı geliştirdikçe daha çok kadınla olaganüstü ilgilenmeye başladım. Çünkü savaşı veriyorsun, emeği veriyorsun.

Uğrunda emek harcadığın bir şeyi de haklı olarak kendine mal edebilirsin. Emekle yaratılabilir, ilişkiler, yaklaşımlar, gelişmeler. Ha tarz böyledir. Hiç bir erkek hazıra böyle konamaz. Ben

de örneğin düzenden hazıra konmak istediğimde böyle fazla ihtiyacım yoktu. Öyle malım mülküm diyecek halimde yoktu. Biliyordum bunun nereye yol açacağını. Feci çarpıldım. Kadın, en geliştirilmiş metadır. Hem de yalnız bir toplumsal biçim içinde değil, bütün toplumsal biçimlenişler içinde, en hassas, en ince bir meta haline getirilmişlerdir. Şimdi bunu elde ettinmi... ağırdır... nedir? Bir çok şeyi ittirirsin. Demin onu biraz çözmeye çalıştık. Şimdi konuyu yalnız kaba şekliyle ele almak gerekiyor. Kadında kendini böyle bir meta olarak sunmamalı artık. Meta anlayışını biz artık örgütümüzde kaldırmışız. Bu çok önemli. Ama mal etme, kendimizde; o anlayışı da kaldırmışız.

Kadın savaşımıyla kadını kazanacaksın. Kadınlarda özgürlük savaşımıyla kendilerini meta gibi değilde, özgür iradeyle ve gerçekten savaşı, zaferi bu aşamada özellikle bunu bütün örgütsel ifadelerini gözönüne getirerek "merhaba", "merhaba" diyeceğim. Şimdi diyeceksiniz çok katı. Kuralı gereği bu böyle, ya bırak biz eski tarzımızı yaşayalım -arkadaşımızda diyaloğumuzda da gösterdim- ki, bu yarın nereye götürür. En kötüsünden bir iktidar. Kesinlikle özgürlüğe götürür. Bunun için çok titiz davranıyorum. Kocaman Sovyet sosyalizmi çözüldü bu yüzden. Bir çok ülke devrim yaptı. Özgürlük görülmedi, bu yüzdendir. Onun için çok sıkı dokuyoruz. Zorlama diyeceksiniz.

Tabii zorlanma savaşımı gerektirir. Savaşta başarıyı gerektirir!

O zaman kahraman erkekler ve kadınlar ortaya çıkar. Kahraman erkek ve kadın basit ilşkiye tenezzül etmez, kaba cinselliğe tenezzül etmez, küçük sevgilere tenezzül etmez, bir erkeğe yaltaklanmaya kesin tenezzül etmez, çirkinlikle bağdaşmaz. Onun gerçekten herşeyi güzel olur, sevgisi büyüktür zaten imkanlıdır savaşı kazanmış adam. Kahraman biliyorsunuz hem savaşmasını bilir hem de savaşı kazanır. Savaşı kazanan da ülkesins kazanır, ülkesini kazanan da zenginliği elde eder. Çalışmasını bilir üretir. Bu adamın da böylece başkasının başına bela olmak, kaba iktidar kurmaya gereği yok. Eğer kadın da kendini böyle gerçekleştirmişse hiç kimseye muhtacı yoktur. Parası bilmem haki-

miyeti için ona yalvarmaya muhtacı yoktur. Kendisi de bir kahraman, ülke için savaşmış, özgürlük kazanmış örgütlü, seçkin, kabiliyeti var güzellik-çirkinlik kavramlarına hakimdir ve kimsede onu korkutacak durumda değil. Çünkü o da iktidar veya partide en çok ona göre ayarlamıştır. Ha bu ilişkilerden artık sakınca gelmez. Bu çok önemli. Yani bu düzeyi yakalamadıkça eski tarzda, eski köylü tarzıyla, düzen tarzıyla ne kadın erkeği bulabilir, ne erkek kadını bulabilir ve kimse kimseyi de kandıramaz. Ha kandırsa ne olur? Zaten her gün ortaya çıkıyor. Kaçışa yol açıyor, düşkünleşmeye ve bunalımaya açıyor, belli oluyor ve tasfiye oluyor. Bu biçim diyeceksiniz zordur ama devrimdir. Zaten daha çok bunlara baktığımızda, bunkar kendilerini adamışlar.

Erkeklerin duyguları biraz daha yeni bu konuda. Onlarda bu devrimin önemini yavaş yavaş anlayacaklar. Ve bu iyi bir şeydir. Yani kadın-erkek savaşımı biz de hatta aynı parti içinde en yakın tam savaş birliklerinde bile böyle olmasının birlikte devrimi gerçekleştirmek, birlikte iktidar geliştirmek, birlikte toplumsal düzeni gerçekleştirmek, birlikte hatta kültürü, sevgiyi gerçekleştirmek diyorum. Ha bu gerçekleştirilmeden ucuz yaşamda göremez. Ben de bu yaşa gelmişim fazla ucuz yaşam bekleyemem. Çünkü gerçekçiyim. Mesela ilginç özelliklerim var. Tespit etmeniz lazım, o emeğe bağlı sevgi ilgi, ilişki yine gerçekleştirmeye bağlı. İnanılmaz hassasiyette, iktidarımı kötüye kullanayım, gücümü kötüye kullanayım. Bu benim için bir ahlaksızlıktır. Siz olun işte nitekim-adı geçen öğelerimizi sık sık tartıştırıyoruz. Beni bile yiyecek, bunların önüne geçmeliyiz. Bu konuda tehlikenin ne olduğunu anlamalı ve işte kişinin bunun için örgütlü olması, iktidarın doğru paylaşılması kuralın iyi bellenmesi gerekir. Çünkü ağladınız, sızladınız, "hepimiz bunaldık, yerle bir olduk" filan diyeceksiniz. Bu büyük bir suç. Bunu bir daha ağza almamak gerekir.

Ama yanı başınızda oluyor.

Yiğitlik savaşını niye ver miyorsunuz?

Parti içinde birileri kendilerini dayattığında kıza, kız kıyamet koparmalı. Şu sözcük söylenmişti "ya filan kızı filana verdik daha ne istiyor bizden." Bu sözün söylendiği yerde kıyametin koparılması lazım. Ne demek, kim kimi, kime verdi? Bir defa hiç söylenmemesi gereken bir söz var. İradesi var. Bu sözün söylendiği yerde katı bir feodalizm vardır!

Orda gönüllülük ilkesi öldürülmüştür. Hepimiz bunu bunu seyrettiniz. Hiç güldünüz geçtiniz. Öyle farkına bile varmadınız. Ama benim hassasiyetlerim çok farklı. Diğer yandan bazı ilişkiler geliştirmek istediniz. Neydi o? Diyorlar hep "ikisi birbirini bulduğunda ne konuşuyordular?" basit işte güdüleri var, kız, kadın, içeriksiz duygulanmalar. Ve buna çoğunuz tenezzül ettiniz. Sakıncalı. Çünkü -ben buna karşı olduğum için söylemiyorum içeriksiz olduğu için, çok çapsız olduğu için-ters buluyorum. Benim de sizlerle yaşamım vardır. Bunları düşman kitaplar geliştirerek söylüyor.

Kızlarla nasıl yaşıyor?

Niye gerçekten müthiş bir yaşam olduğu kadar, en çok zorlandığım bir yaşamdır da. Alçak odur ki,onların anladığı tarzda kadınla yaşamam. Bir defa benim yaşamam çok zordur. Bir defa bunu iyi tanımak lazım. Bir çok kadın birleşse, acaba benim ilkelerime ters bir biçimde beni bir yere bağlayabilir, yaşatabilirler mi? Bunu düşünmeniz -ki, düşman kendi anlayışı gereği bunu söylüyor- ama bizim yapıda sanki ben öyle yaşarmışım gibi bir havaya kapılıyor ve beni de taklit ediyorlar. Benim için yersiz, benim için böyle benim komuta savaşı yeteneklerimi azaltacak bir yaşam belki de en büyük kötülüktür kendine. Acaba mekanizmamı ben nasıl çalıştırıyorum? Siz olsanız iki günde gidersiniz. Nitekim yanınızda bir kaç kadın olsun, onlardabitiyor,sizde bitiyorsunuz. Ama benim yanımda neden bu kadar kahraman çıkıyor? Demek ki, anladığınız anlamda bir yaşam değil. Savaşa tahrik eden ve bir de,başarmaya. Bu önemlidir. Düşkünleştirme yok burada. Olursa zaten canımı çıkarırım ve mümkün değil bir saniye karşımda durmaz. Bu tarzı ,bu önderlik ve bu yaklaşım özelliği nitekim kendine güvenen gelsin. Kendine güvenen beni

bilmem alıp ne yapsın. Niye özgür olma yacağız? Gücün varsa beni çeksin. Benim de gücüm varsa ben de çekeyim.

Ama nasıl?

Eğer işi düzen sahtekarlığına göre yapmıyacaksın. Eğer gerçekten yüce ilkelerimize göre yapacaksak , bunlar gurur verici gelişmelerdir. Bir kadınla veya kadınlarla özgürlük yürüyüşü içinde olmak veya yaşamı içinde olmak güzel bir şey. Ama kalkıp bunu çok bencilleştirmek. Düşün yani kadın gidiyor farkında değil,erkek elden gidiyor farkında değil. Senin ilişkin yerin dibine girsin. Senin yanında yanına kadın geldi, erkek geldi sen bittin. Bunalıma düştün, savaşa hiç kalkamıyor neymişte ilişkiye ihtiyacı varmış. Bu çok tehlikeli. Aşk burada tam tersi bir rol oynadı.

İlişki, ne kadar sizi savaşa tahrik ediyor? O değerlidir o gereklidir. Benim eski bir tarzımdır. Tabii yine size anlatayım benim sırlarım demeyeyimde yaşam alışkanlıklarım.

Hep ben güzel bir kadına baktığımda savaşa kalkarım. Sizin hiç böyle duygularınız var mı? Benim var. bunu köy yaşamından tutalım bu yaşama. Köyümüzün bir kaç, o daha önce dediğim kızları bile beni bu mucadeleye sürükledi. Bu haksızlıktır dedim ve toplumda ne kadar gördüysem. Toplumsal savaş böyledir. Ve kişinin savaşı böyle gelişir. Siz ise bunun üzerine ters yaklaştınız. Örneğin kadın köleleştirildiğinde, kadın çirkinleştirildiğinde, egemenlik altına alındığında siz de eğer ses çıkarmadıysanız, yüreğinizde bir rahatsızlık duymadıysanız, sizin savaşçılığınız bitmiştir. Ölçüdür ama çok önemli bir ölçüdür. Bence beni en çok mücadeleci kılan bir özellikte buydu. Ben ne kadar kadından sakınıyor idiysem de, toplumdan bu konuda gelen haksızlıkları, çirkinleştiren bütün yaklaşımları içinde mesele yaptım ve sonuçta bu özgürlük patlamasını ortaya çıkardım. Kadına böyle yaklaşılır. Bu bir güç-müç meselesi değil. Bu tamamen bir özgürlük yaklaşımı, güzellik yaklaşımı. Tabii ben bunu yaparken, hiçbir kadın beni kullanabilir mi? Yok. Örneğin ilişkide olduğumuz özel kadın diyelim. Müthiş yüklendi görüyorsunuz. Devletin hesabıydı o; "bu enayiyi elde edersen klasik yaklaşımla bağ-

larsak, kürt meselesi bitti" dedi. 70'ler sonrası bütün T.C. de geçen yıllara kadar umudunu buna bağlamıştı. Düşünün yani ben kendimi korumamış olsaydım, ortada TKK diye hatta Kürdistan diye bir gelişme kalmazdı.

Demek ki, kadın gerçeğine karşı kendinizi çok iyi korumalısınız nefes nefese. Ben arkadaşa söyledim: "Sen olsan kaç gün ayakta kalırdın?" "Mümkün değil" diyordu "bırakalım bir haftayı bir kaç gün bile, birkaç saat bile ben böyle ayakta kalamazdım." Tam bunlar önderlik savaşlarıdır, öncü savaşlarıdır. Kadın uğruna büyük savaş yürütüyoruz, ama kadının tehlikeli yanlarına karşı da, savaştan, böyle büyük partileşmeden alı koyan yanlarına karşı da amansız dikkat edeceğiz. İşte önderlik doğarken, gelişirken bu duygularla bu böyle ilginç kendi içindeki savaşımla gelişiyor. Ve şimdi sizler diyebilirsiniz ki; "Böyle bir soruna ihtiyaç yok."

Var!

Biz böyle savaşmasaydık sizi gerçekleştiremezdik. Siz siz iseniz çabaların birer sonucudur. Umarım anlıyorsunuz. Daha da anlatabilirim. Zaten bu anlatımın karşılığı müthiş gelişme olmak zorunda.

Anlamazsanız ne olur?

Anlamazsanız yanımızda yeriniz olmaz! Merhaba bile denilemez. Açık söyleyeyim. Yarın belki görünüşte sizi idare ederiz, ama yarın öyle gelir ki sefil olup gidersiniz. Neden? Çünkü ölçülere cevap veremezsiniz.

Kadına büyük saygı var! Kadın kesin büyük yaşamakta başarıyı gerektirir!

O zaman kadın güzelliğini açığa çıkarmak çok önemli. Hiç gerek var mı buna? Çok tabucu, kabaca yaklaşıp işi bitirelim derim. Hayır bunlar yanlış! Kadını küçük görmek, kadını değersiz görmek, kadını saygısız görmek zaten bütün sınıflı toplumların geliştirdiği bir çalışma, biz bunları yapamayız. Yine kadında ortaya çıkan bu imkanları yanlış kullanmamalı. Bugün saflarımızda bir kadın kendisini de kazanır. Savaşı kazanmada ülkesine göre, diyelim yahut geliştirmek istediğim özelliklere göre kesinlik-

le savaşın en büyük yapıcılarından birisi olabilir. Yaşam içinde ölçülerini tam yürütün, bu inanılmaz gelişmelere yol açar. Bir kaç kadın buna öncülük etsin, kendini çok iyi konuştursun, tabii aynı zamanda etkileyici olmayı bilsin yaşam ve savaşta bir başka gelişir. Ben bu hususlara çok çok önem veriyorum. Biz de kadını klasik tipte kullanabiliriz. Haremlik kurmak benim için hiç sorun değil, ama biz bu şekilde tüm kadını bitirmiş oluruz. Zaten bunun Kürt olayında ne objektif temelleri vardır, olsada kalmaz yani. Onun yaşama şansı kalmaz. Ama çoğu kişi gerçekten düşüncede ruhta bunu aşmış değil. Bunları itiraf etmeliyiz, ölçmeliyiz. Ayıp değil yani bu anlamda iyi bir erkek, klasik anlamda kadın olmak zaten bir defa ölümden beter.

Büyük kurtuluştur bence,bu partileşmek ve savaşmak. Kendi başına bir mutluluktur. Ama böyle anlarsanız yaşanır. Yüz yıllardan intikamı alıyorsunuz. İradeyi kazanıyorsun, güzelliği kazanıyorsun, yaşamı kazanıyorsun. Benden daha çok erkekten daha çok, daha iyi, katbekat size bu gereklidir. Ama bunun için tartışın, yoğunlaşın, iradeleşin, hatta geçin birliklerin başına komutanlaşın, hırslı olun. Bu inanılmaz ölçüde güçlü kadını, güzel kadını ortaya çıkarır. Böyle bir kadının olduğu yerde, örgüt de toplum da sağlam yürür. Bilemem anlaşılıyor herhalde.

Sorusu olan varsa dinliyorum. Eğer varsa anlatımlarda böyle tamamlamak istediğiniz, eleştirmek istediğiniz hususlar, cevap verebilirim. Bizim bu okul biliyorsunuz, tartışma özgürlüğünü çok cesurca ve sonuna kadar kullanıldığı yerdir. İyi öğrenciler olursak, en büyük komutanlar ve güzelik değerleri ortaya çıkar.

Evet sanırım şimdilik yeterli diyeceksiniz. Değişik açıdan desem biraz daha zenginleştirici yaklaşımlarla özellikle kamuoyuna daha iyi anlatılabilecek değerlendirmeler yaptık. Eğer biraz daha işlenirse, o artık arkadaşımıza düşer. Biraz bir kendine göre yorumunu geliştir, ihtiyacına göre ilaveler yap. Sorunuz var mı, Mahir arkadaş?

M.S.: Bu sefer mantığı tutturduk tamam.

A.P.: Tamam. O senin ustalığına bağlı çünkü. Ele aldığın kavramlar önemlidir ve biz de olanca gücümüzle karşılık verdik.

Uğrunda yıllardır da savaşıyorsunuz. Değer veriyorum buna. Yalnız bunu iyi Türkiye'lileştir. Bunu hem ifade olarak, hem örgüt olayına iyi dönüştür. Bayağı iyi gelişmelere yol açabilir diye düşünüyorum. Türkiye'de daha fazla yansıma da bulabilir. Açık söyliyeyim bazı Türkiye'li insanlar geliyorlar. Özellikle kızlar çok daha yüksek ilgiyle karşılıyorlar olağanüstü gördüm. Onların değişimi ve dönüşümü çok daha çarpıcı buluyorum. Yani eğer biraz yansıtırsanız, çok derinlikli bir gençlik yaklaşımı ortaya çıkar. Kadında -ki görüyorsunuz kadın hareketinde- Türkiye'de bunun objektif koşulları çok daha fazla gelişmiş. Orda da çok çarpıcı gelişmelere yol açabiliriz. Ama dikkat et bu yaklaşımlara. Gerçekten kendine göre ilkeleri ve hassasiyetleri vardır. Kadınla fazla oynanmaya gelmez. Kadının kendisiyle erkeğin kendisinin ilkesiz oynaması tehlikelidir. Ciddiyetsizliğe hiç gelmez. Türkiye'de kadın için söz konusu olduğunda ilk akla gelen gayri ciddi. Biliyorsunuz o tavlama usülleri filan deniliyor. Esef verici. Herşey de tavlama olurda kadında tavlama olmaz. En derin fakat en özlü yaklaşımlarla yaklaşılır. Ciddiyetle hatta. Buna büyük ihtiyaç var sanıyorum. Büyük yankı yapar bu yaklaşım. Bunu artık size görev diye bırakalım. Üzerimize düşeni böylece yapmış oluruz. Ve bekleyeceğimde yalnız.

Geçmiş ve Gelecek!

N. BAYKAL

Geleceğe yönelik sağlıklı bir yürüyüş ancak geçmişin sağlıklı bir değerlendirilmesi üzerinde şekillenebilir.Bu bir ön şarttır ama herhalde bundan daha önemli bir şart ise öncelikle geçmişin eğilip bükülmeden ele alınışıdır. Çünkü ileriye doğru atılacak her adım geçmişle bağlantısını tutarlı bir tarzda kuramazsa istenenle, yüzyüze gelinen her zaman farklı olacaklardır. Bu nedenle yaşam, kişilerin isterlerinden bağımsız olarak ,onları yüzlerini geriye çevirmek zorunda bırakır.Bunun salt hafızanın unutkanlığı ile ilgili söylemle bir ilintisi yoktur. Ancak en az bunun kadar önemli bir başka faktörse yaşama her zaman durulan noktadan bakılma alışkanlığıdır. Geçmiş ve gelecek bağıntısı kurulurken bu duruma düşmek yapılan tahlillerde hataya düşmeye peşinen mahkum olma sonucu doğurur.

'Kurtuluş'un 6. sayısında çıkan **'ÖDP ile nereye kadar?'**başlıklı 'yazı' tam da bu durumla maluldur. Çünkü öncelikle 'yazı' yeterince nesnel olabilme çabası göstermediği gibi bunun da ötesinde geçmişle ilişkisinde örgüt-birlik ikilemi kolaycılığını da aşma yeteneğini gösterememiştir. Üstelik yine yazı 'Kurtuluşçuların içinde bulundukları duruma ayna tutma' iddiası içindedir. Malum, ayna tutma, yansıtma çabasını anlatıyor. Ama ayna dendiğinde de akla ilk önce onun niteliği geliyor; çünkü ayna var, ayna var. Belli ki, buradaki ayna özellikle Kurtu-

luş söz konusu olduğunda sıradan olmaktan çıkıyor ve bir tarzda görev yapıyor.

Daha 'Giriş'inde 'yazı' 'tartışılan konuya ilişkin ortada metinler olmadığından' yakınıyor. Aranandan muradedilen çok belirgin olmasa da, en azından, geleceğe yürüyüşle bağlantılı görüşlerin olduğu gibi ele alınması, bir iç tutarlılığı yansıtacağı gibi, tartışmada tutulan konumun daha güçlü savunulabilme olanağını da sağlardı.

Yine 'yazı' Kurtuluş içindeki 'bunalımın taraflarından birinin Kurtuluş'u tartışma platformu olarak değerlendirmeme' saptaması yaparken de 'gerçeği' tam yansıtmıyor. Çünkü değerlendirme bahsi aşıldığında 'sol kamuoyu'nun durumu kavrayamaması bir yana Kurtuluş 'kamuoyu'da durumun pek bilincine varabilme olanaklarına sahip olamamıştır. Bu nedenle, varolan spekülasyon daha çok bir tarz tavır alışların ürünü olmak bir yana, bunu giderek besleyen de, bu tarzda ısrardır. Yani sorunu kendi gerçekliği içinde koymaktan ısrarla kaçınmaktır. Bu noktada karşılaşılan durum , yüzyüze gelinen her sorunda, gözlerin dışarıya çevrilerek sorumluluğun 'dışarıda' aranmasıdır. Bu bazen nesnellik, bazen ortak yürünen partnerler, bazen de grup içinde tartışmak zorunda bırakılanlardır. Oysa bu tutum alışın hiçbir ilerletici yanı yoktur. Hani aynadan söz ediliyordu; işte aynanın en gerekli olduğu nokta burasıdır. Yoksa bir tür tarih yazma çabası kişi ve grupların kendi hatalarından nasıl sıyrılabilecekleri çabasıyla atbaşı gidebilecektir. İşte tam da bu nokta da 'biz ve öteki ' literatürü bir anlam ifade edecektir, ama oldukça daralmış bir içerikle.

'Açık bir tartışmanın delilleri üzerinden 'bir tartışma yapılamaması da bir başka handikap olsa gerek. Ama böyle bir nedenle, Kurtuluş içinde pek bir etkiye sahip olmayan görüşlerle, polemiğin tercih edilmiş olması da tuhaf. Böyle bir yaklaşım, yazan için kolaylık sağlıyor olabilir, fakat söylemek gerekir ki, bu tutum alış bir bütün olarak düşünüldüğünde ne genel ne de özel olarak ilerletici bir yol gibi görünmemektedir. En azından buradan öteye tartışmanın daha verimli gelişebilmesi için bir seneyi

aşkın bir süre önce yazılmış bir metni yayınlamak yararlı olacaktır; hem Kurtuluş ve hem de Parti açısından. Dolayısıyla da en azından 'Birlik' bazında 'ötekiler' adına hayıflanmanın anlamsızlığı ortaya çıksın.

Ne Tartışacağız?

Görüldüğü gibi, sorunsal bağlamında, hangi konu ele alınırsa alınsın, şu veya bu düzeyde geçmişle bağıntısını kurmadan, ilerleyebilme olanağı yoktur. Bu anlamda, ilerlemenin tam olarak neye tekabül ettiği bir yana, eğer süreci ilerletmek niyetindeysek sorunları ele alırken kurgumuzda da tutarlı bir hat izlemek zorundayız. Söz gelimi ÖDP'nin kuruluş sürecinde ortaya çıkan tablonun, spekülatif yorumlara yol açmaması isteniyorsa, nedenleri açıklanabilirdi. Çünkü her şey bir anlamda oldukça açıkta cereyan etmişti ve nedenleri de çok belirgindi. Eğer kabaca bir şeyler söylemek gerekirse, en basit ifadesiyle, Parti içinde çoğulculuğu ağzından düşürmeyen bir 'grup' kendi içinde buna pek itibar etmemişti. Bunu aşacak 'ayrıntıların' ise burada tekrarlanmasının ne gereği ne de yararı vardır .

Bu nedenle, öncelikle bugünü açıklamaya çalışırken, geçmişten kopabilmek mümkün olmadığı gibi, geçmişi görmezden gelerek durumu izaha çalışmak bilimsel olmaktan uzaklaşmak anlamına gelecektir. Bu evrede sorun artık geçmişi karakterize eden unsurların seçimi noktasında önem kazanmaktadır. Bu da şüphe yok ki, soruna eğilme tarzı ve seçilen perspektifle doğrudan bağlantılıdır.

Yazı da öyle satırlar var ki içinden çıkabilmek oldukça güç. Sözgelimi: "ÖDP'yi sıkıştıran tartışmaların programatik bir bütünlük içinden yanıtlanarak, çözümlenmesi yerine, Kürt sorunu ve bu dolayımla sivriltilen Kemalizm tartışmalarının izlemesi sekterizm yargısını güçlendiren tutumlar olmuşlardır." gibi ilk olarak akla 'Kürt Sorunu'nun programatik bütünlük içinde yer alıp almadığı geliyor. İkinci olarak ise, ayrıntıları bir yana bırakarak 'Kürt Sorunu' ile Kemalizm arasında bağ sorununun kaçınılmazlığı yanlış mı, sorusu takılıyor. Tüm bunlar bir yana, üçüncü olarak ise 'biz ve öteki' yaklaşımı, bu bağlamda eğer bir

sentez ve ayrışmadan söz ediliyorsa, niçin salt grup ilintisiyle düşünülüyor.

Parti'de yeterli bir fikri sirkülasyonun yokluğundan şiddetle şikayet edilen bir evrede tartışmanın biçiminden çok tartışmamaktan yakınmak gerekir. Yine sekterizm kendini tartışmadan daha çok anlamsız dayatmalarla sergiler ki, buna daha Parti'nin kuruluşuyla başlayan, fazlasıyla örnek verilebilir.

Bir örnek vermek gerekirse, Kurtuluş'un Eylül 96 tarihli 5. sayısındaki Kurtuluş imzalı yazıdaki şu satırlar programatik bir bütünlüğe sığmakta mıdırlar? "Dün daha 'sakin' günlerde, pek soruna yol açmadan bir arada görünebilen ideolojik şekillenmelerde ortaya çıkan kırılma ve çarpılmaların temel yönlendiricisi olarak toplumu derinden etkileyen 'Kürtlerin mücadelesidir' demek sadece gerçekliğe ayna tutmak anlamına gelecektir. Bugün siyasal tutum alışın turnusolu 'Kürtlerin mücadelesi'ne karşı tavırdır." Ve bu örnekler arttırılabilir. Bu anlamda esas olarak ciddi ve pratik yaşamdan kopuk olmayan tartışmalar anlamlı bir sentez ve ayrışmanın yolunu açabilir. Eğer bu anlamda bir gelişme sergilenemiyorsa unutulmasın ki geçmiş referanslar 'geçmiş tarzda' ayrılıkların ve bununla bağlantılı konumlanışların nedeni olacaklardır.

Kurtuluş literatürüne pek vakıf olmayanlar için pek anlaşılır gelmese de, artık bayatlamış bir konu olan örgüt-birlik ikilemi bağlamında yazılanlar ilginç, ama ilginç olduğu kadar ilerletici değildir. Yazıya göre Kurtuluş içinde gerilim nedeni hangi 'Biz'in başat olduğu yolundadır. Oysa sorun uzun bir süre önce basılmış bir yazıda da dile getirildiği gibi her alanda 'daha örgütlü bir yaşam' talebidir. Doyayısıyla da tartışmadan olumlu sonuçlar çıkarabilmek için önce sorunsalı doğru kavrayıp, tutarlı bir şekilde ortaya koymak gerekmektedir.

Eğer gerçekten 'faaliyet temelinde bir ayrışma ve sentez' hedefimiz varsa, tüm dönüşümlerin sağlıklı bir içerikle yaşam bulmasının yolunun, Parti'nin güncelliği yitirmeğen politik bir pratiğe sahip olmasından geçtiğini de bilmek zorundayız. Bu türden politik bir işlev kazanmak durumunda olan, Parti ancak kendi

bünyesinde işlevli bir organlar bütünü yaratabilirse, bu hedefine ulaşabilir. Bu da ancak Parti'yi gerçek muhtevasıyla şekillendirebilmekten geçmektedir. Organik bir faaliyet temeline oturmayan 'Biz'li tartışma ise, bu evrede, havanda su dövmekten farksızdır.

Geçmiş dendiğinde çok fazla uzağa gitmeye de gerek yok. Daha ÖDP'nin kuruluşunu takip eden bir dönemde Kurtuluş çıkardığı 'Birlik ve ÖDP' başlıklı broşürle nelere angaje olduğunu açıkca sergilemiştir. Halen bir takım kuşkulara sahip olanlar dönüp yakın geçmişte neler olup bittiğine bakmak durumundadırlar. Bu türden kuşkular farkedildiğinde ise, bakın kuşkular var demek yerine bunun anlamsızlığını gösteren örnekleri sergilemek çok daha makuldur. Aktaracağımız satırlar eski bir yazıyla okunduğunda daha da anlaşılır olacaklardır.

"...yapımız kendisini içererek aşan bir yapı ortaya çıkana kadar varlığını koruyup kendisini içererek aşan süreci yaratmak üzere değişik biçimlerde güçlenecektir."

"...sosyalist hareketin birliğinden anladığımız, verili sosyalist yapılanmaların yan yana getirilerek gerçekleşterilecek basit bir aritmetik toplam olmadığı gibi, Kurtuluş'la özdeş bir birlik yaklaşımı da değildir.

"...bizatihi komünist devrimci bir odağın inşasına koşut olarak,(kendini) inşaa edilecek bu odağa feda etmeye hazır bir birleşen olarak gördü. Bu yönelimi yeni evrede de böyle algılamak, daha sahici iş görmek anlamına gelecektir. Çünkü, sosyalist hareketin birliği ve yeniden yapılanmasına dair tezlerimizin mantıki sonuçları böyle bir yönelime girmemizi gerektirmektedir."

"...dışımızda ki sosyalist/devrimci akımlarla yaptığımız teorik/politik mülahazaların ve pratiklerin politik ve örgütsel sonuçları, bu momentte kendimizi de içererek aşacak yeni bir devrimci odağın inşası görevi ve sorumluluğuyla yüzyüze getirmiştir."

Buradan öteye yürürken geçmişe olduğu kadar geleceğe ilişkin yönelime ve iddialarla uygun tutum alışlar içinde olunup olunmadığına bakılmak durumundadır. Bu Kurtuluş için olduğu

kadar Parti'nin bütünü içinde geçerlidir. Böyle bir perspektifle **'ne yaptık, ne yapacağız?'** başlıklı yazı okunurken tutarlılığımızın veya tutarsızlığımızın kriterlerine de sahip olabileceğiz. Bu nedenle bazı ayrıntılara önceden verilmiş bir cevap gibi olduğu için burada tekrara girmek anlamsız olacaktır.

Ne yaptık? Ne yapmalıyız?

N. BAYKAL

Yaşanan kritik günlerde 'gelenek' planında yeni bir takım adımların atılmasıyla yüzyüzeyiz. Bu durum, 'gelenek' planında taşıdığı önem kadar, projemizle bağıntısı kurulduğunda bir o kadar önemli sonuçlar üretebilecek bir momenttir. Bu anlamda, öncelikle, geçmişle sağlıklı bir bağ kurması gereken bir durum muhakemesi, geleceğe yönelik tutarlı bir yürüyüşün olmazsa olmaz ön koşuludur. Kritik günler saptaması özellikle irademiz dışında gelişen koşulları anlatmaya yöneliktir.Belki en genel anlamda koşulları değiştirebilme olanağına sahipolamayız ama, öngörülebilecek yeni verilere uygun adımların, bugünden atılması becerisini gösterebiliriz. Bu gün bunların yapılmaması, dün yaşanan örnekler düşünüldüğünde, geri getirilemez koşullarla yüzyüze gelmemiz sonucunu doğuracaktır.

En genel anlamda, doğrudan siyasal koşullara bağlı olarak, yaşanan durum geleceğe yönelik olarak pek umut vermez bir görünüm sergiliyordu ve bir tespite göre de bunun temel nedeninin örgütlü çalışmadan uzak bir yaşam kurulması olduğu yolundaydı.Bu tespitin bir yanı, yani yeterince örgütlü yaşayamamak, doğru olmakla birlikte bu durum kendi nesnelliğinden koparıldığında hiç bir anlam ifade etmeyecektir.Çünkü verili koşullar, birilerinin iradesinden bağımsız olarak, örgütlenme bazında bir yığın olanaksızlığı sergiliyordu.Bu evrede bunun gerek tarihsel gerekse siyasal nedenleri üzerinde de durma gereği yoktur.Buna karşın sorun tabir yerindeyse biraz öznel konmuştu: Özetle söylemek gerekirse iddia, örgütlü davranışlardan koşullar elverme-

sine karşın uzak durulduğu yolundaydı.Yine iddiaya göre bunda 'oluşturulamayan demokratik gelenekler' önemli bir nedendi.

Bugüne kadar oluşmuş çubuğu tersine bükme anlayışıyla, gelenekler de düşünüldüğünde, yukarıda ki tespitlere bağlı olarak beklenilecek gelişmeler, örgütlü çalışma gereği üzerine yapılan vurgularla birlikte ciddiye alınacak daha örgütlü bir yaşamın kurulması çabasıydı. Oysa gelişmeler hiç de bu beklentiye uygun olmadı. Tabir yerindeyse örgütlü çalışma rafa kaldırıldı, onun isterlerine uygun bir yaşam yerine, karışık düzeylerde yapılan bol toplantılarla demokrasi "kurtarılmaya" çalışıldı. Fakat biliniyor ki, demokrasi tersine yani demokrasisizliğe dönüşmedikçe bir yönetme ve yönetilme ilişkisinin ifadesidir. Yani örgütlü bir yaşamdan ve örgütlenmeden bağımsız olarak soyut bir demokrasiden söz edilemez. Kestirmeden söylemek gerekirse demokrasi sorumluların ve sorumlulukların belirginliği ve her düzeyde denetimi şart koşar. Dolayısıyla da örgütlü yaşamdan koparılmış bir demokrasi söylemi içi boş bir söylemdir. Özellikle bu durum elverir konumlanışlar içinde olanların bilgi tekeliyle duruma her zaman hakim olma olanaklarını doğurur.Yine şüphesiz her zaman bu durumun sorumluları olarak genelde durumun bilincine ısrarla vardırılmayanlar gösterilirler. Nitekim bizim örneğimizde en kaba şekliyle bu vardır. Söz gelimi kendilerinin neyi temsil ettiklerini unutanlar bulundukları düzeyin neyin ürünü olduklarını gözardı edenler sıkılmadan düzenli bir biçimde 'kadroların birikim ve donanım eksikliğinden' söz edebilirler.

Giderek örgütlü çalışma gereğinden söz edenler banal bulunmaya başlandı ve yine bunun yanında geçmişe gönderme yapılarak anlamsız bir örgüt-birlik tartışması üretilmeye çalışıldı.Tüm bunlar her şeye karşın gerçekliğin üzerini örtmeye yetmedi, çünkü bir çok şey oldukça açıkta cereyan ediyordu. Utangaçca yapılanların arkasında kendinden menkul bir boş böbürlenme ve ben- merkezcilik sırıtmaktadır.Yaşanan süreç sonrası atılmaya çalışılan adımlar bir özeleştiri gibi algılanmaya müsaitken bile sorunlara tepeden bakan üsluphalen terkedilmiş değildir.

Şüphe yok ki, aynı perspektifin tersten ifadesiyle, örgütlü bir yaşamı gözardı eden bir birlik anlayışının esasta bir tasfiye anlamına geldiğini söylemek oldukça anlaşılırdır. Ama sorunlara böyle yaklaşmak sorunların, verili koşullarda düşünüldüğünde, üstesinden gelebilecek bir tarz değil, en basit ifadesiyle, kolaycılıktır. Bu evrede sorun, hatalı bir yönelimi tüm verileriyle ortaya koymaya çalışmakve buradan öteye de sağlıklı bir hat tutturabilmektir. Eğer bu yapılmaz her durumda söylenenlerin mantıki sonuçları ve kökleri araştırılmaya başlanırsa en basit farklılıklar büyük ayrılıklara neden olmaya başlarlar.Buna tarihen şahidiz.Üstelik tarihimizin oldukça vülger yorumlarıyla yaşananlar ve günümüz koşullarının bizim önümüze diktiği görevler sorunlara eğilirken kolaycılıktan şiddetle kaçınmamız gereğini de anlatmaktadırlar.

Kurtuluş ve Birlik

Kurtuluş'un tarihini 'birlik' ile özdeşleştirmek pek yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. Şüphesiz bu yaklaşım ülke söz konusu olduğunda sosyalist demokrasiyi ilk kez kendisiyle özdeşleştirmek çabasında olan örgütlenmenin niçin Kurtuluş olduğunu da bir diğer dolayımla göstermek

durumundadır. Oldukça açıktır ki 71 sonrası Kurtuluş'un geç ortaya çıkışının en önemli nedeni sabırla birlik arayışıdır demek durumu pek abartmak olmayacaktır. Gerek Kurtuluş'a öngelen koşullarda gerekse daha sonraki birlik arayışları doğrudan o günkü sosyalizm anlayışımız la bağlantı kurularak oluşturuluyordu. Bu bağlamda tüm sorunlar iki temel faktöre bağlı olarak ele alınıyorlardı: Devrimcilik ve reformizm. Şüphe yok ki, Kurtuluş'a göre birlik devrimcilikle özdeşleşen bir kavramdı. Bunun örgütlenmesi ise değişik dönemlerde değişik içerikler kazanmışlardır. Bu nedenle 'Sekterizme Karşı Birlik' yazısı ve 'örgüt -hareket -birlik'perspektifi saflarımızagökten zembille inmemiştir.

Ama her soruna olduğu gibi bu soruna da yaklaşırken tarihsel içeriğinden soyutlamamak,kendinden menkul bir egosantrizm sergilememek gerekir. Şüphesiz bu perspektifin başarısı yine bütünsel bir kavrayışı gerektirmektedir. Olayı böyle ele alıp

analiz ettiğimizde ancak nalıncı keseri yaklaşımını da aşmış oluruz.Bir yığın ayrıntı bir yana konduğunda hemen 71 sonrası birlik arayışı sosyalizm anlayışlarını gözetmeyen bir noktadan hareket ediyordu ve kriterler kabaca reformizm ve devrimcilikti. Tartışmaya gerek yok ki, aranan birlik de devrimciler arasındaydı. Tüm bunlar daha sonra ilkeler bazında aranan ittifaklardan farklı girişimlerdi. Oysa sosyalizm bazında, dünya planında parçalanmışlığın ülkedeki yansımalarıyla giderek bir bütün olarak, birlik arayışının imkanları ortadan kalkmaya yüz tuttu demek pek yanlış olmayacaktır. Dünya planındaki merkezlere parelel kamplaşmaların mantığı her ne kadar anlaşılır olsa da, aynı 'kampta' yer alanların yani mantıken birbirine daha yakın görünenlerin birbirlerine düşmanca tutum alışlarının temel nedeni ortak sosyalizm anlayışlarıdır demek, sorunu doğru koymak anlamına gelecektir.

İşte bu yaklaşımın, yani sosyalist demokrasi, gelişip serpilebilmesinin olanaklarının ortaya çıkmasıyla geçmişten farklı olarak 'birlik' girişimleri de daha değişik bir muhteva ile ele alınabilme olanaklarına sahip oldu. Birlik yolunda geçmişten farklı olarak bir yığın girişime yol açan menfi neden öncelikle 'Eylül' oldu ama, Dünya planında sosyalizm alanında görülen çöküntü, bir başka menfi olanak oldu. Bir yanıyla bu gelişmeler yenilgiden çıkarılması gereken dersler olarak algılanmaya müsait bir durum sunuyordu. Oysa sorun bununda ötesinde, kurulması düşünülen geleceğe ilişkin, bir yeniden inşaayı da içeriyordu. Bu da oldukça açık bir gerçek ki yeniden inşaa artık eski verilerden hareketle mümkün olamazdı yeniden inşaa yeni bir kavrayışı gerektiriyordu. Aslında geçmişin olumsuzluklarını aşmak geleceği yeni tarzda kurmanın önşartıydı.

Tam bu noktada karşımıza dikilen bir diğer sorun ise adeta giderek 'birlik'i kutsamak olarak algılanabilecek bir bakış açısıdır. Bu yaklaşımın Voltair'in Candide'inde işlediği 'olabilir dünyaların en iyisi 'mantalitesinden bir farkı yoktur. Dün devrimciliği savunmak bugün 'birlik' adına o'nun güverteden fırlatılıp atılması anlamına gelmemektedir. Yeniden yapılanma bugünün

mevcut koşullarında değişik mihraklara bağımlı reçetelerden uzak pratik temelinde bir sentez ve ayrışma olarak düşünülmelidir. Bugün Kurtuluş'un yapmak istediklerini böyle kavramak gerekmektedir,yoksa devrimcilik adına, her fırsat yakalandığında reformizmin kutsanmasını değil.

Projemiz bazında ,'birlik' ve örgütlenmeden söz ederken, hiçbir zaman kendi içimizde birlik fikrini gözardı etmemek durumundayız. Nitekim kendi nesnelliğimiz içinde sorun ele alındığında örgütsüz birlik girişimlerinin başarı şansı hakkında olumlu konuşmak olanağı pek yoktur. Belki öncelikle 'gelenek' içinde yeni bir kültürel iklimin oluşturulması çabası salt 'gelenek' bazında birlik değil o'nun da ötesindeki adımların olmazsa olmaz koşuludur. Kurtuluş için 'birlik' ten söz ederken dünden bugüne adeta bir içselleşme olgusuna vurgu yapabilmek olanağına sahibiz. Oysa ileriye yönelik ortak adımlar atma çabası içinde olduklarımızdan, önemsiz sayılamayacak, bir kısmı için aynı şeyleri söyleyebilmek olanağı yoktur. Onların birlik girişimleri tabir yerindeyse nesnelliğin, pek bilince ulaştığından söz edilemeyecek, zorlamalarının ürünüdür. Sadece girişimler bir yana literatür tarandığında bile bu gerçeği berrakça görebilmek olanağı vardır.

Yukarıda söylediklerimiz bir anlamda sürece bilinçle müdahale gereğini anlatıyorsa, buradan öteye, gelişmeler gerçekten örgütlü tavır alışları gerektirmektedir. Pratik temelinde ayrışma ve sentez de sağlıklı bir yürüyüş yani ciddi bir ideolojik mücadelenin ürünü olabilir. Kültürel iklimin dönüştürülebilme olanaklarında ancak bu türden koşulların yaşanabilmesiyle oluşacaktır. Eğer süreci kendiliğindenliğe terketmeyeceksek buradan öteye yürüyüşün bilinçle güdülmesi söz konusudur. Hem yerli yersiz hegemonyadan söz etmek ve hem de geleceğe doğru yürürken tezler üretmekten kaçınmanın makul bir nedeni olabilemez.

Kurtuluş daha çıkışında birlikçiydi dedik, bazı ayrıntılar bir yana, artık bugün tarihen oluşmuş bir 'yapı'söz konusudur.Bu nedenle geçmişin koşulları bir yana geleceğin kurulmasına yönelik adımlarda bu gerçekliğin bilinciyle davranmak zorundayız.

Bu saptamalardan çıkarılacak en son sonuç sekter bir tutum alışın salık veriliyor oluşu olmalıdır. Bugün sosyalizmi kavrayışımız ışığında Kurtuluş'a düşen görev adeta dün Iskra'ya düşen görevle örtüşmektedir.Her türlü kuşkuyu bir yana koyarak söylemek gerekir ki bu türden düşünceler yaşanan koskoca tarihi ve koşulları gözardı ettiği noktalarda bir başarı olanağı yakalayamayacaktır.Biliniyorki ne Türkiye o günlerin Rusyası, ne Dünya o yılların Dünyası, ne de Kurtuluş Iskradı, ama görev işlevsel bazda aynıdır.

Bugün Yönelim Ne?

Dün, yaşamın isterleri doğrultusunda hazırlanan, çalışma programını esas olarak şekillendiren iki temel faktör örgütlenme ve birlik olarak saptanmıştı. Oysa bir çalışma dönemi sonrasında örgütlenme konusunda gerekenin yapılamadığı belirtilmiştir. Daha sonra her ne kadar hazırlanmasa da bir çalışma programına temellik edecek bir örgütlenme adımının (eksikleri olmasına karşın) neler olması gerektiğine ilişkin satırlarda unutulmuş ve adeta 'örgütlenme' bir görev olarak rafa kaldırılmıştır. Üstelik tüm bunlar 'örgütcülük oynamamak gibi bir eğilimi' mahkum edenlerin eseridir.

Tüm bu söylenenlerden hareketle, eğer soruna eğilme tarzımız da arkadaşlar gibi olsa,kolaylıkla bir tasfiyeciliğe ve tasfiye çabaları saptamasına ulaşırdık.Ama bu kolaycılık olurdu, bu nedenlede, eğer tartışmalarla yerimizde saymak yerine ilerlemek istiyorsak kolaycılıktan da kaçınmak zorundayız.Bu nedenle öncelikle çabalarımızı gerçekliğimizi çarpıtmadan ortaya çıkaracak nedenleri bulmaya yöneltmeliyiz.Üstelik bu kolaycılığın devamı ise arkadaşlarımızı 'birlikçilikle' malul görmek olurdu. Oysa daha öncede belirttiğimiz gibi örgütlenmeyi gözardı eden bir 'birlikçilik' son tahlilde birliği de gözardı eden bir sonuç elde etme durumundadır. Ve bu türden bir 'birlikçilik' lafta sıfatıyla kullanılmalıdır.

Öyleyse bugünkü yönelimi onların kendilerini nitelemeleri gibi veya keyfi yollarla değil, somuttan hareketle açıklamaya ça-

lışmalıyız. Bu evrede de hareket noktamız iddialar ve bu iddialar yanında pratikte yapılanlar olmalıdır.

Geçmişi biraz keyfi analiz edenlerin temel iddiası karşı çabadan ısrarla kaçış söz konusuydu, oysa sorunların tek çözümü örgütlü yapıların harekete geçirilmesinden geçiyordu. (Bunları yazarken söylenenlerin kelime kelime tekrarından daha çok anlatılmak istenen üzerinde durulmaya çalışılması dolaysız çözüm isteğindendir.) Şüphesiz soyut planda ele alındığında reddedilemeyecek bu yaklaşım ne yazık ki bugün olduğu gibi 'nesnelliğimiz' ve 'gerçekliğimiz' üzerinde durma gereği duymuyordu. Ayrıca kişiler bazına dahi indirgenebilecek o günün koşullarının oluşmasında ki olumlu ve olumsuz paylar gözardı edilebiliyordu. Yani bakışlara sübjektivizm egemendi. Bu noktanın analizi ise bu yazının konusunu aşmak durumundadır.

Sübjektivizm saptamasını, salt düne ilişkin değerlendirmeler için değil, bugünle bağlantısı içinde ele almak gerekiyor. Ayrıntılar bir yana şu saptama tek kelimeyle, bu sübjektivizmi yansıtan, bir vehameti anlatıyor:' görece kollektif bir çalışma içinde olan organ 'yönetimidir.' Bu görece kollektif çalışma becerisi gösteren tek organ, yani 'yönetim' bir parçalar toplamı olması gereken bir "bütünün" yönetimiyse bunda bir tuhaflık vardır. Burada kollektif kelimesi belli ki örgütlülüğü anlatıyor kavramlar böyle kullanıldığında durum daha da karmaşık bir hal alıyor. Anlaşılıyor ki "yönetim" dışında örgütlü bir yaşamın olmadığı bir 'parçalar yığını' ile neye göre örgütlü olduğu meşkuk bir hale gelen bir yönetici organ ile yüzyüze geliyoruz. İşte tam da bu nedenle durum belki de sübjektivizmi aşan bir nitelemeye hak kazanıyor. Dolayısıyla da 'yönelim' sorunsalı önem kazanıyor. Yukarıda söylediklerimizden de berrakça anlaşılabileceği gibi iddia ile yönelim pek uyuşur bir durum arzetmemektedirler. Ve sorunda buradan kaynaklanmaktadır. Ya iddialar sağlam bir temele dayanmamaktadır, ya da bu günkü nesnel koşullar bu iddialara uygun olanaklar sağlamamaktadırlar. Tüm bunlar yanında üçüncü bir, akla yakın, olasılık dün de bugün de iddia sahiplerinin iç tutarlığı olmayan bir konumlanış içinde olmalarıdır. Bu tu-

tum alış meselelere çözüm arayışı içinde ilginç bir yöntem benimsemektedir. Dün bir takım görevlerle yükümlü olanlar, bu görevlerin üstesinden gelemediklerinde, bu durumun sorumlusudurlar, bugün aynı görevle yükümlü olanlar görevlerini yapamadıklarında sorumlu bir başkalarıdır. Bu satırlar nasıl yorumlanabilir? "Kollektifin 'yönetici organa' katkı sunamaması 'yönetici organ'ın(bunu tek örgütlü çalışan organ olarak okuyun) üretkenliğini de önemli ölçüde düşürmektedir." El insaf dememek mümkün değil, insan bu "bütünü" yönetimin mi, yoksa başka bir yerlerin mi, yönettiği konusunda kuşkuya kapılıyor. Artık burada yönelimin yüklenilen sorumlulukların sonuçlarıyla pek bağdaşır olmadığı ortaya çıkmaktadır. Yönelim sorumluluklardan kaçma çabası doğrultusundadır ve şüphesiz, bu da sorunlara ciddi çözümler arama yerine palyatif çözümler'arayışı haline dönüşmektedir.

Çalışma Programı

Aslında sübjektivizm nesnel koşulların analizi üzerine gerçekliğe oturan planlar üretilmesi önünde de engel teşkil etmiştir. Gerçeklik kendi veçhesiyle algılanmak yerine keyfi tasvirlere oturunca onu değiştirmeye yönelik adımlarda buna uygun zigzaglar çizmek zorunda kaldılar. Örneğin; geçmişe yönelik somut eleştirilerden birinin plansızlık olmasına karşın istikbale matuf bir çalışma programı yapmaktan, çeşitli uyarılara karşın, ısrarla kaçınıldı. Gerekçe de ilginçti: 'Geleceğin belirsizliği.' Bu öncelikle bilimsel yaklaşımdan uzak bir tutum alıştı. Yine bu tavır yanında aynı soruya cevaplar büyük bir ama ile satır aralarından gösterilmeye çalışılmıştır.

Bir çalışma programı gereğinin karşısına geleceğin belirsizliği gerekçesini dikmek geleceğe ilişkin yürüyüşün kendiliğindenliğe terki demektir. Nitekim bu anlayışın bir başka versiyonu da 'tezsiz masaya oturmaktır.' Sosyalizmimizin başında bir bilimsel sıfatı varsa eğer bunun nedeni yaşamı kendiliğindenliğe veya remille yönetmeye bırakmamak niyetindendir. Dolayısıyla bir çalışma programı oluşturmaktan kaçınmak geleceğe ilişkin örgütsel adımların neler olması gerektiği yolunda bir pusulaya sahip

olmamak anlamına gelmektedir. Burada eğer karşımıza hedefin belirgin olması nedeniyle bir çalışma programı hazırlanmadığı şeklinde çıkılsa itiraz etme olanağıda olamazdı. Geleceğe ilişkin belirsizlikden söz etmek, geleceğe ilişkin yürüyüşün de bilirsizliği anlamına gelir ki, tam bu noktada somut koşulların somut analizi sözleri tüm değerlerini yitirirler.

Belli ki içine girilen süreç bunda, yani bu tutum alışta, önemli bir etkendir. Çünkü artık içine girilen süreçte farklı öznelerle yürümek ve bu nedenle de geleceğe ilişkin kendi başımıza hesaplar yapmanın doğru olmayacağı gibi bir akıl yürütme bunda önemli bir rol oynamıştır. Zaten sorun da bu noktadadır. Meseleye böyle bakmaya başlamak aynı zamanda, yaşama yön vermek yerine, yaşamın kuyruğuna takılmak anlamına gelmektedir. Nitekim yaşanan süreç bunun çeşitli örnekleriyle doludur. Adeta dönem, ortaklarımızın karşımıza diktikleri önerileri çözümlemeye çalışmak ve bağımsız politikalar üretememekle geçmiştir. Kongre ise, övünülerin aksine, gücümüzle orantısız bir görünümün somutlandığı bir alan olmuştur.

Gerçekten de bir çalışma programının oluşturulmaması, hele 'bütünsel' planda başka faktörler de ak la getirildiğinde, yürüyüşün yapısal planda denetlenebilme olanaklarını da ortadan kaldırmıştır. Ayrıca bu durum, her ne kadar tek örgütlü yapı olduğu savında olsa da, 'yönetici organ'ın da kendi yü rüyüşünün sağlıklı olup olmadığı yolunda sağlam bir bilince sahip olabilme olanağını elinden almıştır. Dolayısıyla da 'yönetim' kendine yönelik eleştirileri keyfi bir tarzda yanıtlama olanağına sahip olurken,yürüyüşü sırasındaki tutarsızlıkları kendine gösterildiğinde 'kestirme çözümler' arayışı içinde olmuştur. Üstelik yine kendi sorumluluğunda olan yükümlülüklerinin hesabını başkalarına sorarak.

Bu, tabir yerindeyse, kör gidiş nedeniyle hemen her kritik dönemde 'yönetim'in durumu izahta, ilginç ve ilginç olduğu kadar da vahim yöntemi yaşanan koşulların ne denli ağır olduğu ve partnerlerimizin ne kadar tutarsız olduğu yolundaki söylemidir. Üstelik bu türden sorunu koyuş genellikle çeşitli düzeylerin bir

araya getirildiği platformlarda olduğu için ciddi tartışma olanakları da ortadan kaldırılmaktadır. Daha da ilginci de yayılan olumsuz havayı ortadan kaldırmak görevinin başkalarına düşmesidir.Tüm bu zig-zaglar çok kısa aralıklarla birbirlerini takip etmişlerdir,bir gün görevi bırakmaktan söz edenler ertesi gün hiçbir şey olmamış gibi davranabilmişlerdir.

Sorun Nerede?

Dünyayı değiştirmek savında olan sosyalistler devrimci bir teori olmadan devrimci bir hareketin oluşturulamayacağı iddiası içindedirler. Fakat bu bakışın mekanik bir şekilde algılanması teori-pratik diyalektiğinin gözden kaçırılması anlamına gelecektir. Çünkü pratikle bağıntısını kesen bir teorik çalışmanın verimli olabilmesi nasıl mümkün değilse,bu yolda ısrarın ürünleri ancak safsata olarak adlandırılmaya mahkumdurlar. Özellikle sosyalizmin içine düştüğü bunalımla birlikte kısa sayılamayacak bir süre atalet içine giren devrimci hareket, aynı şekilde, teorik canlılıktan uzak bir dönem yaşamaktadır. Bu nedenle de pratikten kopuk olmayan bir örgütsel yaşam adeta herşeyin önüne geçmiştir. Özellikle yaşanan koşullar nedeniyle, bu yönde gereken adımların atılamaması, ipuçları daha bu günden görülen bir çürümeyi peşinden getirecektir. Bir bütün olarak bakıldığında da görülecektir ki, teorik yaşamda izlenen kısırlık, salt saflarımızı değil, sosyalizm alanının tümünü kapsamaktadır. Dolayısıyla sorunu aşmak üzere düşünülen adımların bütünü kapsamasından daha doğal bir şey olamaz. Eğer sorunumuz aynıysa bunun bilincindeymiş gibi davranamayanlara da durumu kavratmaya çalışmak asli görevlerimizden biri olmak zorundadır. Genelde olduğu gibi bu alan da da adımlarımızı atarken bütünü gözden kaçırmayan bir yöntem izlemeliyiz. Ama bu nokta da da sorun bu etkileşimin kurulabileceği olanakların ortaya çıkarılması ve yine bunun sürekliliğinin sağlanmasıdır ki, bu da bugünkü örgütlülüğümüzü aşacak adımların atılmasıyla mümkündür.

Artık tam bu nokta da 'Sorun Nerede?' sorusunun cevabını arayabiliriz. Bu tarihsel sürecin içinde bulunduğumuz momentinde sosyalizmi bir toplumsal ve siyasal alternatif haline getire-

bilmek bu yürüyüşün dinamiklerinin yakalanmasıyla mümkündür. Ülke bazında sosya lizmin çeşitli toparlanma momentlerinin hemen hepsinde oldukça etkin rol oynayan Kurtuluş, bugünde yaşanan krizden çıkışın önemli etmenlerinden biri olarak ciddi bir rol oynamak şansına sahiptir. Zaten bu durumu, gerek olumlu gerekse olumsuz içeriklerle, bazen 'eksen' bazende 'misyon' nitelemeleriyle dile getirenler olmuştur. Bu nitelemeler salt içeriden olsaydı gerçekten de kendimize olmadık değerler biçtiğimiz sonucuna varabilirdik. Oysa bu bakış 'dışımız' için de geçerlidir. Eğer durumu böyle koyuyorsak sorunun cevabınıda zımnen veriyoruz demektir.

Cevap ikircimsiz bir şekilde daha örgütlü bir yaşamdır. Bu cümleyi gerçekliğimizin bilincine varamadan okuyanlar için çıkarılacak ilk sonuç herhalde 'bir sekt' arzusu olabilir. Gerçektende örgütlülük-birlik diyalektiğini kavrayamayan kolaycılar içinde en kestirme çözüm böyle bir sonuca varmak olabilir. Çünkü 'örgütlülük'ten söz ediyorsan birliği' reddetmiş olursun. İşte en azından bu türden tuhaflıklarla karşılaşmadan hedefe sağlıkla ilerleyebilmenin yolu belirgin bir perspektifle aydınlatılmak zorundadır. Bu da ancak nasıl bir yolu hangi araçlarla aşmak durumunda olduğumuzun bilinciyle donatılmış kadrolarla mümkündür. Demek ki örgütlülüğü bir lafız olmaktan çıkarmak ve işlevsel bir hale getirmek asli görevlerimizden biri olmak durumundadır.Yani 'örgütlenmenin' salt sorumluluklarla yükümlü kılınması yerine 'örgütlenme' bilinciyle de donatılmasından geçmektedir. Genelde 'örgütlenme' bilgisi ve bilincine sahip olmayan üyelerin 'örgütlenmenin' sorunlarına ortak olabilmesini beklemek abesle iştigaldir.

Sık sık amaç ve araç uyumluluğundan söz ediliyor. Bu soyut olarak kaldıkça hiç bir anlatıcılığa sahip değildir. Söz gelimi geleceğin komünist toplumunu arzuluyor olmak bugünün verili koşullarında onu yaşama olanaklarını bize verebilemez. Geleceğin toplumunda devletin kaldırılmasından söz etmek bir şey oraya doğru, her ne kadar devlet olmayan devlet de desek, bir devletle yürümek başka şeydir. Eğer ütopik olmayacaksak aracımızın

mevcut koşullarda bir araç olduğunu unutmamak zorundayız. Şüphesiz bu aracımız bizim hedefe yürüyüşümüzle de çelişen bir araç olmamak durumundadır. Yoksa, bu gerçekliği göz ardı edersek, bazıları gibi, geleceğe ilişkin yürüyüşümüzde bilinçli veya bilinçsiz 'araç'a da gereksinim duymamaya başlarız.

'Küçük Biz, Büyük Biz'

Eğer salt ülke de değil dünya planında da sosyalizmin krizinden söz ediyorsak 'kendimizi' bunun dışında düşünme olanağımız yoktur. Malum kriz bünyede yaşanan bir olumsuzluğu anlatıyor, ama yine bunun yanında, diyalektik olarak bu olumsuzluktan çıkabilme olanaklarına da işaret ediyor. Kriz gerek politik önermeler, gerek teorik duraganlık ve gerekse örgütsel alanlarda kendini dolaysızca hissettiriyor. Bu nedenle bir düzeyde yapılan önermelerin hemen bütün düzeyleri etkileyeceğini unutmamak gerekmektedir. Şüphesiz bu önermelerin etkilerinin olumlu sonuçlar üretebilmesinin yolu, yaşanan kritik dönem de düşünüldüğünde, asli faktörlerle tali faktörleri birbirine karıştırmamaktan geçmektedir. Yani kriz faktörleri içinde krizi aşmak yönünde atılacak adımın sağlıklı olmasıdır. Yoksa bu yolda yapılacak hata krizin aşılması değil, ağırlaşması sonucunu doğuracaktır. Sorun, krizin aşılabilmesi için, hangi halkanın yakalanmasının gerektiğinin saptanmasıdır.

Daha Ocak (95) ayında yapılan bir toplantıda, olumsuzluğun ipuçlarının göründüğü bir evrede bunlara işaret edilmeye çalışıldığında,'bu sorunların çok kapsamlı olduğu ve sonra tartışılması gerektiği' söylenmişti. Yine bunun yanında yakınılan bir diğer konu ise' Partinin (BSP) 6-7 aydır kampanya düzenlememiş olmasıydı.' Ama en ilginci ise en yetkili ağızdan merkezi durumun analiziydi: 'yönetim işbölümü yapıyor ama hayata geçiremiyor.' Yani söylenenin çarpıcı ifadesi yönetimin örgütsüz olduğunun kendi ağzından itirafıydı. Ne gariptir ki, örgütlenme doğrultusunda bugüne kadar kendini hissettiren hiçbir gelişme olmamasına karşın, bir yönetim yazısında biraz traji-komik olarak, tek örgütlü yapı olarak kendisinden söz etmektedir. Yine aynı yazıda 'görüşlerini yazılı hale getirmeyerek kollektif içinde ilerle-

tici tartışmayı kışkırtmayanlar' neredeyse tüm sorunların sorumlusu olarak mahkum edilmişlerdir. Bunları okuyan biri de saflarımızda yoğun bir yayın trafiği olduğunu zannedecektir. Üstelik bekleyin tartışma metinleri çıkacak diyenlerin beş ayda çıkardıkları dergide ise, tartışma adına, keyfi yorumlara başvurdukları açık bir gerçektir.

Bir kışkırtma söz konusuysa bu derginin Mart sayısının sunuşundaki, bir buçuk sahifelik, yazıyla yapılmıştır. Gerçekten de bu yazı adeta o güne kadar takınılan tutumun utangaç bir ifadesi olmuştur. Her ne kadar kışkırtıcı olmasada, o sunulan yazıdan habersizce ama ona karşıt bir perspektifle yazılmış, bir 'yazı' ise kaybedilmiştir. Burada açıklıkla söylemek gerekir ki, bu kaybın sorumlusu 'yazı'yı yazanlar değildir. Gerçekten de Derginin o sayısıyla birlikte örgütsel düzeyde ciddi kıpırdanışlar olmuştur, zaten bir anlamda da tartışmalara yol verecek bir dergi girişimi de böyle bir gelişmenin ürünüdür. Eğer bir buçuk sahifelik yazıya cevaplar verilmediyse bunun nedeni kışkırtılmış olmamak değil, anlamsız bulunabilecek kışkırtmalara kapılmamak yani sağduyulu davranmaktır. Ama artık o günlerin ipuçları bugün meyve vermişlerdir, bu nedenle dünün bugüne işaret olarak algılanabilecek olgularına değinmek üzerinde olacaktır.

Derginin çıkışındaki aksaklıktan hareketle bu türden aksaklıkların temelinde BİZ'e ait çok kapsamlı sorunların yattığı saptaması yapılıyordu. Özetle söylenen "birlik projemizin acil olarak çözümlenmesi gereken pratik görevleri 'biz'e ait olan bir çok şeyi aksatıyor" olmasıydı. Şüphe yok ki, bu sorunları mekanik bir tarzda ele alan perspektifin mantıki sonucu olarak da şunlar söyleniyordu: "Öyleyse 'biz'i büyük oranda düzeltecek ve dönüştürecek olan BİZ'e ait olanı sağlamlaştırmak olacaktır. Eksikliklerimizi aşmamızın yolu bu perspektifi saflarımızda egemen kılmaktan geçiyor? Eksikliklerimizi salt 'biz'e ait olanın düzenlenmesiyle aşmaya çalışmanın yaptığımız işin içeriğiyle temelden çeliştiği gerçeğini bir kez daha hep birlikte saptamada sayısız yarar olduğu açık olsa gerek."

Bu bakış açısının en sakat yanı muhayyel muarızlar yaratarak, keyfi bir tarzda, bu muarızlara savaş açılmasıdır. Yukarıda da değindiğimiz gibi, bir tarzda yıllar öncesinin tartışmasının, yani örgütlülük-birlik tartışmasının ilkel bir tarzda nüksettirilmesidir. Tartışma yürütülenlerin fikirlerini abese iterek tekrar abesin, ne denli abes olduğunun, ispatlanmasıdır. Açıkca söylenmese de bu koyuş tarzı zımni olarak birilerinin birlik projemizi gözardı ederek yürümek arzusuna işaret ediyor. Bunlar kimdir? Bu sorunun açık cevabını bulabilmek mümkün değildir, ama belli ki meseleyi bu tarzda koyanların yürüyüşlerinden hoşnut olmayanlardır. O zaman yapılamayanlara mazeret arama yanılgısından sıyrılıp bunun nedenleri üzerinde durmak hem öğretici ve hem de ilerletici olacaklardır.

Aynı üslupla devam edeceksek eğer, sözünü ettiğimiz kavramlar farklı düzeyleri anlatmaktadırlar. Bunlardan 'biz' örgütlenmeyle 'BİZ'se projeyle bağlantılıdır. Farklı düzeyleri nedeniyle nasıl bunları birbiriyle karıştırmak veya birbiri yerine ikame etmek yanlışsa, aynı şekilde, bunları yine aynı nedenle karşı karşıya koymakta o kadar yanlıştır. Çünkü iki düzeyin de işlevsel bazda hem benzerlikleri ve hemde farklılıkları vardır bu noktada sorun benzerliklerin ve farklılıkların nerede başladığı ve nerede bittiğini iyi tayin etmektir. Bu konuda içine düşülecek zaaf, hemen ardından ve belkide pek farkında olmadan, düzeylerin birbirine karıştırılması olacaktır. Öncelikle bu zarar projeye olacaktır, çünkü görünürde farklılıkların ortadan kaldırılması konusunda en ısrarlı olanlar konuya kendi zaviyelerinden bakmaktadırlar. Aslında arzulanan 'tek düzey' kendi düzeyleridir, bir karışıklık, alınamayan mesafeler nedeniyle sağlıklı bir ayrışmaya değil, erken bir kırılmaya neden olabilecektir.

O kısa yazıda kurulan sakat mantığın bir diğer yanı ise 'BİZ'e ilişkin sağlamlaşmanın 'biz'i de düzeltecek olmasıdır. "Daha öncede sözünü ettiğimiz gibi proje, gerek dünya gerek ülke düzeyinde yaşanan koşullar nedeniyle, bir ayrışma ve sentezi içermektedir. Nitekim soruna böyle yaklaşılmadıkça oldukça kaba bir aritmetik toplam peşinde koşmamız gerekmektedir. Aynı

şekilde bu yaklaşım ayrışma ve sentezin, geçmişin sahici olmayan ayrılıkları yerine, ciddi bir faaliyet temelinde olması gereğinin bilincindedir. Sorunu böyle koyduğumuzda artık süreç sonunda 'biz'in düzeltilmiş olmasından değil, yeni bir oluşum ve yeni koşullardan söz etmek gerekir. Bunun aksi bir yaklaşım, yani hala 'biz' arayışı ise, gerçekten yakınılan grupçuluk anlamına gelecektir. Bu da tek kelimeyle ufuk daralmasına tekabül etmektedir. Oysa bugün dar grupçuluk yerine alabildiğine geniş bir perspektife, her zamankinden daha çok, ihtiyaçvardır.

Biliniyor ki, proje sosyalistlerin birliğini hedefliyor. Zaten sorunda buradan kaynaklanmaktadır. Yukarıda abese itilen düşüncelerden söz ederken olayın bu yönüne dikkat çekmeye çalışmıştık. Aslında bugün görünürde Kurtuluş içinde 'birlik'e karşı çıkabilecek olmadığı gibi bu türden fikirler ileri sürebilme olanaklarında yoktur. Çünkü öncede sözünü ettiğimiz gibi bizatihi Kurtuluş'un ortaya çıkışı 'birlik' içeriklidir, bu bir yana, proje sağlam örgütsel dayanaklara sahiptir. Burada 'çevre' de bu yolda savunular içinde olabilecek sınırlı sayıda insanın ise böyle bir değerlendirmede yer alamamaları gereği üzerinde durmak anlamsızdır. O zaman akla, öncelikle sorunu ısrarla böyle koyma çabasıyla ilgili olarak, neden-sonuç bağlantısıyla başka şeyler gelinelidir. Bu da, yapılması gerekenler bazında mevcut yönelimin dünden bu güne tutumu nedir ve yine buna bağlı olarak bu tutumun sonuçları nelerdir, sorularına verilecek cevaplarda yatmaktadır. Baştan beri göstermeye çalıştığımız örnekler aynı zamanda takınılan tutumun sonuçlarıdır. Eğer tüm bunları tek bir cümleyle söylemek gerekirse 'örgütlü bir çalışma ve örgütlü bir yaşamdan ısrarla kaçış' olarak nitelemek mümkündür. Bu tutum alışın kısa bir tasviri ise sorumluların sorumlulukları başka yerde aradığı bir tablodur.

İki Yazı, Tek Prensip

Derginin dördüncü sayısında Kurtuluş imzalı iki yazı çıktı. Bu iki yazı da, değindiği konular itibariyle, doğrudan düne ve bugüne göndermeler yapan bir içeriğe sahipler. Yine, belki de pek farkında olmadan, örgütlenme ve birlik sorununun birbirin-

den koparılarak ele alınamayacağını kavratırcasına Kurtuluş bazında irdeleme çabası izleniyor. Zaten birinin başlığı, "Dünden bugüne birlik sorununa yaklaşımımız - BSP ve 1. Olağanüstü Kongresi'nin değerlendirilmesi", diğerinin başlığı ise "Örgütlenme perspektifi ve yönelimlerimiz". Her ne kadar söz konusu yazılarda 'bu iki sorunun kavranılışındaki sakatlığa' değinilse de, böyle iki yazıyla da, adeta iki sorunun nasıl birbirinden koparılamayacağının bir itirafı da ortaya konuluyordu. Ama açıkca ikrar edilmeden.

Şüphe yok ki, iki yazının benzerlikleri sadece yukarıda sözünü ettiğimiz saptamayla sınırlı değil, söz gelimi, imzaları da aynı ama bu noktada imzayla yazıların içeriği bağlamında bir mütekabiliyetten söz etmek oldukça güç. Özetle söylemek gerekirse, gerek tarih gerekse günümüzle ilintili olarak, yazılar iç tutarlılığı olan bir bağ kurma yeteneğine sahip değiller. Örnek vermek gerekirse "Sadun Aren'in Genel Başkanlığı'nın tehlikeye girmesinden" hayıflanan satırlar tam da bu türdendir. Çünkü bir grup arkadaşın görüş ve davranışlarını Kurtuluş'a maleden bir içeriğe sahiptirler. Aynı problematik kendini ortaya çıkan sonuçlarla geçmiş arasında kurulmaya çalışılan bağda da gösteriyor.

Yazılardaki tek prensip: 'kimse seni övmüyorsa sen kendini öv.' Burada belirtmeden geçilmemesi gereken konu ise övgünün belli ki 'sürece yön veren bir grup arkadaş'için geçerli olması. Haksızlık etmediğimiz kanısındayız. Önce ilk yazının sonlarından bir satır aktaralım. "Partide yaygın kanı Genel Kongre'den Kurtuluş'un prestijli çıktığıdır." Ara başlık olarak tek prensip kavramı yerine 'tek perspektif'in de kullanılabilmesi hem uygun hem de yerinde olabilir. Çünkü daha sonra yazacaklarımızda da görülebileceği gibi sorunsalın her halükarda 'sürece yön veren bir kısım arkadaşın' doğrulanması olduğu oldukça açık. Önce kendinden menkul bir karine ortaya konuluyor, yine ardından, bu keyfi temel üzerine inşaat dikiliyor. Nasıl mı? Son satırları okumaya devam edelim.

Prestij konusunda, varılan sonuç hangi nesnel kanıtlara dayanıyor diye, ciddi irdelemelere yer bırakmamak için olsa gerek

satır şöyle devam ediyor. "Bu kanımızca her türlü olumsuzluğa rağmen doğrudur." Bu 'nesnel kanıya'ulaşmak için ise yazının yukarıda da sözünü ettiğimiz felsefesini eleveren üç soru soruluyor ki, bu üç konu, 'parti gerçeği'nin nasıl kavranması gerektiğinin anlatılmasına da yönelik. Burada 'parti gerçeği'ndeki gerçek daha öncede sözünü ettiğimiz 'nesnellik ve gerçeklik' edebiyatından alınma bir 'gerçek' ve bu nedenle de gerçekle hiç bir ilgisi yok. Gerçek ise olmaması gerekenlerin niçin öyle olması gerektiğini göstermeye yönelik. Üstelik, sorularla ortaya konan kanıtlar o denli zayıf ki, tüm soruları tersten de sormak mümkün. Acaba böyle mi, prestij kazanıldı diye.

Belki, biraz uzun olacak ama, sözünü ettimiz soruları içeren satırları olduğu gibi aktarmak, irşad olmak açısından, daha da yararlı olacaktır.

"Acaba bir grup Genç Kurtuluşçu arkadaşımızın Kurtuluş'un gençliğin örgütlenmesi meselesindeki görüşlerini BSP'de sanki başka fikirlere sahip hiç kimse yokmuş gibi Kongre'ye karar tasarısı olarak sunmaları mıdır Kurtuluş'a prestij kazandıran?"

"Acaba partinin gerçeğini düşünmeksizin 'devrimci' bir Genel Başkanla partinin devrimcileşeğini sanan ve buna uygun tutum takınan arkadaşlarımız mı Kurtuluş'a prestij kazandıran? Kota oylaması çok uzun zamandan beri bir kota oylaması olmaktan çıktığı halde, ısrarla bunu görmek istemeyen ve buna uygun tutum takınan arkadaşlarımız mıdır Kurtuluş'a prestij kazandıran?"

Gerek 'kadın sorunu' gerekse gençlikle ilgili olarak bir süreci uygun değerlendirme becerisi gösteremeyen, ama bununla birlikte, 'sürece yön veren bir kısım arkadaş'ın yakınmalarını kavrayabilmek oldukça güçtür. Hem sürece yön vereceksin ve hem de çıkan sonuçlardan şikayet edeceksin,bunun anlaşılabilir bir yanı yoktur. Bunlar bir yana 'devrimci'bir genel Başkan'la partinin devrimcileşeceğini sananların kimler olduğu ise meşkuktur. Bunun yanında böyle bir tavır içine girenler kimlerdir o da bilinmemektedir. Ama mantıken şunları söylemek pek yanlış olmasa gerek. Bir partinin devrimci olabilmesinin yolu bir takım

faktörler yanında Genel Başkanınında devrimci olmasından geçer.Yani bunu tersten okumak gerekirse devrimci olmayan bir genel başkanla partinin devrimcileşmesi oldukca güçtür.Bu bir yana, giderek bir felsefe haline gelen, 'başkan olmayan başkanı'prensibiyle gerçekliğin dönüştürülebilmesi olanağı, bir gün gelir, ortadan kalkar.Fakat bunun yanında tırnak içine alınmamış bir devrimcilik ancak bir anlam ifade etmektedir bu da, genel başkan adayları düşünüldüğünde, kullanılan kavramların daha bir itinayla seçilmesi gereği anlamına gelmektedir.Yine bunun yanında bir gerçek Genel Başkan adayı çıkarma becerisi gösteremeyenlerin dönüp arkalarına bakmaları şarttır.Bu anlamda da mevcut iki genel başkanı ortaya çıkaran tutum son tahlilde aynıdır.

Yazı da açıkça kimlerin nasıl Kurtuluş'un Fikirlerini savunan bir genel başkan'dan yana olduğu söylenmemektedir ama, rahatlıkla, bundan 'kendi gerçekliğinin partinin önüne koyulması' sonucu çıkarılmaktadır. Öncelikle bu yaklaşım diyalektiği gözardı eden, daha öncede belirttiğimiz gibi, adeta iki 'biz'i karşı karşıya getiren bir anlayışın ürünüdür. Tüm yaşananlardan sonra ise fütursuz bir tarzda şunlar yazılabilmektedir." Realize olmayacak politik tutumlar takınmak ve bunlarda ısrarlı olmak yerine azınlıkta kalmayı bilmeliyiz." Ağlamak mı yoksa gülmek mi gerekir, oldukça güç. Kongrede en büyük delegasyona sahip Kurtuluş iki satırla çaktırmadan azınlık haline getirilmiştir. Her anlamda azınlık olanlar ise Genel Başkan adayları çıkarmışlardır. Yukarıdaki satırdan sonraki paragraf ise şöyle başlıyor: "Doğru politikanın ancak bu tarzla yapılabilmesi mümkündür." Yorumsa okuyanın. Tabii ki, buradan tutarlı bir sosyalist politikanın azınlıkta kalabilme yeteneğiyle aynı şey olduğu sonucunu da çıkarabilmek mümkündür.

Reformizm Ve Devrimcilik

Bu kavramlar o denli gelişi güzel kullanılıyor ki, bazen kafalarda, içerikler itibariyle oldukça karışık fikirler oluşmasına neden olabiliyor. Daha önce Genel Başkanlık'la ilgili olarak 'sürece yön veren arkadaşlardan' birinin söyledikleri tam da böyledir.

Özetle söylemek gerekirse tarihin böyle bir momentinde Aren'i desteklemek devrimcilik, karşısında durmak ise reformizmdir. Şüphe yok ki, aynı arkadaşların iddiaları bağlamında, daha önce bir Genel Başkan arayışları akla gelince, bu tutumlarının hangi kategoriye denk düşdüğünü belirlemek güç olsa gerektir.

Bu türden değerlendirmeler, eğer tek kelimeyle söylemek gerekirse, hafifliktir. Hele oy kullananların bir oldu bittiyle karşılaşmaları bir yana, nitelikleri ve sayıları düşünüldüğünde, bu yaklaşımın yeterli duyarlılık içerdiğini söyleyebilmek oldukça güçtür. Bir de oy verilen Genel Başkan'ın dünden bu güne niteliği akla getirildiğinde değerlendirme adeta traji-komik bir iddiaya dönüşmektedir. Bu nedenle 'sürece yön verenlerin' devrimcilikten söz ettiklerinde reformizm, reformizmden söz ettiklerinde devrimciliği anlattıkları sonucunu çıkarmak pek yanlış bir yol olmayacaktır. Biliyoruz ki devrimcilik,verili koşullarda tedrici bir düzeltmeyle değil, köklü bir alt-üst oluşla ilgili bir kavramdır. Güne değil sürece bakıldığında, eğer somuttan hareketle konuşuyorsak kimlerin reformizmden yana kimlerin devrimci bir tutum alıştan yana olduğu oldukça açıktır. Ayrıca bir tek davranışla birilerini bu türden nitelemelerle mahkum etme çabası, pek ciddiye alınabilir bir tutum değildir.

Bu türden değerlendirmelerin dayandığı temel,onların koşullara ilişkin,tahlillerinden doğmaktadır.

Aslında konuyla bağlantılı olarak, 'Reformizm ve Devrimcilik' ara başlığı yerine 'nesmelliğimiz ve Gerçeklik' ara başlığı da kullanılabilirdi. Çünkü bu iki kavram,adeta belirli bir dönem,bir çok soruna yaklaşımda anahtar olmuşlardır. Basite irca ederek söylemek gerekirse bu iki kelime bazen yapılacak işin güçlüğünü, bazen 'biz'in güçsüzlüğünü, (sözgelimi 'devasa görevler'den söz ederken)bazen de 'iş'le 'biz'in uyumsuzluğunu anlatmak için kullanılıyorlardı. Bu nedenle de ister istemez 'Reformizm ve Devrimcilik'kavramlarını çağrıştırıyorlar. En ilginç 'nesnellik ve gerçeklik' analizi ise, öncede sözünü ettiğimiz gibi Kurtuluş'u azınlıkta gösterme çabasıdır. Biraz düşünmek bu bakış açısının örneklerini hatırlamak için yeterlidir.

Aslında, bu yaklaşım 'gerçekçi olup imkansızı istemek sözlerinin değişik dilden tercümesidir. Bu da "gerçekci olup (burada bir ek yapabilmek olanağı da vardır: ' nesnelliği görüp' tarzın da)imkansızı istemekten kaçınmak" biçimine indirgemektir. Gerçekten de sorun özellikle 'Reformizm ve Devrimcilik' bağlamında ele alındığında böyledir. Ve anlaşılır dilden söylemek gerekirse günün ağır koşullarında 'nesnelliği değiştirme, dönüştürme' çabası yerine,'günü izah etme'anlamına gelmektedir.

Yaşamın ve yapılanların abartılması giderek gerçekliğin gözden kaçırılması sonucunu da getirmektedir. Oysa salt koşullar nedeniyle değil, genelde bir yaşam biçimi olarak tevazuya oldukça ihtiyacımız vardır, ama bu salt imkansızı istemek için değil, mümkün olanı yapabilmek içinde şarttır. Kurtuluş'un 4.sayısı 1995 Ağustos tarihlidir. Kurtuluş imzalı ilk yazı da şöyle bir satır vardır:" Bugün bütün bu yasal zorlukları aşarak seçim örgütlenmesini tamamlamış bulunuyoruz." Bu satırdan sonra da ilginç yorumlar yapılmaktadır ama, Aralık ayı'nda yapılacak seçimlere 'yasal zorunluluklar aşılamadığı' için BSP olarak katılma hakkı kazanılamamıştır. Üstelik bir yandan da nasıl ve neyle olacağı pek belli olmayan hedefler konmaktadır:" Bundan sonrası için örgütlenme hedeflerimizden birisi: fonksiyonel olmayan örgütlerin hızla fonksiyonel hale getirilmesi olmalıdır." Açıktır ki,yaklaşım nedeniyle, bunları kim yapacak sorusu da pek anlamlı bulunmayacaktır.

Demek ki, problematik, yüzyüze gelinen sorunlar da, devrimci bir tutum alışta yatmaktadır. Bu nedenle de neyi nasıl yapacağımız konusunda görüşlerimiz ve tezlerimiz berrak ve anlaşılır olmak zorundadır. Bu da öncelikle sorunlara yaklaşımda yöntem konusunu karşımıza diker. Şüphe yok ki, geleceğe ilişkin adım atışlarımız da,örgütlenmemiz de ve teorik öngörülerimiz de tutarlı bir kararlılık sergileyemezsek giderek mücadelemizde başarı azmi ortadan kalkacaktır. Ayrıca anlatmaya hiç gerek yok ki, bu bakış hiçbir biçimde uzlaşma ve anlaşma olanaklarını dıştalamaz. Söz gelimi Lenin'in 'Bir Adım ileri iki Adım Geri'de dile getirdiği tüzük tartışması (Martov'la) buna örnektir. Fakat

'Örgütlenme Perspektifi ve Yönelimlerimiz'başlıklı yazı belli ki bilimsel olmaktan uzak olduğu gibi,diyalektiğin de mekanikbir kavranışını sergileyen şu türden satırlara sahiptir. "Her düşünce tartışma ve çarpışma alanına girdiğinde oradan çıkarken oraya girdiği gibi çık(a)maz. Çarpışmaya giren düşüncelerden birisinin ortaya çıkan sentezde izlerinin daha belirgin olması sözkonusu olabilir."

Bu satırların elle tutulacak bir yanı yoktur. Örneğimizden hareketle devam edersek yani Martov'la Lenin arasında tüzüğün 1. maddesi üzerine çıkan tartışmaya dönersek konu daha anlaşılır olacaktır. (Şüphe yok ki, burada kimseyi Menşevik, kimseyi de Bolşevik olarak görmüyoruz. Örnekten amaç sorunu anlaşılır kılmaktır.)Lenin, örgütlenme anlayışına tekabül eden bu oylamada, kaybetmesine karşın, bir ayrılığı düşünmediği gibi 'çarpışmaya soktuğu düşünceler de bir değişikliği' anlatan ipuçlarını da vermez.

Belki biz sentezden söz ediyoruz denecektir. Ama satırlar görüldüğü gibi 'her düşünce' diye başlıyor.Bu da peşinen savunulan tezlerden kuşkuyu (bilimsel olmayan) getirmez mi ?Kendimizin kuşku duyduğu tezleri iddialı olarak savunabilmek mümkün mü? Tüm bunlardan sonra aklımıza Genel Başkan'la ilgili olarak 'sürece yön veren arkadaşlarda 'ki fikri tekamül geliyor. Acaba daha Aren ilk karşımıza dikildiğnde, arkadaşların karşı çıkışı bu 'diyalektiği' mi içeriyordu ? Her ne kadar 'sentez' pek 'sentez'e benzemese de.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, tartışma ve çarpışma alanına giren 'her düşünce'felsefenin elif bası hatırlanırsa,bir sentezle sonuçlanmak durumunda değildir. Düşünce egemen olabilir, yenilebilir veya bir senteze de ulaşabilir. Oysa yazı diyalektiği adeta kendinden menkul bir senteze indirgemektedir. Bir somut örnekte, daha yeni, seçimlerde takınılacak tavırla ilgili olarak ortaya çıkmıştır. Üstelik yine bu konuda önemli bir rol oynayan Genel Başkan hiç de yazıdaki 'diyalektiği' doğrulayan bir tutum alış içinde olmadığı gibi, yazıda konulan 'sentez'in oluşmasına da izin vermemiştir. Zaten yazıdaki 'sentez' anlayışı egemen ol-

sa her türlü çelişki,uzlaşabilir bir muhteva kazanır. Bu da zaten ortaya çıkan sonuçların en makul olduğu yolunda bir anlayışa bizleri sürükler ki bu da 'devrimcilik ve reformizm' bağlamında oldukça öğretici bir yol olur.

Biliniyor ki örneğimizde ki farklı düşünceler seçimlerle ilgili olarak ulusal soruna bakışla doğrudan ilgilidir. Bir anlamda bu iki farklı düşünceyi, bırakalım sentezi, telif etme olanağı dahi, iki farklı GYK toplantısına karşın, bulunamamıştır. Zaten bu konuyla ilgili olarak Kurtuluş'un yaklaşımı örgütlenme girişimlerinde de görüldüğü gibi ilkeseldir. Bu anlamda da sentezden söz etmek ilkeden vazgeçmeyi getirir ki, bu da programatik olarak iddiaların(veya tezlerin)bir yana konması anlamına gelecektir. Her halde böyle bir şeyi de kimse 'mantıki' bularak savunmak durumunda değildir.Üstelik düşünce var,'düşünce'var.

Gerçekten de Genel Başkan'la ilgili tutum, 'sürece yön veren arkadaşlar' için adeta bir maymuncuk gibidir. Şüphesiz bunun tersi de doğrudur. Yani onlar böyle düşünmeseler de, ileri sürdükleri fikirleri, böyle bir kriterle test etmek, bizi onların devrimcilik ve reformizm bağlamında yaklaşımlarının kavranmasına sürükleyecektir. Yine 'Örgütlenme Perspektifi ve Yönelimlerimiz'den bir kaç satır aktaralım.

"Diğer yandan sürecin daha ileri evrelerinde gerçekleşebilecek olanı zorlamalarla bugünden gerçekleştirmeye çalışmak sürecin olağan seyrinden sapmasına ve farklılıkların sentezlenerek ortaklıklara dönüşmesi ve farklılıkların azaltılması yerine karşılıklı tepkilenmelerle daha da katılaşmasına ve donuklaşmasına neden olacaktır."

Dünya da ve ülkede olsun, politikadan ekonomiye yaşamın her alanında görülen istikrarsızlık ve alt üst oluşlar hatırlandığında bu 'evrimi' gözeten yaklaşımı anlayabilmek oldukça güçtür. Herhalde bu noktada sorun, koşulların bu denli hızla değiştiği bir evrede, 'aman ha' demek yerine bu koşullara uygun örgütlenme ve bilinç düzeyini yakalama çabasını her şeyin önüne geçirmelidir. Bu nedenlede ikide bir 'itidal' tavsiyesi yerine daha dinamik tavır alışlar peşinde koşmak iç tutarlılığı yansıtan bir yaklaşım

biçimi olacaktır. İşte tam da bundan Parti'nin niçin bir türlü faaliyetli bir yaşam kuramadığı ve siyasal kampanyalar yürütemediği üzerinde durmak gerekmektedir.

Zaten bizatihi bu satırlar, bir yanıyla yıllar önce felsefi planda da tartıştığımız evrim ve devrim dönemlerinin içice geçtiği yolundaki tezleri ve bizim yaklaşımımızı akla getiriyor. Ve yine sorunu ele alış tarzı nedeniyle tartışmaları tekrar yapıp yapmama gereğini sorduruyor. Bir diğer yandan da yine 'gerçekci olup imkansızı istememeyi anlatıyor." Yaşam öğrenmeye niyetli olanlar için oldukça öğretici, yine şüphe yok ki, bunun tersi de aynı şekilde doğru.

Bu başlık altında bu denli nesnellik ve gerçeklikten söz edip Kugelman'ın Komün'le bağlantılı olarak Marks'a 'gerçekçi bir tutum izlemekten söz etmesine' yönelik olarak Marks'ın cevabını dile getirmemek yanlış olacaktır. Bu anlamda cevap sorunun bir kez daha anlamsız bir şekilde dile getirilmesinin engeli de olacaktır. Marks diyor ki: "Mücadeleye ancak mutlak surette elverişli koşullar altında atılmak gerekseydi, tarihi yapmak kuşkusuz çok kolay olurdu."

Ne Yapmalıyız?

Buraya kadar anlattıklarımız, bir anlamda, açıkca söylenmese de yapılmaması gerekenler hakkında ifade ettiği düşünceler kadar, nelerin yapılması gerektiği yolunda ipuçlarına da sahipler. Gerek yapılan işlerin amaçla bağıntısı kurulurken başvurulan yöntemin sakatlığı, gerekse sorunlara yaklaşımdaki idare-i maslahatçılık ve içinde atılımcılığı taşımayan haleti ruhiyenin, bu evrede, aşılabilmesinin ilk şartı kısa erimde örgütlü bir yaşamın inşa edilmesidir. Sorunu bu koyuş tarzı somut durumun analizi gereğini de karşımıza dikmektedir. Bu nedenle aşağıya aktaracağımız satırlar, bu açıdan, oldukça öğreticidirler.

"Örgütlenmekten çok söz edilmesine karşı kendi içinde bile örgütlü olmayan bir yönetim, kendi halinde birbirinden yalıtık işlevsiz yereller, verimsiz ve formüle edilemeyen tartışmalar nedeniyle perspektifleri muğlaklaşmış kadrolar, güvensizlikler ve çatışmalar nedeniyle tahrip olmuş bir zemin. Ortak sürece inti-

kal edememiş bir yapı ve bu yüzden olan bitenin bilgisinden yoksun bir örgütsel yaşamın yarattığı huzursuzluk... Politik faaliyete katılmanın asgari düzeye inmesi ve eylem birliğimizin zaafa uğraması... gençlik alanında baş gösteren örgütsüzlük ve çözülme... platform oluşturma konusunda ortaya çıkan tutumların etki alanınızda politika yapmaya çalışan insanlarda yarattığı güvensizlik... giderek büzüşmüş bir yapı..."

Görüldüğü gibi her satır adeta ilk paragrafı tamamlıyor. Durumun tasviri veciz bir şekilde nelerin yapılması gereğine de işaret ediyor sanki. Belki bir övünme gibi algılanır diye bu satırların sahibini açıklamak gerekir. Yukarıda ki satırlar sadece bir tek kelime dışında (yereller kelimesi ilçeler olarak okunmalıdır) 'sürece yön verenlerden' bir 'ekip'e aittir ve bir özeleştiri olarak değil bir eleştiri olarak dile getirilmektedirler. Ne yazık ki, bu saptamalar ne zaman, ne mekan uyumludurlar ve daha da tuhafı sorumlularla sorumlulukları şaşıran bir perspektifin ürünüdürler. Adeta aynaya bakılarak yazılmış satırlar nitelemesi gerçeğin en pürüzsüz ifadesi olacaktır. Tüm bunlardan sonra ne denli haklı veya haksız olduğumuzu gösterecek bir başka 'vecize' durumun çarpıcı bir izahıdır sanki.

Yönetim geçmişten farklı olarak, yazılı rapor ilişkisinin örgütsel durumun belli dönemlerinde bir gereksinme olduğu düşüncesindedir."

Bu satırlar da 'sürece yön verenlerin'. Aslında sadece bu satırlar örgütlülüğü, örgütsüzlüğü, örgütlülükten ne anlaşıldığını oldukça açık bir şekilde göstermektedirler. Bir cümleyle bu kadar çok şey anlatılabiliyorsa, bunu vecize dışında bir kelimeyle nitelemek, herşeyden önce yazanlar için, bir haksızlık olacaktır. Gerçi cümle sadece 'vecize' değil aynı zamanda bilmece gibi de. Çünkü anlam itibariyle oldukça 'zengin'. Söz gelimi geçmişte 'yazı' gereksizdi de şimdi mi gerekli (ayrıca bu geçmiş, hangi geçmiş), yoksa geçmişte 'bütünsel yazılar' başka türlü mü veriliyordu (veya verilmiyor muydu) yoksa 'yazı' periyotları mı değişecek vs. Tabii tam burada enternasyonal tarafından dikte ettirilen hükümlerdeki 'Parti organları tarafından düzenli rapor ver-

me' gereği 'sürece yön verenlere' ne anlatmaktadır o'nu çözebilmek ayrıca ciddi bir çabayı gerektirmektedir.

Biliniyor ki 'yönetim'in raporla ilgili satırlarını aktardığımız görüşler daha dün denebilecek bir zamana aittir ve süreç düşünüldüğünde de adeta başkalarına tavsiyeler gibidir. Çünkü artık 'yönetim'in bu türden saptamaları yerine getirecek ne zamanı ne de olanağı vardır.Haksızlık ettiğimiz kanısında değiliz çünkü zaten öyle yakınmalar var ki bunlar da, büyük bir olasılıkla, karşıtlarımı nasıl ikna ederim düşüncesiyle yazılmış gibi algılanmaya müsait ama; tam tersten. Mesela "Birlik sürecimizin önümüze koyduğu görevlerin gereği olarak üzerlerinde onlarca iş olan kadroların tanımlanan içerikte ve zenginlikte bir teorik yayın çıkarabilmesi olası mı?" gibi. Bu yakınmalar öncelikle yine 'ne yapılıyorsa en doğrusu budur' anlayışının tezahürü. İkinci olarak ise bu onlarca işin hangi teorik öngörülerle yürütüldüğünü göstermektedir veya dendiği gibi iş yoktur. Üçüncü olarak ise örgütsüzlüğü anlatmaktadırlar o zaman bunun gereği niçin yerine getirilmemiştir? Tam burada niçin 'yönetim' bu örgütsüzlüğü aşmak ve 'sürecin yeterince kavranması' için gerekli olan adımları atmamıştır sorusunaysa 'tebliğde' zaten önceden cevap verilmektedir. Çünkü "Kollektifin 'yönetim'e katkı sunamaması 'yönetim'in üretkenliğini de önemli ölçüde düşürmektedir(!)"

Öncede belirttiğimiz gibi iddialara göre tüm sorun birilerince parti-örgütlülük diyalektiğinin kavranamamasıdır. Yani örgütlülük deyip birlik esprisinin gözden kaçırılmasıdır.Daha da çarpıcısı,neredeyse bir tanrı kelamı haline getirilen,'örgüt-hareket-birlik' anlayışının 'sürece yön verenler' dışında kavranamayışıdır. Öncelikle belirtmek gerekirki bu üçlünün arasında kurulmaya çalışılan ilişkinin nasıl olması gereğinden çok mevcut koşullarda bu kavramların ne anlattığıdır. Çünkü 'bütününü, mütün' gibi niteleme olanaklarının bulunduğu bir evrede(bunu değişik ifadelerle yönetim söylüyor)sık sık bu 'teslisi' tekrarlamak belki söyleyenlere hoş geliyordur ama, gerçek gerçek olmaya devam etmektedir.

Nitekim sözünü ettiğimiz gerçeklik nedeniyle, sürece yön verme iddiasına karşın, gerek örgütsüzlük gerekse geleceğe ilişkin yürüyüş konusunda belirsiz perspektif nedeniyle, zaten yürüyüşün aksama tehlikeleri bir yana, sürecin peşine takılma söz konusu olmaktadır. İhtimal tüm bu söylenenler bir hüsnü kuruntu olarak görülüp biz örgütlüyüz de denebilir. Çünkü "tebliğ'de de söylendiği gibi 'görece kollektif çalışan organ 'yönetim'dir." Buradan çıkarılacak tek sonuç da örgütlenmeyle 'yönetim' arasına eşit işareti koymaktır ki 'bütün' ve demokrasi tartışmaları da bu nedenle gündeme girmektedir.

Örgütsüzlük nedeniyle yaşanan önemli bir sorun da son tahlilde sözde ne denli birlikçi olunursa olunsun,'birlik'in inkıtaya uğraması tehlikesi bir yana, giderek birlik sürecinin amaçlarından sapma tehlikesini de içinde taşımaktadır. Kısa sayılamayacak faaliyetsizlik bunun en çarpıcı göstergesidir. Tüm bunlar bir yana yaşanan istikrarsızlıklar nedeniyle örgüt-birlik ilişkisinin doğru kurulmayışı giderek öznel kaygılar ne olursa olsun 'örgütlülük'ün tasfiyesi sonucunu getirebilecek ihtimalleri içinde barındırmaktadır. Lenin'den aşağıya alacağımız satırların yaşamımızla kıyaslanması bu konu bağlamında bize yol gösterici olabilecektir.

"Aslında 'koşullardaki değişiklikler karşısında' kendini yasadışı örgütle uyarlaması gereken örgüt, yasal örgüt olmalıdır. Asıl böyle bir sonuç akla uygun olur... "...Salt örgüt biçimi olarak, yasadışı, kendini yasal olana 'uyarlamaktadır'. Ama partimizin çalışmalarının içeriği açısından,yasal eylem kendini yasa-dışı olana uyarlamaktadır.

Sık sık örgüt-hareket-birlik tekrarlanırken bir de, belkide unutmaya yüz tuttuğumuz, bu satırlar hatırlanmalıdır. Yine 'nesnellik ve gerçeklik' edebiyatının bizlere unutturmaya yüz tuttuğu başka satırlar da vardır. Biliyoruz ki 'birlik'e ilişkin projenin şekillendiği 'toplantı'da, en az o'nun kadar önemli, bir diğer kararda örgütlenmeyle ilgili olandır (ki bu örgüt proje bağlamında hemen hiç akla gelmemektedir). Bir anlamda geçmişte yapılamayanlar bu bağlamda önem kazanmışlardı.' Toplantı' kararla-

rında 'Örgütlenme ve Çalışma Tarzı'başlığı altında söylenenler,bir değişik yüzüyle gelişmeleri değerlendirirken,aynı zamanda günümüze de ışık tutmaktadırlar.

Çünkü bu satırlarda profesyonellik ile faaliyetin 'merkezi ve amatörlükten kurtulmuş bir biçimde sürdürülmesinin' ilintisine parmak basılmaktadır. Yine aynı bakış açısıyla devrimci bir örgütlenme ile profesyonellik arasında doğrudan bir ilişki kurulmaktadır. Bu anlamda profesyonel çalışma gereğine işaret edilirken aynı yaklaşım 'örgütlü olma bilinci'nin yitirilmesinin olumsuzluğunu da eleştiren bir içeriğe sahiptir.

Bu türden konuları ele alan tartışmaların, gündeme girmesi bir yana, hatırlanması olanakları da tükenmiş gibidir. Bu durumun niyetlerle bir ilgisi yoktur. Temel neden, giderek pratik olarak yüzyüze kalınan sorunlara cevap aranması çabası içinde kaybolmak ve günlük işler peşinden koşarken, programatik hedeflerin gözlerden kaçırılmasıdır. Böyle bir hattın takip edilmesi kaçınılmaz ilkeler pozisyonuna dönüştüğünde ise, bunu teorize etmek, ardından rasyonalizasyonu reddedilemez bir olgu haline getirmektedir. Ülke de yaşanan iç savaşın ürettiği oldukça ağır koşullara karşın geçmiş değerlendirmelerinde, yapılan eksiklikler nedeniyle, önemli bir yer tutan polis, cezaevleri ve mahkemelere ilişkin politikaların gözden geçirilmesi talepleri bir yana bu türden sorunlar yokmuş gibi davranılmaktadır. Ama gözleri gerçekliğe kapatmak gerçekliği bir gerçeklik olmaktan çıkarmamaktadır. Ve bu doğrudan yönelimimizle bağlantılı bir sorundur.

Buraya kadar örgütlenme eksenli değerlendirmelerimiz ve ele aldığımız örnekler de belli bir eğilimin ipuçları olarak algılanamıyor olabilirler. Aslında somut olarak verilen örnekler de yönelimi göstermeye yeterlidir. Ama sorun, salt bir tutarsızlığı göstermenin de ötesinde, geleceğe yönelik olarak yeniden inşaanın ipuçlarının ortakça yakalanması arzusu olduğu için, konuyu kavratıcı daha somut bir örnekle bağlamak çözümlenmek durumunda olunanı, çarpıcı bir şekilde,önümüze serecektir. Yine 'Örgütlenme Perspektifi...' başlıklı yazıda parti-örgütlenme bağlamında sorun ele alınırken 'farklılıkların sentezlenme olanaklarını

çoğaltıcı' adımları yaratmak çabasının önemi ve 'mutabakatı parti içi kültüre dönüştürüp... parti hukukunda üyeler üzerinden bir işleyişi oluşturmak gerekiyor' saptamasından sonra şu satırlar geliyor:

"Gruplar; parti içi platformlar olarak kendilerini yeniden biçimlendirmeli parti işleyişi içinde parti politikalarının üretilmesine katkı sağlayan,partinin işlevli hale gelmesinde rol oynayan fikirsel zemindeki oluşumlar olarak şekillenmelidir."

Buradaki gruplar kelimesi örgütlenmeyi de anlatan bir kavramdır ve bizim konumuzla bağlantısı içinde böyle kavranmalıdır. Bundan sonraki paragrafta da 'grupların varlığının bugünden yarına ortadan kalkamayacağı' tespitiyle sürecin nasıl tamamlanacağı yani,örgütsel işleyişin 'fikirsel bir zemine 'nasıl dönüşeceği anlatılmaktadır. Yani 'sentezlenme' gibi ilginç saptamalara karşın, 'örgütlenmeye' pek gerek duyulmadığı belirtilmektedir. Yukarıya aldığımız satırlar, ikircime yer bırakmadan, sürecin nasıl görüldüğünü anlatmaktadır. Yani örgütsel çalışmanın gereksizliğini ve tıpkı,bu konuda, partnerlerimizin bizden taleplerine denk düşecek bir tavrı anlatmaktadır. Bu kadar açık ifadelerden sonra artık konuyu noktalamak en doğru davranış olacaktır.

Olacaktır olmasına da, ama bir ayrıntı ile ileri sürülen düşünceleri tartışılamaz bir hale getirmek, soruna daha bir anlam kazandıracaktır. Yukarıya aldığımız satırlar sözünü ettiğimiz yazının dergideki yayınından değil, derginin gecikmesi nedeniyle platform da (hani o daha önce sözünü ettiğimiz 'platform oluşturma konusunda ortaya çıkan tutumların etki alanınızda politika yapmaya çalışan insanlarda yarattığı güvensiz'likten söz edilen platformda) dağıtılan dergideki yazının orijinalinden alınmadır. Yani 'Dergi'ye, hangi hassasiyetten olduğu bilinmeyen bir nedenle, basılmaktan imtina edilen kısımdır. Bu nedenle aslı yerine basılan satırları aktarmak konuyu tamamlamak anlamına gelecektir.

"Gruplar; partinin grupları olarak, parti işleyişi içinde parti politikalarının üretilmesine katkı sağlamalı,partinin işlevli hale gelmesinde rol oynamalıdırlar."

Hiç bu satırların yerine geçtikleriyle bir ilgisi var mı? Ayrıca yazının bütünü içinde platform aşkıyla ne denli uyuşuyorlar? Yorumsa bir kez daha okuyanın.

Şimdi tüm bunlardan sonra 'ne yapmalıyız ?' sorusuna anlamlı bir cevap verebilme olanağına sahibiz. Burada verilecek cevap yeni bir cevap olamayacaktır. Gerek bu yazıda gerekse yaşam tarafından her gün tekrarlanan bu cevabı yani 'daha örgütlü bir yaşam' cevabını belirgin bir biçimde verebilmek için koşulların nesnel bir analizi gerekmektedir. Yine bunun yanında bir diğer gerekli adımda bu analize uygun önerilerle ortaya çıkmaktır. Bugüne kadar gereği yerine getirilmeyen iş budur veya bu iş görmezden gelinmeye çalışılmaktadır. Bu anlam da yapılması gereken ise görüşlerin, ikircimsiz bir biçimde, ortaya konulabileceği koşulları oluşturmaktır.

Son Olarak

Oldukça uzun bir süre sonra sosyalistlerin birliği doğrultusunda, ilk ciddi fiili adımlar BSA süreci ile gelişti. Yine BSA ile altına girilen taahhütler seçim sonrası ortak bir Parti'yi üretti. Geçmişin deyimleriyle her ne kadar 'anlamlı' bulunmasa da bu bir araya gelişin yarattığı birleşik Parti daha baştan, O'nu oluşturan olgular nedeniyle, sosyalistlerin daha geniş bir birlikteliğinin ipuçlarını bağrında taşıyordu. Nitekim gerek yürüttüğü politikalardaki tutarlılık, gerekse 'birlik' doğrultusunda kararlı tutumu nedeniyle gücüyle bağdaşır bir eylemlilik sergileyemese de 'birlik'in daha geniş olanaklarına kapılar açılmasına neden oldu. Ve GBK ile bilinen iletişim oluşturuldu. Bu durum nesnel olarak sosyalizmin sınıfla çakışmasının belki de önşartıydı ama, ülke gerçekliği düşünüldüğünde ,tek başına çok şey ifade etmiyordu.

Nitekim süreç kendi isterlerini, pratik yaşamın oldukça kısıtladığı olanaklara karşın,üretmeye başladı. Koşulların sunduğu gerek öznel gerekse nesnel handikaplara karşın atılan adımlar, kısa sayılabilecek bir sürede, salt sosyalizm planında değil, o'nu da aşan düzeylerde karşılıklar buldu. Bir önceki seçimler sınıfsal planda gelişmenin ipuçlarını verirken, ilk elde 'ulusal plan-

da' olumsuz denebilecek tepkilere neden oldu, ama gösterilen tutarlılık, bu alandaki tepkilerin de kırılmasına neden oldu. Gerçekten de son seçimlerde oluşturulan 'Blok' salt sosyalistlerin birliği doğrultusunda ciddi bir kazanım değil bununla birlikte sınıf hareketiyle ulusal hareket arasında oluşmuş güvensizliğin güvene dönüşmesinin ciddi kanıtlarını da içinde barındırıyor. Bu somut saptamalar ışığında aslında, ileriye doğru sağlıklı bir yürüyüşün, neleri gerektirdiği oldukça açıktır. Öncelikle, belirtilmesi gereken yan, ulusal hareketin coşku dolu ivmesine parelel bir yürüyüşün yakalanabilmesi için, nitel olarak bir dönüşüm olmazsa olmaz bir önkoşuldur. Bu da ilk elde bize, farklı düzeylerde, daha örgütlü bir yaşamı anlatmaktadır. Yaşadığımız koşullar, halen sosyalizmin yeterince pratikle hemhal olmayan konumlanışı nedeniyle, kısa erimde yeni bir kültürel iklimin oluşması olanaklarını sunmamaktadır. Geçmiş kültürel iklim nasıl bir yığın olumsuzluğun nedeniyse o'nun aşılması çabaları, aynı zamanda geleceği inşaa etmenin tohumlarını içinde barındırdığı ölçülerde, oluşan perspektifin yaşamda karşılıklar bulması, umudun yeşermesi ve sinik haleti ruhiyenin terkedilmesi anlamına da gelecektir.

Artık umut dağların ardında değil, ellerimizi uzattığımızda yakalayacağımız kadar yakınımızdadır. Koşullar bize bunun olanaklarını sunmaktadır. Yeter ki, bunu görmeyi bilelim ve ellerimizi uzatalım. Ne kadar yakın olduğunu farkedeceğiz. Sadece kararlı olmak gerekiyor.

Bildiğimiz tartışma

Erdal KARA

Bildiğimiz tartışma...

Bildiğimiz tartışmanın ya başlangıcında, ya sonunda ya da hem başlangıcında hem sonunda bildiğimiz hikaye tekrarlanır: "Ne Yapmalı"dan uzun uzun alıntılar yapılır. Sanırım bugüne değin tanık olduğumuz "örgüt-örgütlenme" tartışmalarının "Ne Yapmalı"dan alıntılarla temellendirilen hiçbirinde taraflar birbirlerini ikna etme şansına sahip olamadı.

Kuşkusuz, bunda şaşılacak bir şey yok. "Ne Yapmalı"dan alıntılarla yapılan bu tür tartışmalar her zaman arabayı atın önüne koştu. Yanılgının temel bir nedeni var: Bütün zamanlar için geçerli bir örgüt ve örgütlenme formunun içinde yeraldığı varsayılan bir yapıt olarak algılanageldi "Ne Yapmalı". Ne bulunmak isteniyorsa o bulundu içinde. Profesyonel devrimciler örgütü mü? Gizlilik mi? Merkeziyetçilik mi? Demokrasi mi? Ne isteniyorsa o.

Verili bir örgütlenme modeli verdiği varsayılan "Ne Yapmalı" sosyalist hareketin üzerinde en fazla tartışma yürüttüğü eserlerden biri. Herkesin baktığı yere göre onu yeni baştan yazdığını ve farklı örgütlenme modelleri bulduğunu söylemek mümkün. Genellikle örgüt-örgütlenme sorunları çerçevesinde yürütülen tartışmaların ayrılıkla sonuçlanmasının temel nedenini de bu oluşturuyor. Farklı örgütlenme modelleri farklı örgütleri gerekli

kılıyor. İşin doğası gereği böyle oluyor. Örgütlenme eğer kurallara bağlanmış insan ilişkilerinin bir toplamıysa, farklı türden örgüt modelleri farklı türden insan ilişkilerini gerekli kılıyor. Modellerde farklılaşanlar başka türden ilişki bütünleri kurmaya itiliyorlar ve bu taraflara inandırıcı geliyor.

Sosyalist hareketimizde örgüt tartışması bitmek bilmeyen bir tartışmadır. Bu tartışmayı yapmanın gereksiz olduğunu söylemek istemiyorum. Ama nasıl yapıldığının oldukça önemli olduğunu düşünüyorum.

Örgütlenme sorunlarıyla ilgili tartışmada birkaç noktanın önemli olduğunu belirtmek gerekir.

Birincisi, böylesi bir tartışma kaçınılmaz olarak subjektiftir. Tartışmanın bütün tarafları kendi pozisyonlarını da ilgilendiren bir tartışma yürütmektedirler. Verili bir anda örgüt-örgütlenme biçiminin değiştirilmesi tartışmayı yürüten herkesin durumunun da bu tartışma neticesinde değiştirilmesi anlamına gelmektedir. Böylesi bir tartışma içerisinde yeralanların duygularını işin içine karıştırmayacakları iddia edilemez.

İkincisi, örgütlenme tartışması olağan dönemlerin tartışması değildir. Ya işler iyi gitmiyor ya da yükselen mücadelenin gereklerini verili örgütsel biçim karşılamıyordur. Her iki koşulda da zihinler yeni koşullara henüz uyum sağlamadan tartışmanın içine sürüklenilir. Değişen koşulları algılama farklılıkları devam ederken tartışma sonuçlandırılmaya çalışılır.

Üçüncüsü, örgütlenme tartışması, salt bir örgütlenme tartışması olarak çıkagelir. Kurallara bağlanmış insan ilişkilerinin bir biçimi olan örgütlenmenin benzer fikirler savunan insanların oluşturdukları bir yapı olduğu unutulur. Örgüt-örgütlenme tartışması sahip olunan programatik görüşlerden önemli hale gelir. Örgüt-örgütlemenin programatik fikirleri ezilenlere taşıyacak ve onların bu fikirler çerçevesinde mücadeleye atılmasını olanaklı kılacak bir "araç" olduğu unutulur.

Uzun yıllardır sosyalist hareketin yanlış temellerde bölündüğünü söyleyip duruyoruz. Ne türden bir sosyalizm istediğimiz konusunda az düşünüyor, az üretiyoruz. Tartışmalarımız da bu

zemin üzerinden yürümüyor. Önemsiz sorunları abartarak içinden çıkılmaz hale getiriyor, gelecek üzerine çok az düşünmüş olduğumuz halde farklılıkları en kısa yoldan sosyalizm anlayışlarımızdaki farklılıklar olarak kavramaya yöneliyoruz. Kısacası, bıkmadan usanmadan araç-amaç ilişkisini araç'ın lehine kurmaya, yanlış temellerde artık bölünmekten usanmış olsak bile bu temelde tartışmaya devam ediyoruz.

Kendimizi söz konusu edecek olursak, bugün içinde bulunduğumuz koşullarda yaşamakta olduğumuz sorunların sadece bizim sorunlarımız olduğu düşünülmemelidir. Farklı biçimlerde tartışılıyor da olsa, parti de benzeri sorunları tartışmaya devam ediyor. Ama biz tartışmayı daha derin yaşıyoruz. Böyle olması da kaçınılmaz. Bu durum bizimle de sınırlı değil. Partide başka çevreler de aynı tartışmayı yürütüyorlar. Kuşkusuz, bütün yönleriyle aynı olduğu düşünülemezse de, gerilimin kaynağı ortak.

Aynı anda iki programatik çerçeveye bağlı olmak gerilimin kaynağını oluşturuyor. Bu programatik çerçevelerden birisi Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin prrogramı. Parti üyelerini bu program vasıtasıyla siyasal olarak kendisine bağlıyor. Üyeler de kendilerini partide bu program vasıtasıyla siyasal olarak anlamlandırıyorlar. Ama bildiğimiz gibi partimizin programı kuruluş döneminde "mutabakatla" oluşturuldu. "Mutabakat"a hiçbir olumsuz anlam yüklemiyorum. Sosyalist hareketin bölünmüş gerçekliğinin üzerinden yürüyerek kurulacak bir partinin programının böyle olması kaçınılmazdı. Farklı geleneklerin gerek sosyalizm tasavvurları, gerekse bu tasavvura nasıl ulaşılacağı konusunda köklü farklılıkları vardı. Bu farklılıklar dünün ölçülerinde olmasalar da gözardı edilemeyecek farklılıklardı. Bundan dolayı da parti programı kimi meselelere ilişkin açık yanıtlar verememektedir. Örneğin; "Özgürlük ve Dayanışma Partisi, özgürlükçü, özyönetimci, enternasyonalist, demokratik planlamacı, doğa-insan ilişkilerini yeniden tanımlayan, militarizm karşıtı ve cinsiyetçi olmayan bir sosyalizm doğrultusunda" dendiğinde bu sosyalizmden herkesin aynı şeyi anladığını söyleyemeyiz.

"Özgürlükçülük" burjuva siyasal partilerine örgütlenme özgürlüğü tanımak anlamına gelmekte midir? "Özyönetimci" olmaktan sözediliyorsa, bunun içeriğini hangi 'toplumsal kesimler' ve ne türden ilişkilerle şekillendirecektir? "Enternasyonalizm"den sözedildiğinde varolanlardan birine mi atıfta bulunulmaktadır? Ya da varsayılan enternasyonalin örneğin eğer seksiyonları olacaksa bunlarla ilişkileri ne olacaktır? "Demokratik planlamacı" ÖDP'nin tasavvur ettiği sosyalizmde hangi toplumsal kesimler bu sürecin parçaları olacaklardır? Küçük üreticilerin vb. rolü ne olacaktır? "Militarizm karşıtı" olmaktan düzenli ordunun reddedildiği anlaşılabilir mi? "Cinsiyetçi olmayan bir sosyalizm"de 'ailenin toplumsal rolü' olacak mıdır?

Daha da ötesi yukarıda tarif edilen türden bir sosyalizmin gerçekleştirilmesinin önünü açan siyasal devrim nasıl ve hangi toplumsal kesimlerle yapılacaktır? vb.

Böylesi sorular sıralanabilir ve bunların açık cevaplarını programımızda bulmak mümkün değildir. (1)

Öte yandan, Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin sosyalist hareketin bölünmüş gerçekliğinin üzerinde kurulan bir parti olmasının ötesinde, çoğulcu anlayışa sahip bir partinin programının ayrıntılı bir gelecek toplum tasavvuruna sahip olmaması gerektiğini düşünüyorum. Kurtuluş'un Aralık 1996 tarihli 6. sayısındaki "Rejimin Krizi ve Sosyalist Siyaset" yazısında bunu dilim döndüğünce anlatmaya çalıştım. Özetle söylemek gerekirse...

Sosyalist bir siyasal partinin programı tarif ettiğimiz amaca göre şekillenmelidir. Ancak bu amacın ayrıntılarını program çerçevesinde tanımlamaya çalışmak çoğulculuğun ortadan kaldırılmasına yolaçabilir. Bu konudaki farklılıklar partinin çoğulculuğunun gereği olmalıdır. Bundan partinin programının "soyut bir sosyalizm savusunu" çerçevesinde kurulması gerektiği sonucu çıkmaz. Program "basit bir sosyalizm tasarımına" sahip olmalı, buna bağlı olarak bunun gerçekleştirilebilmesi için nasıl bir mücadele yürütülmesi gerektiğini ana hatlarıyla ortaya koymalıdır.

"Basit bir sosyalizm tasarımı" hangi sorulara cevap vermeyi gerekli kılar? Bunlar sosyalizm çerçevesinde, asgari olarak,

ÖDP'nin programındaki sosyalizmi tanımlayan kavramların açımlanmasıdır. Bu sosyalizmin gerçekleştirilebilmesi için ise ne tür bir devrim ve kimin iktidarının amaçlandığı ortaya konulmalıdır.

Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nin programının bunları ortaya koymadığını/koyamadığını biliyoruz. Kısa zaman içerisinde de bu çerçevenin ortaya konulması mümkün değildir. Böyle bir girişim partiyi kısa yoldan bölme girişimi olacaktır. Bu sorunların tartışılması gerekli ve yerinde olmakla birlikte, bu zaman içerisinde aşılabilir.

Esas olarak bu gerçek "grup"ların varlığını temellendirmektedir. "Gruplar" dünden bugüne varolan programatik görüşleri vasıtasıyla varolmaktadırlar. Bu açıdan aynı parti çatısı altında bulunuyor olmak "grupların" oradan kalkması için bir neden oluşturmamaktadır. Kuşkusuz grup ilişkisi çerçevesinde kendisini tanımlamayan bireylerin de sahip oldukları programatik görüşle olabilir ve vardır da. "Grupların" bunları örnek alması "öneriliyor" olsa da görüldüğü kadarıyla bu karşılık bulmamaktadır ve bulması da mümkün değildir. Bu öncelikle tarihsel nedenlerden dolayı böyledir. Ama esas önemlisi, benzer fikirler savunanların yanyana gelmeleri ve fikirlerini ayrıntılandırabilmeleri için ilişkilerini bir düzene bağlamaları işin doğası gereğidir. ÖDP başlangıçta "grupları" içermeyen bir parti de olsaydı, zaman içerisinde grup ya da eğilimler ortaya çıkacak ve böyle davranacaklardı.

Bu söylediklerimizden "grupların" durumunu mutlak ele aldığımız çıkarılmamalıdır. Ama onlar tarihsel ve programatik gerçekliklerdir. Programatik durumlarını tartışma konusu yapsak da kendilerini böyle algılamaktadırlar ve bu önemli ölçüde de doğrudur. Grupların büyük çoğunluğunun partinin programında açıklık kazanmamış meselelere ilişkin görüşleri vardır. Doğru ya da yanlıştır. Katılırız ya da katılmayız. Ama görüşleri olduğu meydandadır. Ama sorun bundan sonra başlamaktadır.

"Grupların" çoğulculuk gereği farklı görüşlere sahip olmalarına ve partinin hattı ve programını görüşleri doğrultusunda etki-

lemeye çalışmalarına kimsenin bir diyeceği olamaz. Bu demokrasinin gereğidir. Ama olan bu değildir. "Gruplar" görüşlerinin değil, kendilerinin etki alanını genişletmeye çabaladıkları taktirde sorun kaynağı olmaktadırlar. Bunu yaparken de görüşlerinin etki alanını genişlettikleri düşüncesine kendilerini inandırmaktadırlar. Bu ikisi birbirinden ayrılmaz görünse de "grupların" partinin karşısındaki pozisyonlarından bunu çıkarmak mümkündür. Bundan kasdettiğimiz nedir?

Eğer toplumsal mücadelenin partinin önüne çıkardığı sorunların çözümü bir gereklilikse, "grupların" gündemini de esas olarak bu sorunların belirlemesi, bu sorunların çözümüne kafa yormaları gerekmektedir. Daha da ötesi, "gruplar" dünden bugüne varolan programatik görüşlerinin "avantajıyla", toplumsal mücadelenin partinin önüne çıkardığı sorunlara çözüm üretmeli ve bunu partinin yararına sunmalıdırlar. Bu gerçekleştiğinde partinin çoğulcu yapısı anlam kazanır ve "grupların" durumu da tartışmalı olmaktan çıkar. Oysa ki gerçekleşen, şu ya da bu düzeydeki parti organlarının, toplumsal mücadelenin sorunlarına ilişkin çözüm önerilerinin "grupların" tartışma gündemine girmesi ve genellikle onların bu çözüm önerilerinin kendi görüşlerine uygun olup olmadığını tartışmaya sürüklenmeleridir. Bu noktada tartışmanın "nitelik" değiştirdiğini söyleyebiliriz. Partinin politikalarıyla ilgili tartışma, partiyle "grupların" ilişkisinin nasıl olacağı tartışması halini almaktadır. Kuşkusuz bu bilince çıkarılmış bir durum değildir. Herkes partinin politikalarını tartıştığını düşünmektedir. Oysa ki esas tartışma "biz ne olacağız" tartışmasıdır. Partinin karşısında "grupların" pozisyonunun ne olacağı tartışmasıdır. Bu kulvara girildi mi, sonuç almak olanaksız görünmektedir. Bu "bildiğimiz tartışma"dır. Araç'ın amacın yerine geçtiği yerde sağlıklı sonuçların çıkması beklenemez.

Gerilimin kaynağını belirtmiştik. İki programatik düzleme bağlı olmak. Öncelikle bu durumun doğal olmadığını belirtmekle işe başlayalım. Hiçbir kitapta aynı anda iki programatik düzleme birden bağlı olmanın savunulabileceğini sanmıyorum. Ama bu geçici bir durumdur ve öyle görülmek zorundadır. Bizim tar-

tışmamız gereken gerilimin nasıl aşağıya çekileceğidir. Bu esas olarak "gruplarla" partinin ilişkisinin ne olacağının tarif edilmesinden çıkmaz. Bu önemli bir tartışma olmakla birlikte, "grupların" politik bütünlükler olmalarıyla çözüm yoluna girilebilir. Toplumsal mücadelenin partinin önüne diktiği sorunlara cevap vermeye çalışmak "grupların" gündemi olmalıdır. Eğer gerçek anlamda bir çoğulculuk istiyorsak, bu parti organlarının politik önermelerinin "gruplara" uygunluğunun test edilmesiyle olamaz. Tam tersine "grupların" oluşturduğu politik önermelerin parti organları eliyle parti gündemine sokulması gerçek anlamda çoğulculuktur. Bu "grupların" da grup olmaktan çıkmaları ve "eğilimler" haline gelmeleri demektir. Bu açıdan sorumlu konumda olan gruplardır. Kendilerini politik bütünlükler olarak inşa etme başarısını gösteremedikleri taktirde dönüp dolaşıp gelecekleri yer aynı yerdir: "Bildiğimiz tartışmadır". Ama buna dayanmak mümkün değildir. Böyle bir evrim içine giremeyen iki tür problemin de kaynağı olmaya başlar. Partiyle kendi arasında kendi pozisyonu lehine gerilim yaratır. Bunun doğal bir sonucu olarak da kendi içinde gerilim yaratır. Böyle bir tutum alış, partide etkili olmak adına yapılıyor olsa da bu durumda bulunanın etkili olmasından değil, kendi durumunun farkına varmaksızın tasfiye olunmasından sözedilebilir. Kuşkusuz fikri düzlemde tasfiye olmasından sözediyorum. Yoksa, asgari bir desteğe sahip olan bir "grup" partinin süreçlerinde olumsuz anlamda etkili olma şansına her zaman sahiptir. ÖDP çoğulcu bir parti olduğu halde bu henüz içselleştirilemediği için böylesi bir tehlike gündemdedir. Ancak zaman içinde parti bu tutumlara karşı bağışıklık kazanacak ve çoğulculuk içselleştiğinde parti vicdanında bu tutumların hiçbir anlamı kalmayacaktır.

"Gruplar" kendilerini politik bütünlükler olarak şekillendirdikleri taktirde onların partiyle kuracakları ilişkinin biçimi anlamlı bir tartışma konusu haline gelebilir. Artık tartışma "biz ne olacağız" tartışması olmaktan çıkar. Benzer fikirleri savunanların, topumsal mücadelenin partinin önüne çıkardığı sorunlara

verdiği cevapların, partiye en etkili yoldan nasıl taşınacağı sorunu haline gelir. Bu tartışma anlamlıdır.

İki programatik düzeye bağlı olmanın yarattığı gerilim, iki ayrı insan ilişkileri toplamının arasındaki gerilime de karşılık gelmektedir. Politik önermelerinizi partiye en etkili şekilde bu gerilimi en aşağı düzeye çekerek taşıyabilirsiniz. Bu açıdan da, benzer fikirleri savunanların partinin içinde hangi formda bulunacakları önemlidir.

Bu tartışmayı adım başı yapmak gerekmektedir. Partinin durumundaki her değişiklik sizin de nasıl konumlanacağınızı, hangi formu alacağınızı tartışmayı gerekli kılar. Ama nihayetinde bu bir form tartışmasıdır, araç'ın nasıl olacağı tartışmasıdır. Bu tartışmanın önemi de bu kapsamda olmalıdır.

Burada bir soruya cevap vermek gerekmektedir. Benzer fikirleri savunanların politik bir bütünlük oluşturabilmeleri, yani toplumsal mücadelenin partinin önüne çıkardığı sorunlara cevap verebilmeleri için hangi form çerçevesinde örgütlü olduğumuz önemli denmektedir. Kuşkusuz önemlidir. Ama arabayı atın önüne koşmamak kaydıyla. Burada söylenmek istenen önce hangi form altında duracağımıza karar verelim ise bu problemlidir. Benzer fikirleri savunanlar bunun gereğini yerine getirirler: örgütlenirler. Ama benzer fikirleri savunuyor oldukları için. Önce örgütlenip sonra benzer fikirleri savunmaya kalkışmak herhalde pek doğru olmaz. Olmaz ama bu sosyalist hareketimizin en önemli özelliğidir. Önce monolitik örgüt modelleri içinde hizip olup ayrılınmış, ardından da bu yeni örgüte görüşler bulunmuştur. Öte yandan örgütleniyor olmak da yetmez. Bu çerçevenin işlevsel olabilmesinin ölçütü varolan programatik zemin üzerinden yeni fikirlerin üretilmesidir. Bu fonksiyon yerine getirilmediği taktirde bu zemin bir "sekt" haline gelir, kendini tüketmeye başlar.

Yukarıda ne türden fikirler çerçevesinde örgütlenildiğini tartıştığımız konu açısından dışarıda bıraktık. Sahip olduğumuz fikirler örgütlenmenin yığınlarla ilişkisini biçimlendirdiği gibi, örgütlenmenin içinde yeralanların da ilişkilerini tarif eder. Bu nok-

talardan soruna yaklaştığımızda da aynı yere varırız. Gerek yığın-örgüt, gerek unsurlarıyla-örgüt ilişkisini biçimlendiren sahip olduğumuz fikirlerdir.

İşte tam burada, 5. Parti Meclisi Toplantısı öncesinde parti örgütünde yapılan tartışmalara değinmek gerekmektedir. 21 Ocak'da ÖDP kuruldu. İlk günlerin çoşkusu ve parti örgütlerinin kuruluşunun ardından parti kendi içine döndü ve tartışmaya başladı. Nisan ayında başlayan ve uzun süre tüm parti örgütlerinin gündemini belirleyen tartışmanın ana başlıklarını hatırlayalım: Parti ile grupların ilişkisi, partinin organlarının birbirleriyle ilişkileri, yönetim kurullarının üyelerle ilişkisi (Diğer bir deyişle yönetim kurulları mı meclisler mi karar verecek tartışması), yereller mi, merkez mi politikayı belirleyecek vb. Partinin büyük çoğunluğunun o dönem bu gündemleri tartıştığını biliyoruz. Bu sorunların hemen hemen tümü partinin örgütsel alandaki sorunlarıydı. İçinden çıkılamaz hale gelen tartışmayı 5. Parti Meclisi bitirdi ve yeni bir dönemi başlattı. Tartışmanın geldiği yerde, parti örgütü içerisine girilen tıkanmanın nedenini politik değil örgütsel bir problem olarak algılıyordu. Buna uygun olarak da konferanslar-kongreler yoluyla yönetimlerin değiştirilmesinin, "çalışan" yöneticilerin yeraldığı organların kurulmasının sorunun çözümü için gerekli olduğu düşünülüyordu. 5. Parti Meclisi ise örgütsel sorunların önemini belirtmekle birlikte, temel problemi partinin bütünlüklü bir politik hatta sahip olmaması olarak değerlendirdi. Bu değerlendirmenin ardından parti kendisiyle uğraşan bir yapı olmaktan çıktı ve elinden geldiğinde politik süreçlere müdahale etmeye başladı. Böylelikle de birçok il ve ilçe örgütü için gerekli gibi görünen konferans/kongreler gündemden düştü. Sorunun esas itibariyle örgütsel değil, politik olduğunun bilince çıkarılması önemli bir işlev gördü. Bu açıdan da parti sosyalist hareketin olumsuz mirasını elinin tersiyle itti ve "bildiğimiz tartışma"ya zamanında noktayı koyarak partinin içerisine girmiş olduğu olumsuz havayı "politikayla" temizledi.

5. Parti Meclisi öncesinde gerçekleşen bu tartışmaya Kurtuluş'un Aralık 1996, 6. sayısında N. Baykal da katıldı. N. Bay-

kal'ın yazısı Parti Meclisi'nin 8-9-10 Kasım Yalova Toplantısı'nın ardından yayımlandı. Yazı partinin yaşadığı problemlerin politikayla ilgisi olduğundan bahsediyorsa da vurguyu örgütlenme sorunlarının üzerine yapıyor. Kuşkusuz partiyle ilgili bu yaklaşım Kurtuluş söz konusu olduğunda da geçerli. Bu açıdan iç tutarlılık söz konusu. Yazı "bildiğimiz tartışma"ya (Lenin'den alıntılar yapmasa da) ilişkin iyi bir örnek oluşturuyor. Bu açıdan bu yazıyı kısaca değerlendirerek yazıya son verelim.

Okuyucunun sabrına sığınarak birkaç uzun alıntı yapmak istiyorum.

"Partiyle ilgili olarak yapılan 'politik tıkanmayla yüzyüze' tesbiti, eğer salt bir tesbit olmaktan çıkarılmak ve gerçekten partinin sorunlarını aşabilecek bir performans göstermesi için bir vesile olarak algılanacaksa, bu tesbitin tamamlanması kaçınılmazdır. Neden, öncelikle tıkanmanın nedenlerinin araştırılmasında yatmaktadır. Bu nedenle de, politik tıkanma tesbitinin gereklerinin yerine getirilmeye çalışılması, aynı zamanda, bir örgütler toplamı olması gereken partinin lafzı ve ruhuyla bu nitelemeye sahip olmasından geçecektir.

Bir hat tayini söz konusu olduğu kadar bu 'hattı' şekillendirecek ve sürükleyecek organizma hakkında konuşmak bir o kadar önemli bir sorundur. Şüphe yok ki, meseleyi böyle koymak, yapılan irdelemelerde bu olgunun atlanması nedeniyledir. Yoksa, bunun da ötesinde, tartışılacak bir diğer sorun doğrudan, örgütlenmenin biçim ve vüsatidir. Yani öncelikle örgütlenmeye ilişkin sorunların görmezden gelinmesi tayin edilecek hattın peşinen sakatlanması anlamına gelecektir.

Yine şüphe yok ki bir sorun olarak, ama tamamlanmış bir sorun olarak algılayıp, bu olguyla yüzyüze gelmekten kaçınmak, aslında peşinen bir geçmiş eleştirisi yaklaşımının yüzeyselliğiyle, bizleri karşı karşıya bırakacaktır. Burada anlatılmak istenen, en basit ifadeyle, geçmiş şu veya bu siyasi eğilimle hesaplaşmak değil, bir bütün olarak sosyalizmimizin kollektif irdelenmesi talebidir. Çünkü, istikbale matuf tasavvurların ipuçları bugün gerçekleştirdiklerimizde gizlidir.

.....

Yani 'yürüyüş"ü ertelememek, ama bu tarzda yürümeye çalışmanın eksikliğinin bilincinde olmak olarak özetlenebilecek bir kompozisyon, belki de düne ilişkin, ortak bir eleştirel adımın parçası olabilir". **(Kurtuluş, Sayı 6, Aralık 1996, s 11-12)**

Gerçekten de partinin 5. Parti Meclisi öncesi yaşadığı problemin politik tıkanma kadar önemli olan, görmezden gelinirse politik hattı peşinen sakatlayacak olan yanı "bir örgütler toplamı olması gereken partinin lafzı ve ruhuyla bu nitelemeye sahip olmaması" mıydı?

Önce bu ifadeye açıklık kazandırmak gerekmektedir. "Bir örgütler toplamı olması gereken partinin lafzı ve ruhuyla bu nitelemeye sahip olması"nı istemek ne anlama gelmektedir? Bu çok açık ki, "Nasıl Bir Parti" tartışmasının öncelikle yapılmasını istemektir. Kuşkusuz N.Baykal da bunun tehlikelerinin farkında ve bunu "yürürken" yapalım diyor.

Partinin bu tartışmayı nasıl yaptığına tanık olduk. Herkes bu tartışmaya "Nasıl Bir Parti" düşünüyorsa öyle katıldı. Zaten atın önüne arabayı koştunuz mu böyle olur. Nasıl bir sosyalizm savunuyorsak ona uygun bir parti kurarız. Ama biliyoruz ki, bu parti kurulurken farklı sosyalizm anlayışları mevcuttu ve bunların arasındaki tartışmanın bırakın neticelenmesini, tartışmasına bile girilmeden toplumsal mücadelenin sosyalist hareketin önüne diktiği sorunlara cevap verecek bir program oluşturuldu. Partinin kuruluşunun üzerinden 5 ay geçtikten sonra "Nasıl Bir Parti" konusunda sonuç almaya çalışmak ve bunda ısrar etmek ÖDP'nin nasıl kurulduğu konusunda fikir sahibi olmamakla eşanlamlıdır. Eğer ÖDP'nin kuruluşunda taraflar "Araç"ın nasıl olacağı konusunda tartışmaya sürüklenselerdi ortada ÖDP diye birşey olmazdı. Parti kurulduktan 5 ay sonra da bu tartışma sonuçlandırılmaya çalışılsaydı dün durduğumuz yerlerden konuşup birbirimizi hırpalamaya devam ederdik. N. Baykal, bu tehlikenin farkında olduğu için tartışmayı "yürürken" yapalım diyor. Ama sorun da burada. Parti yürüyemediği zaman bu tartışmayı yapmaya başladı. Onun için de yürüyememenin cevabını bul-

mak gerekiyordu. Bunun nedeni de politik tıkanmaydı. Bundan dolayı Parti Meclisi örgütsel sorunlara önem vermekle birlikte, bütünlüklü bir politik hat oluşturamamanın öneminin altını çizdi.

Partinin içinde bulunduğu durumda N. Baykal çıkış yolunu ise şöyle gösteriyor:

"Biliniyor ki, partinin potansiyelleri geçmişte hemen hiçbir eğilimin sahip olamadığı bir muhteva arzetmektedir. Fakat buna karşın gerek gelişmelere karşı esnek ve seri bir yaklaşım gerekse güncelliği yitirmeden bir hareket sürekliliği bugüne kadar sağlanabilmiş değildir. Bu nedenle cevabı politika arayışı kısırlığından kurtarıp o'nu da içeren bir başka yaklaşımla, yani 'örgütsel tıkanıklığın' da aşılması çabasıyla, yani parti'yi demokratik bir tarzda 'tekrar kurmakla' mümkündür.

.....

Yukarıda gelecek toplum tasavvuruyla da ilişkilendirerek partiyi demokratik bir tarzda 'tekrar kurmak'dan söz ederken bir anlamda geçmişe de eleştirel bir gönderme yapılmaktadır. Çok uzaklara taşınırken, yakını da içermek durumundadır. Bu nedenle oldukça kaba bir yaklaşım bile partinin 'parti gibi parti' olmaktan ne denli uzak olduğunu kavrayabilmek için yeterlidir. Eğer demokrasiden sözediyorsak onun olmazsa olmazlarını sıralayarak partimizin ne denli 'parti gibi parti' olduğu sonucuna varabiliriz. Bu yaklaşım işleyen, işlemeyen kurumlar ve kurumlar kompozisyonunda bireylerin işlevi ve kurumların iç işleyişi ile diğer kurumlarla ilişkileri açısından ele alındığında durum oldukça açıklık kazanacaktır. Bu kaba değerlendirme yaklaşık bir yılı bulan kuruluş süreci içinde demokrasinin elemanter unsurları açısından ele alınmak durumundadır. Yani eşitlik, açıklık ve seçim itibariyle partimiz yukarıdan aşağıya bir bütün olarak gözden geçirilmelidir. Yine şüphesiz bir bütün olarak bu değerlendirme, yapılan iş temelinde olmalıdır.

..... *Partide, saptanan sorunların aşılması için, getirilen önerilerin giderek, 'daha kötü olur' cevabıyla karşılaşması*

tek başına bir muhafazakar duruşun göstergesidir". **(Kurtuluş, Sayı 6, Aralık 1996, s. 13-14)**

Gerçekten de partinin içinde bulunduğu problemleri partiyi demokratik bir tarzda 'tekrar kurmakla' çözebilir miydik? Yani partiyi kongreler sürecine sürükleyerek, böylelikle de "eşitlik, açıklık ve seçim itibariyle" partiyi yukarıdan aşağıya bir bütün olarak gözden geçirip politik tıkanmaya bir çözüm bulabilir miydik? Bunu söylemek çok zor. Eğer kongreler politik faaliyetin bir parçası olarak algılanır ve bu gerçekleştirildiğinde sağlıklı sonuçlar verirse, politik faaliyetin durduğu, partinin içine kapandığı koşullarda örgütsel ve politik tıkanıklığın cevabını "eşitlik", "açıklık" ve "seçim"de aramak anlamlı olabilir mi? Ama N. Baykal bunu anlamlı buluyor ve bu kapsamdaki önerilere "daha kötü olur" mealinden cevaplar verilmesini muhafazakarlık olarak niteliyor.

ÖDP gibi bir partiden değil de oturmuş ilişkilere sahip bir partiden sözediyor olsaydık bu öneriler anlamlı olabilirdi. Ama sosyalist hareketin önemli dinamiklerinin yanyana geldiği ve "eşitlik", "açıklık" ve "seçim" ilkelerinin farklı yorumlandığı bir partide, bu "ilkelerin" soruna çözüm olabileceği düşünmek anlaşılır gibi değildir. Bu konuda tek bir örnek bile yeterlidir. Partinin konferans-kongre yönetmeliği yaklaşık 8 aydır tartışılmaktadır. Acaba neden? Çünkü farklı demokrasi, farklı parti kavrayışları bu ilkelerin algılanışında da köklü farklılıklara tekabül etmektedir. Bu dikkate alınarak herkesi içerecek bir yol bulunmaya çalışılmaktadır. Durum böyleyken, kongreler sürecine girerek örgütsel ve politik tıkanıklığı çözelim naifliğiyle meseleye yaklaşılamaz. Bunun "gelecek toplum tasavvuruyla da ilişkilendirerek partiyi demokratik bir tarzda 'tekrar kurmak' anlamına" geldiğinden ise hiç bahsedilemez. Bu tam tamına "temsili demokrasiyi" çağrıştırmaktadır. "Halka gidelim o doğrusunu bilir" demeye benzemektedir.

N.Baykal'ın soruna yaklaşımındaki temel problem örgüt-politika ilişkisini birincisinin lehine kurmasıdır. Bu hiçbir koşulda doğru bir yaklaşım olmamakla birlikte, ÖDP'nin henüz yeni ku-

rulduğunu ve sosyalist hareketimizin tarihinde ilk kez gerçekleşen bir deneyim olduğunu düşündüğümüzde yaklaşım daha da problemli bir hal almaktadır. Bu "bildiğimiz tartışmadır". Bu tartışmadan sağlıklı sonuçlar çıkması mümkün değildir.

(1)Bu soruların cevabını verebilecek programlar vardır. SİP'in, İP'in programları kısmen böyledirler. Verdikleri cevapların doğru olmadığını söylemeye bile gerek yok. Ama esas önemlisi, bu çevreler sosyalist hareketin birlik sorununun farkına varmadıkları için bu türden sorulara cevap vermeye yeltenmektedirler.

12 Eylül "Demokrasi" ye Güdümlü Geçiş Süreci ...

Şaban İBA

Giriş

12 Eylül Askeri Müdahalesinden bu yana çok uzun bir zaman geçti. Yaşanılan birçok şey belleklerden silindi ya da belirsiz hale geldi. Bu nedenle önce, kısaca hatırlanması ve bu tarihsel sürecin ana halkalarının kavranılması bakımından biraz gerilere gidip 12 Eylül'le başlayan uzun bir dönemi özetleyeceğiz. Sonra da ülkenin siyasal ve toplumsal hayatının kendine özgü seyri ve yeni dönemi üzerinde duracağız.

12 Eylülcüler Neler Yapmıştı?

12 Eylül 1980'de "devleti ve toplumu kurtarma" adına, ellerindeki silahlı organize gücü harekete geciren T.C. ordusunun hiyerarşisinin en üstünde bulunan beş general devlet erkini bir gecede ellerine geçirdiler. Kendilerine atfettikleri misyonla, devleti ve toplumu yukarıdan aşağıya doğru bir kışla disipliniyle yönetmeye/denetlemeye başladılar. 1982'de "biz yaptık oldu" mantığı ile siyasal üst yapıyı yeniden düzenlediler. Yani "belirli bir devlet biçiminin işleyiş kurallarını belirleyen" yeni bir Anayasa yaptılar ve tek yanlı propaganda yöntemleriyle bu Anayasa'yı halka zorla kabul ettirdiler. 1983'de ise, kendi koydukları kurallar ve veto yöntemleriyle olağanüstü rejimi kalıcı kılmak için göstermelik bir seçim yaptılar. Buna da "demokrasiye geçiş

süreci" adını verdiler. Seçimlere icazetli üç partiyi (MDP, HP ve ANAP) soktular. Amaçları kendilerinin devamı olarak bir generale kurdurttukları ve devlet partisi niteliğindeki MDP'yi iktidar yapmak, diğer iki partiye de sadık muhalefet görevi vermekti.

Ancak, toplumun siyasal ve sosyal sürecinin askeri karargahlarda düşündükleri gibi gitmediğini kısa zamanda anladılar. Esas olarak toplumun sınıflara bölünmüşlüğünden ve her sınıfın kendi çıkarları doğrultusundaki tutumundan kaynaklanan siyasal/toplumsal mücadelenin dinamizmi, 12 Eylülcülerin kurmaylık yeteneklerini kısa zamanda aştı. Devletin ve toplumun geleceği üzerine yapmaya çalıştıkları "plan ve prensiplerin" bir çoğu hayatın kendi gerçekliği karşısında işe yaramaz hale geldi.

6 Kasım 1983 Genel Seçimi ve ANAP'ın İktidarı

1983 seçimlerinde cuntanın beklentilerinin aksine ABD'nin desteğinde seçimlere sokulan ANAP iktidar partisi oldu. Daha sonra da icazetli 12 Eylül partileri MDP ve HP hızla kabuk değiştirmeye ve 12 Eylül öncesi burjuva siyasal akımların/ partilerin uzantıları haline gelmeye başladılar. Zira, 1983 den sonra 12 Eylül öncesinin tüm burjuva siyasal eğilimleri şu ya da bu şekilde siyaset sahnesinde boy gösterdiler.

İlkin, 24 Mart 1984 yerel seçimlerinde başlayan bu süreç 28 Eylül kısmi seçimlerinde tescil edildi. Ardından da MDP ve HP eriyerek DYP, SODEP ve ANAP tarafından paylaşıldı. Bu partilere DSP, RP ve MP (daha sonra MÇP) katılarak burjuva siyasal arenada 12 Eylül öncesi tablo tamamlanmış oldu.

12 Eylül partilerinden bir tek ANAP, varlığını iktidar partisi olma avantajıyla koruyabildi. Böylece ANAP cuntanın tek dayanağı haline geldi ve dolayısıyla cunta ile ANAP arasında genel bir mutabakat oluştu. Tabir yerindeyse Cunta ANAP'lılaştı.

6 Eylül 1987 Anayasa Referandumu

Referandum esas olarak bu sürecin tamamlanmasına veya kesintiye uğratılmasına yönelik yeni ve zorlu bir aşamaydı. Çünkü, 12 Eylülcülerin getirdikleri yasaklara, sınırlamalara rağmen artık partilerini vekaletle yöneten ve yasaklılıkları fiilen geçersiz hale

gelen 12 Eylül öncesi partilerin önderlerinin politikaya dönüşlerinin zamanı gelmişti. Bu konuda gösterilecek son bir çaba rejimin gelecekteki istikrarı için de zorunlu görünüyordu. Ama sorun eski siyasiler için hayati bir hesaplaşmaya dönüştürüldü. Anayasa'daki küçük bir değişikliğin parlamentoda yapılması mümkün olduğu halde, sorun Özal tarafından referandumla çözülmeye çalışıldı.

Referandumda Özal'ın hesabı basitti. Eğer referandum sonucunda hayır çıkarsa, yasaklar devam edecekti ve bu halka da onaylatılmış olacaktı. Yeni partiler de karizmatik önderlerinden yoksun kalacak, yeni kadroların ve tecrübesiz vekaletçi önderlerin elinde devam edecekti. Eski siyasetçilerin belki bir daha ömür boyu siyasete dönmeleri mümkün olamayacaktı. Böylece Özal, 12 Eylülün devam eden tek partisi olarak önemli bir avantaj kazanmış olacak ve Cunta'dan sonra belki uzun yıllar Özal dönemi devam edecekti.

Referandumdan evet çıkarsa, aşağı yukarı bunun tam tersi bir durum ortaya çıkacaktı. Eski siyasiler, kendilerine vekalet edenlerin koltuklarına oturacaklar, tecrübe ve yetenekleriyle boylu boyunca yeniden siyasete atılacaklar, partilerini eski gücüne ulaştırmaya çalışacaklardı. Böylece, ülkenin siyasal hayatında yeni bir süreç başlayacaktı.

Referandumda Anayasa'nın geçici 4.maddesi oylandı. Geçici 4. madde, 12 Eylül öncesi siyasi partilerin yöneticilerinin siyaset yasaklarıyla ilgiliydi ve 12 Eylülcülerin önem verdikleri bir maddeydi. Çünkü 12 Eylülcüler eski siyasileri 12 Eylül'e yolaçan koşulların sorumlularından biri olarak suçlamışlar ve uzunca bir dönem de siyaset yasağı getirerek onları cezalandırmışlardı.

Özal bu referandumda büyük oynadı. ANAP tek başına ve 12 Eylül savunusuyla diğer bütün partilerle boy ölçüştü. Evren sonuçtan emin olamadığı ve yeni bir yıpranmayı göze alamadığı için, kendisine tarafsız görünüm vermeye çalışarak hakem pozu takındı. Ama evdeki hesap çarşıya uymadı. Özal ve Evren'in beklentileri gerçekleşmedi. Referandumdan Özal- Evren ittifakı

yani, 12 Eylül anlayışı yenilerek çıktı. Geçici 4. madde az bir farkla da olsa (% 49 hayır, % 51 evet) kaldırıldı.

Cuntanın 1983 seçimlerindeki hüsranını bir kez de Özal yaşadı. Referandumda " evet derseniz 12 Eylül öncesine döneriz" tehditlerine rağmen Özal sonucu değiştiremedi. Muhalefet partileri ise, hep bir ağızdan "evet demek 12 Eylül'e ve Özal'a hayır demektir" sloganıyla hareket ettiler ve çok az bir farkla da olsa, halkın desteğini almayı başardılar.Böylece, 1982'de % 92,5 oyla kabul edilen/ettirilen Anayasa'nın bir tek geçici maddesiyle de olsa değiştirilmesi, 12 Eylül Anayasa'sının halkın oylarıyla delinmesi ve hatta reddi anlamına geliyordu. Ayrıca, bu sonuç Anayasayı 5 yıl sonra tartışılır hale getirmiş ve halkın oylarıyla ve daha özgür bir siyasal ortamda değiştirilebileceği ortaya çıkmıştı.

29 Kasım 1987 Erken Genel Seçimi

Bu seçim bir yanıyla referandumun doğal bir sonucu, bir yanıyla da Özal'ın önemli bir siyasal taktiğiydi. Çünkü Özal referandumun son günü, yani henüz sandıklar kapanmadan "sonuç ne olursa olsun erken seçime gideceğim" diye açıklama yapmıştı. Sonuç hayır çıksaydı, Özal bunu daha güçlü bir şekilde ANAP oylarına tahvil edecekti ve ANAP'ı güçlendirecekti. Evet çıkarsa da eski siyasilerin toparlanmalarına fırsat vermeden seçimlere gidecek, bu kez de hayır oylarını ANAP'a tahvil edecekti. Yani Özal refarandumda hayır da çıksa, evet de çıksa erken seçime gidecekti. Çünkü bir erken seçim için bundan daha iyi koşullar olmayabilirdi. Zaten bu nedenle Özal, referandumun son günü erken seçime gideceğini açıklamıştı.

Özal referandumda ortaya çıkan % 49'luk hayır oyunu kendisi açısından bir başarı olarak değerlendirdi ve alelacele seçimlere gitti. 29 Kasım 1987'de erken genel seçime gidileceğini açıkladı. Çünkü, Özal artık partilerinin başına geçme olanağına kavuşan eski siyasilerin/partilerin toparlanmalarına ve güçlenmelerine fırsat vermeden %49'luk hayır oyunu ANAP'a tahvil etmek ve halkın desteğiyle güven tazelemek amacıyla acele ediyordu.

Bu arada Merkez Solun HP-SODEP bütünleşmesi gerçekleşmişti, fakat DSP ile bölünmesi devam ediyordu. DYP ise, henüz kendisini toparlayamamıştı ve parti içindeki karışıklık sürüyordu. Öte yandan, ekonominin çanları da çalmaya başlamıştı. Referandum sonrası ekonomik göstergelerin daha kötüye gideceği görülüyordu.

Seçimlerde ANAP'ın iktidarını koruyacağı belliydi. Fakat yüzde kaç oy alacağı önemliydi. Özal işi garantiye almak için seçim yasasında yeni bazı düzenlemeler yaptı. % 10 genel seçim barajının yanına bir de en çok oy alan partiye bir milletvekili fazla çıkarma avantajı sağlayan il/çevre seçim barajını getirdi. Seçim yasasındaki bu yeni düzenlemeye DYP, DSP ve diğer küçük partilerden şiddetli tepkiler geldi. Bu partiler, Türkiye de ilk defa seçimlerin boykot edilmesi çağrısını filan yaptılar. SHP ise, ANAP'a destek verdi. Hem de bu baraj uygulamasından kendisinin de zararlı çıkacağını bile bile. Nitekim bu yeni uygulamayla SHP'nin 40 kadar daha az milletvekili çıkardığı seçim sonuçlarından sonra anlaşılacaktı.

SHP'nin ANAP'la bu işbirliğindeki asıl amacı, seçimlere başında Ecevit'le birlikte ve ilk kez bir güç denemesine girecek olan DSP'nin parlamentoya girmesini engellemekti. Ayrıca SHP ana muhalefet partisi olmayı kabullenmiş görünüyordu, ama oyların bölünmesini ve DSP'nin güçlenmesini de önlemeyi düşünüyordu. DYP ise, henüz iktidar filan olabilecek durumda değildi. Fakat bu seçim Demirel için önemli ve zor bir sınav olacaktı. Demirel kendisini ve partisini güçlendirmeyi, ANAP'ı da geriletmeyi amaçlıyordu.

Bu seçimin bir başka önemi de şuydu : 12 Eylül'den sonraki yasaksız, sıkıyönetimsiz ve tüm burjuva siyasal partilerin temsil edildiği ilk "özgür" seçim olacaktı. ANAP dışındaki diğer bütün partiler 12 Eylül'ün icazet dışı partileriydi ve ilk defa bir genel seçimde sınav vereceklerdi.

Seçim sonuçları açıklandığında Özal'ın iktidarını koruduğu anlaşıldı. Ancak, ANAP 1983 seçimlerindeki % 45,5 oyunu koruyamadı ve oyların sadece % 36'sını aldı. Fakat seçim yasasın-

daki yeni düzenleme ile de parlamentoda 292 milletvekili çıkardı. Bu durumda Özal, Türkiye'de ilk defa % 36 ile iktidar oluyor ve bu oy oranı ile de parlamentodaki milletvekillerinin % 65'ni alıyordu. Böylece, seçim yasasının yarattığı eşitsizlik, Özal hükümetine azınlık iktidarı görünümü kazandırmıştı.

Parlamentoya bu kez de 83 seçimlerinde olduğu gibi gene üç parti giriyordu. Ama bu sonuç, küçük partileri dışlamak ve koalisyonları önlemek için getirilen %10 genel seçim barajı ve en çok oy alan, yani iktidar partisini güçlendiren il/çevre seçim barajıyla gerçekleşmişti. Ayrıca, bu kez ANAP dışındaki diğer iki parti, 12 Eylül öncesinin iki büyük partisinin devamcılarıydı. 12 Eylülcülere rağmen ve bir sürü "zorlukları" aşarak parlamentoya giren iki parti, Özal'ın muhalefetsiz iktidar dönemini kapatıyorlardı. Ecevit tek başına ve karizmatik kişiliğine dayanarak % 10 genel barajı aşabileceği umuduyla seçime girmiş, fakat % 8,5 da kalarak hüsrana uğramıştı. Ancak, Ecevit için bu da bir başarı sayılabilirdi. Zira bu oy oranı ile DSP'yi yaşatabilir ve SHP'ye karşı alternatif bir gücü elinde tutabilirdi. RP ve MÇP ise, eski MSP ve MHP'nin devamcıları olarak %7 ve %3,5 oy oranlarıyla varlıklarını kanıtladılar.

Bu seçim sonuçlarının yarattığı siyasal tablo, 12 Eylül öncesine benzer bir tablo yaratma eğilimini yansıtıyordu. Bu da, 12 Eylücülerin ideolojik/siyasal gerekçelerinin tartışılır hale geldiğini, ülkede siyasal bir istikrarsızlığın kapıda göründüğünü ve rejimin geleceğinin yeniden tartşılmaya başlandığı yeni bir sürecin öncüllerini oluşturduğunu gösteriyordu.

Yeniden Rejimin Geleceği Tartışılıyor

Bu olgular yeniden rejimin geleceği üzerine tartışmalar başlattı. özellikle "Özal'dan sonra ne olacak?" sorusu etrafında ABD kaynaklı senaryolar belli çevreler tarafından basına sızdırılmaya ve bu doğrultuda kamuoyu oluşturulmaya başlandı.

Evren, Nisan-88 de Trabzon'da bir süreden beri devam eden sessizliğini bozdu ve 12 Eylül'ü yeniden savunurken " 12 Eylül öncesine benzer bir ortam doğarsa ordunun yeniden müdahale edebileceği"inden sözetti. Evren'in 12 Eylül üslubuyla sarfettiği

bu ve benzer konuşmalar muhalefetin paniğe kapılmasına ve sert tepkiler göstermesine neden oldu. En sert tepki Demirel'den , daha yumuşak bir tepki de inönü'den geldi. 12 Eylül'den sonra ilk defa Meclis'te açıkca Evren'in adından ve 12 Eylül'den sözedilerek gündem dışı konuşmalar ve eleştiriler yapıldı. Özal Evren'i ve 12 Eylül'ü bir kez daha savundu.

Bu arada tekelci sermayenin çeşitli düzeydeki temsilcileri/sözcüleri tartışmaya katıldılar. Koç'tan Sabancı'ya TÜSİAD'dan Ticaret ve Sanayi Odaları'na kadar tüm çevrelerden yeni askeri müdahalelere karşı tepkiler geldi. Toplumsal muhalefetin giderek kıpırdanma/gelişme eğilimi gösterdiği bu ortamda, muhalefet partileri giderek seslerini daha güçlü bir şekilde çıkarmaya ve Özal'ı köşeye sıkıştırmaya başladılar.

Bu arada Özal sürpriz açıklamalarıyla kamuoyunun dikkatini başka yönlere çekme ve siyasal gündemi belirleme çabalarına bir yenisini ekledi. Cumhurbaşkanlığına aday olabileceğini ima ederek yeni bir tartışma başlattı. Aslında bu sorun, askeri cuntanın "demokrasiye güdümlü geçiş sürecinin" süresiyle de ilgiliydi. Çünkü, Evren'in görev süresinin dolmasına az bir zaman kalmıştı. Yeni Cumhurbaşkanı kim olacaktı? Askeri gelenek sürecek miydi? Yoksa bir sivilin cumhurbaşkanı olması mümkün olabilecek miydi? Cumhurbaşkanını parlamento mu, halkı mı seçecekti? Daha da önemlisi cumhurbaşkanının yetkileri devam edecek miydi? Çünkü şimdiki yetkileri 12 Eylülcüler biraz da kendileri için getirmişlerdi.

Öte yandan Anayasa'nın geçici 15. maddesinin de miyadı dolmak üzereydi. Yani artık bundan böyle Anayasa'yı değiştirmek de mümkündü. Kaldı ki, rejimin gelecekteki istikrarı için, 12 Eylül Anayasa'sında ve yasalarda günün şartlarına göre bazı küçük değişiklikler yapılması gerekecekti. Fakat bütün bunları kimler ve nasıl yapacaktı? Bütün bunlar " Özal'dan sonra ne olacak" sorusuna aranan cevapların içerisindeydi.

12 Eylülcüler yaptıkları anayasal ve yasal düzenlemeleri bir daha askeri müdahalelerin olmaması için düşünüldüğünü söylemişlerdi. Onların bakış açısına göre, eğer Anayasa' ve yasalara

dokunulmazsa ve rejim 12 Eylül'ün devamı olarak bu zeminde sürerse, yeni askeri müdahalalere gerek olmayacaktı. Tersi bir durumda ise yeni müdahaleler kaçınılmaz hale gelecekti. Evren'in zaman zaman bir tehdit havasıyla hatırlatmaya çalıştığı da buydu. Son konuşmasında 12 Eylül uslubuyla yeniden eski ve yeni siyasilere, partilere çatması da bu anlayışın değişik tarzda bir ifadesiydi.

Evren'in artık ne Cumhurbaşkanı sıfatıyla ne de 12 Eylül'ün lideri pozisyonuyla orduyu filan harekete geçirebilecek durumda değildi. çünkü, 12 Eylülcü beş genaralin ordu kışlasına döndükten sonra orduyla ilişkileri kalmamıştı. Anayasa'ya koydukları özel hükümlerle de geleceklerini 1992'ye kadar garantiye almışlardı. Emekli olan diğer bir çok generalde çeşitli holdinglerin yönetim kurullarında yüksek maaşlı görevler alarak tekelci sermaye için yaptıklarının karşılığını görmüşlerdi. (Bir kısmı da daha sonraki süreçte ANAP, DYP ve RP'de siyasete atılacaklardı).

Ancak, ordu kurum olarak ve devlet içindeki genişleyen özerkliği ile yeni komutanlarının elinde benzer fonksiyonunu koruyordu. Yani, müdahale mekanizmasının gereği olan ordunun geleneksel disiplin ve hiyerarşik yapısı; devleti ve toplum yukarıdan aşağıya doğru denetleyici fonksiyonu sürüyordu Hem de ulusal ve uluslararası konjönktürel durumlara göre istenildiği anda harekete geçirilebilecek biçimde. Sorun bu mekanizmanın kimler tarafından, nasıl ve ne zaman harekete geçirilebileceği noktasında düğümleniyordu.

12 Eylülcülerin İkibinli Planı

Bu arada, Temmuz 88'de Necdet Uruğ'un Ağustos'tan önce kendi isteğiyle emekliye ayrılma kararını açıklaması ve yerine Necdet Öztorun'u getirmek istemesi, ordu içindeki geleceğe yönelik uzun vadeli bir planı ortaya çıkardı. Olay, hem 1 Eylülcülerin kendi aralarındaki çelişkileri su yüzüne çıkarması ve hem de kamuoyunda yarattığı tartışmalar bakımından önemliydi.

Kamuoyunda yoğun olarak tartışılan global plan şuydu: 12 Eylülcüler T.C. ordusunun terfi sistemine ve hiyerarşik yapısına

göre(buna pramit sistemi deniliyor) iki bin yılına kadar sürecek bir kadrolaşmayı önceden hazırlamışlardı. Yani, 1988 yılından itibaren kimin hangi üst düzey komuta kademesine geleceği önceden planlanmıştı. Necdet Uruğ Ağustos'tan önce emekliliğini isteyerek kendi yerine kimin geçeceğini dolaylı olarak tayin etmiş oluyordu. çünkü, o anda Necdet Uruğ'dan sonraki en rütbeli general olan Necdet Öztorun bir aylık bir süre de olsa Uruğ'un yerine vekalet edecek, Ağustos'ta da Genelkurmay Başkanlığı makamına oturacaktı. Diğer bazı komutanlar ise, Ağustos'ta emekli edilerek, Necdet Öztorun'dan sonra da kimlerin Genelkurmay Başkanı(ve tabi ki, ondan önce kuvvet komutanı) olacağının rotası çizilmiş olacaktı. Bu basit bir erken emeklilik olayı gibi görünen plan, pramit sistemine göre mevcut hiyerarşinin devamını sağlayacak ve zincirin gelecekteki halkalarını oluşturacaktı.

Özal, yasal yetkisini kullanarak küçük bir operasyonla bu planın önemli bir adımını bozdu. Necdet Uruğ'dan boşalan Genelkurmay Başkanlığına Necdet Öztorun'u değil, Necip Torumtay'ın kararnamesini Cumhurbaşkanı'na sundu. Evren kararnameyi tereddütsüz imzaladı. Böylece Necdet öztorun'un Ağustos'ta emekliliği zorunlu hale geldi, yani tasfiye edildi. Oztorun ise, bu atamaya tepki göstererek Ağustos'tan kısa bir süre önce emekliliğini istedi ve yarıştan çekildi. Ağustos'taki Yüksek Askeri Şura toplantısında da bazı yeni düzenlemeler yapılarak, 12 Eylülcülerin bu uzun vadeli planlarının bozulduğu iddia edildi.

Özal'ın bu çıkışının Evren ve ABD tarafından desteklendiği söylendi. Muhalefet partileri de bu konuda Özal'a geniş destek verdiler. Özal'da bu operasyonu biraz abartarak sivilleşmeye yönelik bir çaba olduğu havasını verdi ve yeni girişimlerde bulunacağını söyledi. Bu arada N.Torumtay için, ABD'nin övgüsüne mashar ve bir kısım çevrelerin de orduyu politika dışında tutacak değerli bir komutan olduğu imajı yaratıldı.

Üruğ sorunu ise, o noktada kalmadı. Bir süre sonra hakkında hazırlanmış bir MİT Raporu basına sızdırıldı. Bu rapor aynı za-

manda, ordu ve MİT içindeki bir yığın çelişkiyi ve hesaplaşmayı komuoyuna yansıttı.

ABD'nin Tavrı

Bu arada ABD'nin Türkiye'deki politik gelişmelerle ilgili tutumu üzerine bir şeyler söylemekte yarar var. 12 Eylül'ün ardında ABD'nin olduğu tartışılmaz bir gerçekti. Çünkü bunu şimdiye kadar en yetkili ağızlardan duyduk, okuduk. 12 Eylül müdahalesi herşeyden önce ABD'nin Ortadoğu'daki çıkarları için gerekliydi. ABD 12 Eylülcülere istediği herşeyi yaptırdı. Cuntaya da en geniş desteği verdi. Fakat ABD'nin 83 seçimleri sırasında ilginç bir manevrası oldu. ABD, önce ANAP'ın kuruluşunu ve 83 seçimlerine katılmasını sağladı. Seçimlerde de Özal'ı destekledi. çünkü, ABD Özal'ı bir " geçiş dönemi adamı" olarak hazırlamış, o'nu buna teşvik etmiş ve yükselişi içinde destek vermişti.

ABD yetkilileri bu çabalarını ve Özal'dan beklentilerini açıkladılar. Hatta Özal'ın kendi beklentilerini de aşan bir adam konumuna geldiğini itiraf ettiler. ABD, ANAP'ı destekleyerek, daha doğrusu geçiş sürecine dışarıdan fakat etkili bir müdahale yaparak Cunta'yı "sollamış"tı.

ABD uzmanları her halde tecrübelerine dayanarak MDP'nin iktidar olamayacağını veya olsa bile uzun vadede pek fazla işine yaramayacağını hesaplamış olmalıydı. Aslında, ABD bizim gibi ülkelerde hiçbir zaman halkın oylarıyla seçilmiş güçlü iktidarlar istemez. Zira, kitlelerin desteğine dayanan bir hükümete istediği herşeyi kabul ettirmesi mümkün olmayabilir. İktidarlar da kitlelerin oylarına ve güvenlerine layık görünmek zorunda oldukları için, isteseler de ABD'nin isteklerini her zaman yerine getiremeyebilirler. Bu nedenle ABD, TC ordusunun devlet içinde giderek artan özerkliğinin bilincinde olarak (ve bunu yıllardan beri teşvik ederek) Türkiye ile ilişkilerini esas olarak ordu ile sürdürmekte, böylece ülkenin siyasal hayatını kolayca denetim altında tutabilmekte, özellikle de

askeri müdahale dönemlerinde her konuda daha etkili

olabilmektedir. Fakat bu dönemde, gerek 12 Eylül rejiminin özellikleri ve gerekse yeni uluslararası konjönktürel gelişmeler üzerine ABD, Türkiye'de eski tarz siyaset ilişkileriyle yetinmemiş, önce Özal'ı ardından da çiller'i destekleyerek, Türkiye'de kendi siyaset tarzının her alanda etkili olmasına çalışmıştır. Böylece ABD, Filipinler'den Güney Kore'ye kadar benzer birçok ülkede olduğu gibi, kendi eğitim ve kültür birikimleriyle yetişmiş, ABD'nin uluslararası çıkarlarını özümsemiş siyasetçiler ile Türkiye'de yeni bir siyaset tarzını sahneye koymuştur.

28 Eylül 1988 Erken Yerel Seçim Referandumu

Ekonominin darboğaza girme eğilimi göstermesi, enflasyonun aşağı çekilememesi ve bunun kitlelerde yarattığı olumsuz etkiler vb. nedenlerle Özal erken genel seçimlere de bağlı olarak, yerel seçimleri öne almak istedi. Haziranda SHP ve DYP'nin muhalefetine ve Anayasa'nın açık hükümlerine rağmen yerel seçimleri öne almak için bir yasa çıkardı. Fakat bu yasa, SHP'nin müracatıyla Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Bunun üzerine Özal Eylül ayı başında parlamentoyu olağanüstü toplantıya çağırarak Anayasa'nın geçici 4. maddesiyle birlikte değiştirilen Anayasa'nın referanduma ilişkin yeni biçimiyle 28 Eylül 1988'de referanduma gitti. Özal, Anayasa'ya göre normal olarak Mart 1989'da yapılması gereken yerel seçimlerin Kasım-88'de yapılmasını istiyordu.

Ancak referandum ilanına gelene kadar muhalefet partileriyle ANAP arasında ilginç tartışmalar ve siyasal taktik mücadeleleri oldu. özellikle Demirel'in Özal'ı oyuna getirdiği söylendi. Demirel, yaz başında erken yerel seçim için ısrarlı olmuş ve Özal'a açık çek vermişti. Fakat Özal değişiklik yasasını parlamentoya getirince Demirel bu kez, bazı şartlar öne sürmüştü. Ama Özal için, artık ok yaydan çıkmış, geri dönülmez bir noktaya gelinmişti. Özal kendi partisinden yapılan uyarıları da dikkate almayarak refarandumda ısrarlı olmuştu.

Referandumda muhalefet bu kez Hayır'cı oldu. ANAP gene tek başınaydı ve Evet'çiydi. önceki referandumda olduğu gibi bu referandumda da muhalefet işi hükümetle hesaplaşma taktiğine

dönüştürdü. Kitlelere "referandumda hayır demek, Özal'a hayır demektir" sloganını kullandı. Referandumun son günlerinde yapılan kamuoyu yoklamaları Özal'in bu kez de oy kaybedeceğini gösteriyordu. Muhalefetin de taktiği ANAP'ın oylarını %36'nın altına düşürmekti.

Sürprizleriyle ünlenen Özal bu kez de " benden güveninizi çekerseniz politikadan ayrılacağım. Bunu Semra hanımla da konuştum" diye bir açıklama yaptı. Özal bu kez kendi geleceğini ortaya koyuyordu. Bu açıklamanın kamuoyunda etkili olduğu ve ANAP'ın % 30'lara kadar düşeceği hesaplanan oylarının son günlerdeki "çekilirim" açıklamasından sonra bir miktar yükselme eğilimi gösterdiği saptandı. ANAP'ın oyları, yani Evet oyları % 34,5 civarında kaldı. Hayır oyları ise, %65 'lere kadar yükseldi. Böylece ANAP'ın oyları genel seçimlerden daha bir yıl bile geçmeden bir buçuk puana yakın bir düşme göstermişti. Muhalefet partileri ise, oylarını yükseltmiş görünüyordu. Özal bir kez daha yenilmiş ve gerilemişti. Artık giderek köşeye sıkışıyordu.

Özal'ın üç aylık bir süre de olsa yerel seçimleri öne almasının önemli nedenleri vardı: Ekonomi kötüye gidiyordu. Mart 89'a kadar enflasyonun daha da yükselmesi hesaplanıyordu. Bir başka şey de Özal'ın referandumla önce oy potansiyelini yeniden ölçmek istemesi olabilirdi. Çünkü, kamuoyu yoklamaları devamlı olarak ANAP'ın oylarında düşüşler olduğunu gösteriyordu. Fakat Özal'ın hesapları ne olursa olsun, bu referandumun sonucu da Özal'ın aleyhine olmuştu. Muhalefet, "Özal'ın azınlık iktidarı olduğu bir kez daha açık- seçik belli oldu" propagandasına daha fazla ağırlık verecek ve Özal'ı yıpratma politikasını sürdürecekti.

Öte yandan, bir yıl içerisinde yapılan iki referandum ve bir genel seçim yaşayan seçmen kitlesi depolitizasyonu aşmaya başlamıştı. Meydanlar artık dolup taşıyor, ülke genelinde politik bir atmosfer oluşuyordu. özellikle muhalefet partileri kitleleri harekete geçirmekte daha başarılıydı ve meydanlar adeta 12 Eylül öncesini andırıyordu.

Politikada Yeni Dönem
26 Mart 1989 Yerel Seçimleri

Bu seçimlerde Özal ne seçim meydanlarına çıktı, ne de kitleleri kendi lehine etkilemek için sürpriz açıklamalar yaptı. Sanki bu seçimlerde daha baştan yenilgiyi kabullenmiş gibi görünüyordu. Özal, sadece televizyonu kullanarak icraatının propagandasını yapmakla yetindi. Bir de "bizden olmayan belediyeye yardım yapmayız. Hükümet biziz" tehdidini savurdu. Ayrıca bazı büyük ilçeleri il yapacağını ve yeni ilçeler filan kuracağını açıkladı.

Seçimler öncesinde ANAP'ın bir miktar daha oy kaybedeceği kamuoyu yoklamalarından belliydi. Ama hiç kimse ANAP oylarının % 30'ların altına düşebileceğine ihtimal vermiyordu. ANAP kurmayları %30-32 ye kadar oyların düşebileceğini ve bununla da yetinilebilceğini, dolayısıyla bir erken seçimin gerekmeyeceğini hesaplıyorlardı. Oysa, bu seçim gerek ANAP ve gerekse diğer muhalefet partileri için bir dönemeç özelliği taşıyordu.

Bu seçim özellikle DYP için çok önemliydi. Çünkü DYP-ANAP oylarının kendisine yönelip yönelmediğini bu seçimde öğrenmek istiyordu. Ayrıca DYP'nin oylarını artırmaması halinde Demirel'e karşı yeni alternatiflerin arandığı biliniyordu. SHP ise, yeni oy artışıyla birinci parti olmak istiyordu. Kamuoyu yoklamaları da bu yönde eğilim gösteriyordu. DSP ise, kendi durumunu netleştirecekti. Erken genel seçimlerde aldığı oyları koruyup koruyamadığı bu seçimlerde anlaşılacaktı. RP ise, bir atılım yapmaya hazırlanıyordu. Seçim öncesi ortaya çıkan türban gibi sorunları kendi lehine kullanmayı bilmişti. MÇP'de bazı bölgelerdeki etkinliğini ölçecek ve durumunu güçlendirip güçlendirmediğini anlayacaktı.

Bu seçim, aynı zamanda ANAP'ı ya 4 yıl daha iktidarda tutacak ya da bir erken genel seçimi gündeme getirecekti. Cumhurbaşkanlığı seçimleri için de önemli olacaktı. Özal bu seçimlerde gücünü koruyarak çıkarsa cumhurbaşkanlığına adaylığını

koyabilecek ve seçilebilecekti. Son olarak da bu seçim rejimin gelecekteki istikrarı için önem kazanıyordu. Nispi siyasal istikrar sürecek miydi? Yoksa ülke ekonomisiyle ve siyasetiyle yeni bir kaosamı sürüklenecekti? Rejimin geleceği üzerine artan kaygılar, hazırlanan senaryolar devamlı olarak bu konuları içeriyordu.

Seçimin sonuçları bu kez, hiç kimse tarafından önceden tahmin edilemedi. Daha doğrusu seçimin sonuçları önceden yapılan tüm tahminleri aştı. Hemen hemen tüm anket şirketleri de tahminlerinde yanıldılar. Özellikle de ANAP'ın 9 puanlık bir düşüş gösterebileceğini hiç kimse önceden tahmin edemedi. Öyleki, Türkiye'nin siyasal hayatında ilkkez bir iktidar partisi böylesine farklı bir oy kaybına uğruyordu.

Bu seçimlerde ortaya çıkan siyasal tablo, 1977 genel seçimlerindeki siyasal tabloya çok yaklaşmıştı. Oyların siyasal yelpazedeki dağılımı, halkın yeniden 12 Eylül öncesinin siyasal eğilimlerine yöneldiğini ve 12 Eylül partilerine yönelimlerinin geçici olduğunu göstermişti. Dokuz yıldan sonra bu "geriye dönüş" eğiliminin halkınyeniliklere karşı olduğu şeklinde değil, 12 Ey lülcülerin getirmeye çalıştıkları "yeni siyasal rejime" bir tutumu olarak değerlindirilebilirdi.

Halkın geleneksel tutumu "gelen gideni aratır" özdeyişiyle nitelenebilir. Çünkü halkın "yeniye" karşı "eskiyi" savunması, ancak yeninin eskiden daha iyi olmadığı zamanlar sözkonusu olabilir. Veya eski siyasal eğilimlerin kökleşmesi ve herşeye karşın gücünü korumasıyla ifade edilebilir. Global açıdan değerlendirildiğinde bu olgunun, genelde 12 Eylül politikalarının yenilgisi olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Seçmenlerin büyük çoğunluğu (%47'ye yakını) siyasal yelpazade Merkez Sağda, %36 dolayındaki kesimi de tercihini Merkez Solda devam ettirdiğini göstermiştir. İslami hareket ve faşist hareket eski güçlerini korumuştur. Sağ'ın liderliğinin Demirel'de, "Sol"un liderliğinin de İnönü'de toplandığı görülmekteydi. Bu da iki güçlü parti sisteminin geleneksel eğiliminin hala devem ettiği anlamına gelebilirdi. Ancak her iki eğilimin de bö-

lünmüşlüğü ve güçlenmek için her birinin kendine özgü yeni bir toparlanma süreci yaşamak zorunda oldukları da unutulmamalıdır.

12 Eylülcülerin topluma yerleştirmeye çalıştıkları depolitizasyon halkın giderek politikaya olan ilgisinin artması oranında aşılmıştır. Bu politizasyon, 12 Eylülcülerin 83'den itibaren uygulamaya koydukları "normal döneme" güdümlü geçiş sürecinin yeni bir aşaması olmuştu. Seçmenin 9 yılda 8 kez sandık saşına gitmesi ve biçimsel de olsa "sandıksal demokrasinin" yaşatılması, halkın burjuva yasallığına olan inancını sürdürmesine yardım etmiştir. Yani 9 yıllık olağanüstü dönem halkın parlamentoya olan umudunu yitirmemiş aksine bunu güçlendirmiştir.

Öte yandan, bu seçimde, iki milyon kadar seçmenin sandık başına gitmemesini bilinçli bir politik tutum olarak değerlendirmek mümkün değildir. Çünkü bu iki milyonluk kitle, daha önce ANAP'a oy veren kitledir. Bunu 83 seçimlerinden sonra başlayan geçiş sürecinin yeni bir aşamasında şehir küçük burjuva ve orta sınıfların ikircikliliği veya şakınlığı olarak değerlendirmek gerekir.

Seçimin galibi gene muhalefet partileri oldu. Bu kez SHP % 28.7 ile birinci parti oldu. DYP %25.7 ile ikinci parti, ANAP % 21.8 ile üçüncü parti, RP % 9,7 ile dördüncü ,DSP % 9.1 ile beşinci, MÇP % 4.2 ile altıncı ve % 1.0 ile IDP yedinci parti oldu. SHP'nin kapitalizmin geliştiği bölgelerde oyları yükselmiş, DYP' nin de geleneksel oy potansiyelini eski bölgelerinde korumuş, kırsal alanda ise hala güçlü olduğunu göstermiştir. ANAP şehirlerde oy kaybetmiş, şehir orta sınıfları ve küçük burjvazi ANAP'tan uzaklaşmaya başlamıştır. İşçi sınıfı ve diğer emekçi kitleler ise, SHP ve DSP'ye oy vermişlerdir. RP ve MÇP'de eskiden MSP ve MHP'nin güçlü olduğu bölgelerde başarı kazanmışlar ve hızla eski güçlerine ulaşma ve hatta bunu aşma eğilimi göstermişlerdir. özellikle RP'nin şehir orta ve küçük burjuva sınıflardan destek almaya başladığı görülmüştür. 39 ilde SHP, 16 ilde DYP, 2 ilde ANAP, 5 ilde RP

ve 3 ilde de MÇP belediye başkanlıklarını kazandılar.

Seçim sonuçları, bir erken seçim olasılığı ile birlikte ANAP iktidarının sonunun geldiğini ve yeni koalisyonlar döneminin başlayacağını gösteriyordu.

Cumhurbaşkanlığı Seçimi

Bu arada Evren'in Cumhurbaşkanlığında 7 yıllık süresi dolmuştu. Yerine kimin seçileceği, asker mi, sivil mi olacağı tartışmaları başlamıştı. Özal, seçimlerden başarı ile çıkan muhalefet partilerinin erken seçim taleplerinin yarattığı gergin ortam içerisinde sürpriz bir açıklama ile Cumhurbaşkanlığına aday olduğunu açıkladı. Muhalefet partilerinin seçimleri boykot etmelerine ve parlamentodan çekilme tehditlerine rağmen Özal, sadece kendi partisinin oyları ile 31 Ekim 1989 günü 3. turda Cumhurbaşkanı seçildi.

Son yerel seçimlerde halkın desteğini yitirmiş bir partinin kendi adayını TBMM'sindeki yapay çoğunluğuna dayanarak geleneklere aykırı olmakla birlikte, Özal'ın siyasat tarzına uygundu. Seçim, kamuoyunda da "alışamadık" şeklinde ilginç tepkilere dönüştü.

Öte yandan, Özal'ın Cumhurbaşkanı'na seçilmesi, 12 Eylül'den beri sürmekte olan ve 82 Anayasa'sı ile de güvenceye alınan fiili başkanlık sisteminin, aynı partinin hükümet olmasından dolayı yarattığı kaygılardı. Daha da önemlisi, bu seçimiyle Özal'ın, giderek güç kaybeden ve iktidarı kaybetmesine kesin gözle bakılan kendi partisinin önderliğini terketmesi anlamına da geliyordu. Ama Özal, Türkiye'de siyasette yükselmenin son basamağı olan Cumhurbaşkanlığı gibi bir fırsatı da kaçırmak istemeyecekti.

Özal'ın Çankaya'ya çıkma kararıyla ANAP için artık yeni bir dönem başlıyordu. Özal'ın hesabı partinin başına bir dönem kendisine vakalet edecek güdümlü bir başkan getirmekti. Böylece kendisi, 12 Eylülden sonra kazandığı karizmasıyla hem Cumhurbaşkanı ve hem Başbakan gibi ülkeyi yönetmeye devam edecekti. Bu nedenle, Yıldırım Akbulut gibi hakkında sürekli fıkralar üretilen vasıfsız birini, Parti Başkanı ve Başbakan yapacaktı.

20 Ekim 1991 Genel Seçimi Ve Deminel'in İktidarı

Özal Çankaya'da hem Cumhurbaşkanı ve hem de Başbakan gibi davranmaya başladı. Özal'ın bu tutumu, muhalefet partilerinde ve kamuoyunda çeşitli tepkilere neden oldu. Fakat daha da önemlisi, kendi partisi içerisinde karışıklığa yolaçtı. 15-16 Haziran 1991 günlerinde toplanan ANAP Kongresi'nde parti içerisinde ciddi bir saflaşma yaşandı. Özal'ın ve Özal yanlılarının desteklediği Akbulut'a karşı Mesut Yılmaz aday olarak çıktı ve seçimi kazandı.

Mesut Yılmaz'ın kongreden ANAP genel başkanı ve başbakan olarak çıkması yeni bir ANAP imajıyla yansıtılmaya çalışıldı. ANAP, bu yeni kan, yeni siyaset gibi mesajlarla erken seçim kararı aldı. Bu arada, 12 Nisan 1991'de Anti-terör yasasıyla birlikte infaz yasasında bir değişiklik yapılmış ve cezaevlerindeki Kürt tutsaklar hariç kısmi bir af çıkarılmıştı. Ayrıca hızla seçim ekonomisi uygulanmasına başlanmıştı.

TBMM'nin tatil kararıyla birlikte seçim kararı alındı. Muhalefet partilerinin ısrarlarına rağmen seçim yasası değiştirilmedi, sadece iki misli aday gösterilerek seçmenlerin tercih oyu kullanması kararı getirildi.

Bu seçim kampanyası öncekilere göre çok renkli geçti. Meydanlar dolup taştı, sokaklar ve caddeler görülmemiş biçimde propaganda malzemeleriyle süslendi. Özel TV kanalının varlığı partilerin reklam filmleri göstermelerini sağladı. Bütün partiler TRT'nin dışında Star kanalında kendi filmleriyle seçmenlerine boy gösterdiler. DYP bazı illerde, SHP ise, bütün illerde ön seçim yaptı. Tercih oyları bir çok yerde sıralamaları değiştirdi.

Bu seçimlerin bir başka özelliği ise, bazı partilerin seçim yasasının boşluklarından yararlanarak, gizli ya da açık olarak oluşturdukları seçim ittifaklarıydı. RP, MÇP ve IDP kendi aralarında bir ittifak oluşturdular ve RP bayrağı altında tek liste halinde seçime girdiler. Diğer yandan, SHP de seçime giremeyen HEP ile yaparak Kürt illerinde HEP adaylarına öncelik verdi.

Üçlü ittifak, son yerel seçimlerde %10'luk barajı zorlayan RP'nin ve bu barajı aşamayacağı belli olan ve fakat eski gücünü

koruduğu anlaşılan MÇP'nin rasyonal bir ittifakıydı. Bu ittifak, özellikle RP açışından çok önemliydi. çünkü, RP'yi iktidara taşıyacak olan bir sürecin ilk taktik adımlarıydı. SHP-HEP ittifakının ise, devletle yapılan bazı temaslar ve tavsiyeler sonunda oluşturulduğu söylendi. Bu sorun ileride SHP'nin aleyhine kullanılacaktı.

Seçim sonuçları, DYP'yi birinci parti, ANAP'ı ikinci, SHP'yi üçüncü, RP ittifakını dördüncü, DSP'yi de beşinci parti konumuna getirdi. Böylece 9 yıllık ANAP iktidarı sona erdi. 12 Eylülden sonra ilk olarak RP, MÇP, IDP ve DSP parlamentoya girdiler. Bütün partiler %30'un altında oy aldıkları için hiç bir partinin tek başına iktidara gelemeyeceği anlaşıldı ve koalisyonlar döneminin başlayacağı kesinleşti.

DYP 178, ANAP 118, SHP 88, RP ittifakı 60 , DSP ise, 7 milletvekili çıkarmıştı. Böylece, 1987 seçimlerinde % 24.74 . 1989 yerel seçimlerinde % 28.75 oranda oy alan SHP % 20.75 oy oranıyla üçüncü parti oldu. DSP'nin oylarıyla % 32 dolayında olan Merkez Sol'un bölünmüşlüğünün iktidar olma avantajını ortadan kaldırdığını gösteriyordu.

Seçimlerden sonra herkes Demirel'den eski MC'lere benzer hükümet formülleri beklerken, Türkiye'de tekelci sermayenin yıllardan beri savunup geldiği bir özlemi gerçekleşti. Demirel SHP ile Türkiye'nin ilk Merkez Sağ ve Merkez Sol koalisyonunu kurdu.

Bu arada birkaç önemli olay gerçekleşti. Bunlardan biri, eski partilerin yeniden aynı isimlerle kurulması ve malvarlıklarının iade edilmesiydi. Bu durum özellikle Merkez Sol'da yeni bunalımlar yarattı. CHP olgusuyla birlikte Merkez Sol bir kez daha bölündü.

İkincisi ise, Özal'ın ani ölümü ile Demirel'e Çankaya kapılarının açılmasıydı. Demirel'in Çankaya'ya çıkması DYP'de genel başkanlık bunalımı yarattı. Tansu Çiller ABD'nin desteğiyle, genç ve dinamik bir kadın olma imajıyla bu partinin başına getirildi. Ardından bir türlü politikaya alışamayan İnönü, politikadan çekilerek yerine Karayalçın'ı getirdi. Böylece üç büyük parti ön-

derliği kuşak değiştirmiş oluyordu. Eski parti isimlerini de CHP ve MHP'den başka kullanan olmayacaktı.

Ayrıca bu süreçte, RP'nin Erbakan önderliğinde gelişip güçlenmeye başladığı, aynı şekilde MHP'nin de genel seçim barajını aşabilecek düzeye geldiği görülüyordu. Ve son olarak, Türkiye'de Özal'dan sonra Amerikan tarzı siyaset ve siyasetçi tipinin bir başka örneği Tansu Çiller dönemi başlıyordu.

27 Mart 1994 Yerel Seçimi

Bu seçimlerde partilerin aldıklar oy oranları şöyleydi : DYP % 21.49, ANAP % 21.02, RP % 19.01, SHP % 13.61, DSP % 8.82, CHP % 4.62, MHP % 7.96. Oyların bu dağılımına göre, DYP gerileyerek ANAP'la eşitlenmişti. ANAP gücünü korumuş, RP ise, hızlı bir atak yapmıştı. SHP, büyük oranda güç kaybetmiş, CHP'de SHP'nin oylarını bölmüştü. DSP ve MHP de kendi güçlerini korumuşlardı. Merkez Sol'un üç parti arasında bölünerek umut olmaktan çıktığı, Merkez Sağın ise, birbirine eşitlenen iki parti arasında bölündüğü bu şartlarda, RP'nin hızla güçlendiği görülüyordu. DYP'nin gerilemesinin en önemli nedeni, Demirel'in Çankaya'ya çıkmasıyla parti önderliğinin DP-AP ekolünden olmayan T.Çiller ve ekibinin eline geçmesiydi.

24 Aralık 1995 Genel Seçim

T.Çiller ile M.Yılmaz'ın, Merkez Sağ'ın en güçlü partisi ve temsilcisi olabilmek için birbirlerini yok etmeye yönelik hesapları ve inatlaşmaları nedeniyle alelacele seçime gidildi. Seçimden, 1989'dan itibaren istikrarlı bir gelişim seyri gösteren RP, hedeflediği Merkez Sağ'ın oylarını alarak aradan sıyrıldı ve birinci parti olarak çıktı. ANAP ve DYP birbirlerine yakın oylar alarak yerlerinde saydılar ve iki parti arasında adeta bir "pat durumu" ortaya çıktı. Ama aslında oy kaybeden DYP idi. DSP ise, dördüncü parti olarak en kazançlı ve RP'den sonra oylarını attıran ikinci partiydi. CHP ile birleşerek CHP adıyla seçime giren SHP ise, iyice erimiş ve seçim barajını zorlukla aşabilmişti.

Ortaya çıkan bu sonuçlar sürpriz bir durum değildi.Çünkü, 27 Mart 1994 yerel seçim sonuçları bu politik tabloyu kabaca şe-

killendirmişti. Zaten, iki seçim arasındaki kısa süre içinde bu durumu değiştirebilecek her hangi bir konjönktürel gelişme de olmamıştı.

Önceki seçime benzer seçim ittifakları bu kez de tekrarlandı. Ancak MHP'nin önce ANAP'la ve daha sonra da DYP ile sürdürdüğü pazarlıklar bir sonuç vermedi. MHP son anda seçime tek başına gireceğini açıkladı. MHP seçimde barajı aşamadı, fakat % 8.5 oy alarak gücünü göstedi. Bu arada ANAP, BBP ile seçim ittifakı yaptı ve BBP'ye 7 milletvekili verdi. ANAP benzer bir öneriyi 4 milletvekili ile YDH'ya da yaptı, fakat Boyner bu teklifi parti tabanının baskısıyla reddetmek zorunda kaldı. Bu konuda üzerinde durulması gereken iki şey daha var: Biri, RP'nin artık tek başına iktidara yürüdüğünün bilinciyle MHP ile önceki seçimde yaptığı gibi seçim ittifakına gitmemesi ve adeta bundan kaçınmasıydı. Diğeri de MHP ile ittifak yapacak olan DYP veya ANAP'tan birinin iktidar olma avantajına rağmen bunu gerçekleştirememiş olmalarıydı.

Bu arada, DYP'de T. Çiller eski AP'den gelen ve Demirel'e yakınlığı ile bilinen çok sayıda milletvekilini tasfiye etti ve kendi konumunu güçlendirdi. Çiller, devletin en üstü kademesinde yer alan asker ve sivil güvenlik güçlerinin temsilcileriyle bir ekip kurarak partiyi adeta bir "devlet partisi" haline dönüştürmüştü. M.Yılmaz ise, Özal çizgisinden saparak kendisine yeni bir çizgi arayışına girmişti.

RP, Merkez Sağ'ın Partisi imajıyla ve düzene yönelik radikal eleştirileriyle Merkez Sol'un oylarını da almıştı. özellikle, DYP ve ANAP arasındaki çekişme ve bu partilerin birbirlerini yoketme planları RP'ye yaramıştı. 12 Eylül'ün tek partisi olan ANAP'ın varlığını sürdürmesi, DYP'nin daha fazla gelişmesinin önünde engel teşkil etmişti. İki partinin birleşmesi/bütünleşmesi de gerçekleşmeyince, aradan RP fırlamıştı. Ayrıca, Merkez Sol'un bölünmüşlüğşnün de bunda etkisi vardı.

Refahyol Ve Erbakan'ın Başbakanlığı

Seçimler, koalisyonlar döneminin devam edeceğini, Merkez Sağ ve Merkez Sol koalisyonunun döneminin kapandığını ve ye-

ni hükümet arayışlarında üç sağ partinin belirleyici olduklarını göstermişti. Cumhurbaşkanı her parti liderini sırasıyla hükümeti kurmakla görevlendirdi. Bu yeni durumda hükümet arayışları aylarca sürdü. DYP tarafından reddedilen Erbakan ANAP'la koalisyon görüşmelerine başladı. Fakat görüşmelerin ileri bir aşamasında ordu komutanları tarafından bunun engellendiği söylendi. Bunun üzerine ordunun ve tekelci sermayenin belli başlı temsilcilerinin tercihi olan ANAYOL koalisyonu kuruldu. Fakat bu koalisyon iki parti liderinin meclis gündeminde olan yolsuzluklar ve soruşturma önergeleri konusunda anlaşamamaları nedeniyle 3 ay sonra bozuldu. Ardından Çiller'in daha önce şiddetle karşı çıktığı Erbakan'ın Başbakanlığı'nda REFAHYOL koalisyonu kuruldu. Bu aşamada koalisyon, daha önce karşı çıkan ordu ve laik güçler tarafından "RP'nin iktidarda denenmesi" şeklindeki gekçelerle karşı çıkılmadı ve hatta desteklendi.

Ancak, seçimlerden hemen sonra, hükümeti kurma şansına en çok sahip olan RP'ye karşı adeta bir kampanya başlatıldı. RP'nin birinci parti olmasını içine sindiremeyen bir kısım "laik güçler" toplumda hızla "laikçi-şeriatçı" saflaşması yaratmaya ve işi ordunun müdahalesini kışkırtmaya kadar vardırdılar. Ve bu tutumlarını hala sürdürüyorlar.

Seçim kampanyasını bir merkez sağ partisi imajıyla sürdüren ve bu tavrını iktidar olduğu ilk günlerde de ince politikalarla devam ettiren RP, özellikle kendisini dikkatle izleyen orduyla iyi geçinmeye çalıştı. Bu yüzden, İsrail'le askeri anlaşmaları imzaladı. Çevik Güç, Olağanüstü Hal, ordudan atılan şeriatçı subaylar vb. konularda sorun çıkartmayarak, bir tür "yumuşak geçiş" veya "uyum süreci" uygulamaya başladı. Erbakan'nın Libya ve İran gezileri nedeniyle hükümet ortağı ile ortaya çıkan sorunlara Susurluk Kazası yetişti.

Sisteme karşı radikal söylemi olan RP, Susurluk Kazası'ndan iki yönlü politik yarar sağlamaya çalıştı. Biri, soruşturma önergelerini elinde koz olarak tutan RP, ucu kendisine kadar uzanan çete olayı ile hükümet ortağı Çiller'i daha fazla baskı altında tutmak. Diğeri de bu olayla birlikte ortaya çıkan çarpık ilişkileri,

sisteme yönelttiği eleştiler ve izlediği politikalar bakımından kendisini haklı çıkarmak.

Öte yandan, bu süreçte RP'nin, hem kendi tabanıyla ve hem de çeşitli islami/şeriatçı kesimlerle çelişkileri arttı. Giderek, kamuoyu yoklamalarına göre oy potansiyelindeki gerilemelerin de başlamasıyla RP, kendi çizgisinde tutarlı olmaya çalıştı. Özellikle seçmen kitlesinin islami değerlere çok duyarlı olduğu "Ramazan Ayı"nda radikal mesajlar vermeye başladı. Kuşkusuz RP'nin bu tutumu, ordu ve diğer laik güçler tarafından tepkiyle karşılandı. Laik cumhuriyet rejimini "koruma ve kollama" görevini sürdüren asker/sivil güçler tarafından, RP'nin "laik cumhuriyet ilkeleri"ne göre hizaya sokulması ya da hükülmetten düşürülmesi gündeme getirildi.

28 Şubat 1997'de 9 saatlik uzun bir toplantı yapan MGK'nun sonuç bildirgesi hükümete karşı bir **Muhtıra** niteliği taşıyordu. Üstelik bu bildirge, alınan kararların uygulanmaması halinde **"yaptırımı"** öngörüyordu. Bu yaptırım, Başbakan ve dolayısıyla hükümetin istifasından yeni bir hükümet modeline ve komuta heyetinin askeri müdahale ve tedbirlerine kadar bir çok şeyi içermektedir. Genelkurmay ikinci başkanı Çevik Bir'in Sincan'daki tank gösterisini **"Demokrasiye balans ayarı yapıldı."** şeklinde izah etmesinden, komutanların yaptırımlar konusunda ne kadar kararlı oldukları anlaşılmaktadır.

Sonuç Yerine
12 Eylül'ün Kalıcılığı Ve Yarattığı Kaos

Türkiye'nin çok partili "demokrasiye" geçmesinden bu yana, ortalama on yılda bir üç askeri müdahale yapıldı. Hiçbiri de uzun süreli bir kalıcılığı amaçlamadı. Ancak, ordunun kışlasına dönmesi ve genel seçimlerin yapılmasıyla ne işler tümüyle düzeldi ne de düzenin "restorasyonu" tamamlanabildi. Her müdahale sonrasında ülkede yeni bir siyasal ve toplumsal süreç başladı. Bu süreçlerin her biri kendilerine özgü "geçiş biçimlerini" oluşturdu.

27 Mayıs Askeri Müdahalesi, CHP gibi köklü bir partinin desteğine ve savunuculuğuna sahip olduğundan on yıl boyunca "kalıcı" oldu. 12 Martçılar esas olarak CGP gibi küçük bir "ara rejim" partisine dayanmak (ve bir süre iki büyük partinin belirli kanatlarının desteğine) zorunda kaldılar.

Dolayısıyla 3 yıllık bir "ara rejim dönemiyle" yetindiler. 12 Eylülcüler ise, tüm siyasal partilere karşı tutum aldılar ve herşeyi kendi elleriyle yeniden düzenlediler. Fakat, tekelci sermayenin temel tercihlerini temsil eden iki büyük partinin (AP-CHP) ekonomik ve siyasal politikalarını dengeleyici orta bir yol izlediler. Daha sonra da siyasal üst yapıyı kendi denetimleri altında yeniden düzenleyerek, kendilerinin devamı olacak bir devlet partisi niteliğindeki MDP'yi ve sadık muhalefet göreviyle de HP'yi kurdurttular. Böylece, kendi denetimlerinde **" demokrasiye güdümlü geçiş"** süreci başlatarak, 12 Eylül rejimini bütün kurum ve kurallarıyla kalıcı kılmaya çalıştılar.

Fakat, 1983 seçimlerinde askeri cuntanın beklemediği bir durum ortaya çıktı. MDP ve HP'nin yanında bir ara parti görünümünde ve ABD'nin desteğinde kurulan ANAP, seçimlere girdi ve iktidar oldu. Seçimler sırasında ANAP'a tavır alan Askeri Cunta, kısa bir tereddütten sonra iktidarını bu partiye devretmek zorunda kaldı. HP'nin SODEP'le birleşmesinin ve MDP'nin de eriyerek yokolmasının ardından askeri cunta, politik bir manevrayla ANAP'la uzlaşmaya başladı. Tabir yerindeyse Cunta "ANAP'lılaştı". ANAP ise, kendisinin varlık koşulu olan 12 Eylül'ü savunan ve onu kendi yorumuyla sürdüren tek parti olarak kaldı.

Bu noktada Askeri Cunta ile ANAP arasında genel bir mutabakat oluştu. Bu mutabakat Özal'ın Çankaya'ya çıkmasına ve ANAP'ın 20 Ekim 1991 genel seçiminden sonra iktidardan düşmesine kadar sürdü. Fakat bu süreç, ANAP'ı diğer 12 Eylül partileri gibi yok olmaktan kurtardı. ANAP bir anlamda MDP'nin yerine oturdu ve Merkez Sağ'ın Partisi olarak günümüze kadar geldi. Böylece Merkez Sağ DYP ile ANAP arasında ciddi bir şe-

kilde bölünmüş oldu ve Türkiye yeniden koalisyonlar dönemine girdi.

24 Aralık 1995 genel seçimlerinde atağa geçen RP ise, tek başına olmasa bile koalisyonun büyük ortağı olarak iktidar oldu. Böylece, islami hareketin 1969'larda Erbakan'la başlayan siyasallaşma serüveni, şeriatın "laik cumhuriyet rejimi" ne karşı alternatif olarak gelişmesiyle sonuçlandı. İslami hareketin şeriatın bu "tarihsel başarısı" ülkede yeni bir dönemi başlattı:

RP'nin toplumsal meşruiyet kazanmasında ve bu dönemde hızlı politik yükselişinde, diğer olguların yanında resmi ideolojiyi Türk-İslam Sentezine dönüştüren, devlet içindeki kadrolaşmasını görmezden gelen, yargılamalarda MSP'yi aklayan, PKK'ya karşı islami ideolojiyi ve Hizbullah'ı kullanan 12 Eylülcülerin büyük katkısı vardı. 12 Eylül gericiliğinin göstergesi olan bu tutum, rejimin geleceği için yeni bir kaos yarattı. Gelinen noktada "laik cumhuriyet rejimi", şeriat ya da askeri yönetim ikilemiyle yüzyüze getirildi.

Anti-Militer Mücadelenin Gerekliliği

1983'den günümüze kadar, 12 Eylül yasalarına göre yapılan seçimlerle sistem, burujuva yasallığı çerçevesinde ve kendini yenileme görünümü altında sağlamlaştırılmaya çalışıldı. Her seçimde sistemin çığırtkanlığını yapan düzen partileri, ne 12 Eylül rejimine dokundular ne de ülkede bir daha askeri müdahaleleri imkansız hale getirecek veya zorlaştıracak bir demilitarizasyon süreci başlattılar. Malum partiler, 27 Mayıs ve 12 Mart Müdahalelerinden sonra da benzer tutumlar sergilemişlerdi.

Rejimin geleceği ve istikrarı adına, "demokrasi"nin kesintilere uğratıldığı ve her seferinde kayıt üstüne kayıt getirildiği Türkiye'nin bu tarihsel süreci, devletin bürokratik ve askeri karekterinden, başka bir ifadeyle devlet biçiminin özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Devletin bu karekterini değiştirebilecek, orduyu hükümetin ve parlementonun emrine sokabilecek, en azından o'nu denetim altında tutabilecek bir burjuva demokratik hareket ve parti yoktur. Mevcut burjuva partilerinin "demokrasi'" adına söyledikleri ve yaptıkları ise, sadece düzenin sınırları içerisinde

kendi varlıklarını korumak(ki onu bile doğru dürüst yapamıyorlar) ve ülkede demokrasinin var olduğu konusunda halkı aldatmaktan başka bir şey değildir.

Dolayısıyla, bu ülkede bir demokratikleşme sürecinden sözedebilmek için, öncelikle radikal bir değişim/dönüşüm ile ordunun devlet içindeki özerkliğinin daraltılması ve sivil otoritenin yani, halkın oylarıyla seçilmiş hükümetlerin ve parlamentonun denetimine ve emrine sokulmasıyla mümkün olabilecektir.

İspanya, Portekiz ve Yunanistan'da yaşanan ve Avrupa Birliğine katılma süreciyle de ilişkili olan "geçiş süreçlerinde" Sosyal Demokrat partilerin yaptıkları bu yapısal düzenlemeleri kapsamıştı. Türkiye'de ise, CHP(ve DSP) gibi Merkez Sol partiler, devletin ve ordunun "koruyuculuğunun ve kollayıcılığının" şampiyonları oldukları için, her müdahale döneminde askeri cuntaların şu ya da bu şekilde destekçisi oluyorlar. Burjuvazinin geleneksel Merkez Sağ partilerinin ise, kısa ve uzun vadede zaten böyle bir dertleri yoktur. Onların istedikleri, esas olarak "otoriter devlet-güçlü iktidar" olabilecek tarzda yasal ve anayasal düzenlemelerin yapılması ve ordunun devlet içindeki mevcut konumunun devam ettirilmesi yönündedir. Bu nedenlerle düzen partilerinin tümü, 12 Eylül rejiminin kalıcı kurum ve kurallarına hiç dokunmadılar ve asker postallarıyla pekiştirilmiş olan bu rejimin hukuki zemini üzerinde adeta bir "emanetçi veya vesayetçi" gibi siyaset yaptılar ve yapmaya devam ediyorlar.

Türkiye'de devletin ve toplumun militarizasyonuna devam edildiği sürece, burjuva anlamda bile olsa bir demokrasiden sözedilemeyecek; askeri ve bürokratik bakış açısı hayatın her alanında etkisini sürdürecek ve "ulusal dar görüşlülük" egemen olacaktır. O halde, bu noktada önemle vurgulanması gerekli olan şey, devletin ve toplumun militarizasyonuna karşı, anti-militer mücadeleyi kimlerin ve nasıl sürdüreceğidir.

Ülkenin demokratik geleceği için, bugünden yarına gelişmekte olan siyasal ve toplumsal sürecin seyrine göre somut politikalar geliştirmek zorunda olan devrimci ve demokrat güçlerin asli görevlerinden biri, anti-militer mücadele olmalıdır. Uzun

yıllar Kemalist ideolojinin etkisinden kurtulamayan ve ancak Kürt Sorunu'nun kendini dayatmasından sonra bu ideolojiden kopmaya yönelen devrimci, demokrat, sosyalist kişi, grup ve örgütler; artık gecikmiş olmanın ve gelinen noktada kendi sorumluluklarının bilinciyle bu görevi üstlenmek zorundadırlar.

Öte yandan, Kürt Sorunu ve sürmekte olan iç savaş nedeniyle, resmi ideoloji tarafından devletin ve toplumun militarizasyonu sürekli olarak körüklenmekte ve dolayısıyla bugün bir barış talebi daha fazla önem kazanmaktadır.

Askeri Müdahale Tehdidi

24 Aralık 1995 genel seçimlerinden bu yana ülkede gelişen siyasal ve toplumsal olaylar üzerine sık sık ordunun rahatsızlıklarından ve askeri müdahale olasılıklarından sözedilmeye başlandı. Özellikle son zamanlarda REFAHYOLhükümetinin büyük ortağı RP'nin devlet dairelerinde Ramazan Mesaisi, Türban'ın serbest barakılması, kurban derilerinin THK dışında islami vakıflara da verilmesi, Erbakan'ın tarikat şeyhlerine Başbakanlıkta iftar yemeği vermesi, Taksim'e cami yapılması vb...çalışmaları üzerine ordu komutanları tepki gösterdi. Bir askeri tatbikat nedeniyle 23 Ocak 1997'de Gölcük'te biraraya gelen Ordu Komuta Konseyi tarafından hükümeti uyarma kararı alındı. 4 Şubat 1997 de Sincan'da yapılan Kudüs Gecesi'ndeki olaylardan sonra, Kuvvet Komutanları " olayın ciddiyeti ve gelişmelerden kaygı duyulması üzerine" Sincan caddelerinde tanklarla gövde gösterisi yaptırdı. Bu kez olay, sözlü ve yazılı uyarının etkili olmadığını gören ordu komutanlarının "tanklı uyarısı" olarak değerlendirildi.

Bu arada, Ekim-1996 'da İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde RP'li Belediye Başkanı'na rağmen garnizon komutanı bir generalin ilçe meydanına Atatürk heykeli diktirmesinin yarattığı yankıları; 24 ocak 1997 de "Türkiye de Demokratikleşme Perspektifleri " adlı TÜSİAD Raporu'na karşı Genelkurmay Başkanlığının gösterdiği sert tepki de unutulmamalıdır.

Bütün bunlar, rejimin geleceğnin yeniden tartışılmaya başlandığı anlamına geliyor. Aslında bu tür gelişmeler sürecin bir

aşaması olmakla birlikte, yeni değil. 1991 seçimlerinden beri zaman zaman gündeme getiriliyor. Çünkü " biz bu Anayasa'yı bir daha askeri müdahale yapılmasın diye böyle yaptık " iddiasını sık sık tekrarlayan K.Evren'e ve 12 Eylül'ün tüm kurum ve kurallarıyla devam etmesine rağmen, rejimin istikrarı bir türlü sağlanamıyor. Bu nedenle benzer dönemlerde olduğu gibi, bu kez de rejimin geleceği üzerine "yeni politikalar" ve esas olarak ordu kaynaklı senaryolar üretilerek bir askeri müdahale tehdidi devam ettiriliyor.

Giderek daha da artacağı belli olan ve nereye kadar varacağı herkes tarafından merak edilen bu tür spekülasyonların ardından, şu ya da bu şekilde birşeylerin olduğu bilinmektedir. Yaşanılan askeri müdahele tecrübeleri bunun birçok örnekleriyle doludur. Yakın tarihten bir örnek vermek gerekirse, yıllar sonra K.Evren'in anılarından öğreniyoruz ki, 12 Eylül Askeri Müdahalesi'ne 14 ay önce karar verilmiş ve müdahale için "şartların olgunlaşması" beklenilmiştir. Oysa, ordu komutanlarının isteği üzerine 26 Aralık 1978' de ilan edilen Sıkıyönetimlere rağmen, 12 Eylül Harekatı'na gerekçe olarak gösterilen toplumsal ve siyasal olaylar esas olarak bu 14 ay lık "olgunlaşma sürecinde" gerçekleşmiştir. Susurluk Kazası'ndan sonra ortaya çıkan siyasal gerçeklerin de gösterdiği gibi, devlet bu dönemde "anarşi ve terörün tırmandırılması için" sivil faşist güçleri kullanmıştır.

Öte yandan, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve siyasal koşulların ve dış konjönktürel durumun, yeni bir askeri müdahale için pek uygun olmadığı söylenebilir. Fakat bugün ülkede bir "rejim krizinin" yaşandığı ve sorunların bu krize çözüm arayışlarından kaynaklandığı da bir gerçektir. O halde gelinen bu noktada kriz, nasıl çözümlenecektir? Sözgelimi, demokratik çözüm perspektifleri üreterek yani, egemenlerin sonuçlarına razı olacakları ve seçmen iradesini eşit ve özgür bir şekilde yansıtacak yeni bir seçim yasasıyla yapılacak erken seçimle mi? Yoksa demokratik çözüm perspektifleri üretebilecek düzeyde demokrasi kültüründen yoksun olduğumuz bu koşullarda, geleneksel "laikçi ve milliyetçi" siyaset tarzıyla mı? Bu çözümleme

noktasında üzerinde durulması ve düşünülmesi gereken iki şey var : Birincisi, ordu adına komutanların hükümetin ve meclisin her icraatına karışması; adeta bir Denetçi gibi her konuda ve her fırsatta tutumlarını açıklamaları artık uyulması gerekli bir "askeri emir" olarak algılanması ve bunun sivil siyasal/toplumsal güçler tarafından normal karşılanmasıdır. Daha da önemlisi, askeri müdahaleyi özendiren ve kışkırtan "sivil itaatçilerin" askerlerin taşeronu gibi davranmasıdır. 12 Eylül Rejiminin yarattığı olguların başında gelen bu durumun, ülkenin demokratik geleceği bakımından askeri müdahale olasılıklarından çok daha vahim olduğu unutulmamalıdır.

İkincisi ise, rejimin demokratik geleceğini tartışanların ve birbirine karşı alternatif politakalar üretmeye çalışanların eklentilerinin bir yerde çakışıp çakışmayacağıdır. Bu kez de bilinen senaryolarla yapılmış bir eski film yeniden vizyona konulacak mı? Yoksa askeri müdahaleye karşı olan siyasal/toplumsal güçler, daha tutarlı ve kararlı davranıp ortak bir tutum sergileyebilecekler mi?

Ülkenin Demokratik Geleceği

Bugün ülkenin, en temel ve acil çözüm bekleyen sorunu Barış Sorunu'dur. 12 Eylül döneminin olgularından biri olan ve 1984 den beri yaklaşık 13 yıldan beri sürdürülen Kirli Savaş'ın durdurulması ile Kürt Sorunu'nun adil ve demokratik siyasal çözümüdür.

Bu sorun, ülkenin demokratik geleceği bakımından, islami hareketin yükselişinden bir askeri müdahalenin önlenmesine kadar diğer bütün sorunlarla bağlantılıdır. Birçok sorunun nedeni ya da gerekçesi olabilecek düzeyde önemli olan bu sorun çözümlenemediği sürece, devletin ve toplumun demokratikleşmesinden sözetmek mümkün değildir.

Ülkenin yaşamakta olduğu bu yeni siyasal-toplumsal süreç, Barış Sorunu'yla birlikte bir Demokratikleşme Sorunu'nu ve Rejimin Yeniden Yapılanma Sorunu'nu da gündeme getirmektedir. Bugünden yarına kendi yolumuzda tutarlı ve istikrarlı bir şekilde yürüyebilmek için, bu tarihsel momentin gelecekteki sey-

rini ve bu süreçteki kendi konumumuzu dikkate almak zorundayız. Çünkü, ülkenin demokratik geleceği ile bizim geleceğimiz birbirine bağlı hale gelmiş, bu doğrultuda kısa ve uzun vadeli somut politikalar geliştirmek hayati bir önem kazanmıştır.

Bu tarihsel momentin gelecekteki seyrini ve bu süreçteki kendi konumumuzu dekkate alarak bazı somut öneriler yapmak mümkündür.

Birincisi, başta işçi sınıfı ve diğer emekçi sınıflar omak üzere tüm emekçi kitleler arasında **barış, demokrasi ve sosyalizm** için propaganda ve örgütlenme faaliyetlerini hızlandırmak ve genişletmek. ikincisi, işçi sınıfı ve diğer emekçi güçlerin emperyalizme, faşizme, şeriata, şovenizme ve militarizme karşı **eylem ve güç birliğini** gerçekleştirmek. Üçüncüsü, bütün bu güçlerle birlikte kalıcı bir **Barış , Demokrasi ve Özgürlük Cephesi** kurmak...

Birlik Süreci, Yeniden Yapılanma, Kriz Ve Sendikal Hareket

G.Kubilay / E.USTA

I

Sınıf hareketinin çok boyutlu bir krizle karşı karşıya kaldığı yadsınamaz bir gerçeklik olarak karşımızda durmaktadır. Krizi, yalnızca sendikal kriz olarak adlandırmak ve nitelemek olanaklı olmadığı gibi sınırlamakta doğru değildir.Krizin sınıf mücadelesini ekonomik, ideolojik ve politik olarak derinlemesine etkilediğini ve sarstığını daha yakından hissediyoruz. Sınıf hareketinin krizini sosyalizmin krizinden bağımsız ele alınamayacağını uzun yıllar dile getirmeye çalıştık. Artık her şey yeni baştan yeni tanımlamalar üzerinden kurgulanırken, kendisine uygun saflaşmaları da beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, yalnızca krizle değil, sınıf hareketinin krizini sosyalizmin krizinden bağımsız ele alan yaklaşımların ortaya çıkardığı problemlerle de karşı karşıyayız.

Yaşanan süreç sınıf hareketiyle sosyalizm arasındaki ilişkinin doğru bir biçimde kurulması ve sosyalist hareketin yeniden yapılanmasıyla çözülebileceğini gösteriyor. Sosyalist hareketin yeniden yapılanması yönünde atılan birlik adımları bu evrede siyasal bir oluşumla cisimleşerek birlik sürecini bir anlamda tamamlamış oldu.

Bu adım sosyalist hareketin devrimci bir siyasal yapılanma ve program etrafında yeniden yapılanma sorununu çözebilecek

olanakları yaratıp önünü açarken, aynı zamanda işçi sınıfı ve emekçiler arasında kitleselleşmenin rasyonel bir aracını da yarattı. Kitleleri, sosyalizmin öznesi kılabilecek ve mücadeleye seferber edebilecek bu yönelim, yeniden yapılanmanın bir gereği olarak bileşenlerin de kendi özgünlüklerini derinden etkileyecek bir zemin olacağını görmek gerekir.

Sürecin doğru tarif edilmesi ve kavranması; bir bütün olarak bunun gereklerinin yerine getirilmesini zorunlu kılar. Aslında süreç yeni başlamaktadır. Yani bugüne kadar yapılan, yeniden yapılanmanın ortak kalkış noktası ve ortak zeminin yaratılması olmuştur. Dolayısıyla birliğin bir anlamda tamamlandığından kastedilen budur.

Yeniden yapılanma yalnızca bir araya gelen bileşenlerin kendi kendilerini her hangi bir program etrafında birleştirmesiyle sağlanabilemez. Gerek sınıf hareketiyle kurulacak ilişkiler, gerekse sosyalist hareketin durumu karşılıklı etkileşimle birbirlerini güçlendirebilir. Bu nedenle yeniden yapılanma topluma yönelik siyasal pratik içinde realize olabilecek sentez ve ayrışma (ayrılma değil) sürecinin ürünü olacaktır. Bu süreçten murad ettiğimiz; toplumsal ve siyasal devrimci dönüşümün önünü açacak proletarya partisinin yaratılmasıdır. Ancak, bunun kısa erimde ya da bugünden yarına inşa edilebilecek bir olgu olmadığını görmek gerekir. Ancak sosyalist hareketin yeniden yapılanması aynı zamanda sınıf hareketinin yeniden yapılanmasını içeren bir süreçtir. Dolayısıyla, bileşenlerin bütünü etkileme girişimleri parçaları da etkileme girişim ve çabalarını gerekli kılar. Böyle bir gereklilik, doğal olarak verili olanı olması gerekene evirme gereksinmesinden ve zorunluluğundan başka bir şey değildir.

II

Verili koşullar kitlelerle kurulacak ilişki biçimlerinin tartışılmasını da gerektirmektedir. Eğer, gerçektende sosyalizmin krizinden söz ediyor ve bu durumun sınıf hareketinin krizinin asli unsuru olduğunu belirtiyorsak, o noktada dünden farklı sosyalizm anlayışımıza uygun bir ilişki biçiminin ne olması gerektiğini de tarif etmek durumundayız. Çünkü, sınıfın sendikal örgüt-

lenmelerinin siyasal oluşumlarla ilişkisinin bir dizi kavram kargaşası içinde tartışılmasının esas nedenini de bu oluşturuyor. Öte yandan kabul etmek gerekir ki, sosyalist sol artık bu süreçte geçmişin kitle hareketleri karşısındaki egemen konumu üzerinden ilişki geliştirebilecek koşulları yaşamıyor. Bu durum, devrimci ve demokratik toplumsal muhalefetin toplumsal, siyasal, sosyal...rolüne uygun bir diziliş içerisinde konumlanmasını güçleştiriyor. Özellikle "eylül" sonrası devrimci ve demokratik toplumsal muhalefetin anlamlı bir dizilişini gerçekleştirebilecek kitlesel devrimci bir siyasal yapılanmadan yoksunluk, hayatın parçalar üzerinden kurulmasına ve giderek çeşitli dolayımlarla bütünün parçaya tabi kılınmasını öne çıkaran yanlış eğilimlerin saflarımızda da uç vermesine yol açmıştır.

Sorunun bir diğer boyutu da; kapitalizmin, içerisinde bulunduğu yapısal krizden çıkmak amacıyla,yönelttiği neo-liberal saldırılardır. Büyük ölçekli sektörlerden küçük ölçekli sektörlere yönelerek, üretim birimlerini parçalamak, rahatça coğrafya ve sektör değiştirecek şekilde sermayeye akışkanlık ve dolaşım serbestisi kazandırmak, kitlesel üretim yerine alabildiğince üretimde çeşitliliği ve özel paket üretimi geçirmek istemektedir. Bu "kitlesel üretim, kitlesel tüketim" politikasını terk etmiş sermaye, üretim sürecindeki parçalanmaya-bölünmeye koşut olarak sendikal hareketi de paralize etmeye ve işçi sınıfını sendikasızlaştırmaya çalışmaktadır. Yani istihdamda, ücretlerde, çalışma süresi ve çalışma koşullarında yaratılmak istenen 'esneklik' (esnek üretim, yalın üretim...) sayesinde sendikaları adım adım tasfiye etmeye ve sendikal mücadelenin yarattığı engellerden kurtulmak istemektedirler.

Ancak, sendikal hareketin dünya ve yerel ölçekte yaşadığı kan kaybını yalnızca kapitalizmin saldırıları ile de açıklamak yeterli değildir. Üretim sürecinin bir önceki dönemine göre kendini kurgulamış, şekillendirmiş ve sisteme entegre olmuş sendikalar, sendikal fonksiyonlarını yerine getiremez, bu nedenle de verili kapitalist saldırılara karşı sınıfın kazanım ve çıkarlarını koruyamaz bir duruma sürüklenmişlerdir. Dolayısıyla, sosyalizmin

krizinin sınıf hareketinin direnme dinamiklerini atıl kılması karşısında sendikal hareketin bu kaotik durumu, yani sendikal fonksiyonlarını yerine getiremez durumu gün ışığına çıkmıştır.

Sendikal hareket ve yönelimlerimiz yukarıda kısaca vurgulamaya çalıştığımız koşullardan ve nedenlerden bağımsız ele alınamaz/alınmamalı. Burada vurgulanan sorunun yalnızca bir boyutudur. Çünkü; sosyalizmin egemen yorumunun sınıf hareketi üzerinde ki etkisini, sendikal hareketin tıkanmışlığının gerçek nedeni olarak belirlemek gerekmektedir. Bu durumun yarattığı geleneksel sendikacılık anlayışı, krizle birlikte sorgulanma zorunluluğunu daha net açığa çıkarmıştır.

III

Ekonomik mücadele sömürüyü sınırlama, dolayısıyla kar oranlarının paylaşımında işverenlerle yapılan mücadeleyi içerir. Kapitalizm var olduğu sürece ekonomik mücadelenin kazanımları da kalıcı olamaz. Burjuvazi ekonomik egemenliğini politik egemenliği sayesinde garanti altına alır. Ekonomik mücadelenin demokratik ve politik mücadele ile ilişkisi bu nedenle özel bir önem kazanır. Ancak, her ekonomik mücadeleyi doğrudan politik mücadeleye bağlamak olanaklı değildir. Ekonomik mücadele tek tek işverenlere karşı veriliyor olması dolayısıyla sınıfın belli bir kesiminin taleplerini içerir. Sınırlı talepler ekseninde verilen mücadelede alındığı varsayılan haklar geçici kazanımlar olarak kalırlar. Politik ortamın her değişikliği ekonomik mücadelenin bütün kazanımlarını da derinden etkiler. Ekonomik mücadelenin başarıları; ekonomik alanın dışında mevcut siyasal sisteme karşı ileri sürülen kapsayan demokratik mücadelenin kazanımlarıyla güvenceye alınabilir. Ekonomik ve demokratik mücadelenin bu diyalektiği kitle örgütlerine demokratik sıfatını kazandırmıştır. Bu anlamda da kitle örgütlerinin demokratik sıfatı, yalnızca demokratik örgütsel işlerliklerinden değil, bizatihi mücadele anlayışlarının bir gereği olarak verilmiştir.

Emperyalizm dönemiyle burjuvazinin devrimci barutunu yitirmesi demokratik mücadeleyi gerektiren bir unsur olmuştur. Demokratik mücadele eksenindeki taleplerin tüm ezilenleri içe-

ren kapsayıcılığı onu siyasal mücadeleye yaklaştırırken, zaman zaman siyasal mücadeleyle özdeş görme yanılsamasına da yol acmaktadır. Hiç kuşkusuz farklı düzeylerin mücadele biçimleri kendilerine uygun araçları yaratmaktadır. Ancak, bu düzeylerin aralarındaki diyalektiğin sağlıklı bir biçimde kurulabilmesi, birbirinden bağımsızlaşmadan ama birbirine karıştırılmadan ele alınması sorun olmaktadır.

Demokratik mücadele siyasi mücadele karşısında kısmi kalırken, ekonomik mücadele de demokratik mücadele karşısında kısmi kalır. Fakat, demokratik mücadeleyi ekonomik mücadeleden çok siyasi mücadeleye yakınlaştıran ve bağlayan ögelerin daha güçlü olduğundan söz edilebilir. Bu durum, ters orantılı bir biçimde bileşenlerini de değiştirir. Ekonomik mücadele sınıfın daha dar bir kesimini içermesi, aynı siyasal yönelime sahip olunmadığı halde, aynı talepler etrafında biraraya gelen yığınlar tarafından oluşturulması ona daha geniş bir çerçeve sunar. Toplumsal ve siyasal sistemi hedefleyen siyasal mücadele bu anlamda ekonomik mücadeleye göre daha dar bir bileşen içerir. Düzeyler arasındaki bu nesnellik atlanarak ilişki kurulması olanaklı değildir. Çünkü, siyasal yapının üye ve sempatizanları, farklı siyasal eğilim ve yönelime sahip sendika üyelerinin sadece bir kısmını kapsar. Sınıfın sendikal örgütlenmesinde sendika üyeleri aynı siyasal yönelime sahip olduklarında devrimin baştan aşağı toplumu sardığını düşünmek gerekir. İşte bu nokta, yani ekonomik, ideolojik, ve politik düzeyleri, bir probleme yol vermeden sınıf mücadelesini besleyen tek bir kanalın damarları haline getirebilmek sosyalistlerin/devrimcilerin kalkış noktasını oluşturur.

Bu nedenle "sendikaların örgütsel olarak bağımsız, ideolojik ve siyasal olarak bağımlılığı" toplumsal planda kurulacak ideolojik ve siyasal hegemonyayla yakından ilgilidir. Bu ise, siyasal yapılanmaların ilişki biçimini belirler. Bu ilişki biçimi, sanıldığının aksine sendikaların siyasal yapılanmalara bağlanmasını değil, siyasal yapılanmaların kitlelere bağlanmasını gerektirir. Sendikaların "sosyalizmin okulları" haline gelebilmesi ancak, böyle bir yaklaşım ve yönelim sonucunda gerçekleşebilir. Sınıf

mücadelesinin en önemli mekanını üretim birimleri (fabrikalar, iş yerleri...) oluşturur. Dolayısıyla, sosyalistler de üretim birimlerine ulaşabilmek ve sınıfla bağ kurabilmek için tek yol tutmazlar. Üretim birimlerine söylem yerindeyse, bazen 'bacadan,' bazen mahalleden, bazen de önemine binayen sendikadan ulaşırlar. Bu anlamda da, sendikalar üzerinden sınıfla bağ kurmanın (ki bu bağ kurma yalnızca sendika yöneticileriyle bağ kurmakla özdeşleştirilemez.) özel bir önemi vardır. Çünkü, sendikalar; "sadece iktisadi mücadelenin gelişmesi için son derece yararlı olmakla kalmazlar, aynı zamanda siyasi ajitasyonun ve devrimci örgütlenmenin çok değerli yardımcısı olabilirler."

IV

Sosyalizmin günümüz dünyasında ezilen yığınlar nezdinde, toplumsal ve siyasal bir seçenek olmaktan çıkarak prestij yitirmesi, siyasal alanda kitlelerle kurulacak ilişkinin temelden sarsılmasına neden oldu. Buna karşın burjuvazinin uluslararası ve yerel ölçekte ekonomik egemenliğini politik egemenliği sayesinde elde tutması daha da olanaklı hale geldi.

Bilinir ki, siyasal alan sınıflar mücadelesinin yoğunlaşmış ifadesidir. Siyasal alandaki bu olumsuz durum ve gelişmeler; verili durumu, işçi sınıfı ve ezilenlerin lehine dönüştürecek siyasal alternatif ve araçları da işlevsiz kıldı. Sosyalizmin kriziyle birlikte bütünlüklü mücadele yürütme olanaklarının sınırlandığı bu momentte, alan sorunları ekseninde gelişen parçalı, birbirinden yalıtlanmış alan mücadelelerini öne çıkardı. Bütünlüklü mücadele olanaklarının sınırlanmasıyla başat hale gelen alan örgütlenmeleri; bütünlüklü sorunlarını alanların sınırlılığı içerisinde çözmeye yöneldi. Bu yönelişle beraber, aynı zamanda birbirlerinden yalıtlanmış mücadeleleri birleşik mücadeleye dönüştürecek, toplumsal muhalafet hareketi düzeyine yükseltecek olanak ve araçların yanıtları da aranmaya başlandı.

Bilinen pratiklerde de görüldüğü gibi bu özgün koşullar, doğal olarak "Demokrasi Platformu...vb." gibi araçları kendi seyri içinde üretmeye başladı. Esas olarak, alanların verili güncel sorunları üzerinde şekillenen ve bazı zamanlarda anlamlı kitlesel

çıkışlar yapan bu platformlar; giderek işçi sınıfının uluslararası boyutta yaşadığı çok yönlü sorunlara bütünlüklü çözüm üretecek tek araç olduğu yanılsamasını yarattı ve güçlendirdi.

Öte yandan sosyalist solun bütünlüklü sorunlarını henüz şu ya da bu düzeyde çözememiş olduğu bu siyasal koşullarda; bazı özel alanlarda (...) örgütlenmeye başlamış bazı sosyalist ve devrimci eğilimler, giderek alanlar da "neden?" var olduklarını unutuverdiler ve verili durumu teorize etmeye başladılar. O koşullar içerisinde bu durumu, bir noktaya kadar, anlamak mümkün olabilir. Ancak, dünden farklı olarak atılan birlik adımlarıyla beraber kısmen de olsa, toplumsal ve siyasal yaşama bütünlüklü müdahale etme ve sözcüğün anlamına uygun bir devrimci ve demokratik toplumsal muhalefet hareketinin inşası, daha bir olanaklı hale gelmesine karşın; özel alanlarda ki mücadeleye sıkışıp kalan sosyalistler ve devrimciler böyle bir olanağı kendilerini siyasal planda örgütleyebilecek bir kanal olarak görmekten çok, "Demokrasi Platformu vb." gibi mücadele araçlarını siyasal alanın karşısına dikmeye başladılar. Nihayetinde siyasal mücadele düzeyini özel alanların/parçaların toplamı üzerine inşa edilebilecek "siyasal üst kimlik" olarak gördüler. Böylece kendilerini siyasal alandan çekerek özel alanlara hapsettiler. Siyasal süreci hızlandırarak müdahale etmeye çalışan bir siyasal yapının alanlara dair görüşlerini ilgili alanlara taşıyarak güçlendirmek yerine, siyasal yapıyı özgül alan mücadesiyle sınırlamaya ve tamda "Sendika Partisi" diye adlandırılabilecek bir perspektifi oluşturmaya başladılar.

Oysa ki, siyasal ve ekonomik mücadele düzeylerinin farklı örgütlenmelere tekabül etmesi, ayrı bağımsız faaliyetlere sahip olunduğu anlamına gelir. Bu ise, partinin faaliyet alanının, sınıfın ekonomik mücadelesiyle sınırlandırılamayacağı anlamına gelir. İşçi sınıfının ekonomik, ideolojik, politik mücadelesinin birbirleriyle diyalektik bütünlük oluşturduğu bilinen bir durumdur. İşçi sınıfının siyasal alandan başlayarak yeniden yapılanmasına doğru atılacak her adım, bu bütünlük içerisinde ekonomik mücadele düzeyinde de yeniden yapılanmayı zorunlu kılar. Bu

anlamda işçi sınıfı hareketi ekonomik mücadele alanlarında da yeniden yapılanmasını başardığı ölçüde, hem yeni bir devrimci sendikal merkezin inşası olanaklı olabilecek, hem de insanlığın özgürleşme mücadelesinin bir parçası olma hüviyeti kazanabilecektir.

Açıktır ki, böyle bir yeniden yapılanma adımı, sınıfın ekonomik mücadelesini sıçratırken buna uygun olarak, sendikal hareketi de yeniden yapılandırılacaktır. Bu nedenle; sendikal krize çözüm; sendikaların yapılarındaki biçimsel değişikliklerle değil, sınıfın bizatihi toplumsal ve tarihsel çıkarları ekseninde yenilenmesi ve anti- kapitalist bir tarzda kendini yeniden kurmasıyla olanaklı olabilir.

Demek ki, sınıfın sendikal birliği; yöneticilerin anlaşmalarıyla, bir araya gelmeleriyle değil, yürütülen mücadelenin isterleri üzerinden şekillenir. Örneğin; her gün sisteme tabi olmayı yeniden üreten Türk Kamu-Sen ve Türk-İş gibi sınıf mücadelesini evcilleştirme, kontrol altına alma vb. niteliklere sahip sendikal yapılanmalarla sınıfın sendikal birliğini öngörmek, farkında olmadan sınıfı kendine ve topluma yabancılaştıran bu anlayışı yeniden üretmek ve güçlendirmek anlamına gelecektir.

Siyasal bir örgüt/parti bütün alanlarda olduğu gibi, önemli faaliyet ve örgütlenme alanları olan sendikalarda da kendini sarıp sarmalayacak çevreler oluşturur. Parti; bu çevreler aracılığıyla alan mücadelelerini yönlendirmeye, alan görüşlerini egemen kılmaya, alan politikalarının olabildiğince kendi görüşleri üzerinden şekillendirmeye çalışır. Öte yandan partinin bu alanlara dair politikalarının oluşturulabilmesi için alanın bilgisini ve gerçekliğini yine bu alandaki çevreleri üzerinden edinir. Yani partinin, partili ve parti yandaşlarıyla oluşturduğu çevre örgütlenmeleri, esas olarak alanlarda bu anlamda bir siyasal faaliyet sürdürürler. Parti çevresini oluşturan unsurlardan partililer, partili olmaktan dolayı parti hukuğuna bağlı çalışarak partiyle ilişkilerini bu hukuk üzerinden sürdürürken, parti yandaşları, sendikal alanın dışındaki siyasal faaliyete gönüllülük ve ikna temelinde katılır.

Bu demektir ki; alanlar da bulunan partililer kendilerini siyasal alanda örgütlerler. Bunun sonucu olarak, partinin şu veya bu organında yer alarak, böylece parti hiyerarşisindeki dizilişte aktif bir politik özne olurlar.

Bu anlamda da bir sendikada yer alan partililer, " partinin bir sendikası"nda görev alıyor gibi örgütlendiklerini varsaymazlar. Bu alanda, yani sendika vb içerisinde partiye bağlı, partiye paralel 'ikinci bir parti' kurmazlar. O nedenle; siyasal yapıyla örgütsel ilişkilerini başka hukukla ve görevle sürdüren partililer, sendikalarda nasıl konumlanacaklar sorusu, temel soru olarak karşımızda durmaktadır. Sorumuzu tersten sorarsak, parti ekonomik mücadele için kendisine ait sendika kurar mı? Yoksa bir ekonomik ve demokratik mücadele örgütünün içinde faaliyet mi sürdürür?

Bu soruya verilecek cevap; sendikalar da nasıl konumlanacağımızın da cevabıdır. Eğer parti kendisine ait bir sendika kuruyorsa, buna uygun komiteler, komisyonlar vb.. örgütsel formları geliştirir ve ayrı bir hiyeraşik yapı oluşturur. Örgütsel yapılara ait bu tür görüşlerin sendikalarda yaygınlığı, partinin federatif yapıların birleşiminden oluştuğu (üst kimlik vb..) ön yargısını besleyen koşullardan kaynaklanmaktadır. Esas olarak **bu görüşler uzun yıllar kendisini siyasal alanda değilde, sendikal alanda örgütlemiş kadroların, siyasal alan da örgütlenmeye gösterdikleri dirençten kaynaklanıyor.** Bu nedenle derdimizi daha iyi anlatmak için, çok uca çekerek yaptığımız vurgu, esas olarak tersten gelişmekte olanın daha net açığa çıkarılması içindir. Yoksa bu eğilim (partinin sendika kurması,) sonuçta kendisini siyasal alanlarda örgütleyenlerin görüşü olabilir.Ve sendikaların, siyasi partinin alt organı halinde geliştirilmesi olarak düşünülebilir. Böyle bir görüşün vehametini tartışmaya ble gerek yok. Çünkü; partiler sendika kurmazlar ve bunu savunabilecek böyle bir eğilim partimizde açığa çıkmış değil. Fakat farklı bir eğilimin nasıl aynı yerde buluştuğunu göstermek için işe bu eğilimden başladık. Bir diğer eğilim ise, tersten aynı şeyi yapmakta o da 'sendika partisi' denebilecek bir perspektiften, siyasal

alanı, sendikal alana hapsetmeye çalışmanın ürünü olrak, kadroların sendikal kadrolara indirgenmesi yoluyla ayrı örgütsel yapılar önermektedir. 'Partililerin' seçim yaparak yöneticilerini oluşturmasının savunulmasına bir yığın örnek sayılabilir. Ki; bu noktada soruna bakışımızı sağlayan kalkış noktası bile farklılaşmakta bizler alanlarda politikaların nasıl oluşturulması gerekliliğini bütün parça ilişkisi üzerinden kavrarken, bazıları tam tersten siyasal faaliyeti parçaya tabii kılarak ele almaktadır. O halde parti sendikalardaki partililer ve yandaşlarıyla nasıl ilişkilenecektir sorusuna doğru yanıtları tartışmanın yolunu açabilir.

Çevremizde ki partililer hem partide örgütsel ilişkilerini sürdürecekleri yöneticilere sahipken, hemde sendikal alanda kendi çevreleri için yönetici seçecekler mi? Bunu sorun haline getiren esas olarak partililerin partiyle organik ilişkilerinin olmaması, yani partili olunmamasıdır. Bu durum partiyle ilişkilerin sadece sendikal kanala indirgenmesini zorlamaktadır. Yani; sendikalardaki partililer eğer sendikal kanaldan partiyle ilişkilenemezlerse parti örgütleriyle ilişkilenemektedir. Bu nedenle sendikada parti örgütünün benzerinin yaratılması (formlarıyla) partiyle ilişkinin tek yolunun bu olduğu yanılsamasını da güçlendirmektedir. Oysa bir partili için bulunduğu alanın sınırlılıklarını aşan yapısı , onun siyasal olarak örgütlenmesini zorunlu kılarken, işçi sınıfına da ekonomik alanda örgütlenmek yetmez, siyasal olarakta örgütlenmelisiniz perspektifiyle yaklaşır. Bu politikanın gerçek öznelerinin işçi ve emekçiler olduğu bilinciyle siyasallaşmayı toplumsallaştırmak demektir. Fakat partililerin partide örgütlenmedikleri açıkken kitleleri parti de nasıl örgütleyecekler. Ve siyaseti toplumsallaştıracaklar.

Demekki; ilk önce partililerin partiyle ilişkilenmesini tartışmamız ve bunun ardından sendikal alanla ilişkimizi tartışmak durumundayız. Birbirlerine bağlı bu durum aşılmadan bu sorunlardan kurtulmamız olanaklı değildir.

Sorun; örgütlenmenin biçimi noktasına geldiğin de amaç araç uyumluluğunun önemi kendisini hissettirmektedir. Amaçlar üzerine yapılan tartışma araca yönelik hassasiyetleri de doğal olarak

önemli kılacaktır. Sendikalar da örgütlenmeyi tartışmayı bu nedenle ekonomik, ideolojik ve politik mücadelenin insanlığın örgürleşmesi mücadelesiyle ilişki üzerinden kavranmasına zorlamamızı gerekli kılmaktadır. Siyasal mücadeleyi burjuvazinin argümanları ile kavramak, örgütlenme sorunlarımızı da değersizleştiriyor. Çünkü sosyalisler kitlelerle, sınıfla ilişkilerini bir program ortaya koyarak dolaylı bağlanma üzerinden şekillendiremezler. Sundukları program elbette sınıfsal dayanaklarını da ortaya koyarak belirginleşir.

V

Özetle ifade etmek gerekirse; siyasal yapılanmalar, sendikalara "uzmanlık vb. oluşumlar"ı aracılığıyla ulaşırlar. Sendikadaki unsurlarını biraraya getirecek çevre örgütlenmeleri oluştururlar. Çevre örgütlenme ilişkileri herhangi bir hiyerarşiye dayanmaz. Çevre faaliyetinin temel kalkış noktası kitlelerin ortak talepler etrafında biraraya gelmiş olmasıdır. Kitleleri biraraya getiren taleplerin hangi politikalar çerçevesinde gerçekleştirilebileceği sendikal mücadelenin temel yönelimi olmalıdır. Yani; partinin siyasal çevresi alan politikalarına müdahil olmada, siyasal programını alana ikame etmez. Bizatihi oluşturduğu sendikal programlar üzerinden gerçekleştirir. Bu nedenle "Uzmanlık vb. oluşumlar" esas olarak, parti görüşlerinin alanlara taşınması, alan politikalarının üretilmesi ve yönlendirilmesi için önemli işlevler üstlenirler. Özgül alanlarda uzmanlık vb. organ(lar) oluşturma ihtiyacı esas olarak, sınıflar ve ezilenler arasındaki hegemonya mücadelesinde, ideolojik/teorik düzeyin özel bir mücadele alanı olarak görülmesi ve yaşamın çeşitli alanlarında farklı biçimler altında kendini yeniden üreten egemen ideolojinin etkilerinin kırılmasına katkılı olmaya dayanır.

Bu ise, toplumsal ve siyasal olay ve olgulara bütünlüklü bir bakış açısıyla yaklaşılabildiği ölçüde başarılı olma şansı elde edilebilir. Özel alanlarda olabildiğince egemen ideolojinin etkilerinin kırılması, sınıfın ve ezilenlerin toplumsal, sosyal vb çıkarlarını bilince çıkaracak bilimsel bir bakış açısının kazandırılmasına çalışılır. Bu noktada kabul etmek gerekir ki, sosyalistler

ve devrimciler de bilimsel bilgiye ulaşmada ve bütünlüklü bir bakış açısına sahip olabilmede kendi aralarında ciddi eşitsizlikler yaşamaktadırlar ve bilimsel bilgiyi eş zamanlı olarak edinememektedirler. Bu eşitsizlik doğal olarak, sosyalistler ve devrimcilerin bilgi ve bilinç düzeylerinde, olay ve olguları algılamalarında, yorumlamalarında ve bütünlüklü politika üretmelerinde bir düzey farkı olduğunu ortaya koyar. İşte parti, bu eşitsiz ilişkiler içerisinde şekillenmiş partililerin verili bilinç ve birikim düzeyini gözönüne alarak parti faaliyeti sürdürmesi gerektiğini bilir/bilmelidir. Bu da bir partilinin en verimli ve üretken olduğu alanda parti faaliyeti sürdürmesi demektir.

Ortak talepler etrafında biraraya gelenler, taleplerin hangi politikalarla gerçekleşebileceğine ilişkin, siyasal görüşlerine bağlı olarak farklı tutum alırlar. Bu farklı yaklaşım ve tutum alışlar çerçevesinde oluşan çevreler faaliyetin tüm süreçlerinde (yönetim vb...) etkin olmaya, görüşlerini ve politikalarını egemen kılmaya çalışırlar. Bu nedenle çoğulculuğu içselleştirmiş bir yapılanma, bu farklı eğilimlerin ortadan kalkmasını değil, farklılıkları meşru görerek, onların her düzeyde/süreçte kendini ifadelendirmelerine olanak sağlar. Sendikanın kararlarını etkileyebilecek oluşumların farklılığının meşru görülmesi ve olanak sağlanması sendika üyelerini sendikanın öznesi kılabilmenin, onları değiştirip dönüştürebilmenin olanaklarını da sunar. Örgütsüzlüğün egemen hale geldiği günümüzde kongrelerin henüz sendikal programlar/politikalar ekseninde değil de, kişiler ekseninde cereyan ettiği düşünülürse, bu yaklaşım daha da önem kazanır.

Sosyalist Demokrasi'yi "Laf Olsun " Diye Tartışmadık!

Kadir AKIN

Kurtuluş'un sosyalist demokrasiyi tartışmaya başladığı yıllar, aynı zamanda "birlik" tartışmalarını da kaçınılmaz bir biçimde öngördüğü yıllardı.

Eylül'ün ağır baskı koşulları altında, neredeyse politik faaliyetin randevulara yüklendiği, kendini korumanın ve devamlılığın ilişkilere egemen olduğu, gelişen/gelişecek olumsuzlukları görüp tedbirler alma becerisinin ortaya konulamadığı bir konjonktürde; sınırlı bir kadro tarafından anlaşılmaya çalışılan tezler, ilk tartışmaya açıldığı momentte de ciddi reflekslerle karşılaştı.

80'in ikinci yarısından itibaren görece de olsa, yasal olanakların kullanılmasıyla, Kurtuluş hem kendi kitlesinin hem de sosyalist kamuoyunun önünde ulaştığı teorik evrimini tanıtma ve tartışma fırsatı buldu. Uzun bir dönem tüm yayınlarında da bu konu ağırlığı teşkil etti ve tartışma eksenine oturdu.

Kurtuluş'un dışındaki solla sürdürdüğü tartışma, aynı zamanda kendi içinde ve kitlesiyle de at başı giden bir tartışmaydı. Denilebilir ki, her uğrakta o momente ait koşullara denk düşen ciddi gerilimlere ve duraksamalara neden oldu, sözkonusu tartışma. BTDK sürecinde yaşanılanlar bir başka düzlemde ele alınsa da özünde sosyalist demokrasi tartışmasıydı, sonraki süreçlerde yaşanılanlarda...

Bugün gelinen noktada Kurtuluş'un yaşadığı sorunlar ve sıkıntılar sosyalist demokrasi tezlerinin önkabulünü içeren bir yerden yaşanıyor görünse de,değişik dolayımlarla sosyalist demokrasi tartışmasına denk düşmektedir. Yıllardır alışılagelen politika yapma tarzının,bir tür sahip olunan sistematiğin, ÖDP süreciyle birlikte çoğalmanın da etkisiyle yeniden üretildiği ve taban bulabileceği unutulmamalıdır. Çoğalanların, politika yapmaya dair zihinlerinde kalan eskinin tarzı ve sistematiğidir. Yani Kurtuluş'un kendini tariflediği yirmi yıl önceki referanslardır. Yıllardır bu tartışmaları sürdürenlerin ne ölçüde içselleştirdiklerinin tartışmalı olduğu ortamda, çoğalanların ne halde olabileceğine ilişkin fikir yürütmek zor olmasa gerek..

Dışımızdan bize bakanların eskinin sistematiğiyle "bölünmemizi" beklediği süreçlerde olmuştur. Kurtuluş'un savuna geldiği tezler ve üzerine bastığı teorik zemin dikkate alındığında, içine girdiği her birlik süreci kendine ait taşların da yerinden oynamasını kaçınılmaz kılmıştır. Sosyalist hareketin yeniden yapılanmasından, bizim olduğumuz yerde durup dışımızdaki solun bizim etrafımızda yapılanmasını anlayamayacağımıza göre, taşları sıkı sıkıya yerinde tutmakta beyhuda bir çaba olarak görülmelidir. Bölünmenin söz konusu olduğu bir koşulda da geriye dönüp sosyalist demokrasinin kabulü ya da reddi üzerinden tartışma sürdürmek ve bu tartışma üzerinden bölünmek en doğru bölünme olacaktır!...

Sahip olduğumuz tezler, eskinin referansları üzerinden ve alışılageldiği gibi bir bölünmeyi oldukça zorlaştıran tezlerdir. Kurtuluş'un tarihen "bölünme" konusundaki verimsizliği ise bunun yanında olsa olsa psikolojik ve sosyolojik bir öge olarak kalabilir.

Gerçektende çoğulculuğun, farklı olanların farklılığının meşruluğunun, azınlık olanın çoğunluk olması için her hakkı kullanma özgürlüğünün, araç tartışması üzerinden bölünmenin anlamsızlığının tanındığı bir zeminde eskinin argümanları ile ayrışan ya da buna kalkışan, bu durumu nasıl rasyonalize edecektir? Bel-

ki pratik olarak denenebilir ve zorlanabilir ama bu teoriye hemen çarpacaktır.

Kurtuluş'un kendi içinde bulup çıkaracağı ve diskirimine edeceği bir "hizip" yoktur. Çünkü eskiye ait ilkellik olarak tanımladığı bu perspektifi terkedeli yıllar olmuştur. Kurtuluş "hiziplere" açıktır ve onları meşru görür. Kurtuluş'un içinde farklılığı olanlarda, farklılıklarının meşru görüldüğünün bilinciyle hareket ettiklerinden, kendilerini gizleme ve iktidarın kurnazlıklarına karşı muhalefet kurnazlıklarına yönelme gereği duymazlar. Egemen olan iktidardaki görüşün kendi konumundan hiç kuşku duymaksızın farklı görüşü, sırf kendisinden farklı olduğu için bir başka sınıfın temsilcisi olduğunu ilan etmesi ise en hafif deyimiyle kurtuluşçular için komikliktir. Üstüne üstlük ÖDP gibi bir projenin bileşeniyken böyle düşünmek olsa olsa trajikomikliktir...

Bütün bu yukarıda yazılanlar daha önce tarihimizde yazılmış olanların tekrarından başka bir şey değildir ve bizler için son derece verili olan saptamalardır. Ne var ki; örneklerini çoğaltabileceğimiz bu saptamalar yaşamda bir karşılık bulamazlarsa ve hayatamıza çoktan terketmemiz gereken tarzlar, alışkanlıklar yön vermeye başlarsa, durum gerçekten vahimleşir. Bu bizim için vahim olduğu kadar bileşeni olduğumuz proje içinde tehlike oluşturuyor demektir.

Peki, bizim sorunlarımız nelerdir? Öncelikle, ulaştığımız teorik evrimimizi bir kez daha kavramaya ve arkamıza dönüp kavratmaya şiddetle gereksinmemizin olduğu ortadadır. Bunun yanısıra; Kurtuluş'un içinde form tartışmasından tutunda Kürt Sorunu'nda takınılacak tutuma, siyasal islamın yeniden analizine, muhtemel siyasi gelişmeler karşısındaki strateji ve taktiğe ve bütün bunların yaşam bulacağı ÖDP içerisindeki duruşuna kadar bir çok konuda farklı görüşler vardır. Kimi düşüncelerin ise görüş haline gelmeye ve bütün bu görüşlerin tartışılmaya ihtiyacı olduğu ortadadır. Böyle bir tartışma sürdürmek ve tüketmek ise kimin ne dediğinin netçe ortaya konmasıyla olanakladır. Kuşkusuz bütün bu tartışmaların olabildiğince önyargılardan uzak sağ-

lıklı bir ortamda yapılıyor ve bunun koşullarının yaratılması için çabanın sürdürülüyor olmasının önemi de büyüktür. Eğer böyle yapmayıp ortak yaşanmış hayatın kaçınılmaz biçimde bizi etkileyen önyargıları ve takıntıları üzerinden "taraf" olmayı yeğlersek bilerek ya da bilmeyerek hem kendimizi hem de bizi izleyenleri yanıltıyoruz demektir.

Kurtuluş, kendi içinde sürdürdüğü tartışmaları dışındaki soldan gizleme çabası içinde olmamış, aksine dar mekanlarda süren kimi tartışmalarını bile tercüme ederek sosyalist kamuoyuna aktarma uğraşı içinde olmuştur. Bizden farklı ve meşrulukları kuşkuya yer bırakılmayacak biçimde tarafımızdan kabul görmüş olanların, içimizdeki tartışmaya izlemeye başlamasını aynı zamanda onlarla kurduğumuz ciddi kontaklar olarak da algılamalıyız.

Sosyalist hareketin sektörel bölünmesinden bahsediyor ve sosyalist hareketin amaç değil, araç tartışması üzerinden bölündüğünü iddia eden bir düzlemde tartışma sürdürüyorsak, bize dair tartışma ve sıkıntılar aynı zamanda bizden farklı olanlara da ait tartışmalar olarak görülmelidir. Üstelik ÖDP ile bunun böyle olmasının önemi daha da büyüktür.

İşte tamda bu noktada Kurtuluş'un eskisi gibi bir Kurtuluş olarak kalamayacağı, direnmesinin ise projeyi sıkıntıya sokacağı, bununsa hiç haketmediği halde sekt görüntüsü yaratacağı ortada değil midir?

Yine tam bu konuyla doğrudan ilintili olarak, artık Kurtuluşçuların taravması haline gelen "tasfiye" kuşkusu kendini açığa vurmaktadır.

Bir kollektifi tarifleyen onun fikirleri, üzerine bastığı teorik zemin ve bütün bunların toplamı programatik görüşleridir. Görüşlerin savunulması ve bunun üzerine basan bir yerden fikri hegemonya mücadelesi verilmesi ancak örgütlülük çerçevesinde hayatta etkinlik kazanabilir. Dolayısıyla bir fikriyatı savunan insanların kendi aralarında o fikrin paylaşılmasından kaynaklanan ilişkileri bir hukukla tariflenmezse, güruh olmaktan öteye gidemezler. Bu durum ise, bilgiyi tekelinde tutanların, misyon sahip-

lerinin yönetiyor olmasını imkanlı kılan, maniplasyona açık, demokrasinin işlemediği bir ilişki biçimidir ki, Kurtuluşçular asla bunu kabul edemezler.

ÖDP içinde farklı fikirlerin, farklılıklarının gereği kendi aralarında kurdukları ilişkiyi "tehlikeli" bulan varsa, bunun kaçınılmaz biçimde monolitizme varacağını bilmesi gerekir. ÖDP'nin içinde ise monolitik perspektifin acı ve sıkıntılarını yıllarca yaşamış, bunun sonuçlarını görmüş ciddi bir birikim olduğu da ortadadır.

Sosyalist demokrasi tartışması ve bunun mantıki sonucu olan birlik arayışları, aynı zamanda bizlerin geçmişteki anlamsız ve yanlış bölüntüler üzerinden yaşam kurmayacağımız anlamına da gelmekteydi. Soruna bir kez böyle bakılınca, kendi doğrusal gelişimi üzerinden geleceğin kazanılmasının reddi, bunun yerine ise, bütünün kazanımlarının önemsenmesi ve kurgunun artık böyle yapılıyor olması, itilim noktasını oluşturuyor demektir.

Kurgunun böyle yapıldığı yerde ise "grup" ama "grup olmayan grup" sorunsalı daha iyi anlaşılacaktır. Paradoks gibi görünse de iki zemine basmanın kaçınılmaz sonucudur bu. Dolayısıyla grubun projeye "uydurulması" değil ama uyumlu hale getirilmesi, öngörülen devrimci odağın yaratılması için alan açacak ve bu çabaların sonuç vermesini de kolaylaştıracaktır. Söz konusu olan BSP değil, onun da üzerinden kazanılan çok daha kapsamlı ve umut edilenden çok daha büyük ÖDP'dir.

Tezlerimizin arkasında ciddi biçimde duracaksak ve sosyalistlerin çok uzun yıllar sonra yakaladığı bu şansı en iyi biçimde kullanacaksak devrimciliğin bizden menkul olmadığını ve ÖDP içcrisindeki bizden farklı devrimcilerle harmanlanma iradesini baştan bir önkabul olarak ortaya koyduğumuzu anımsayalım. Herkesin durduğu yerde durarak devrimci bir odağın yaratılamayacağını da görelim.

Ülkedeki siyasi gelişmelerin hiçte içaçıcı görünüm vermediği bir konjonktürde deyim yerindeyse bıçak sırtında yürürken ayak sürümenin bize vakit kaybettirdiğini buna ise tahammülümüzün olmadığını geçmiş deneyimlerimizle hatırlayalım.

Elbette kendi mahvillerinde yaşayıp ışık oyunlarının yarattığı gölgelerle uğraşanların bizim ne yaptığımızı anlama şansları olamayacak...

Kurtuluş'tan Kurtulmak!...

S. Oktay SİNANOĞLU

Saflarımızda giderek derinleşen, taraflarını daha açık ve net ortaya koyan bir "tartışmanın" yaşandığı artık gizlenemez bir durumda. Kimilerimizin anlamaya çalışarak, susarak, uzlaşarak yanıtlar vermeye çalıştığı bu "tartışma", taraflardan birinin kılıçları çekmesiyle birlikte, düşünsel mecradan çıkarak pratiğe nüfuz etti. Bugün bu pratik kurulan iki ayrı yaşamla kendini üretmeye devam ediyor. Şüphesiz eski bir "tartışmanın" devamı bu... Ancak bu tartışma içine girdiğimiz yasal parti süreçleriyle birlikte kendisini besleyecek, sistemleştirecek zemini de bulmuş oldu. Ve artık bu "tartışma" kaçınılmaz olarak, bilinçlice çizilmiş sınırlarını çatlatarak bir devrim ve sosyalizm tartışması biçimlerine bürünmek zorunda.

Aynı hayatı yaşamayanlar aynı rüyayla uyanmayacaklar...

1976'lardan 1997'lere uzanan Kurtuluş Hareketi yirmi küsür yıllık bir birikim ve yaşanmış tarihin ürünüdür. Bu yirmi yıllık tarih Kurtuluş Hareketi'nin geçirdiği pratik ve düşünsel evrimin de bir tanığıdır. "Geçmişin Değerlendirilmesi ve Öncü Savaşı" yazısı Kurtuluş Hareketi'nin adeta bir manifestosu olmuş ve Kurtuluş Hareketi bu manifesto üzerinden doğan bir ruh hali ve eylem hattı ile 12 Eylül'le karşılaşmaştı. Öncü savaşının reddi silahlı mücadele anlayışının reddi değil; silahlı mücadelenin veriliş biçimiyle birlikte silahlı mücadele dışındaki mücadele anla-

yışlarının ihmal edilişinin reddi idi. O yıllarda Kurtuluş Hareketi şöyle diyecekti;

" Silahlı mücadeleye, lanetlemeyle karşı çıkanların elbetteki devrim yapmaya niyetleri olamaz. Silahtan, vebadan korkar gibi uzak duranlar, silahlı mücadelenin doğru biçiminin ne olacağı, hataların düzeltilmesi için neler yapılması gerektiğini bulmak ylerine, onu tümden yokedip Marksizm dışı göstermeye çalışırlar ve kendileri Marksizm dışına düşerler." (Geçmişin Değerlendirilmesi ve Öncü Savaşı).

Kurtuluş evrimci sosyalizm anlayışı ile devrimci sosyalizm anlayışı arasındaki mücadelede devrimci sosyalizm anlayışını seçmişti. Devrimci sosyalizm anlayışı; *"evrimci sosyalizm anlayışının tersine emperyalizm çağında proletaryanın burjuva devlet aygıtından devralacağı hiçbir şeyinin kalmadığını, proletaryaya düşen görevin burjuva devlet aygıtını parçalayıp yıkarak yerine devlet olmayan bir devletin yani proletarya diktatörlüğünün geçirilmesi"* anlayışına dayanıyordu. Şüphesiz bunun yolu devletin zor aygıtlarının karşısına bir başka zoru çıkararak bir evrimle değil bir devrim yoluyla kendi sınıfsal iktidarının kurulması yöntemiydi.

Evrimci sosyalizm anlayışı ise; devrimci yöntemi Blankist bir sapma olarak değerlendiriyor sosyalizmin; demokrasi mücadelelerinin, sivil toplum örgütlerinin, genel oy sayesinde legal siyasi partilerin...vb. devrimci olmayan bir yolla burjuvaziyi geriletebileceğini, küçük reformların, nicel birikimlerin sonucunda barışçıl bir biçimde kurulacağı tezine dayanıyordu. Bernstein 1900'lü yılların hemen başında evrimci sosyalizm anlayışının teorik temellerini atarak evrimci sosyalizm bayraktarlığını yapmıştı. O yılların sahici tartışmaları bu iki temel üzerinden yapılıyordu. 1970'li yıllarda Türkiye'de sosyalist sol aslolarak TKP-TİP'in evrimci sosyalizm anlayışı karşısında kendini THKO ve THKP-C'nin önderliğinde devrimci sosyalizm olarak biçimlendiriyordu. Bugün çoğu "unutulmuş" olan bu tartışmalar aslında Paris Komünü, Bolşevik Devrimi ve sonrası yapılan tartışmaların günümüzdeki yansımalarından başka birşey değildi. Lenin

döneminde yenilgiye uğratılan Bernstein'cılık ya da evrimci sosyalizm anlayışı giderek bütün Avrupa Solu'nu etkisi altına almış ve bugün Avrupa Sosyalizmi dediğimiz reformist sapmayı oluşturmuştur.

Şimdi 1997'lerdeyiz, "köprünün altından çok sular geçmiş". Reel sosyalizmin çöküşü, kaçınılmaz bir biçimde sosyalizme ait doğrularımızın hemen tümünü yeniden tartışılır hale sokmuş bulunuyor. Kimilerine göre Sovyetlerin çöküşü devrimci sosyalizm anlayışının çöküşünü de gerçekleştirmiş durumda. Türkiye genelinde de saflarımızda da utangaç bir Bernstein'cılık boyveriyor. Kimilerimizin evrim dediği gelinen nokta bize göre ciddi bir sağ sapmanın dile gelmiş, dile gelişin de ötesinde örgütlenmiş bir versiyonu. Bu durum utangaç bir Bernstein'cılık yanında, utangaç bir idealizmi de içinde barındırıyor. Kuşkusuz bu eğilim kendisini bütünüyle ifade etmiş değil, onu yaşamın içerisinden, yazılı metinlerin "masum" cümlelerinde çekip almak gerekiyor. Türkiye solu açısından oldukça eski ancak saflarımız açısından oldukça yeni sayılabilecek bu eğilim henüz bir sisteme ve sisteminden kaynaklanan bir iç tutarlılığa sahip değil. Gerek, *"hayat o kadar hızlı akıyor ki, teorilerimiz bir ay bir hafta geçmeden geçersizleşiyor"* biçiminde açıklanan, kimi kez kutsanan sistemsizlik, gerek saflarımızda halen yitirmediğimiz reflekslerin, tepkilerin oluşturduğu basınç, gerekse, bu yolda henüz çok acemi oluşun yarattığı toyluklar ya da kitleyi yavaş yavaş hazırlama anlayışı dostlarımızın cesur çıkışlarını engelliyor.

Saflarımıza süratle sızan bu sapma kendisini esas olarak Sosyalist Blok Partisi, BSA, BSP ve ÖDP pratik süreçlerinde şekillendirdi. Doğal olarak böylesi bir hesaplaşmanın bu eksende sürdürülmesi bir zorunluluk olacaktır.

Ağustos 1995 tarihli Sosyalist Kurtuluş Dergisi'nde yer alan Kurtuluş imzalı iki yazı* bahsi geçen görüşlerin analizi açısından oldukça önemlidir. Gerçi görüşlerin haftalık periyotlarla eskidiği bir süreçte 1.5 yıl öncesine ait metinleri argüman kabul etmenin ne derece önem taşıyacağı ortadadır. Görüşlerin bu kadar hızla değiştiği, konjonktürel teorinin esas olduğu bir durumda

yazılı metinlere, söylenmiş sözlere dayanarak tartışma yapmanın zorluğunu baştan kabul etmek gerekir. Böylesi bir durumda çok kolayca biz artık öyle düşünmüyoruz denilebilecektir. Umudumuz bu düşünce sıçramalarının üzerinde sağlıklı bir tartışma yürütülebilecek bir sisteme oturmasıdır. Bugüne kadar sağlıklı bir tartışma yürütülememiş olmasının önemli nedenlerinden birisi de, dostların kendilerine yöneltilen her eleştiriyi "birlik karşıtlığı" olarak algılatma çabalarıdır. Tartışmanın doğru bir zemine oturması bu yanılsamanın da ortadan kalkmasıyla mümkün olacaktır.

Bahsi geçen yazalara yeniden dönecek olursak;

" Sosyalistlerin birliğinin gerçekleşebilmesi için sanıldığının aksine birliği gerçekleştirecek siyasal güçlerin kendilerini programatik bir çerçeveye dayandırmaları bir zorunluluktur. Burada anlatmak istediğimiz programatik çerçeve "teorik-ideolojik" değil gerçekten programatik bir çerçeve olmalıdır. Kastımız şu; basit bir sosyaliz tasarımına sahip olmalıyız. Yok eğer programatik çerçeveden geçmişte olduğu gibi her düzeyde analizi anlıyorsak işin içinden çıkmak mümkün değildir ve adım başı ayrılıklar üretmekten kendimizi alamayız. " (a.g.e)

Biz kendi adımıza çok merak etmekteyiz. "Teorik-ideolojik" değil gerçekten programatik bir çerçeve"nin nasıl olacağını. Programımız teorik-ideolojik olmayacak da nasıl olacak? Teorik, ideolojik değilse demek ki program pratik adımları anlatacak. Yoksa yazarımız " gerçek hareketin atacağı her adım, bir düzine programdan daha önemlidir" mi demek istiyor ? Eğer böyle birşey anlatılıyorsa, birlik adına bütün teorilerin muğlaklaştırıldığı böylesi bir dönemde Lenin'in dediği gibi *"bu sözleri yinelemek, bir cenaze alayını görünce şöyle haykırmayı istemek demektir: Hep böyle mutlu günleriniz olsun!"* Ama yazara haksızlık etmeyelim o cevabını vermiş: "Basit bir sosyalizm tasarımından ibaret bir program. Buna "sanırım" program denilemez. Bir de tabii sormak lazım, bu tasarım ne kadar basit olacak ? Bir programınız olmassa nasıl bir birlik isteğinizden öte, niye birlik istediinizi dahi anlatamazsınız. Programınız olduğunda ise, kaçı-

nılmaz biçimde bu programı oluşturan ya da programın oluşturduğu size ait ödün veremeyeceğiniz ilkelere sahip olursunuz. İlkelerinizle birlikte, bu ilkelere sahip olamayanlarla eylem birliğini aşan bir çerçevede (çoğu kere eylem birliği bile mümkün olmaz) birlik yapmayı düşünüyorsanız, önünüze iki yol çıkacaktır: Ya karşı taraf ilkelerinden vazgeçecek ya da siz. Siz vazgeçerseniz bu ilkeler çerçevesinde sizinle hareket edenler "ne oluyoruz" diye soracaktır. Böylesi bir duruma düşmemek için de programı basit bir sosyalizm anlayışına indirgeyip bir çırpıda her iki tarafı da memnun etmiş olacaksınız. Ama bu arada bilimden taviz verilmiş olarak. Bilimden taviz vererek bir birlik gerçekleştirilebilir mi? Biz sanmıyoruz.

Program tartışmalarının 100 yıla yakın bir tarihi var. Marks'la başlayıp Lenin'e uzanan ve oradan günümüze ulaşan koskoca bir tarih bu. Şimdi bütün bu deneyi yok sayıp, çerçevesini çizdiğiniz şeyi program olarak tanımlayamazsınız. Biz küçük bir hatırlatma amacıyla Lenin'in programdan ne anladığına bakalım:

"Program, bizim temel görevlerimizi tanıtlamalı, bir sonraki siyasal görevlerimizi tam olarak saptamalı, ajitasyon etkinliğinin çerçevesini belirleyecek bir sonraki istemleri göstermeli, onlara bir bütünlük kazandırmalı, ajitasyonu bir parça iş durumundan, küçük, bağlantısız istemler için kısmi bir ajitasyon durumuna getirerek bu istemleri genişletmeli ve derinleştirmelidir." (Ne Yapmalı)

İçinde bulunduğumuz ortamda Lenin'e dayanmanın, Lenin'i referans almanın 'Lenin'i aşmayı' başaranlarca, pek ciddiye alınır tarafının olmadığını bilmekle beraber, birtakım anımsatmaların yararlı olduğunu düşünmekteyiz. Marx'ın Gotha ve Erfurt programlarına yönelttiği eleştiriler ya da Lenin'in program üzerine yürüttüğü tartışmaların analizi üzerinden bir değerlendirme yapılırsa; dostlarımızın 'birlik' adına 'basit sosyalizm tasarımlarını program sayma anlayışlarının aslında programsızlığa öykünmenin utangaç bir adımından başka birşey olmadığı görülecektir. Tarih biliminin bir öğretisi olarak; özellikle yenilgi dönemle-

ri sonrası, sapmalara karşı koyabilmenin, net ve ayrıntılandırılmış fikirlere sahip olmakla mümkün olabileceğini kavramak gerekir. Lenin'in dediği gibi, "birleşebilmek için kesin ve net ayrım çizgilerine sahip olmamız zorunludur."

Dostların birlikten kastettikleri sadece bir eylem birliği olsaydı, programı öne sürmenin, programın üzerinden polemik yürütmenin çok derin anlamları olmayacaktı. Ancak yine dostlarımızın yakın geçmişte "faşist devlet" ibaresini öne sürerek, bunun ilkesel bir sorun olduğunu savunarak ne türden birlikleri reddettikleri anımsanınca, ilkelerinde programında ancak ve ancak içinde 'erimemiz' gereken birlikler, yasal partiler kurarken 'basit sosyalizm' tasarımlarına indirgendiğini görmek, aslında gerçek çabanın neye yönelik olduğunu da kanıtlıyor.

Bir eylem birliği oluşturulmuş olsaydı, birliği tanımlayan yapılacak eylemin kendisi olacak, eylem anı ve çerçevesi dışında yürüteceğimiz ayrı politik faaliyetlerimiz olacağı için program ve ilke sorunları sekonder sorunlara dönüşecekti. Ancak BSP ve ÖDP'ye uzanan süreç yaptığımız işin bir eylem birliği olmadığını bu 'çok çok aşan' bir çerçeve olduğunu gösterdi. Bütün bir gövdeyle içinde yer aldığımız bütün politik faaliyetimizi içine yerleştirdiğimiz bir birlik bu. Bütün bir politik faaliyetin içine alındığı diğer bir deyişle bütün bir pratiğin içine sığdırıldığı bir 'birlik' gündeme geldiğinde, şu soruyu sormak gerekiyor; bizi tanımlayan ilkeler, programlar ne oldular? Her iki parti örneğinde de dostlarımızın politika üretmek adına yaptıkları, farklı öneriler arasında bir 'orta yol' bulmak dışında birşey değildir. Dostların iddia ettiği gibi bu orta yol ne tamamen bizi, ne tamamen diğerlerini kapsayan bir orta yol olacaktır. İlkeler ve programlar sadece fikri ifadeler değildirler. (Sadece fikirler gerçekte hiçbir şey değildirler) Ilkeler ve programlar aynı zamanda pratiğin kendisidirler de. Bütün pratik oluşturduğumuz birlikle, yasal partiyle sınırlı olduğunda bize ait olan pratiğin uygulama alanı neresi olacaktır ? Şüphesiz yanıt Parti (ÖDP) olacaktır. Ancak, bize ait olanın bizim doğrularımızın, aynı partide yer alan diğerlerinin doğrusu olmadığı gerçeği gözönüne alındığında bize ait

olan pratiği, sal bize ait olmayan bir zeminde gerçekleştirmenin olanağı da kalmayacaktır. Böylesi bir durumda bize ait olan ilkeler, programlar, doğrular ne olurlar? Onlar artık sadece fikirlerdir. Pratiğe indirilmesi mümkün olmayan fikirler. Bir ide pratikle bağını koparmaya başladığında yok olmaya da başlamış demektir. İdealizm, fikri pratikten koparak onu nesnesinden almaya çalışır. Materyalizm ise tersine bir süreçle fikri gökyüzünden indirip nesnesine katar. Fikirlerimizi gerçekleştirebileceğiniz/sınayabileceğiniz pratiğiniz yoksa fikirleriniz yokolmuş ya da yok oluyor demektir.

"Ulusların kendi kaderini tayin hakkı" ilkemizin pratik tezahürlerinden birisi olan bir başka ülkenin topraklarında örgütlenmeme anlayışı BSP döneminde uydurulan 'geçiş illeri' komedisiyle çiğnendiğinde bu kararın altına utangaç bir şerh koyarsınız. Böylece ilkenizin korunduğunu sanırsınız. Bu tam bir yanılgıdır. yasal parti (o zaman için BSP) dışında bir pratiğiniz olmadığı gözönüne alındığında gerçekte sizin o yasal parti dışında birşey olmadığınız da ortaya çıkar. Pratiğiniz ne ise siz de O'sunuzdur. Koyduğunuz şerh sizi şovenist olmaktan kurtaramaz. Tarih durmaz... BSP tarih olur ÖDP kurulur. ÖDP 'Kürt illerinde" yine örgütlenir. Bu kez şerh de koyamaz bu, kararın savunucusu olursunuz. Kurtuluş'u tanımlayan bir ilke sizin şefkatli ellerinizde bir 'hiç'e dönüştürülür. Ve dönüp bize bunun birlik için ne kadar gerekli olduğunu anlatırsınız. Bizi şovenizmle kaynaştıran bir birliğin son tahlilde kime, neye hizmet ettiğini düşünmek gerekiyor. Aynı sorun pozitif ayrımcılık ilkemizde de yaşanır. Pozitif ayrımcılığın o koşullardaki pratik tezahürü olan 'kota' uygulamasına dostlarımız hayır oyu kullanırlar. Tabi yine birliğin bekası için. Benzer bir başka sorun gençlik sorununda da yaşanır. Bağımsız gençlik örgütlenmesi, salt gençlerin kendi örgütlenmelerine dair bir ilke değil, bütün olarak Kurtuluş'un örgütlenmesine dair bir ilkedir. Dostlarımız yine birlik adına, gençliğin organlarına danışmadan 'bağımsız gençlik örgütlenmesi' ilkesini çiğneyerek, ilginç pazarlıklara girişir ve bağımsız gençlik örgütlenmesi karşısında oy kullanırlar.

Eğer yasal parti dışında bize ait bir başka politik (pratik) faaliyet alanlarımız olsaydı bütün bunlar belki katlanılabilir olurdu. Ancak dostlarımız iyi hatırlarlar. Gençliğin 'parti dışında da politik faaliyet yürüteceğiz' görüşünü ayrılma nedeni saydıklarını. Bütün bu kimliksizleştirme ve tasfiye sürecini de 'basit bir sosyalizm anlayışı yeter' teorik argümanıyla bir çırpıda halledivereceklerini sanmaktadırlar.

Sadece fikirlerle hegemonya kurulabileceğini sanmak idealizme aittir. Bir fikir pratiğe dönüştüğünde, pratikte sınanıp doğrulandığında ve yine pratiğin verileriyle reel bir güç haline dönüştüğünde gerçekten hegemonik bir durumdan bahsedilebilir. Bugün burjuvazinin hegemonyasından bahsediyorsak, onun fikirlerinin doğruluğundan değil, tersine bu fikirleri taşıyan reel güçlerin yarattığı etkiden bahsediyoruz demektir. Pratikte güçlenmemiş hiçbir doğru fikir, hegemonik etki yaratamaz. Hegemonya kurmak için fikirlerimizi pratikte örgütlemek dışında bir başka yol yoktur. İçinde bulunduğumuz yasal parti (birlik) kurgusu bize ait fikirleri pratiğe dönüştürmeye izin vermediği için, hegemonya kurmanın tek yolu fikirlerimizi örgütleyebileceğimiz bir başka yaşamı parti dışından kurmak olmalıdır. Buna karşı çıkmak varolan hegemonyaya boyun eğmek olacaktır.

Yine dostların dayandıkları bir başka argüman mevcut ki, bu argüman birlik adına idealizme kapı açmaktan hiç çekinmemiş.

"**Her düşünce** tartışma ve çarpışma alanını girdiğinde oradan çıkarken oraya girdiği gibi çık(a)maz. Çarpışmaya giren düşüncelerden birisinin ortaya çıkan sentez de izlerinin daha belirgin olması sözkonusu olabilir. Yine de ortaya çıkan düşünce, birilerinin düşüncesi değil bir sentezdir. Başlangıç noktası itibariyle taraflardan hiç birisini bütünüyle içermeyen ama herkesi bir biçimiyle içeren bir sentez..." (Sosyalist Kurtuluş, Ağustos s. 92.) (abç)

Dostumuzun ilk cümlesini bir kez daha okuyalım. "**Her düşünce** tartışma ve çarpışma alanını girdiğinde oradan çıkarken oraya girdiği gibi çık(a)maz." Acaba gerçekten böyle midir? Dostumuz "her düşünce" demeyip, "bazı düşünceler" deseydi,

bu daha anlaşılabilir birşey olurdu. Ama o inatla "her düşünce" diyor. Örneğin; Marksizmle, anarşizm tartışma ve çarpışma alanına girdiğinde ne olur? Marksizm ya da anarşizm ne gibi bir değişime uğrar? İdealizmle materyalizm tartışma ve çarpışma alanına girerse nasıl bir değişim ortaya çıkar ? Bilimsel bir düşünce ile bilim dışı bir düşünce tartışma ve çarpışma alanına girerse ne olur? Örnekleri çok daha fazla artırmak mümkün. Devam edelim:

" Çarpışmaya giren düşüncelerden birisinin ortaya çıkan sentezde izlerinin daha belirgin olması sözkonusu olabilir. Yine de ortaya çıkan düşünce, birilerinin düşüncesi değil bir sentezdir."

Dostumuz bu 'sentez' dediği şeyi nasıl kavrıyor, tam olarak bilemiyoruz. Ama birşeyden eminiz ki bu kavram Marksizme, ya da birbaşka deyişle bilime ait değil. Marksizmle, anarşizm tartıştığında, ortaya çıkan düşünce, dostumuzun kavrayışına göre artık ne Marksizim olacak ne de anarşizim. Tartışma sonucunda yeni bir şeye 'senteze' oluşacağız. Dostumuzun ifadesiyle bu 'sentez', "başlangıç noktası itibariyle taraflardan hiçbirisini bütünüyle içermeyen ama herkesi bir biçimiyle içeren bir sentez" olacak. Örneğin Frederich Engels ile, Dühring'in yaptığı tartışmaların bir senteze ulaştığını iddia edeceğiz!

Kurtuluş imzalı yazılar yazarken daha dikkatli olmak gerekiyor. Kullandığınız imza hepimizi bağlıyor dostlar. Fikirlerimizi ya da içinde bulunduğumuz durumu doğrulamak için bilimi eğip bükmeye başladık mı, kaçınılmaz sona yaklaşıyoruz demektir. Sentez; dostumuzun sandığı gibi iki karşıt görüşün çarpışmasından zorunlu olarak ortaya çıkacak ve ne o, ne öbürü olan ama her ikisini de içeren (hem o, hem öbürü) bir şey değil. Engels'in yadsımanın yadsıması diye tanımladığı bu kavram, salt bir yadsımayı değil bu yadsınan şeyin de yadsınmasını, yani aşılmasını içeriyor. Böylesi bir duruma bir örnekleme gerekirse; mekanik materyalizm, idealizmi yadsıyarak ortaya çıkarken, diyalektik materyalizm mekanik materyalizmi de yadsır. Ortaya çıkan şey artık ne bir mekanik materyazmdir ne de idealizm. (ne o, ne öbü-

rü. Ancak hem o hem öbürü değil) Kurulan sistem iki sistemi de yadsınmış, aşılmış halinden başka birşey değildir. Sentez, her iki düşüncenin doğru ve iyi yönlerinin birbirine eklenmesiyle oluşan bir şey değildir. Sentezin, kendinden öncekini aşarak ortaya çıkardığı ürün artık eskiye ait değildir. İdealizmle-materyalizm çarpışmasından bir senteze ulaşılır, ancak bu sentez hiçbirinin izini taşımaz. marks ulaştığı bu sentezde iki felsefeyi çarpıştırarak her ikisini de içeren ama her ikisi de olmayan yeni bir felsefe kurmamıştır. Marks'ın ulaştığı sentez felsefeyi sona erdirerek, felsefeye karşı bilimi koymuştur.**

Bu inandıkları, savundukları ucube sentezci mantık, aslında dostlarımızın politika yapış tarzlarına da damgasını vurmuştur. İki farklı görüş arasında buldukları orta yolun, *"başlangıç noktası itibariyle taraflardan hiçbirisini bütünüyle içermeyen ama herkesi bir biçimiyle içeren"* biçimin politika yapmak/üretmek olduğunu sanan bu anlayış aslında ortaya çıkan her sonucun bir 'sentez' olduğu yanılgısı içindedir. Örneğin, Kürt sorununda 'geçiş illeri' komedisi işte böyle bir sentezin ürünüdür. Biz kendi adımıza bu olağanüstü 'sentez' yöntemini kavrayamadığımız için bunun şovenizm olduğunu sanmaktayız. Yine ÖDP Parti Meclisi'nin Kürt illerinde örgütlenme(me) tutumu ve 'savaş gerekçesi' (daha önce üzerinde çokca durulduğu için uzatmıyorum) böylesi bir 'sentezin' sonucudur. Ve hiç kuşkusuz şovenizmle maluldur.

Şüphesiz şöylesi itirazlar yapılabilir. Tartışma ve çarpışma alanına giren düşünceler karşıt düşünceler değilse birbirini destekleyen uzlaşabilir düşüncelerse ne olurlar? Böyle durumlarda iki düşünce içiçe geçip ikisini de içeren ama gerçekte tam olarak ikisi de olmayan düşünceler oluşabilir. Ama buna sentez denilemez. Burada bir etkileşemden, sinerjiden sözedebiliriz. Ancak böylesi bir durum varolan her iki düşünceyi de aşabilecek bir düşünce düzeyine ulaşabilirse bir sentezin varlığından bahsedebiliriz. Kurtuluş'un yıllardır söyleyegeldiği gibi Kurtuluş ancak kendisini aşabilecek bir düşünce mümkün olduğu noktada kendisini 'feda' edebilir. Aynı şey karşı düşünce için de geçerlidir.

Biraraya gelen her iki düşünce de birbirini aşabildiği ölçüde yeni bir 'sentez'e ulaşılabilir ancak. Birbirini aşamayan düşüncelerin biraraya gelip, görüşlerin eğilip bükülmesinden çıkan sonuç bir 'sentez' değil, olsa olsa varolan düşüncelerden daha geri noktalara tekabül eden tam bir 'ucube'ye dönüşmesidir.

Dostumuz devam ediyor:

"...Hele, hele birlikte iş yapmayı, politik bir faaliyeti ona bir gereği olan politik bir yapıyla sürdürmeyi anlayışlarının temeline koyanların tartışmalarla ulaşacakları sonuç **kaçınılmaz olarak** sentez olacaktır." (abç)

Dostumuz bu yumuşatmanın içine bir kesin yargı koymayı ihmal etmemiş. 'kaçınılmaz' sözcüğü bu kesinliği ifade ediyor. Daha önce de söylemiştim. Kurtuluş imzalı yazıları yazarken de, basarken de daha titiz ve seçmeci olmak gerek. RSDİP içerisinde uzun yıllar birlikte çalışmış olan Bolşeviklerle, Menşevikler arasında süregelen tartışmalarda böylesi kaçınılmaz sentezler (biz kesinlik koymayalım) yok denecek kadar azdır. Hatta çoğu kez Lenin'in büyük inatla (sanırım Lenin birlikte iş yapmayı, politik bir faaliyeti onun gereği olan politik bir yapıyla sürdürmeyi anlayışının temeline koymamış olacak) 'sentez' yapmamak için direndiği biraz tarih bilgisiyle ispatlanabilir. Üstelik Lenin'in Alman Sosyal Demokrat Partisi ile sentez yapmadığı için Karl Liebknecht ve dostu Otto Rukle'yi övmesi (Lenin şöyle diyordu; "yüzon milletvekili içinde yalnız ikisi, disiplini bozdu. 'Merkez' ve şovenler ile 'birlik'i parçaladı; herkese karşı yalnız ikisi kafa tuttu. Sosyalizmi, proletarya davasını, proleter devrimi yalnız Liebknecht temsil ediyor...) anlaşılır gibi değil (!) Bu senteze ulaşamamasının suçu olsa olsa Liebknecht ve Rukle'nin birlikte iş yapmayı, politik bir faaliyeti ve onun bir gereği olan politik bir yapı ile sürdürmeyi anlayışlarının temeline koymamış olmalarından başka ne olabilir ki (!)

Dostumuz bu 'sentez' işine kendisini öylesine kaptırmış ki, herşeyi 'sentez' sanıyor. Sentez böylesi 'kaçınılmaz' olunca da, sürekli 'sentez' yapıyoruz.

Amaç ve Araç Diyelaktiği

Saflarımızda, dostlarımızdan sıkça duyduğumuz teorik argümanlardan birisi de 'esas olan ayrışmaların amaç üzerinden olacağı, araç üzerinde gerçekleşen ayrımların sahici olmadığı' tezidir.

Kelimeler hiç de masum değildirler. Özellikle kavramların böyle muğlaklaştırıldığı anlarda, kelimeler çoğu kere taşıdıkları anlamın ötesine uzanan nitelikler kazanırlar.

Diyalektiğin ilk öğretilerinden birisi de hiç şüphesiz "maddi gerçekliği oluşturan şeylerin maddi gerçekliğin kendisinden ayrı düşünülemeyeceği bu şeylerin kendisini koşullayan maddi gerçekliğin dışında varolamayacağıdır." Bildik bir örnek üzerinden ifadelendirirsek, kırmızı elmadan kırmızılığın alınamayacağı (alındığında dahi ortaya çıkanın artık kırmızı elma olmayacağı) gerçeği gibi. Maddi gerçekliğin, maddi gerçekliği oluşturan şeylerden ayırdığımızda yine de elimizde kalanın o maddi gerçeklik olacağı iddiası Hegelci idealizme aittir.

Acaba amaç, kendisini yaratan araçtan ayrı değerlendirilebilir mi?

Amaç diye tanımladığımız şeyin, o amacı yaratan araçtan hiç de ayrı olmadığını, amacın gerçekte aracı da içerdiğini söyleriz. Tersinden bir bakışla; araçtan bahsettiğimizde o aracı kullanmamazı gerektiren amaçtan bahsederiz. Aracı betimlemek amacı da betimlemektir. Amacı betimleyen aracı da betimler.

Eğer, aracı insan ihtiyaçlarının yarattığı iddiasına sahipsek, bir aracı yaratan insanın; yarattığı aracın ne işe yarayacağını bilmediği bir durumdan bahsedemeyiz. İlahi bir kuvvetin insan zihnine araç fikrini sokmadığını düşünüyorsak, insanın ne işe yaradığını bilmediği bir aracı yaratamayacağını da kabul ederiz. Bu güne dek, bir kimsenin örneğin, bir tekerlek bulup, "şimdi bunu ne yapacağım" diye sorduğu görülmemiştir. Amaç diye tariflenen şey, ona ulaşıldığı anda, insan gereksinimlerinin sonsuzluğu nedeniyle bir başka amaç için araca dönüşür. Her amaç aynı zamanda bir araştır da.

Doğa bilimleri alanında sorularına yanıt arayan bilim insanı amacına ulaşacak deneyi kurgularken, kullandığı araçla ulaşılan sonuç arasındaki ayrılmaz ilişkiyi kavramak zorundadır. Hatta çoğu durumda aracın kendisi ulaşılan sonucu baştan sona değiştirir. Aracın kendisinin sonucu etkileyemeceğini iddia etmek, örneğin mikroskopla değil, büyüteçle hücrenin incelenebileceğini ve her iki durumda da ulaşılan sonucun aynı olacağını iddia etmektir. Deneyin kompleksleştiği durumlarda aracın kendisi amaçla ayrılamaz biçimde bütünleşir. Doğru bir bilimsel sonuca ancak özenle seçilmiş (doğru) araçlar üzerinden varılabilir. Bilimle biraz uğraşmış herkes bilir ki, deneyi oluşturan koşullardan (araçlardan) her hangi birinde yapılan değişiklik sonucu da zorunlu olarak değiştirir.

Toplum bilimler alanında etkenlerin sonsuzluğu ve deneyin yaşamın bütününü değiştirdiği koşullarda, amaca varacak aracın seçimi en aza doğa bilimlerindeki kadar önem kazanır. Örneğin kurgu olarak amacı sosyalizm olarak biçimlendirdiğinizde (gerçekte sosyalizm de, komünizme varmak için bir araçtır) ve temel ayrımı ayrıntılandırılmamış bir sosyalizm tasarımı üzerinden yaptığınızda, sosyalizmden çıkarı olanlar sömürülenler (gerçekte bütün insanlık) ile kapitalizmden çıkarı olanları, sömürenleri ayırmış olursunuz. Bu çok şey ifade eder ama bir anlamıyla da çok şey ifade etmez. Sosyalizmi ulaşılabilecek bir amaç olarak tariflediğinizde, aslında buna ulaşmanızı sağlayacak bir aracı da tariflersiniz. Sosyalizm tasarımını bütünüyle ayrıntılandırmanın mümkün olmadığı gerçeği de gözönüne alındığında, nasıl bir sosyalizm tasarladığınızın ipuçlarını kullandığınız araçlar üzerinden verirsiniz. Bugün kendi aranızda kurduğunuz ilişkiler yarının toplumunun nüvelerini oluştururlar. Bugün seçtiğiniz araç, oluşturulduğu andan itibaren amacı da biçimlendirir.

Amaç olarak belirlediğiniz sosyalizme, barışçıl yöntemlerle, yasal partilerle ya da sivil toplum örgütleriyle ulaşmayı düşünüyorsanız, yani araç olarak bu biçimleri tercih ediyorsanız, aracınız sosyalizmi kavrayışınıza göre şekillenir bu aracı seçenler örneğin, proletarya diktatörlüğünü reddetmek, kapitalist toplumu

da sosyalist topluma da ilişkin farklı bir devlet anlayışına sahip olmak zorundadır. Amacınız ve aracınız birbirini beraber yaratır. Farklı bir bakışla sosyalizme zora dayanan bir devrimle varmayı düşündüğünüzde bu aracın biçimleri bir öncekinden farklı olmak durumunda kalacak ve zorunlu olarak sosyalizmi ve kapitalist devleti, evrimci bir bakıştan farklı değerlendirmek zorunda kalacaksınız demektir. Bu iki farklı araçtan aynı sosyalizm tasarımı doğmayacağı gibi tersinden iki farklı sosyalizm anlayışından da aynı araç yaratılamayacaktır. Sosyalizm henüz tasarım halinde olduğu için, anı bütünüyle kapsamadığı için, anı tanımlayan, gerçek olan üzerinden yapılan tartışmanın primer hale gelişi kaçınılmaz olacak, ancak bu durum; tartışma ve ayrışma araçlar üzerinde olsa da, ayrışma ve tartışmanın sosyalizm tasarımı üzerinden de sürdürülüyor olmasını, onu da içermesini engelleyemeyecektir. Böylesi bir durumda dostların deyimiyle "araç üzerinden oluşacak bir ayrım" en az sosyalizm tasarımı üzerinden yapılan bir ayrım kadar sahici olacaktır. Yine benzer bir örnek, çoğulculuğu benimsemiş bir anlayışla, monolitik bir anlayışın sosyalizm tasarımı ve aynı zamanda aracın kendisi üzerinde buluşmayacakları gerçeği üzerinden de verilebilir. Lenin'in RSDİP'in I. Kongresinde (1902) ayrı örgüt anlayışına denk düşen tüzüğün birinci maddesinde azınlıkta kaldığında ayrılmadığı doğrudur. Ancak Lenin, tüzüğün birinci maddesine ilişkin ayrımın "iki ayrı dünya görüşüne tekabül ettiğini" kabul etmiştir. Lenin iki ayrı örgüt anlayışı ve iki ayrı dünya görüşüne rağmen ayrılmamıştır. Ancak 1906'da yine aynı madde üzerinde tartışma sürdürülmüş ve Lenin'in önerisi kabul edilmiştir. Şüphesiz belirli koşullarda araç üzerindeki ayrımlara katlanılabilir olsa da araç üzerinden yapılan ayrımların sahici olmadığını söylemek araç ve amaç diyalektiğini kavramamak demektir.

Amaç ve araç diyalektiği çerçevesinde parti sorunsalı irdelenecek olursa; bir araç olarak parti (örgüt) üzerine farklı pratik ve düşüncelerin başka bir düzlem, amaç olarak sosyalizm düşüncesinin başka bir düzlem olduğunu söylemek; birlikler, ayrışmalar, bölünmeler ve sentezler için esas olanın sosyalizm anlayışı oldu-

ğu tezine yaslanarak araç üzerinden farklılıkları küçümsemek yine aynı biçimiyle Hegelci idealizme kapı açmaktır. Proletaryanın partisi hem bugünün mücadelesinin öncülüğünü üstlenirken aynı anda yarınki toplumun temellerini bugünden atarak yarınki toplumun kuruculuğunu da üstlenir. Sosyalist bir toplumun kuruculuğunu üstlenecek bir parti, kaçınılmaz biçimde savunduğu toplum kurgusuna göre kendi parti yapısını da bugünden şekillendirir. Yani bugünün aracı, yarının amacını yaratacaktır. Amaç üzerinden yürütülen her tartışma araç üzerinden bir tartışmaşı koşullarken (birlik, ayrışma, sentez) araç üzerinden yapılan her tartışma da yine aynı biçimiyle amaç üzerinden bir tartışmayı koşullayacaktır.

Bir aracı tanımlarken amaç kadar bugünün koşulları da önem kazanır. Dünya ve ülke genelinde yapılan her değerlendirme zorunlu olarak araç üzerinde bir değerlendirmeyi de beraberinde getirir. İçinde bulunduğu an'ı değerlendirme konusunda aynı düşünceye sahip olmayanlar zorunlu olarak anın ve amaçlarının gereklerine göre kurgulanmış araçlar üzerinde de anlaşamayacaklardır. Özellikle devlet, devrim, sınıf ve şovenizm konusunda farklı bakışa sahip olanların aynı araçta uzun süre yer almaları da mümkün olmayacaktır. (Şüphesiz bakış farklılığını ayrıntılar üzerinde olan bir farklılık olarak değil, esasa ilişkin bir farklılılık olarak tanımlıyoruz.) Bu temellerden verilen her taviz gerçekte bilimden verilmiş tavizler olacaktır.

Amaç ve araç diyalektiği bu biçimiyle kavrandığında, aynı aracı kullananların, temel konularda homojenliği aranmak zorundadır. Özellikle aracın seçimi konusunda temel belirleyenlerden biri olan devrim anlayışı konusunda farklı düşünenlerin, sahip oldukları devrim anlayışının bir gereği olarak yarattıkları çalışma tarzı ve o tarza uygun bir araç da anlaşmaları mümkün olmayacaktır.

Devrim Anlayışı, Gizlilik, Yasal Parti

"Marks ve Engels'in zora dayanan devrimin kaçınılmazlığı yolundaki öğretileri, yukarıda söylediğimiz ve açıklamamazın devamında ayrıntılarıyla göstereceğimiz gibi, burjuva devletle

ilgilidir. Burjuva devlet, proleter devlete (proletar diktatorasına) yerini 'sönme' yoluyla değil, ***genel kural olarak, ancak ve ancak zora dayanan bir devrimle bırakabilir****. Engels'in zora dayanan devrime yaptığı övgü, Marks'ın birçok bildirimi ile tam bir uygunluk halindedir. (Zora dayanan devrimin kaçınılmazlığını yürek pekliğiyle, açıkça ilan eden Felsefenin Sefaleti ve Komünist Manifesto'nun vargısını hatırlayalım; otuz yıl kadar daha sonra, 1875'te, Marks'ın Gotha Programı'nın oportünist içeriğini yerin dibine batırdığı Gotha Programının Eleştirisi'ni anımsayalım). Bu övgü, hiç de bir 'tutkunluk' bir tumturaklılık, geçici bir polemik hevesi sonucu değildir. Tüm Marks ve Engels öğretisinin temelinde, bu zora dayanan devrim düşünününü -ve bu düşünün ta kendisini- sistemli biçimde yığınlara aşılama zorunluluğu yatar. Bugün ağır basan sosyal-şoven ve Kautskist eğilimlerin bu öğretiye ihaneti, kendini, apaçık bir biçimde, her iki eğilim yandaşlarınca da,* ***bu propagandanın, bu ajitasyonun unutuluşunda gösterir.***

Zora dayanan devrim olmaksızın, burjuva devlet yerine proleter devleti geçirmek olanaksızdır..." (Devlet ve Devrim, V.İ.Lenin) (abç)

Eğer bir Marksist-Leninist örgüt, burjuva devlet aygıtını devirmeyi önüne koymuş ve bunu programı, eylemi ve örgütlenme biçimiyle açıkca deklare etmişse, böylesi bir örgütün emperyalizm çağında burjuvazinin belirlediği yasal çerçeveye sığınası mümkün değildir. Böylesi bir anlayış, tüm diğer siyasal biçimlerinin yanında burjuva devletinin zor aygıtları karşısına kendi zor aygıtlarını dikerek açık bir çatışmayı da politika alanına sokacaktır. Bu tip bir örgütlenme kendisini sonuna dek barışçıl mücadele yönlemleriyle sınırlayamaz. Eğer bu ilke bütün devrimlerin kaçınılmaz bir yazgısıysa, diğer bir deyişle bilimin bir yasasıysa böylesi bir örgüt kadrolarını ve kitleyi kaçınılmaz bir açık çatışmaya hazırlamak zorundadır. Bu gerçekliğin üstünü örtmek, kitleleri hayallerin peşinden sürüklemek bir ihanet değilse bile oportünizmin ta kendisi olacaktır.

Özellikle Dünya ve Türkiye koşulları reformistlerin savunduğunun tam aksine, burjuva diktatörlüklerinin demokrasi perdesini indirerek onların baskıcı ve saldırgan yönünü daha ön plana çıkarmaktadır. Özellikle sürmekte olan kirli savaşın şiddet dozunu ve yaygınlığını artırarak Türkiye metropollerini sıçramasının neredeyse an meselesi olduğu bu konjonktürde, mücadelenin barışçıl olanaklarının iyice tükeneceği açıktır. Böyle bir dönemeçte taraflar iyice belirginleşecek, açık çatışmalar kaçınılmaz hale gelecektir. Yasal 'sosyalist' partilerin yasallıklarını devam ettirebilmelerinin tek güvencesi ise ilerde birgün ulaşacaklarını umdukları kitlesellikleri değil, bu açık savaşta tutacakları saf olacaktır. Ya devletin yanında saf tutarak yasallığınızı sürdüreceksiniz ya da yasallıklarınızdan vazgeçme pahasına, kitleselliğinizi yitirme pahasına bir başka yerde saf tutacaksınız. Kürt halkının süren mücadelesinin Türkiye metropollerine yayılmasıyla birlikte Kürtlere destek olmanın yolu açık savaşın tarafı olmaktan geçecektir. Bu taraf oluşun salt yasal mücadele yöntemleriyle sınırlandırılamayacağı ve yasal bir çerçeveye sığdırılamayacağı açıktır.

Gerek sahip olduğumuz (henüz karşı bir söylem deklare edilmediğinden böyle kabul ediyoruz) devrim anlayışı, gerekse giderek Latin Amerika'ya daha çok benzeyen Türkiye koşullarında burjuva yasallığına güvenmenin ahmaklık olacağı açıktır. Bahsettiğimiz türden bir faaliyet zorunlu olarak gizli bir örgüt/parti vasıtasıyla sürdürelebilecektir. Lenin, Ne Yapmalı'da gizliliğin zorunluğunu vurgularken şöyle diyecekti;

" Gizlilik bu cinsten bir örgütün öylesine zorunlu bir şartıdır ki, bütün öteki şartlar (üyelerin sayısı ve seçimi, görevler vb.) bu birinci şarta uydurulmalıdır."

Kuşkusuz bir partiyi Marksist-Leninist kılan onun gizliliği değildir. 1980 öncesinin gizli örgetlerinden TKP'nin durumu buna iyi bir örnektir. Marksist-Leninist bir parti olarak zora dayanan bir devrim anlayışına sahip olmak, düzenin kendisini yıkacağını ilan ederek buna uygun bir söylem ve pratik geliştirmek düzenin sınırları ve yasallığı içerisine sığdırabilecek bir çerçeve

değildir. Buradan yola çıkılarak devrimci pratiklerin tümünün yası dışı olacağı yargısına varılamaz. Ancak özü itibariyle sahip olunan hareketin biçimi yasadışı olmak zorunda kalacaktır. Bir Marksist-Leninist örgütün düzen sınırları içerisinde yer alışının iki kuralı vardır. Bunlardan ilki verilen mücadele sonucunda burjuvazinin örgütü geriletemeyeceği, boğamayacağı seviyeye gelmek (devrim durumları, ikili iktidarlar) ya da örgütün kendisini bir savaş örgütü durumundan çıkararak pratiğini, burjuva yasallığının kabul edebileceği sınırlara geriletmesiyle mümkün olabilicektir. Ki sözde komünist Avrupa partileri buna iyi birer örnektirler. Marksist-Leninist bir örgütün kendi gücüne dayanarak burjuvaziye kendini dayattığı örgütlenmeler açık örgütlenmelerdir. Böyle bir durumda burjuva yasallığının sınırları ne olursa olsun komünist parti burjuvazi tarafından engellenemez. Açık parti formunun dışında yasal bir komünist parti kurulması iddiası, "düzenle uzlaşmak istiyorum"un açık ya da gizli bir itirafı olacaktır.

Özellikle BSP ve ÖDP realiteleri üzerinden kitleselleşmenin tek aracının yasal partiler olduğu söylemi yükseltilmektedir. Kitlesilleşmenin büyüsüne kapınıldığında nelerden ne kadar taviz verilebileceğini kestirebilmek zordur. Acaba yasal partiler kitleselleşmenin tek aracı mıdırlar? Örneğin ÖDP'yi ele alalım; ÖDP bilebildiğimiz kadarıyla 5-6 ya da daha çok çevrenin birleşmesinden doğmuştur. Örneğin 1 Mayıs'ta yürütülen kitle on bin civarındadır. Yasadışı bir konumda örgütlenen ki bizce kitle çizgisini iyice yitirmiş DHKP-C taraftarlarının (son yıllarda militanlarının hatta sempatizanlarının 'sürek avlarıyla' öldürüldüğü de gözönüne alınırsa) yürüttüğü kitle 5-7 bin arasındadır. MLKP ve TKP/ML taraftarlarının 3-5 bin arası kitle yürüttükleri gözönüne alınırsa, bu ülke topraklarında yasal ve 'yumuşak' partilerin yanında, öncü savaşı verdiklerini iddia eden örgütlerin dahi neredeyse onlar kadar kitleseşebilecekleri görülür.

Leninist parti, aynı zamanda kitleselleşebilmenin de bir aracıdır. Şüphesiz gizli çalışma koşullarında politika yapmanın zorlukları ortadadır. Üstelik devrimci bir politika izlemekte karar-

lıysanız bu çok daha zordur ve kitlesellik uzun süren mücadeleler sonucunda kazanılabilir. Bu türden bir mücadeleyi göğüsleyecek kadrolar konusunda uzman profesyonellerden oluşacaktır. Ancak Leninist parti örgütlenmesi salt profesyonellerle sınırlı tutulmamış örgütlenmeyi çeşitli kategorilere yaymıştır;

"Genel olarak örgütlenme derecesine ve özel olarak da örgütün gizliliğine ilişkin olarak ana çizgileriyle şu kategoriler düşünülebilir.

1. Devrimcilerin örgütleri,

2. Olabildiği ölçüde yaygın ve çeşitli işçi örgütleri (belli koşullarda, öteki sınıfların belli öğelerini de kapsamına alacağını düşünerek, kendimi işçi sınıfıyla sınırlıyorum) partiyi bu iki kategori meytana getirir. Ayrıca,

3. Partiyle ilişiği olan işçi örgütleri,

4. Partiyle ilişiği olmayan ama fiilen onun denetim ve yönetiminde bulunan işçi örgütleri,

5. İşçi sınıfının, sınıf savaşımının büyük ölçüde kendini gösterdiği olaylarda, belli bir oranda sosyal-demokrat partinin kısmen yönetimi altına giren örgütlenmemiş öğeleri..." (Lenin, Bir Adım İleri, İki Adım Geri)

Leninist örgüt teorisinin bir savaş örgütü olduğu kadar aynı zamanda kitleselleşmenin de bir aracı olduğu saptamasına en azından geçmişin verileri üzerinden ulaşılabilir. Mücadelenin gelişkinliği ölçüsünde çok çeşitli örgütlenmelerin yaratılacağı da unutulmamalıdır. Leninist partiyle kitleselleşilemeyeceğini söylemek (eğer bir kasıt yoksa) tarihi ve Lenin'i hiç kavrayamamış olmaktan başka bir anlam ifade etmeyecektir.

Leninist parti teorisine yapılan itirazlardan bir diğeri de burjuvazinin saldırılarına Leninist partinin karşı koyamayacağı itirazıdır. Mustafa Yavuz imzalı Sosyalist Kurtuluş Dergisi'nde "ÖDP ile Nereye Kadar" başlıklı yazısında (Aralık 1996) 'örtükde' olsa bu iddiayı şöyle dile getiriyor:

"Siyasal süreç bu kadar hızla kötüye gidiyorsa, bu durumda yapılması gereken nedir, sorusuna, örtük de olsa kendimize dö-

nerek (grup) tedbir almak biçiminde yanıt verilmeye çalışılmaktadır.

Oysa geçmişin büyük kitlelerini harekete geçiren yapıların darbe korusunda ne denli 'güvenli' olduklarının sınandığı günler hala tazeliğini korumaktadır.

Böylesi gelişmelere karşı yapılacak olan ÖDP'nin devrimci odak olarak inşaasına hız vermektir."

12 Eylül askeri diktatörlüğü koşullarında kendisini Leninist sunan birçok konspiratif örgütün tamamıyla dağıldığı bir gerçek. Ama bir başka gerçek daha var, o dönemde ya da öylesi dönemlerde burjuva yasallığının "güvenli" koşullarında faaliyet sürdüren yasal partiler ne oldular dersiniz? Askeri diktatörlük koşullarında oluşun sorumluluğu gizlilik olmayıp da, o gizliliğin gereklerinin uygulanmamış oluşu olamaz mı acaba? Hele ki hala içinde bulunduğunuz siyasal hareketin konspiratif bütün yanlışlarına rağmen askeri diktatörlük koşullarında sürekliliğini devam ettirmesi sayesinde, bir avuç direnen K[illegible]tuluşçu sayesinde, bugün onun dergisinde yazıyor olmanız, o küçümsediğiniz 'grup'lardan birinin ne kadarsa o kadar 'güvenli' olmasına bağlı değil mi?

General Kenan Evren'in darbe sonrası, "komünistler yasal parti kursunlar da, kimin ne olduğunu bilelim" sözünü nasıl algılıyorsunuz? Burjuvazinin açık saldırıları karşısında Leninist örgütlerin yerine yasal partileri tercih etmenin, örneğin Şili'de ne tür sonuçlar doğurduğunu bir düşünmek gerekmiyor mu? Latin Amerika ülkelerinde herşeye rağmen sürmekte olan devrimci savaşımların, gerilla mücadelelerinin bir sonucu olduğunu ya da burnumuzun dibindeki PKK'nin konspiratif bir örgüt olduğunu ve bu konspiratif örgütün yıllardır süren savaşa (darbe olsa dahi durum değişmeyecek) karşı koyabildiğini unutmak ve darbe koşulları gibi olağanüstü koşullarda "güveni" bir yasal parti olarak ÖDP'nin devrimci odağa dönüşmesine bağlamak bütün yaşanmışlığı inkar etmek dışında bir anlam taşımıyor.

Her yenilgi dönemi sonrası yaşanan Türkiye'de de yaşanmakta. Yenilgi kimilerinde şiddetli savruluşlara tanıklık ediyor. Hareketimiz içinde de bu tip bir savruluş yasal parti süreçleriyle

birlikte kendisini açıktan deklare eder hale gelti. Utangaç Bernştein'cılık olarak tanımladığımız bu akım, nesnelliği teslim oluşunu (nesnelliğimiz ve gerçekliğimiz) "bu koşullarda bu kadar olur" anlayışıyla ortaya koymaktadır.

Sosyalizmin geri çekildiği böylesi dönemlerde kendi yılgınlıklarını, savruluşlarını, önerdikleri yasal parti projesiyle ortaya koymuşlardır. Bu koşullarda Marksist-Leninist bir yasal parti kurmanın, savunmanın mümkün olmadığı gözönüne alındığında, kurulan bu parti sosyalizme sempati duyan bir parti olarak tanımlanmıştır. Saflarımızda dostların iddia ettiği üzere ÖDP, kitlesel devrimci bir odağa evireceğimiz bir yasal parti olarak tasavvur edilmektedir.

ÖDP Devrimci Bir 'Odağa' Dönüşebilir mi?

Yasal parti tartışmasında dostlarımızın en önemli dayanak noktalarından birisi de Üçüncü Enternasyonal partilerinin çoğunluğunun yasal/açık partiler oluşu idi.

Şüphesiz bir olguyu değerlendirirken o olguyu koşullayan şartların da değerlendirilmesi bilimsel bir analiz için zorunludur. Üçüncü Enternasyonal'i oluşturan yasal/açık partiler burjuvazinin karşı saldırılarını göğüsleyebilecek bir kitle desteği ve sosyalizmin toplumsal meşruiyetine dayanıyorlardı. Üçüncü Enternasyonal'in kuruluş yılları dünya çapında devrimci bir dalganın ve sınıf mücadelesinin yükseldiği (hatta kimilerince Avrupa merkezli bir dünya devriminin patlayacağının beklendiği) yıllardı. Yine Üçüncü Enternasyonalin açık ve yasal partilerini oluşturan Avrupa Komünist Partileri, uzun soluklu bir sınıf mücadelesinin, demokratik ve sınıfsal kazanımları üzerinden yükselmişlerdi. Ve yine o dönem Avrupa'da burjuva devlet aygıtlarının yapısı bir açık saldırıya elverişli değildi. Bu nesnelliğin hemen ardından Avrupa'yı abluka altına alan faşizm dalgası tüm bu kazanılmış hakları ve demokrasileri zor yoluyla geri aldığında bu "güvenli" yasal partiler bu saldırılara karşı ciddi direnişler örgütleyemediler. Bugün 'Avrupa Komünizmi' diye adlandırılan reformist partiler bu partilerin yenilgileri üzerinden doğdular. Üçüncü Enternasyonalin üyelik şartları ve lenin'in Üçüncü En-

ternasyonal partilerine ilişkin hepimizin bildiği tartışmalara yeniden girmenin ilerletici bir tartışma doğurmayacağını düşünüyorum. Ancak konumuza ilişkin olarak Lenin'e bir kez daha yüzümüzü dönelim:

"Bugün ülkelerde, hatta sınıf mücadelesinin en az kesin olması anlamında en özgür, en "legal" ve en "durgun" olan ülkelerde bile legal ve illegal örgütleri sistemli bir şekilde birleştirmek, artık her komünist parti için kesinlikle zorunlu olmuştur. Burjuva demokratik sistemin en "kararlı" olduğu, en aydın ve en özgür ülkelerin hükümetleri bile, yalan ve iki yüzlü sözlerine karşın, sistemli ve gizli bir şekilde komünistlerin kara listelerini hazırlamakta, gizli ya da yarı gizli olarak beyaz muhafızları, bütün ülkelerde komünistleri öldürmeye teşvik etmek için gizli hazırlıklar yapmakta, komünistler arasına ajan ve provakatörler sokmaktadırlar vb. vb. bu gerçeği ya da bundan doğacak zorunlu sonucu, yani bütün legal komünist partilerin illegal çalışmayı sistemli bir şekilde yürütmek ve burjuvazinin sert baskılara başvuracağı dakikaya tam hazırlıklı olmak için, hemen illegal örgütler kurmak gerektiğini, istediği kadar "demokratik" ve pasifist sözlere bürünsün, ancak en gerici bir dar kafalı inkar edecektir." (Lenin, Kitle İçinde Parti Çalışması)

70'li yıllarda Fransız Komünist Partisi'nin üye kayıt fişlerini devlete vermediği gerekçesiyle kapatılma sorunuyla karşı karşıya kaldığı hatırlanacaktır. Yine Portekiz Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi'nin tamamını açıklamaması benzer bir örnektir. Bu örnekler Avrupa'nın en "demokratik" ülkelerinde dahi komünist partilerin burjuvazinin olası saldırılarına karşı aldıkları önlemin izleridir.

ÖDP kelimenin tam anlamıyla bir yasal partidir. O da bugüne kadar yaşanmış tüm yasal parti örneklerinde olduğu gibi kendisini burjuva yasallığının "şefkatli" kollarına teslim ederek varolmuş ve varlığını halen bu "şefkatin" devamıyla sürdüren bir yasal partidir. ÖDP bir açık parti değildir. Varlığını örgütlediği yığınların gücünden almamış, burjuvaziyle giriştiği uzun erimli bir savaşın sonucu kendisini dayatır hale getirmemiştir. ülkede

bir ikili iktidar durumundan da bahsedilemez. ÖDP bir komünist parti, sınıf partisi de değildir. ÖDP devrimci bir odağa dönüşeceği umulan bir yasal kitle partisidir.

Bernstein, "Evrimsel Sosyalizm" adlı kitabının önzösünde (1899) tezlerini Engels'e dayandırdığını iddia ederek şöyle yazacaktı:

" Yani kısaca, sosyal demokrasinin gelişmesi için yasal araçların, yasa dışı araçlara ve şiddete dayanan devrime göre çok daha uygun olduğunu söyleyordu. Engels'in bu görüşüne uygun olarak belirttiği bir başka nokta da, partinin bundan sonraki görevinin 'oyların kesintisiz bir şekilde artması için çalışmak' olduğunu ya da başka bir deyişle, yavaş bir şekilde parlamenter etkinlik kapsamında propaganda yapması gerektiğiydi...Engels'in vardığı sonuçları kabul edersek, sosyal demokrasinin uzun bir zaman boyunca görevinin, büyük bir ekonomik çöküşe dayalı spekülasyanlarla uğraşmak yerine, 'çalışan sınıfları siyasi olarak örgütlemek ve onları bir demokrasi olarak geliştirmek, çalışan sınıfları yükseltmek ve devleti demokrasi yönünde dönüştürmek amacı taşıyan bütün devlet reformları için mücadele etmek' olmalıdır denirse, mantıksal olarak hiç kimsenin karşı çıkmaması gerekir."

ÖDP bir tercihtir. ÖDP içinde birtakım odakların açıkca dile getirdiği, saflarımızda yer alan dostlarımızca henüz açıkca itiraf edilmemiş bir tercih. Marksist-Leninist olduğu iddiasına sahip olan hiçbir örgütlenme bütün bir gödesiyle yasal bir partiye/harekete sığamaz. Eğer bunun aksini yapıyorsak (yapmak savunmaktır da) devrim anlayışı dolayımıyla yasal alana (partiye) bütünüyle sığamayacak birşeyi (hiyerarşisini de oturtmaya çalışarak) sığdırıyorsak, devrim anlayışınızdan/Marksizim-Leninizm'den vazgeçiyorsunuz demektir. Yani kısaca Bernstein'in değimiyle 'yasal araçların, yasa dışı araçlara ve şiddete dayanan devrime göre çok daha uygun olduğunu' söylüyorsunuz demektir. Bu kabul zorunlu olarak yasallığa sığamayacak olanın tasfiyesini gündeme getirecektir. Bakın bunu Mustafa Yavuz nasıl dile getirmiş:

"... İşte bu yüzden grup, böylesi bir sürecin parçası olmakla kendini giderik 'tasfiye' etmeye başlamış demektir. 'Tasfiye' sürecini bilinçli olarak benimsemiş bir grup için artık, önüne koymuş olduğu devrimci odağın inşaası göreviknin dışında gözünü dikeceği başka alan kalmamıştır." (Sosyalist Kurtuluş Dergi, Aralık)

Gerçi bu realitenin ardındaki iddialar büyüktür. Yasal bir partiden günün birinde senteze ulaşmış devrimci bir odağa dönüşüleceği savı bu 'büyük' iddianın temeline oturur. Bu yasal parti öyle büyük bir şeydir (!) ki örneğin O;

"- İdeolojik hegemonyanın bir aracıdır,
- Sol içi hegemonyanın da bir aracıdır,
- Kitleselleşmenin bir aracıdır,
- Toplumsal meşruiyetin bir aracıdır,
- Sosyalistlerin eylem birliğinin bir aracıdır,
- Sosyalizm anlayışlarının tartışma zemininin bir aracıdır,
- Sosyalist muhalefetin örgütlenme zemininin bir aracıdır,
- Siyasal birliğin önünü aşan bir zeminin aracıdır,
- Siyasal birliğin önündeki en önemli engel sekterizm ve doğmatizmin aşılabileceği sağlıklı bir zeminin aracıdır."

Yukarıda bütün bu sayılanları gerçekleştirebilmenin yolu, burjuva yasallığının sunduğu kırıntılar üzerinden bir yasal parti inşaa etmek, burjuvazinin sınırlarını kabul etmek ve bütün bir politik faliyeti yasal alanla (burjuvazinin yasalarıyla) sınırlandırmaktır. Bu iddia Marksizmle-Leninizmle ne kadar bağdaşır? Bir Marksist-Leninist hareketin bütün bir politik faaliyetini yasal partiyle sınırlandırması bütün bir göydeyle yasal parti içerisine girme anlayışı, ta en başından kendi özgürlüğünü sınırlamayı kabul etmektir. Böyle bir durumda düşüncelerin özgürlüğünden söz edilebilirse de, gerçekte pratiğe indirilmesine izin verilmeyen düşüncelerin özgürlüğünün olmadığını da bilmek gerekir. Marksist-Leninist bir hareket açısından burjuva yasallığının dışında da varolabilmek durumu, düşüncelerinin özgürlüğünün de garantisidir. Politikayı niyetlerimizle değil, eylemlerimizle yaparız. Eylem alanı (zorunlu sınırı) olarak yasal parti baz alındı-

ğında niyetleriniz ne olursa olsun yapılan iş yasal faaliyetin ötesine uzanamaz. Niyetleriniz imanlarınız ve düşünceleriniz ne kadar güçlü ve ileri olursa olsun bu sınırlı yaşam yani hayat niyetlerimizi, inançlarımızı ve düşüncelerimizi belirlemeye başlar. En başından sınırlı bir çerçeveyi kabul ederek, çıkış noktası alarak, varlığınızın teminatını burjuvazinin hoşgörüsüne terkederek o saydığınız iddialarınızın hemen hiçbirini gerçekleştiremezsiniz. Örneğin yasal parti tek başına ideolojik hegemonyanın bir aracı olamaz. Eğer ideolojik hegemonyayı (burada bilimsel demek istendiğini varsayıyorum) bir kandırma eylemi olarak düşünmüyorsak, zorunlu olarak gerçekleri tüm çıplaklığayla hem kitleye hem de diğer sosyalist çevrelere açıklamalasınız. İdeolojik hegemonyanın salt sözlerle kurulamayacağı, sözün eyleme dönüştüğü diğer bir deyişle deney alanında ispatlanıp somutlandığında bir hegemonya aracı olduğu bilindiğinde yasal çerçeve ile sınırlanmış bir söylemin ve kaçınılmaz olarak eylemin bir hegemonya kurması da beklenemez. Hegemonya, düşünü yaşama geçirerek politik güçler üzerinden yapılabilir. Örneğin ulusal soruna ait tespitlerin yıllar öncesinde bize ait oluşunun bir hegemonya kuramayışının, PKK'nın nesnel gerçekliği ve politik gücü karşısında hegemonyaya dönüşmesi örneğinde olduğu gibi. Yasal bir çerçeveyi çıkış noktası almak, eylemi yasal alanla sınırlamak gerçekte, ta en başından burjuvazinin hegemonyasını kabul etmek olacaktır. Bu kabul üzerinden yola çıkmak karşı bir hegemonya yaratmanın bütün olanaklarını da yitirmek olacaktır.

Toplumsal meşruiyetin bir aracı olarak yasal partiyi düşünüyorsanız, bunun salt yasal parti aracılığıyla sağlanması mümkün değildir. Toplumsal meşruiyetin temeline burjuva yasallığını ya da çoğunluğun ikna sına dayandırmıyor, meşruiyeti konjonktürden değil, tarihsel ve bilimsel haklılığınızdan alma amacını güdüyorsanız, bu çerçevenin dahi yasallığa sığması mümkün değildir. Bugüne dek hiçbir devrim meşruiyetini yasallık üzerinden sağlamamıştır. Tam tersine toplumsal meşruiyet, aslında meşru olmayan o yasallığın dışından, o yasallığa karşı koyarak sağlanmıştır.

Sosyalistlerin eylem birliğinin bir aracı olarak yasal parti düşünülüyorsa, kurgunun en başından eylem birliğini olanaksız hale getiriyorsunuz demektir. Hatta sekterizmi ve dogmatizmi aşmak adına yasal parti sınırlarını eylem alanı kabul ederek, o sakındığınız sekterizmi ve dogmatizmi yeniden üretmiş oluyorsunuz. Bütün bir faaliyet yasal partiyle sınırlıyken, çıkış noktası olarak sizin gibi düşünmeyenlerle yani çıkış noktasını yasal parti olmayanlarla eylem birliği yapmanın olanaklarını ister istemez tüketmiş oluyorsunuz. Kimi sosyalistlerin devrim anlayışlarının zorunlu sonucu olarak politik faliyetlerinin yasal alana sığamadığı koşulda onlara yasal partiyi birlik alanı olarak diretmenin kendi doğrunuzu başkalarına dayatmak olduğunu görmüyor olamazsınız. Her devrim anlayışının bir sosyalizm anlayışına tekabül ettiği de bilindiğinde, gerçekte farklı sosyalizm anlayışlarının tartışma zemini olarak yasal partinin farklılıkları engellediği ortaya çıkmaz mı? Salt yasal partiyle sınırlı bir çerçeveyle siyasal birlik sağlama, sosyalist muhalefeti örgütleme iddiası, ta en başından sizinki gibi bir devrim anlayışına, mücadele hattına, örgütlenme biçimine sahip olmayan diğer sosyalist gruplarla aranıza aşılmaz duvarlar çekiyor olmaktan başka anlam ifade etmiyecektir.

Birliğin tek biçiminin yasal çerçeveyi kabul etmek olduğunu düşünmek, onun dışındaki birlikleri cepheler, güçbirlikleri vb. yadsımak anlamına gelmiyor mu? Biraz önceki satırlarda madde madde saydığınız şeyleri Leninist partiyle yapmak mümkün değil mi? Leninist parti birliğin önünde bir engel midir? Leninist parti sekterizmi üretmek zorunda mıdır? Cevabınız hayır ise, neden çözümü Leninist parti dışındaki formülasyonlarda arıyorsunuz?

Yasal bir partide varolan Leninist grupları eritip, bütün eylemi yasal partiye sığdırıp, gelecekte birgün yasal partiden devrimci bir odağın çıkacağını beklemek hangi bilimsel gerçeğe dayanıyor? Devrimci bir odak yaratmak için Marksist-Leninist parti dışında yasal parti formülasyonuna yaslanma düşüncesinin referansı kimdir? Bizin referansımız dünya devrimlerinin dene-

yimleridir. Emperyalizm çağında burjuva devlet aygıtını zor yoluyla yıkmak dışında bir başka seçenek yoktur. Bu ertelenemez bir görevdir ve hedefe ulaşacak tek araç bir savaş örgütü olarak tasarlanmış Marksist-Leninist öncü partiden başka birşey değildir.

Yasal parti aracılığıyla kitleselleşebilmek mümkündür. Zaten ÖDP'nin durumu bunun somut bir örneğidir. Yazının daha önceki bölümlerinde değinildiği üzere, yasal parti kitleselleşmenin tek ve vazgeçilemez seceneği değildir. ÖDP örneğinde olduğu gibi kitlesellik kutsanmaya başladığında, sınırları netçe çizilmemiş bir partide sosyalistler süratle azınlık durumuna düşeceklerdir. ÖDP'nin bir çok il ve ilçesindeBayrak ve Atatürk simgelerinin öne çıkışı ve kitleselleşmenin önüne engel olduğu gerekçesiyle yasal çerçeveyi kabul etmeyen gruplara ve özellikle Kürt ulusul hareketine yönelik tepkilerin artışı açıkça gözlenmektedir. Bu gelişmenin önüne bir set çekilmediğinde (ki bunun olanakları tükenmek üzeredir) sosyalistlerin bu partide yargılanacakları, dışlanacakları günler uzak değildir.

ÖDP İle Ne Yapacağız?

Kurtuluş'un 1976'dan beri savunageldiği birlik görüşüyle şu anki ÖDP arasında iddia edildiğinin tersine bir devamlılık ve iç tutarlılık bağlantısı yoktur. Ancak bu amorf yasal partinin bütün eksikliklerine rağmen toplum üzerinde bir etkisinin de olduğu inkar edilemez. ÖDP süratle Avrupa tipi komünist partilere evrilmekle birlikte, içerisinde devrimci özlerini henüz yitirmemiş örgütlü, örgütsüz bir yığın sosyalisti barındırdığı gerçeği de yadsınamaz bir durumdur.

ÖDP üzerinde sonu hüsranla bitecek büyük umutlar, projeler yeşertilmeden, nesnel durumun analizi yapılarak yol alınmalıdır. İlk olarak Marksist-Leninist olma/sürdürme iddiasındaki gruplar bütün bir gövdeyle yasal parti içerisinde yer almaktan vazgeçmelidirler. Bu temel üzerinden ÖDP politik faaliyetin tamamının içerisinde sürdürüldüğü bir zemin olmaktan çıkarılmalı, demokrasi mücadelesinde geçici bir mevzi olarak kabul edilmelidir. İdeolojik hegemonyanın bir gereği olarak, ÖDP'de bulunan

gruplar ÖDP ve ÖDP dışında sürdürecekleri politik faaliyetle hem ÖDP içerisindeki devrimci unsurları, hem de sınıfı etkilemeyi sürdürmeli, yasal partinin olanaklarını sınıfa ulaşmanın araçlarından biri olarak kullanmalıdırlar. ÖDP içerisindeki gruplar ÖDP'yi etkiliyebildikleri oranda kendi politik/ideolojik söylemlerini yasal partinin olanakları üzerinden de dile getirmeye çalışmalıdırlar.

Marksist-Leninist grupları, yasal parti içerisinde eritmek ve hayali bir devrimci odağın inşaası için varolanı tasfiye etmek anlayışının ulaştığı nokta ister bilinçli, ister bilinçsiz olsun özünde Marksizmi-Leninizmi tasfiye etmek çabası ve anlayışından başka birşey değildir.

Hareketimiz içerisinde kendisini egemen kılmaya çalışan bu sapmaya karşı verilecek mücadele, kimilerimizin yaptığı gibi görmezden gelinerek ya da varolan çürümeyi yaratan düşünceler ve bu düşüncelerin sahipleriye uzlaşarak yürütülemez. Bu tip bir pozisyon alış yanlışın pratikte yeniden üretilmesinden başka bir sonuç doğurmuyacaktır. Bir yanlışın ya da sapmanın ortadan kaldırılışı demek o yanılgıya neden olan düşünceler ve o düşüncelerin pratik yansımalarıyla bir kopuşun yaşanması demektir. Aksi bir durumda yanılgının parçaları, en göze çarpan yanları üzerinde yapılacak düzeltmeler, üçüncü bir yol arayışları yanılgının herkes tarafından görülmesini engelleyecek ve yanılgının güçlenerek sürüp gitmesine neden olacaktır. Bir sapma karşısında sapmayı oluşturan düşünce ve pratiğin kendisinden bir kopuş yaratılmıyorsa, aslında bu sapmayı yeniden üretiyorsunuz da demektir.

Bize düşen görev dünden farklı değildir. Kimi kez yalnızlığı kimi kez yenilgiyi de göze alarak, bilim dışı olanın karşısına dikilmek. Hiç değilse bir umut yaratmak için...

* Bahsi geçen yazılar: Dünden Bugüne Birlik Sorununa Yaklaşımımız, BSP ve 1. Olağanüstü Kongre Değerlendirmesi - Örgütlenme perspektifi ve Yönelimlerimiz. S.Kurtuluş, S.4, Ağustos-1995

** Tartışmayı biraz daha derinleştirmek istiyorsak, aslında "Diyalektik Materyalizm" deyimi ne Marks'ın ne deEngels'in kullandığı bir deyim değildir. Marks "diyalektik metod" diye bir kavram kullanırken, Engels "maddeci diyalektik" ifadesini kullanacaktır. Bu kavram Mark'ın yazıştığı sosyalist işçi Joseph Dietzgen tarafından 1887 yılında ilk olarak kullanılmıştır.

"İlerletici Bir Eleştiri" Üzerine!

Günay KUBİLAY

Kurtuluş'un Eylül '96 tarihli 5. sayısında "Eskiye Takılmak ya da Yeniye Yönelmek" başlıklı yazımda PM'nin "Örgütlenme Faaliyetleri" ile ilgili kararının gerekçelerini eleştiren ve öneri sunan bölümüne yine Kurtuluş'un 6. sayısında E.Kara'dan bir yanıt geldi. Yazının başlığı "Böyle Eleştiri İlerletici Değildir!" Başlık, bir ilerletici eleştirinin düzeyine gönderme yaparken, aynı zamanda bir eleştiri düzeyi ve üslubu da sergiliyor.

Yazının kaleme alınış gerekçesi de son derece ilginç. PM'nin kararına yönelik itirazlarımı SÖZ dergisinde çıkan bir yazısından iki alıntıyla temellendirmiyor ve " kendimizi aynada fazlasıyla görmeyi arzulamıyor" olsaymışım bu yazıyı yazmaya ihtiyaç duymayabilirmiş.

"Bu yazıyı yazmak gerekli olmayabilirdi. Eğer yazı kendisini benim yazımdan alıntılar yaparak temellendirmiyor ve aynada kendimizi görmeyi bu denli arzulamiyor olsaydı." "Öncelikle belirtmek gerekir ki, benim SÖZ dergisindeki yazımla Parti Meclisi'nin kararı arasında bir çelişki olabilir. Bu anlaşılmaz bir durum değildir. Ama anlaşılmaz olduğu düşünülüyorsa, burada gerçekten de bir 'çelişki' vardır. Daha da ötesi bir sorun vardır. Çoğulcu bir partinin içerisinde yer aldığımızın bilincinde değilizdir ve aynada fazlasıyla kendimizi görmeyi arzuluyoruzdur."

Demek ki, anılan yazı E.Kara'dan alıntılarla temellendirilmeyip kendisiyle çelişen bir durum ortaya çıkmamış olsa, E.Kara

bile bile 'bir yanlış'a rıza göstereceğini ima ediyor. Sosyalist siyaset açısından böyle bir durum kabul edilebilir mi? Bunun kabul edilemez olduğunun altını çizmek yerinde olur. Zira, bu yaklaşımın da ayrı bir yazı konusu olabileceğinin söyleyip yazıda irdelenen esas konuya dönelim.

Eğip Bükmek mi, Siyasal Esneklik mi?

E.Kara'nın anılan yazıda eleştiri düzeyinin dışında esas olarak, çoğulculuk ve çelişki ekseninde yoğunlaştığını kendi yazısından aktarmıştık. Gerekçede kendi görüşleri ile PM kararı arasında bir çelişkinin olabileceğini ön kabul olarak görüp bunun çoğulcu bir parti fikri ile çelişmez bir şey olduğunu hatta tersi bir yaklaşımın sorunlu olacağını vurguluyor. Zira, yazı bir bütün olarak kendiyle çelişmediğini anlatıyor. Yani, ben çoğulcu bir parti fikriyle bağdaşmaz önerilerde bulunup 'aynada daha fazla kendimizi görmeyi arzularken' ilginçtir, E.Kara karar gerekçelerini görüşlerimizle öyle bir temellendiriyor ki, 'aynadayız zaten, ne diye öneriler yapıp anlamsız gerilim yaratıyorsun' demeye getiriyor. Hiç kuşkusuz, dikkatli okuyucu bunun farkındadır.

Öncelikle şunu belirtmek gerekiyor; çoğulcu bir partide hemen her zaman bileşen ve eğilimlerin yaklaşımları ile çelişik karar ve durumlar ortaya çıkabilir. Bunda da anlaşılmaz olan bir yan yoktur. Ne ki, 'aynada olduğumuz' halde, E.Kara'nın yazısına temellik eden gerekçeye bakılırsa çoğulcu bir partide gerek karar süreçlerinde gerekse kararlara eleştirel yaklaşmanın, fikir serdetmenin anlaşılmaz, çoğulculukla bağdaşmaz olduğudur. Yazının yazılış gerekçesi, fikir(ler) serdetmeyi, kararlara eleştirel yaklaşmayı çoğulculukla bağdaşmaz bir politik tarz olarak lanse ediyor. Oysa ki, çoğulculuk bir zeminsizlik olmadığı gibi farklılığı olan grup, eğilim vb. fikirlerini ve farklılıklarını saklı tutmaları, eğip bükmeleri de değil. Yani çoğulcu bir ortamda gösterilmesi gereken duyarlılık noktası bir fikri ya da farklılığı ileri sürenlerin bir karar anında , (yazı konusu karar olduğu için yalnızca karar ele alınıyor.) partinin eylem birliğini ve politik vb. hattını güçlendirecek adımların atılması sırasında gerekli politik olgunluğu ve esnekliği gösterilebilmesidir. Hemen her zaman

gelebilecek eleştiri, öneri vb'ne açık olabilmek, kendi fikir ve önerilerine bilimsel bir kuşkuyla yaklaşılabilmesidir. Politik esneklik, sanıldığı gibi 'gevşeklik, fikirlerde iddiasızlık, fikir ileri sürmemek değil, koşullara uygun refleksler gösterebilmek, koşulları değiştirip dönüştürebilecek devrimci dinamizme ve olgunluğa sahip olabilmektir.

Kabul etmek gerekir ki, her önerinin arka planında 'kendini biraz daha aynada fazla görme' arzusu yatar. Çünkü, toplum bilim alanında fikir, eleştiri, öneri vb her hangi bir şey olmanın çok ötesinde bir öneme sahiptir. Zira, herkesin fikir, eleştiri, öneri vb'nin kendi açısından önemi olduğunu dikkate aldığımızda, yani kendini 'ayna' mecazına göre kurguladığında, sorunlu görülmesi gereken bu kurgu(lar) değil, politik faaliyetin isterleriyle bağdaşır adımların atılabilmesi için gerekli siyasal esnekliğin gösterilip gösterilemeyeceğidir. Tersi bir durumda, farklılıkların siyasal bir fikri zenginliğe dönüşmesi, canlı bir politik ortamın varlığını sürdürebilmesi olanaklı olamaz.

'Öğrenmenin Yaşı Yok!'

E.Kara, kararın formüle edilmesine dair ileri sürülen " ...savaştan kaynaklanan 'güçlükler ve sakıncalar' gerekçesi düzeltilerek 'ihtiyaçsızlık'ı esas alan yeni bir düzenleme yapılmalı." önerimden kalkarak "...savaşın ne olduğu konusunda hiç bir fikre sahip.." olmadığım saptamasını yaparak uzun uzun 'öğretmenlik' yapıyor. Hiç kuşkusuz öğrenmeye açık olunduğu sürece öğrenmenin yaşı yoktur. Yazık ki, öğrenmede örgütlenme gibi 'ihtiyaç'la alakalı bir durumdur. Ama, eğer öğrenme ihtiyacını karşılamaya soyunuyorsak, çoğulcu siyasal bir ortamda öncelikle yapmamız gereken şu olmalıdır: Öğretmeye çalışırken öğrenmeye, eğitmeye çalışırken eğitilmeye açık olmak...

Eleştirilen karar gerekçesine gelince; bir dizi ayrıntı bir yana esas itiraz noktası kararın 'ruhu' ile ilgilidir. Eğer savaş, E.Kara'nın üzerinde ısrarla durduğu içerik ve biçim diyalektiğine bağlı olarak formüle edilip mücadele süreçlerinin paralel seyretmemesini ifade eden politik bir düzeye vurgu yapıyorsa, o halde 'güçlükler ve sakıncalar' da ne oluyor? PM, 'güçlükler ve sakın-

caları' saptadıktan sonra **örgütlenme** sorunsalında partiye ne diyor, partiden ne yapmasını istiyor? Bu durumun 'muğlak' olmadığı mı varsayılıyor?

Dolayısıyla eleştiri ve önerilerimin eksenini bizatihi savaş değil, savaşa yaslanarak ileri sürülen 'güçlükler ve sakıncalar' oluşturuyor. Peki, istenen ne?

"...karar metninde ileri sürülen savaştan kaynaklanan 'güçlükler ve sakıncalar' gerekçesi düzeltilerek 'ihtiyaçsızlık'ı esas alan yeni bir düzenleme yapılmalıdır.' Yani burada 'ihtiyaçsızlık' savaş nitelemesine alternatif değil, 'güçlükler ve sakıncalar' saptamasının yerine öneriliyor. Hiç kuşkusuz, E.Kara objektif bir okuyucu olabilseydi rahatlıkla bunun farkına varabilirdi. Ancak, kavramlarla oynarken, aynı zamanda kararın 'ruhu'nu ifade eden bu ayırdedici nitelik üzerinde birazcık muhasebe yapmak yerine, toptancı bir yaklaşımla sorunu ele alması hiç de E.Kara'nın yazı başlığıyla bağdaşmıyor.

E.Kara yazıda katıldığı değerlendirmelerin olduğunu da söylüyor. Devamla bu sorunda ortak ya da ayrı örgütlenmenin koşullarını mücadelenin "ihtiyaçları"nın belirleyeceğine dair görüşümüzü yineliyor ve soruna böyle yaklaşmayanlardan böyle değerlendirme yapmalarını 'bekleyemezsiniz' diyor. Eğer bu saptamayı, aynı zamanda ortak bir siyasal projenin altına girmiş olanların farklı içerikte ele aldıkları sorunları çözebilmek için takınmaları gereken politik tutumların bir özeti olarak da algılamak gerekiyorsa, o noktada ağırlıkla iki olasılık üzerinde durmak gerekiyor: Ya tersinin de doğru olduğu, ya da beklentilerin karşılıklı olarak gerekli olduğudur. Ama çoğulcu bir partide ikincisinin gerekli ve ilerletici olduğunu düşünmekteyim. Gerçektende ortak bir gelecek ideali için yola çıkmış olanlar olarak birbirimizden bu tür beklentiler, karşılıklı pozitif adımlar atabilme ve bütün bunların sonucunda etkilerken etkilenmeye açık bir yürüyüş hattı izlenmesinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Aksi bir durumda/koşullarda sağlıklı ilerleme kaydedebileceğimiz kanısında değilim.

E.Kara, kendince önemli olan bir diğer noktayı şöyle özetliyor: " Ama yazının tartışılması gereken yanı bu değil. Esas olarak iki sorunu var yazının. İlki Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı ile örgütlenme meselesini 'biçim ve 'ilke' olarak ayrıştırması(...)"

"Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı ve örgütlenme" ya da "içerik ve biçim" sorununda E.Kara'nın yaptığı alıntıya bakılırsa parti realitesi açısından durum biraz problemli gözüküyor. Çünkü, saptamayı parti realitesi içinde yorumlamak yerine, bütün bunlardan bağımsız, kendi referanslarımıza yaslanarak bir 'içerik-biçim' çerçevesinde tartışma konusu yapıyor.

Yaptığım saptamada sorunu programatik olarak aynı içerikte ele alanlar açısından özellikle 'özdeşlik' kavramı problemli bulunabilir, hatta maksadı aştığı bile söylenebilir. Ne ki, istisnalar var mıdır, bilemiyorum ama hemen her yazıda bazı nitelemeler murat edileni tam olarak yansıtmadığı olmuştur/olur da. Nitekim E.Kara'nın " Türk solunun örgütlenme geleneğinin..." diye devam eden tümcesindeki 'sol'u 'Türk' biçiminde nitelemesi gibi...Tabi burada önemli olan yazının referansları, bütünlüğü ve hangi koşullarda söylendiğidir.

Ne söylemişiz, bir kez daha bakalım: "...biçimsel olan(örgütlenme) ile ilkesel olan(ulusların kaderlerini tayin hakkı) özdeş görülmüş ve bu dolayımla biçimsel olanda atılacak bir adımın ilkesel olanı da mutlaka belirleyeceği kaygusu başta komisyon olmak üzere PM'sini yönlendirmiştir."

Burada anlatılmak istenen şudur: Örgütlenmeden yani biçimden kalkarak içerik belirlenmez, bir forma sahip olalım diye içerik sahibi olunmaz. Önce bir içeriğe sahip olursunuz formu da olabildiğince ona uygun formüle edersiniz. Ama bu her durumda bire bir örtüşmez ve özdeş olduğu da iddia edilemez. Örgütlenme koşullara göre değişen politik bir sorun olduğu halde, UKKTH' bu değişen koşullara göre gözden geçirilebilecek, değiştirilebilecek bir olgu değildir. Bu anlamda da örgütlenme/biçim değişen koşullar gözönüne alınarak arzulara göre değil, olabildiğince ilkesel olana uyumlu bir şekilde değişir/değiştirilir.

Öte yandan örgütlenmede bir değişime ihtiyaç duyanların sorunu bu yaklaşımla ele alıp bir çözüme kavuşturabilmeleri için öncelikle, sorun üzerinde yönlendirici ve tayin edici irade (zorlama bir iradecilik kastedilmiyor) olmaları gerekir. Ne ki, süreç doğasına uygun olarak asli sahipleri/dinamikleri tarafından yönlendirilmektedir. Henüz bir perspektif oluşturamamış olan bir parti, sorunu bir tarzda çözme zorunluluğu ile yüz yüzeyse, böyle bir durumda ancak ve yalnızca konjonktürden kalkarak biçim belirleme yoluna girmek zorunda kalır. İşte, bu zorunluluk üzerinden atılacak ortak adım sahici bir konsensüs değil, olsa olsa 'geçici uzlaşma' olur. Zaten, yapılan da budur. Bu ise, işin esası değildir. Kaldi ki, E.Kara'nın da çok iyi bildiği gibi politik tutumlar yalnızca konjonktürden değil, politik perspektiflerin ışığında yapılacak politik analizler sonucunda belirlenir. Burada anlatılmak istenen PM'nin, sorunu teorik bir düzeyde ele alarak bir tartışma yürütmesi değildir. Aksine kararı bu haliyle ortaya çıkaran durumun ne olduğunu tanımaya katkılı olabilmektir. (ki, bu evrede programatik sorunları teorik düzeyde ele almak pratiyi erken ve yanlış bir saflaşmaya itebilir.)

'Özdeşlik' kavramı, böyle bir yaklaşımın ışığında ve parti realitesi gözönüne alındığında üzerinde biraz daha düşünmeyi gerektiriyor. Bunun iki önemli nedeni var: Birincisi parti bileşenlerinin tamamı "Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı"nı aynı içerikte ele almıyor. Ama aynı zamanda parti de PM'ye projeksiyon tutabilecek bir perspektiften yoksun durumda. Tam hak eşitliğini koşulsuz olarak "siyasal gelecek belirleme" ya da "ayrılma hakkı" biçiminde formüle edenler olduğu gibi, "...amına...da" gibi niteleme ve eklerle koşul ileri sürerek, deyim yerindeyse aynı şemsiyenin sapından tutmak olarak formüle edenlerde var. Hiç kuşku yok ki, sorunu bu içerikte kavrayanlar doğal olarak, buna uygun form(lar)da öneriyorlar. Eğer, görüş sahipleri burada 'şemsiye' mecazıyla özetlenen farklı 'içerik'lerden kalkarak 'biçim' belirlemek durumundaysalar, o nokta da 'içerik' ile 'biçim' arasında kurulacak ilişki doğrusal değil, çapraz ve de dolaylı olacak demektir. Neden?

E.Kara'dan dinleyelim: "Kuşkusuz örgütlenme bir biçim sorunudur. Koşullar dikkate alınarak belirlenir..."

"Seksiyon türü örgütlenmeyi yıllar boyu niçin savunduğumuz sanılmaktadır. Bir biçime sahip olalım diye mi? Mesela 12 Eylül öncesinde ortak örgütlenmenin koşulları olduğunu söylerken 'seksiyon' türü örgütlenmeyi değil de bir başka biçimi savunabilir miydik?"

"Aynı kadın sorununda olduğu gibi. Bağımsız kadın örgütlenmesi bir biçim sorunudur diyebilir miyiz? Kuşkusuz diyemeyiz! Çünkü, iki cins arasındaki koşullar devam ettiği müddetçe uygun örgütsel biçim budur..."

"Esasen üç meselede, cins, sınıf, ulus meselesinde örgütlenmenin düzeyleri içerik tarafından önceden şekillendirilmiştir. Bu açıdan da her hangi bir örgütlenme meselesi olarak ele alınıp geçiştirilemez."

Birbirini tamamlayan bu alıntılarda da çok açık bir biçimde dile getirildiği gibi biçimi "belirleyen" asli öge içerik olduğuna göre, biçimi önceden şekillendiren ve 'özdeş' kılan içerik var mıdır? Parti olarak, partiyi yönlendirecek bir içerikten yoksunsak, biçim üzerinde dolaylı içerik tartışması yapıyoruz demektir. Doğal olarak, böyle bir dolaylı içerik yönlendirmesinin ışığında da siyasal koşulları analiz ediyor ve ortak bileşke yakalamaya çalışıyoruzdur. Ortak bileşke arayışı içerisinde "savaş" politik düzeyi yansıtan asli bir öge olarak saptanıyorsa, "güçlükler ve sakıncalar" bu asli ögenin içini boşaltıyor ve tali bir öge durumuna düşürüyor. Savaş bir kez politik düzeyi ifade eden asli öge olmaktan çıktıktan sonra da kararın ruhu itibariyle parti; gözünü 'ortak hedefe've 'mücadele birliği'ne değil, 'kürt illerinde' örgütlenmeye dikiyor.

İşte, ben kararla ortaya çıkan tabloya bakarak, parti realitesi açısından bu zaaflı duruşu şimdilik anlaşılır buluyorum ve eylem birliğimizi korumamız gerektiğini, diğer yandan da Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı açısından problemli olduğunu, benimsemediğimi ve bu nedenle de hem öneri yapıyor, hem de tartışmamız gerektiğini söylüyorum. Yani 'olan' ile 'olması gere-

ken' arasında ki çelişik duruma, hem itiraz ediyor, hem de bu çelişik durumun bilince çıkarılarak teorize edilmemesi gerektiğine işaret ediyorum. Bu anlamda da anılan yazı; E.Kara'nın yorumladığı gibi 'aynada kendini fazlasıyla görmek'ten çok, 'aynadakinin görülmesi'ni arzuluyor.

Bir diğer sorun/gerekçe 'boşluk'tu. 'Boşluk'la ilgili olarak E. Kara PM'nin yalnızca 'gerici ve şoven güçler'i ileri sürmediğini " aynı zamanda Türk solunun örgütlenme geleneğinin olduğu illerden.."de söz edildiğini söylüyor. " Belli ki bu illerin Türklerin de yoğun olduğu iller olduğu anlatılmak isteniyor. Elimizde bir 'cetvel' olmadığına göre, bu iller ayrı olarak değerlendilmelidir. Ama elinde 'cetvel'i olduğunu varsayanların neler yaptığını biliyoruz. 'Referandum'a bile gerek duymazlar. Hiç kimse referandumda şekillenecek halk iradesinin öncesinde eline bir 'cetvel' alıp duruma açıklık getirmeye kalkışmasın."

Bu alıntıdaki saptamaları irdelemeden önce anılan yazımda ki öneriye bir bakalım: Kararda 'boşluk' adı altında gerekçelendirilmeye çalışılan illerdeki 'boşluk' saptaması bir 'zorunluluk'a işaret ediyorsa o noktada bu 'zorunluluk' teorize edilmemeli, teori düzeyine yakseltilmemeli ve bu çerçeveye giren 'kürt illeri'ndeki örgütlenmenin farklı 'düzlem'deki örgütlenmeler olduğunu bilince çıkaracak çalışmalar yapılmalı."

E.Kara, her nedense bu önerinin üzerinden atlamış ve üzerine tek bir söz etmeyi bile gerekli görmemiş! Şimdi, şu çok açık değil mi: Parti örgütlenmek istemediği bu illerde örgütlenmek zorunda kalmıştır ve gerekçesi de ileri sürüldüğü gibidir. İçsel olarak örgütlenmek istemediği bir coğrafyada örgütlenme 'zorunluluk'u duymuşsa bunu tarihsel gerçeklik, Ulusların Kaderlerinin Tayin Hakkı ve de bütün bunları kesen bilimsel sosyalizme göre teorize mi etmeli, yoksa bu 'zorunluluk'un bilincinde mi olmalı? Bir başka söylemle verili durumu 'eleştirici ve devrimci' tarzda mı irdelemeli, yoksa 'varolan durumu yücelten' bir yaklaşım içinde mi olmalı?

Bu soruların yanıtlarının ne olabileceğini E. Kara çok iyi bilir. Ama "Elimizde bir 'cetvel' olmadığına göre..." diyen E. Ka-

ra aslında dayanak gösterdiği 'gelenek' meselesine uygun teori geliştirmeye çalıştıkça, istemediği halde elinde 'demografik bir cetvel' tutacağının farkında mı? Zamanı ve mekanı uygun olmayan bir ortamda işin içine 'referandum' ve demografi gibi sorunlar karıştırıldı mı bir çok olay ve olgu anlamını yitirebilir ve farkında olmadan onulması güç güvensiz(ler) yaratabilir. Hiç kuşku yok ki, sorunun muhatabı halklar zamanı geldiğinde, bugün bizlere karmaşık gibi görünen bir çok sorunu tarihsel sorumluluklarının bilinci ışığında çözebilecek ve her şeyi yerli yerine oturtacaklardır.

Tarihsel belleğimizi diri tutmamız ve ağaçlarla uğraşırken ormanı unutmamamız gerekiyor. Eğer, geçmişte ve bugün 'kürt illeri'nde hızlı bir demografik değişim yaşanıyorsa, bunun gönüllü olduğu mu sanılıyor? Bir dizi ayrıntıya hiç gerek yok. 'Zorunlu birleşik bir coğrafya' üzerindeyiz. Anılan illerin bazılarında ezen ulus halkından bir çoğunluk göze çarpıyorsa, biraz daha derinlere gidildiğinde neredeyse insansız kentlere...de rastlamak mümkün oluyor. Bunun nedeni bellidir. Onun için güne ve geleceğe dair bazı olay ve olguları ele alırken 'nüfus' gibi kavramlar kullanmak yerine, aynı zamanda 'nüfus' kavramını da içeren 'coğrafya' kavramını kullanmak tartıştığımız konunun içeriği açısından daha uygun olur.

Gerekçe kapsamına giren 'kürt illeri'nde Türkiye solunun bazı sektörlerinin bizatihi 'resmi çerçeve' nin ön kabulü üzerinden oluşmuş geleneklerinin olduğu doğrudur. Eğer, sorunun eriştiği böyle bir düzey ve kazandığı boyut karşısında; gelenek sahibi 'Türk solu' hala 'kürt illeri'nde böyle bir 'örgütlenme geleneği'ni yaşatmakta ısrarlıysa ve de bütünlüklü ideolojik, politik açılım yapmaya hazır değilse, bunu partinin verili andaki durumu açısından anlamak ve esnek davranmak olanaklıdır. Ama bu durumu anlamak bir şey, teorize etmek ise başka bir şeydir.

Şunu anlamak olanaklı mıdır? "Bu alanda bizim için bir ÖDP örgütlenmesi gerçekleştirin denildiğinde bunu yapmanın ertenasyonalizm olduğu sanılıyorsa bu açıklıkla anlatılmalıdır."

Bunu ben mi söylüyorum, yoksa PM karar mı? PM kararda "....illerden gelecek taleplere olumlu yanıt verir." derken, gerçektende 'örgütlenin' demiyorsa, ne diyor? E. Kara'nın enternasyonalizm tartışmaya ihtiyacı olduğu apaçık ortada, ama bu tartışmayı benimle değil, kararda teorize ettiği 'gelenekle' yapması gerekiyor galiba.

Burada önemli olan, soruna resmi tarihin ve çerçevenin ışından, yani ezilenlerin konumundan, tarihsel gerçekliğinden bakabilmektir. Aksi bir durumda, bazı demografik değişim ve niceliklere takılarak tarihsel gerçekliği görmezden gelen formülasyonlara giriştiğimizde, ezilen konumundakilere asgari düzeyde bile güven verecek bir tutum sergilemiyor, daha olumsuzu farkında olmadan zihnimizde bir 'referandum(!)' yapıyoruz demektir.

Tam bu noktada 'ihtiyaç' önerisine dönecek olursak; PM, eğer öncelikli siyasal görevlerimizi 'barış ve siyasal çözüm' ekseninde formüle ediyorsa, bu formülasyondan anlamamız gereken şu olmalıdır: Barış ve siyasal çözüme, öncelikle ezilen olarak kürtlerin 'ihtiyaç' duydukları, bunu politik bir perspektif olarak dillendirdikleri, ezen ulus sosyalistleri olarak bizlerden de bu ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için enternasyonalist bir desteğin bu eksende sunulmasını istemeleridir. Soruna ezilen(ler)in 'ihtiyaçları'ndan baktığımız zaman, örgütlenme perspektifi politik perspektifle örtüşmek zorundadır. Yani örgütlenme(me) sorunu da her türlü kaygudan uzak bir biçimde ezilenlerin 'ihtiyaç'ına, yani ezilenlerin özgürleşmesinin önünü açacak bir perspektife göre belirlenmek durumundadır.

Sonuç olarak, "Parti Meclisi kararının daha iyi formüle edilebileceği söylenebilir." demektedir, E. Kara. Her ne kadar "aynada fazlasıyla görünüyor olsak da' kararın formüle ediliş biçiminden E.Kara'da memnun gözükmüyor. "...daha iyi formüle edilebileceği söylenebilir." demek yerine şu daha iyi formülasyonu eğer yapmış olsaydı, eleştiri ve önerilerimin karşısında ilerletici bir tartışmayı olanaklı kılacak bir yol açılmış olabilirdi.

Yasalcılık, Yasal Parti Ve Kurtuluş

N. ZAFER

Kurtuluş 'un 76 çıkışıyla birlikte, dillendirmeye başladığı "...Mücadelemizin temel şiarı birlik için mücadele, birlik amacıyla yanlış görüşlerle mücadele olmalıdır; ayrılık yaratabilmek için değil..." (1976 KSD, Haziran, S.1) anlayışından günümüze yaklaşık 21 senelik bir zaman dilimi geçti. Zamanın akıp gitmesine parelel olarak *"Kurtuluşun tarihi birliğin tarihidir"* vecizini doğrulayacak şekilde birlik ihtiyaçları ve birlik tartışmaları bir dizi değişim yaşadı. Birlik tartışmaları, Kurtuluşun evrimsel değişimi ile birlikte farklı karakterlere, özelliklere sahip oldu/olmakta.

Hiç şüphesiz 12 Eylül yenilgisi ve ardından reel sosyalizmin yıkılışı farklı birçok konuda olduğu gibi, birlik fikriyatı konusunda da çok önemli bir dönemeç olarak belirginleşti. 12 Eylül yenilgisi salt geleneğimizde değil başka geleneklerde de kendi doğruları konusunda, gelenekler içinde bir sorgulama, tartışma sürecinin ilk basamağını teşkil etmişti. Her yenilgi döneminde olduğu gibi 12 Eylül yenilgisi ile de, çoğunlukla cezaevlerinde olmakla birlikte yanlışlığın nerede yapıldığı tartışmaları başladı. "Proleteryanın önderi" her bir gelenek, yenilgiyi artçılar, pasifistler vb... gibi ağır yaşamışlardı.

Ancak asıl sorgulama ve tartışma dönemi reel sosyalizmin çözülüşü ile başladı. Geri dönüşün "olanaksız" olduğu "gerçek

sosyalizmin kalelerinin", çoğunlukla kendi emekçilerinin kitle eylemleriyle çözülüyor olması düne dair doğruların yeniden gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştı. Tekkeler bir bir yıkılmaktaydı. Buna rağmen kimileri yollarına aynen devam etme azmi ile sekterizmin, dogmatizmin yeniden üretimine başladılar. Kısa süre içinde tarih, geçmişlerinden ders çıkaramayanların geçmişin hatalarını tekrar etmek zorunda kalacaklarını göstermeye başladı. Çin gitti Arnavutluk geldi, o gitti Tigre geldi vb. Böyle bir süreçte Kurtuluş, birçok geleneğin aksine, süreci bilimsel bir tahlile tabi tutmayı başarmıştı. Geleneeğimizin 80' öncesinde de reel sosyalizme mesafeli eleştirel yaklaşımı bir bakıma 80 sonrasında ve reel sosyalizmin çöküşü ile yaşanan kaosla şabloncu-luktan marksizmin ekonomist ve dogmatik yorumundan uzak çözümler üretebilmesine olanak tanımıştı. Hiç kuşku yok ki Kurtuluş'un sosyalist demokrasi tartışmaları resmi sosyalizm anlayışını marksizmin ekonomist dogmatik yorumunun reddi olarak tarihsel bir öneme sahip.

sosyalist demokrasi tartışmaları ile birlikte birlik fikriyatı da eskisinden -80 öncesindekinden- farklı bir içeriğe sahip olmaya başladı. Deyim yerindeyse birlik kavramına yüklenen anlam farklılaşmaya başladı. Bu dönemde birlik fikriyatı da ikinci dönemini yaşamaya başlamıştı. Reel sosyalist deneyimler, sosyalizmin salt bir iktisadi bir sisteme indirgendiği, ideolojik-siyasal süreçlerin iyiden iyiye tali (ve iktisadın birebir yansısı olduğu) kavrandığı, ve bu kavrayışın doğal bir sonucu olarakta siyasal yaşamda kendisini dayatan ve Marksizm-Leninizmi tekelinde tutan tek parti anlayışı derin eleştirel analizlere tabi tutuldu. Böylece kollektif olarak Leninist örgüte, mücadeleye, sosyalizme vb. bakışımız klasik ekonomist dogmatik marksizm anlayışından önemli bir kopuş yaşamış oldu.

80 öncesindeki "birlik için" yanlış görüşlerle mücadele anlayışı tek doğrunun bizim tekelimizde olduğunu ve birliğin sağlanabilmesi için diğer grupların imana gelmesi gerektiğini anlatan ve bunun içinde bilir bilmez ekonomizmin ideolojik ifadesi olan dogmatizmle malul zihniyet önemli bir değişim yaşamaya başla-

mıştı. Bu ekonomist anlayışın siyasal alandaki ifadesi, zaman, mekan ve özel şartlardan bağımsız olarak, gerçeğin somutluğunu göz önünde bulundurmadan, Marksizm-Leninizm'i dondurulmuş bir teori olarak algılayan ve bu algılayışla tek gerçeğin kendi tekelinde olduğunu ifade eden tek örgüte (partiye) tekabül ediyordu. Böylesi bir örgüt formasyonu, teoriyi yaşamın içinde dinamik değişen ve değiştiren bir olgu olarak değil dondurulmuş, zaman ve mekandan bağımsız statik birikimler olarak ele almaktaydı. Bu nedenle de kendisi dışındaki tüm siyasi odakları kafir olarak niteleyen bu anlayış hak dinin kendi dini olduğunu iddia eden müslümanlar gibi kendi içindeki ve dışındaki muhaliflere de iyi gözle bakmamaktaydı. Örgüt içinde ve toplumda özdeşlikten yana olan bu anlayış kendi temsil ettiği doğrudan tarafa olmayanları yanlışın, bilim dışının son tahlilde burjuvazinin taraftarı olarak şuçlamaktaydı. Oysaki bu anlayışın referansı ne Marksa ne Lenin'e aitti. Onların temsil ettiği anlayış, doğası gereği kapitalist özel mülkütiyetin reddine dayalı her türden örgütlenme özgürlüğünün taraftarıydı. Bu görüş başta bilimin kimsenin tekelinde olmadığını ve bilimin ancak özgür tartışma alanı üzerinde var olacağına işaret etmekteydi. Bu yüzden işçi sınıfının biliminin temsilcileride doğal olarak birden fazla olabilirdi. Böyle bir anlayış bilimi kendi egemenliği altında görenler gibi kendi ideolojik siyasal hattına sonuna dek tapınanlarca değil, yaşamı bilimsel şüphecilikle tahlil edenlerce yani dogmaya karşı bilimsel metodoloji ve bilimsel şüpheciliği kabul edenlerce mümkün olabilir. Sorun böyle konulduğunda dışımızdaki siyasal grupları da kapitalist özel mülkiyetin reddi temelinde meşru görmek mümkün olacaktır.

Yukarıda yaptığımız tartışmalar ışığında birlik fikriyatıda 80' öncesindeki gibi diğer sosyalist grupları, *"gelin bizim görüşlerimizi kabul edin bize katılın"* şeklinden çıkarak diğer sosyalist grupları en az kendimiz kadar meşru görmek suretiyle eşit özneler temelinde bir birliği tartışma gündemine getirmiş olduk.

Sosyalist demokrasi bir anlamda elleri üzerinde duran birlik anlayışını ilk defa ayakları üzerine oturttu. Kuşkusuz bu gelişim

genelde sosyalizmi özelde de birliği kavrayışımızda önemli bir aşamayı ifade etmektedir. Bu dönemde bir yandan da temel sorun olarakta gördümüz proletarya partisi üzerine tartışmalarımız da yoğunluk taşımaktaydı. Sosyalist demokrasi tartışmaları leninist parti fikriyatında da demokratik merkeziyetçilik, örgüt içi demokrasi, azınlık çoğunluk ilişkisi vb. konularda geçmiş yönelimlerimizden olumlu farklılaşmalar yaratmıştı.

Sosyalist Demokrasi ve birlik tartışmaları, Türkiye'de emek güçlerinin temel problematiği olarak gördüğümüz proletarya partisi bağlamında ele alınarak tartışılmaya başlandı. Bu süreç, kollektif olarak birlik fikriyatımızın 80 öncesi süreçten sonraki ikinci bölümü olarak şekillenmişti çoğunlukla Yeni Öncü sayfalarında yapılan bu tartışmaları kısaca hatırlatmanın faydalı olacağı inancındayız.

Yeni Öncü Sürecinde Birlik Tartışmaları

"...Birlikten amacımız tabi ki partidir. Burada akla hemen nasıl bir parti sorusu gelecektir. Hiç şüphesiz Leninist Parti yani Leninist Parti teorisiyle şekillenmiş bir parti. (...)

Bugün böyle bir partiyie ilerlemenin önündeki en büyük engel ise hemen bir yasal parti önermesidir. Böyle bir önerme Leninist Parti önünde engeldir çünkü bölücüdür..." (Birlik nasıl kazanılır, Saim Koç. Y.Ö, S.21)

"...Birlik tartışmaları programlarında olsun, sosyalist yayın organları sayfalarında olsun 'nasıl bir parti?' sorgulamasında daha çok göze çarpan yan sorunun yasal parti/yasa dışı parti ekseninde ele alınmasıdır. 'ilegal partinin meşruiyet sağlayamadığı kitle bağlarında kopukluk yarattığı sosyalist hareketi marjinalliğe mahkum ettiği' gerekçeleriyle illegal parti anlayışına tam boy cephe alışla legal parti fetişizmine saplanıldığı görülüyor. Her ne kadar bu anlayışı savunan yelpazede 'proletarya partisi illegal olacaktır, legal parti proletarya partisine bir manivela görevi görecektir. Daha çok sol blok olarak adlandırılabilecek bu yasal partinin içinden komünistlerin birliği çıkacaktır' biçiminde görüşler ileri sürenler olsa da, sosyalist hareketin bu

kanadındaki ortak anlayış, Türkiye Sosyalist Hareketi'nin yasal bir partiye ihtiyacı olduğu düşüncesidir.

(...) İlkeli davranış yerine tam boy bir pragmatizm sergileniyor. Herşeyden önce partileşmenin olmazsa olmazı olan program sorunu üzerinde ciddi olarak durulmuyor. Devrimi amaçlayanların devrimci bir program oluşturmaları gerekirken, önce yasal partinin vurgulanıp, programın oluşturulacak yasal partiye uygunluk taşıyacağı ileri sürülüyor.

(...) Ülke koşulları, düşman güçlerin konumlanışı hesaba katılmadan, yasal partinin sosyalist hareketin meşruiyetinin sağlanmasının tek yolu olduğu savunuluyor. Zaten yasal parti savunucularından bir kısmının devrim diye bir sorunu yok. Temel yaklaşımlarını 'çağdaş, demokratik bir ülke olmak' oluşturuyor. Böyle olunca da parti, demokratik haklar mücadelesiyle, reformlar mücadelesiyle sınırlıyor kendisini. Yani düzen içi düzene eklemlenen bir parti oluşumu öngörülüyor. (...)

Devrimden devrimci bir programdan ödün vererek kitlesel-leşmek düzene alternatif olmayı değil, düzen içi alternatif olmayı sağlayabilir. Tarihte böyle örnekler çoktur..." (Mustafa Kahya, Parti üzerine kısa değinmeler. Y.Ö, S.24)

"...Bugünkü Türkiye koşullarında yasal partide birlik arayanlar esas olarak reformcu teslimiyetçi bir çizgiyi benimseyen siyasetlerdir. Bugüne kadar savundukları tezleriyle programlarıyla yani genel olarak ifade edecek olursak sosyalizm anlayışlarıyla ve ortaya koyduğu partikleriyle reformculuğu, teslimiyetçiliği, sınıf işbirlikçiliği tesçil edilmiş parti grup ya da siyasetlerle birlik faaliyetleri yürütmenin doğru olmadığı düşüncesindeyim. Bu tür girişimler içinde bulunmak üzerinde bulunulan bilimsel sosyalizm temelini bulundurmaktan başka bir işe yaramaz..." (M.K.Kaçaroğlu, Bugünkü görevlemizi...Y.Ö, S.25)

"...Birliğin kendi görüşleri ve yapılanmasına katılmayla gerçekleşebileceğini savunandan, herkesin içerisinde harmanlanacağı yasal bir partiye katılmakla gerçekleşebileceğine kadar görüşler mevcut. Bu yelpazeye uyumlu her görüş bizce yanlış.(...)

UKKTH'yı koşulsuz benimsemeyen, özel alanın politik olduğunun farkında olmayan, toplumu kışla disiplinine sokup bireysel ve kitlesel insiyatifi yoketmenin projelerini oluşturmuş devrimcilerle aynı saflarda, hele aynı parti içinde düşünebilmek olanaklı mı? Bazı kriterler ayrışım açısından geçmişte kullanılmış ve gerçekliğin önemli bir bölümünü ortaya koymuş olsa bile bugün Marksizm-Leninizme ait temel kriterlerden hiçbiri atlanmadan bunların iç bağlantıları ortaya konularak yapılacak bir tartışmanın yaratacağı bir saflaşma için uğraşmak gerekir. Bu tartışma Marksizmin günümüzdeki temel çarpıtılmasını dile getiren 'sosyalist demokrasi' tartışmasıdır. Bu tartışma tamamlanmadan partinin nasıl olması gerektiğini tartışmak marksizmi gözardı etmek demektir. Bu tartışmanın içerisinde üretilecek devrimci bir program herşeyden önce gelir.

(...) Tabii komünizmin yasaklanmış olduğu bir yerde devrimci bir proğramın yasalara uygundur diyerek onanacağını beklememek gerekir. Ama bir kararı daha önce vermek gerekir, yasal olmakta mı kararlıyız? Komünist olmakta mı?" (M. Sayın, B.Uluer, M.Ayçicek. Y.Ö'nün perspektifi üzerine, Y.Ö, S.17)

"...Ama deniyorsa ki ilkeler ve program önemlidir,o zaman hagi zemindeki ilkeler diye sormak bizimde hakkımızdır. Bizim için tek bir zemen vardır bilimsel sosyalizm tartışmamız bu zeminde cereyan edebilir. Bilimsel sosyalizm temeline dayanmayan hiçbir program sosyalistlerin etrafında birleşecekleri ekseni oluşturamaz. Böyle olabildiği taktirde, kendi sağındaki partiler içerisinde örgütlenmek her zaman mümkün olabilen bir durum olabilir." (M Sayın, Sosyalist Parti Üzerine. Y.Ö, S.9)

Yeni Öncü sürecinde yapılan parti ve birlik tartışmalarından birer kesit sunmaya çalıştık. Kuşkusuz alıntılarımıza benzer daha çok sayıda yazı Y.Ö sayfalarında yer almakta ancak kurmaya çalıştığımız sistem için alıntılarımızın yeterli olduğunu düşünüyoruz. Elimizdeki verilerden Y.Ö sürecinden birliğe dair şöylesi çıkarsamalar yapabiliriz:

Birlik için önce etrafında bir araya gelinebilecek devrimci bir porgrama ihtiyaç vardır. Birlik işçi sınıfının devrimci

partisini hedeflemelidir, bu yönüyle de birlikten kastedilen sosyalistlerin birliğidir. Birlik yasal zemine sığdırılmaya çalışılmamalı, asli olarak ihtilalci bir zeminde hayata geçirilmelidir.

Nitekim çoğunlukla Y.Ö çevresince altına imza atılan DSB önerisi de asli olarak sorunu bu çerçevede koymuştur. Sosyalistlerin birlik problamatiğinin bu tarzda kavranması yanıt üretilmesi birlik serüvenimizin ikinci perdesi olarak ifade edilebilir.

Devrimci Bir Program Ve Sonrası

Sonrasında devrimci bir zeminde birlik aramanın sonuç vermeyeceği, devrimci bir program etrafında birleşilebilme olanağının olmadığı gerekçesiyle bu projeden vazgeçilmişti. Sosyalistlerin birliği bu kez de grupların kendi programlarıyla var olabilecekleri, ortak bir zemin yaratabilecek seçimler vb. gibi gündemler etrafında uzun süreli biraraya gelişlerde aranmaya başlanmıştı. Böylesi bir birliktelik sosyalistlerin kamuoyu karşısında tek bir blok olarak çıkmalarını sağlayacaktı. Bu biraraya geliş seçim partisi ya da blok partisi olarak yasal bir parti zemininde gerçekleşecekti. Blok Partisi, eskiden anlatıldığı gibi önceden oluşturulacak bir program etrafındaki bir biraraya geliş olmayacak, bağlayıcı bir program üzerinde kurgulanmış bir parti ya da ortak bir iktidar perspektifi ile şekillenmiş bir parti olmayacak, mutabık olunan muhalif görüşler ekseninde faaliyet yürüten bir parti olacaktır. İdeolojik hegemonyanın sol içi hegomanyanın, kitleselleşmenin, sosyalist eylem birliğinin toplumsal meşruiyetin bir aracı olacak bir faaliyet içinden giderek siyasal bir birliğe doğru ilerleyecektir. SY Kurtuluş sayfalarında anlatılan bu görüş birleşik parti süreci olarak ifadelendirilebilecek BSA ile pratik tezharüne nispeten kavuşmuş oldu. Aynı perspektifle şekillenmiş BSP girişimi daha "kitlesel bir birliğin manivelası gibi iş görmüş parti hukuku bağlayıcılığı altında gruplar arası ilişkileri meşru gören, grupların çevrelerin bireylerin nesnel durumunu baz alarak bunları bir harmanlanya tabi olacak şekilde örgütsel işleyişini üreten birleşik bir süreç" olmuştu. BSP, ÖDP'ye evrildiğinde ise artık "birlik tamamlanmış", "politik mücadelenin örgütlene-

ceği ve giderek merkezileşeceği" bir evreye girildiği tespiti yapılmaktaydı. Parti kendi içerisinde politik faaliyet temelinde bir sentez ve ayrışma süreci yakalayacak bunun sonucunda da ÖDP zemininden devrimci bir odak ortaya çıkacaktı. Bu yüzden de Kurtuluş kendisini parti içinde platformlarla ifade etmeli sınırlarını iyice flulaştırmalı ve böylecede farklı unsurlarla birararaya gelişler sağlayabilmeliydi. Kurtuluş artık kendi örgütsel varlığını birlik içinde eriterek birliğin içsel bir unsuruna dönüşmeliydi. Zaten birlik tamamlandığına göre şimdi tüm çaba sekterizmden uzak bir şekilde örgütsel varlığı henüz ne olduğu kavranılamayan devrimci odağın varlığına hediye etmekti. Bu açıdanda doğru olan zaten tasfiye sürecine girmiş olan Kurtuluş'u tam anlamıyla tasfiye etmekti.

Hiçbir Şüpheye MeydanVermek Sizin Politik Faaliyet Yasal Parti İçinde Yapılmalıdır! Önermesinin Düşündürdükleri...

Yaptığımız kısa anlatımla Kurtuluş'un birlik fikriyatının yaşadığı değişimi gördük. "Gelin bize katılın birlik yapalım" anlayışından, "Marksizm-Leninizm'in temel tezleri atlanmadan yapılacak bir tartışma ve bunun sonucunda oluşturulucak devrimci bir program etrafında başka sosyalistlerle bir araya gelerek oluştulacak" birliğe ve oradan içinde herkesin yer alacağı yasal zeminde (parti) bir birlik fikriyatına...

Yasal bir birlik aramanın, sınıf işbirlikçileri ve reformistlikleri tesçil edilmişlerle birlik yapmanın, herkesin içinde harmanlanacağı yasal bir parti ile birlik için çaba sarfetmenin yasal parti fetişizminin geçmişimizde, çok değil 5-6 yıl önce ne denli yoğun eleştirileri sahip olduğunu gördük şu anda ise yasal parti, sosyalizme kaybettiği meşruiyeti yeniden kazandıracak sosyalizmin yeniden yapılanmasını sağlayacak, sol içi hegemonyanın, toplumsal hegemonyanın, içinden çıkaracağı devrimci bir odakla devrime ulaşmanın tek yolu olarak kutsanmakta. Sözünü ettiğimiz tüm bu yeni jenerasyon söylemlerin geçmişteki devrimci düşüncelerin devrimci pratik içinde evrimi sonucu ortaya çıktı-

ğını, çıkabileceğini idida etmek mümkün mü? Mümkünsede ne kadar inandırıcı? Birlik serüvenimiz gözden geçirildiğinde bu serüvenin aynı zamanda reformculaşmanın, sağlaşmanın, da serüveni olduğu üzerinde durulan bilimsel sosyalizm zemininden ödünler verilerek ciddi bir sağ sapmaya ulaşmanında serüveni olduğu hemen göze çarpıveren bir gerçeklik. Görünen o ki, örgütsel tasfiye tartışmaları, bu serüvenin en son noktası. Buradan öte köy yok. Her derde deva yasal partide birlik arama girişimlerinin başlangıç ile birlikte belirginleşen tasfiye sürecinden, örgütün tasfiyesinin gerekliliğinin açıkça deklare edildiği içinde olduğumuz sürece dek geçen zaman bize göre yaşantımızın muhasebesinin yapılabilmesi için önemli bir deney alanı niteliğine sahip. Yasal partide birlik çabaları da kendi içinde önemli virajları barındırmakta. Bunlardan en önemlisi kuşkusuz politik faaliyeti yasal parti içine sığdırılması çabası teşkil ediyor. Yakın geçmişe bakıldığında Kurtuluş'un birlik için herkesin kendi programlarıyla yeralabilmesini mümkün gören anlayışı yine Kurtuluş'u temsil eden kimi dostlarımızça Kurtuluş'a çok görülmüş ve politik faaliyetin yasal parti içine tıkıştırılmış olduğu hatırlanacaktır. Tabi bu noktada birileri çıkıp, herkesin kendi programlarıyla dahil olduğu birlik anlayışının birlik çabalarının ilkel dönemine ait olduğu birliğin derinleştiği(!) günümüzde birlik içinde farklı bir programla varolmanın gerekli olmadığını anlatabilir. Tabi böylesi bir durum, birliğin programatik niteliğinin Kurtuluşu'un programatik niteliğini içerip aşabilmesiyle mümkün olabilir. O zaman birliğin programının hangi noktada Kurtuluş'un programatik yaklaşımlarını içerdiği aştığı gözler önüne serilebilmelidir. Böyle bir durum söz konusu değildir. Henüz hiç bir şekilde programatik düzeyde Kurtuluş'u içererek aşaçak bir birlik programından sözedebilmek mümkün değildir. O zaman politik faaliyeti yasal partiyle sınırlandırmanın pratik anlamı nedir. Bilindiği gibi marksizm doğa ve toplumun bilimsel irdelenmesinden kaynak almış ve bizzat kaynağını değiştirip dönüştürme idiasında olan bir bilimdir. Hem doğa ve toplumu analiz ederken hemde bu analiz üzerinden onu değiştirme eylemine girişirken

Marksizm kendine özgü bir bilimsel metod izler. Toplum bilimler alanında verili sistemin değerlendirmesi, analizi ve değiştirilmesi eylemi -ki bu modern sanayi proletaryasının siyasal eyleminde kendini bulur- Marksist politikayı betimlemektedir. Marksizm verili sistemin analizi, sınıflar arası ilişki ve çelişkilerin keşfi ve sınıfın devrimci pratiğinde yeni ve farklı bir toplumsal tasavvurun gerçekleştirilmesi eyleminin yanlızca ve yanlızca bilimin yasalarınca oluşturulmuş bir metoda bağlıdır. Herhangi bir konuyu inceleyen bir bilim insanı çalışmasını yaparken nasıl ki hiçbir önyargının, geleneğin, yasanın, tabunun ,vb. sınırlandırıcılığını tanımaksızın yanlız ve yanlızca bilimin kurallarına göre davranmak zorundaysa, Marksizmde egemen zihniyetin, yasaların, ön yargıların etki alanının dışında bir faaliyet alanına sahiptir. Bilim insanı için bir defalığına da olsa önyargının, geleneğin, yasanın, tabunun gözönünde bulundurulması bilimin bağımsız gelişim dinamiklerini etkileyecekse ve bu son tahlilide bilimden ödün vermek anlamına gelecekse Marksistlerde faaliyetlerini egemenlerin tariflediği alana (yasal alana) sığdırmaya çalıştıkça yani yasal alanın beliryeciliğini kabul ettikçe Marksizmden ödün vermeye başlarlar. Yasal alan ve onu kuşatan yasalar bilimin yönlendiriciliğine göre değil, gericileşmiş özel mülküyet düşkünü bir sınıfın ihtiyaçlarına göre şekillendiği için gericidir. Bu yüzden yasal alanın belirleyiciliği altında Marksist bir faaliyet sürdürülemez.(Kendisini sisteme dayatmış bir parti tartışma dışıdır.) Hele bir bütün olarak marksizm yasal alan içerisine sıkıştırılamaz. Bunu yapmak, egemenlerin yasalarını, bilimin yasalarına yeğ tutmak anlamına gelecektir. (Tartışma içinde olduğumuz toplumsal süreç göz önüne alınarak yapılmaktadır.) Yasal alana sıkıştırılmaya çalışılan siyasal faaliyetin egemenlerden bağımsız ve özgür davranabilmesi olası değildir. Özgürlük alanı, burjuvazi tarafından belirlenmiş, sınırlandırılmıştır. Şüphesiz bireylerin, grupların, devrimci fikirlere sahip olmasını kimse engelleyemez. Ama devrimci fikirlerin pratik tezahürleri yasalalanda yaşanmadığında fikirlerde giderek idealistleşecektir. Fikirlerin devrimciliği pratiğinde gizlidir. Pratiğinden yalıtlanmış fi-

kirler, son derece devrimci saptamalara sahip olsa da, devrimci niteliğini yitirecektir. Yasal alana sıkıştırılmış siyasal faaliyet söylemde istediği kadar marksizm savunusu yapsa da eylemselliğini salt yasal alanda kuramayacağından dolayı devrimci niteliğini yitirerek reformculaşacağı kaçınılmaz bir gerçektir. Bireylerin içinde yaşadıkları koşulların ürünü oldukları göz önüne alındığında, koşulları egemenlerce belirlenmiş bir alanda siyaset yapmanın bir bütün olarak düzene alternatif olmayı değil, düzen içi alternatif olmayı sağlayabileceği görülebilir.

Anlattıklarımızdan düşünce de ve eylemde özgür olabilmenin tek koşulunu yasadışılıkta aradığımız gibi yasadışılığı kutsayan sol komünistçe sonuçlar çıkartılmamalıdır. Böyle bir özgürlüğün tek teminatı yasa dışı olmak değildir. Sınıf mücadeleleri tarihi, son derece gizli, yasa dışı olmakla birlikte ne düşüncede ne de pratikte egemen zihniyetten kopuşamamış bir çok örneklerle doludur. Sorun Marksizmin kavranışı ile ilişkilidir. Sosyalizmi ekonomist dogmatik bir tarzda kavrayan bir siyasal odağın dilediğince yasa dışı olsun burjuva ideolojisinden yeterince kopuşabileceğini iddia etmek olası mı? Ancak tersten marksist sosyalizmi sağ ve sol sapmalara uğratmadan ekonomizden ve her türden burjuva ideolojisinden arınmış bir tarzda kavramak buna uygun bir entellektüel ve pratik bir faaliyet gerektirir ki bu faaliyet bir bütün olarak yasal alana sığamayacağı için gizliliğe ve yasa dışılığa ihtiyaç duyar. Öyle ise böylesi bir nesnel zorlamaya rağmen ısrarla politik faaliyeti yasal alana sığdırmaya çalışmanın anlamı Marksizmin tahrif edildiği ve hızla düzen içi alternatiflerden biri olmaya evrildiği ya da tüm bu anlattıklarımıza rağmen yine de Marksizmin burjuva yasallığına sığabileceği fikriyatına olan inaçtır. Böylesi bir durumda ya oportünist ya da safsınızdır. Her iki durumda da burjuvazinin zor aygıtının oportünislere de saflara da farklı davranmadığı bilinen bir gerçektir.

Kurtuluş'un Tasfiyesi Sorunu

Yasal alan dışında politik faaliyet yapmamak, yasa dışı zeminin reddi olduğu için, politik faaliyetin yanlızca yasal parti de yürütülmesi sonucunu doğurmuştu. Partiye sığmayacak yanları

budanmış ve partiye sığar hale getirilmiş olduğunda ise Kurtuluş kollektifi parti içinde düşünsel bir zemine indirgenmiş oldu. Bugün Partiden devrimci bir odağın çıkacağı kehaneti ve politik faaliyetin yasal alana sıkıştırılmış olmasının doğal bir sonucu bugün, Kurtuluş kollektifinin tasfiyesi düşüncesinde kendini özetlemiş durumda.

Tasfiyeyi savunanlar kısaca şöyle diyorlar:

Kurtuluş gurubu BSA sürecinden bu yana tasfiyeyi yaşamaktadır. Tasfiye sürecini bilinçli olarak benimsemiş olan Kurtuluş grubu için tek görev artık grubu yeniden imar etmek değil, önüne hedef olarak koyduğu devrimci odağın inşaası için çaba sarf etmektir. Grubun reorganizasyonu devrimci bir odağın inşaası sürecinde sekterizmi yeniden üreteceği için bir kenara konulmalıdır. Bu yüzden de zaten tasfiyeyi yaşayan grup birli[1] içinde eriyerek kendi örgütsel varlığını Devrimci odağın varlığına hediye etmelidir. Dostlarımız yasal partiden Devrimci bir odağın oluşacağına o denli inanıyorlar ki henüz dereyi görmeden paçaları sıvıyorlar ve Kurtuluş kolektifinin tasfiyesini savunabiliyorlar.

Sosyalizme gidiş bir amaç olarak algılandığında, bizi amaca taşıyacak aracın tasfiyesi belli başlı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabilir. Aracın tasfiyesini savunuyorsak, ya amacımız amaç olmaktan çıkmıştır, yani artık sosyalizm amacına sahip değilizdir, (o zaman aynı dili konuşmuyoruz demektir) ya da aracımız araç olmaktan çıkmıştır. Üzerine aldığı görevi başarabilecek niteliklerden uzaklaşmıştır. Alternatifleri incelemeye çalışalım:

Örgüt bilindiği üzere bir ihtiyaçtan doğar ve ihtiyaç doğrultusunda bir amaca hizmet eder. Edindiğimiz amaç ve toplumsal koşullar örgütümüzün niteliğini koşullandırır. Amacımız sosyalizm olduğunda veri olarak toplumsal koşulları ve gelecek toplum tasavvurunu alır ve ML ışığında mevcut koşulları evirecek, değiştirecek bir örgütün savunusunu yaparız. Bu yüzden koşullar, marksizm leninizm, savunulan örgütün niteliği birbirleriyle diyalektik bir ilişki içinde olmak zorundadırlar. Böyle olduğunda örgüt aynı zamanda bir öncüler örgütü olarak değiştirip dönüştürme eyleminin motor gücü olarak iş görür. Ancak örgüt,

toplumsal koşullar, ML dünya görüşü ile örgütün niteliği arasındaki diyalektik bağılantıyı kaybetmişse bu üçlü denklemin çözümü mümkün olmayacak, örgüt sınıf mücadelesini ileriye taşıma işini yerine getiremeyecektir. Böylesi durumlarda örgüt, sınıf mücadelesinin gelişim dinamikleri önünde gericileşerek bir engel teşkil etmeye başlar. Bu ise aracımıza bilim dışı bir nitelik kazandırır ki araç artık amaç için bir araç olmaktan çıkar. Bu zorunlu dönüşüme karşı koyulduğunda ise aracın kendisi amaç haline dönüşmeye başlar. Bizim somut durumumuz göz önüne alınırsa, Kurtuluş'un tasfiyesi tartışması, kurtuluş ya bir araç olma özelliğini kaybetmişse, ya da kendisini içerip aşacak bir üst örgüt varsa gündeme gelebilir. Bize göre henüz her iki tartışma da gerçekliği olmayan sanal tartışmalardır. Tüm işlevsel eksikliklerine rağmen, kurtuluş hala sosyalizm için bir araç olma özelliğini yitirmemiştir. Ayrıca kendisini içerip aşacak bir üst örgüt te mevcut değildir. Kurtuluş bizim için hala bir araç ve hiçbir zaman da amaç haline gelmeyecektir. O halde eğer Kurtuluş'un örgütsel varlığını içererek aşacak bir parti mevcut olmuşsa kuşkusuz ki Kurtuluş ta inat etmek gericilik yapmak olur. Fakat parti projesi kitleselliği bir tarafa, henüz hangi konuda Kurtuluşu içerip aşabilmiştir? UKKTH da mı?, Kadın sorunu konusunda mı? Devrim ve Sosyalizm anlayışı konusunda mı? Kemalizm konusunda mı? Hangisinde?

Toplumun tarihsel, bilimsel irdelenmesi sonucunda ortaya çıkmış olan UKKTH' yı kayıtsız kabulü ilkesini partimizin iddia ediyoruz çoğunluğunca savunulmuyor. Hatta ulusal sorun konusunda egemen söylemi henüz aşamamış çok sayıda unsur var partimizde. Bilimsel bir zorunluluk olan, zor yoluyla devrim anlayışına karşı parlamentarizmi savunan yığınları da içeriyor partimiz. Kemalizm konusunda, neden partilere Atatürk portresi, TC bayrağı asılmıyor tartışması kemalistlerin partide tuttuğu yeri göstermesi açısından çokta yabana atılacak bir niteliğe sahip değil. Hatta partimizde sosyalizme çok mesafeli unsurların olduğu ve bu unsurların giderek sayıca arttıklarını görmek için kahin olmaya gerek yok. Aslında ortada su götürmez bir gerçeklik var.

Partide sosyalistlerin niceliği giderek azalıyor, parti düzen içi bir alternatif olma ihtimalini giderek daha da arttırıyor. Yüzü sosyalizme çevrili olan partimiz ilk kongrede kimbilir sosyalizme sırtını da çevirebilir.

Kurtuluşun tarihi bilindiği üzere Kemalizmden, Misak-ı Millici anlayıştan, erkek egemenliğinden, resmi sosyalizm anlayışından kopuşun da tarihidir. Ancak yaşanan bu kopuşlardır ki Kurtuluşun bilimsel sosyalizm zemini üzerinde inşaa olmasını sağlamıştır. Yaşanan süreç, yıllar önce kopuştuğumuz patolojilerle bizi yine yüz yüze getirmiştir. Doğrularımızdan bir paranoyak gibi şüphe etmemizin öğretildiği bu süreçte, kendi doğrularımızdan da kopuşurken, yeni doğrular da partideki herkesin doğrularının basit bir aritmetik ortalaması olarak ortaya çıkmaktadır. Yani doğrularını on yıllarca süren mücadele ve bilimsel irdelemeyle yaratanlarla bilimsel düşünmeyenlerin hatta ne yazık ki kimi konularda egmenlerin gözlüğünden bakanların, sosyal demokratların, marksistlerin, yeşillerin, kemalistlerin doğrularının basit bir bileşkesidir bu doğrular ve sentez sonucu ortaya çıkan doğrular değildir. Zira sentez temel unsurlarda var olan bir konsensus üzerinden ve sıradan bir aritmatik ortalamayla değil bilimin kuralları referans alınarak yapılacak Marksizmin temel tezlerini içerecek bir tartışma sonucu ortaya çıkabilir. Burada kullandığımız "konsensus" kavramı kuşkusuz özdeşliği değil, geçmişte de anlattığımız üzere, kapitalist mülkiyetin reddine dayalı bir mutabakatı anlatmaktadır. Marksizmin çoğulcu özü diye sosyalist demokrasi tartışmalarında sıkça telafüz ettiğimiz gerçek bu anlattıklarımızın ta kendisidir. Marksizm çoğulcudur ama bu çoğulculuk ancak ve ancak özel mülkiyet düşmanlığı temelinde geçerlidir. Kısaca Marksizmin çoğulcu özünden bahsederek sosyal demokratlarla, yeşillerle, feministlerle sentez aramak bilimsel doğrulardan ödün vermek anlamına gelecektir. Zira bu akımların hemen hiç birisinin -Marksizm hariç- tutarlı bilimsel bir toplum tasavvuru yoktur. Dolayısıyla bunların arasında yapılan bir ortalama bulma çabası simya ile kimyanın doğrularının ortaklaştırılması çabasına benzeyecektir. Parti giderek kitlesel-

leşmektedir. Kitleselleştiği oranda da arkasındaki kitle desteğini kaybetmemek için sağ söylemler geliştirmek zorunda kalacaktır, kalmaktadır. Bu kısır döngü popülizmin yeni koşullardaki yeni bir üretimidir. Partinin savunduğu tezler Kurtuluş'un tezlerini içerip aşan tezler değildir ve hiçbir zamanda olamayacaktır .Çünkü genelde ML'ler özelde de Kurtuluş parti içinde giderek küçülürken partinin sosyal demokrasinin yarattığı boşluğa adaylığı daha fazla artmaktadır. Kurtuluş'un görüşleri görünen o ki, partide içerip aşılamayacaktır. Yine açıktır ki bu parti içerisinde Kurtuluşçular sürekli kendi doğrularından ödünler vermek zorunda kalmaktadırlar. Çoğunlukla da ideolojik tartışma olanağı dahi bulamadan. Parti dışı bir politik kanal olmadığında parti de çoğunluk görüşü olamayacak doğrularımız için onları unutmak dışında çaremiz kalmayacaktır. Hem de uzun yıllar önce kopuştuğumuz fikirlerle "sentezleşmek" için. Tezlerimizin uzun yıllarca verilen mücadeleler sonucunda ve ağır bedeller pahasına bilimsel sosyalizm zemininden ödün vermeksizin yarattığımız eserler olduğu göz önüne alındığında bu yapılanın tüm bu yaşanmışlıkların reddi olduğu görülmemekte midir? Siyasal bir odağı nitelendiren eylemi ve o eylemi şekillendiren tezleri değil midir? Tezlerin reddi aynı zamanda geleneğin ve geçmişin reddi olacağı anlamına gelmemekte midir?

Birlik projesi Kurtuluş'u içerip aştığında Kurtuluş anlamsızlaşaçak ve tasfiyesinin nesnel koşulları oluşacak demektir. Bu birlik projesinin devrimci komünist bir muhtevaya evrilmesiyle mümkün olabilir. Ancak yukarıda da ifadelendirdiğimiz gibi yasal alanda kurulmuş olması, programı, partinin bileşimi, iç tartışmalar vb. gözlendiğinde partinin mevcut koşullarında ve mevcut gidişatıyla bir bütün olarak devrimci bir odağa evrilebilmesi olası değildir. Yasal alana sıkışan bir faaliyet kısa sürede kendi militan tipini de oluşturur. Bir bakıma nesnel olarak hayat nasıl akıyorsa o hayata görede insanlar şekillenir. Bu nedenle parti bir bütün olarak neden devrimcileşemeyecekse aynı nedenlerden dolayı sentez ve ayrışma sonucu, bir kısım partili tarafından da devrimci bir odak oluşturulamaz.

Ayrıca tarihsel olarak yasal partiden devrimci bir örgütün çıktığı hangi deneyimdan söz edilebilir? Eğer TİP'ten FKF'nin ayrılması DEV-GENÇ ve THKP-C'yi oluşturulması örnek gösterilecekse, DEV-GENÇ'i oluşturan kadrolar, TİP'i reddetmeleri ölçüsünde devrimci bir odağı oluşturabilmişlerdir. Devrimci odak TİP'in içinde yer almamış onun reddi üzerinden varolmuştur. Deyim yerindeyse TİP yasallığını ve oportünizmini reddedenler devrimci bir odak yaratabilmişlerdir ayrıca bilinmelidir ki Türkiye de sosyalist düşüncenen bilimsellikten uzak ve ilkel bir biçimini yansıtan görüşler çorbası TİP deneyimini tarihin 25 yıllık akışı geriye çevrilemeyeçeği için geriye çevirebilmek mümkün değildir. Türkiye de belirgin yol ayrımları vardır. Bu nedenle aynı nehirde ikinci kez yıkanmak mümkün olmayacaktır.

ÖDP'den bu gidişle, anlatıldığı biçimiyle devrimci bir odak çıkmayacaktır. Bu yüzden Kurtuluş'un feshi tartışmaları tarihsel bir yanılgıyı ifade etmektedir. Hatta arkadaşların anlattığı yöntemle, bir kereliğine partiden devrimci bir odağın çıkacağını düşünsek bile Kurtuluş'un tasfiyesi tartışması devrimci odağın oluşabilmesinin önünde engeldir. Çünkü Kurtuluş'un kollektif olarak "devrimci odağa" çok miktarda katkıları olacaktır.

Anlatılan devrimci odak masallarının tersineortalamalar üzerinden faaliyet sürdüren partimizden devrimci bir odağın çıkması ortalamaları aşan bir teorik, politik- pratik bir devinime sahip olmakla mümkün olabilir. Böylesi bir durum ancak siyasi bir iradenin belirleyiciliği altında hayat bulabilir. Devrimci odağın inşası problematiği ancak devrimci bir insiyatifle politik bir güçle çözümlenebilir. Bu da ancak parti dışında da politik bir faaliyet sürdüren bir gurubun tecrübelerini, deneyimlerini politik gücünü partiye aktarabilmesi ile olasıdır. Pratikte bir süreç partideki ortalamalar üzerinden değil, partiye parti dışındaki siyasal pratikleri dolayımıyla da soldan müdahale eden bir veya daha fazla grubun politik gücüyle olabilir. Devrimci odak sorunu aslın da devrimcilerin, komünistlerin parti içi hegemonya sorunundur. Hegomonyanın inşaası ise salt düşüncelerin anlatımıyla (ideolojik zeminlerle) değil aynı zamanda düşünceleri pratiğe aksettiren

bir politik faaliyetle kurulabilir. Bu yönüylede Kurtuluş'un tasfiyesi bir yana kendisini ideolojik bir zemin olmaktan da kurtarıp politik faaliyetini yasal alan dışında da sürdürmesiyle partiye politik bir güç olarak soldan müdahale etmesiyle yani kendisini güçlendirip tahkim etmesiyle devrimci bir seçeneğin yaratımı mümkün olabilir. Devrimci bir odağın yaratılması için mutlak olarak devrimci bir arkaplanın varlığı gerekmektedir. Böyle bir arka plan olağanüstü koşullarda hem birliğin hem de kendi kadrolarımızın güvenliğinin ve politik faaliyetin devamlılığının güvencesini oluşturacaktır. Salt yasal alanda faaliyet sürdürmek her hangi bir açık diktatörlük halinde politik faaliyetin durması anlamına gelecektir. Hele içinde bulunduğumuz siyasal sürecin böyle bir tehlikeyi her zamakinden daha fazla hisettirdiği düşünüleçek olursa aksine davranışların teslimiyetçilikten başka birşey olmadığı halen görülmemekte midir.? *"kuşatma durumu ve olağanüstü yasalar yüzünden komünistlerin bütün çalışmaların yasal olarak sürdürmeye imkan bulamadıkları bütün ülkelerde yasal çalışmanın yasadışı çalışmayla kombine edilmesi kesinlikle zorunludur"* (Komüntern'e katılmanın 21 koşulu) buna rağmen bu tedbirler yeterince uygulanmamış olduğu için 3. Enternasyonel partileri faşizm koşullarında yenilmişlerdir. Tarihten buna benzer bir çok örnek göstermek olasıdır. Hal böyle iken *"geçmişin büyük kitlelerini harekete geçiren yapılarının darbe karşındaki yenilgileri"* örnek gösterilerek bir bütün olarak yasal alanın dışına taşan bu yapıları kendilerini darbeye karşı yeterince tahkim etmedikleri darbeye karşı ciddi bir direniş örgütlemedikleri için değil de gizli oldukları için güvensizlikle itham etmek saçmalıktan başka ne olabilir.

Hatta politik faaliyetin yürütülmesinin gerekliğini bir kenara bırakalım normal koşullar altında yasal faaliyet nedeniyle örneğin verdiği bir demeç nedeniyle yasal çalışmayı sürdüremeyen, yasa dışına düşen insanların bırakın faaliyet sürdürmelerinin bir arka plan olmadığında barınacak bir yerler dahi bulamayacakları gerçeğini tasfiyeyi savunanlarda o zaman tüm bu nesnel zorlamalara rağmen Kurtuluş'un tasfiyesini istemek ve bunun da he-

nüz hiçbir nüvesi olmayan devrimci bir odak için, beirsiz bir gelecek için yapmanın anlamı nedir? Bize göre en iyi niyetle dahi nereye evrileceği belli olmayan partimiz için Kurtuluş'u feshetmek objektif olarak reformizme saplanmak, devrimci niyetlerden vazgeçmek, devrimi belirsiz bir tarihe ertelemektir. Kurtuluş dün olduğu gibi bugünde, herşeye rağmen misyonunu kaybetmemiş hala işçi sınıfına ve tüm Türkiye halklarına karşı yapılacak görevleri olan bir realitedir. Hala böylesi önemli görevleri olan bir realiteyi, yerine onu aşan bir yapı ikame etmeden ortadan kaldırma çabasının objektif olarak neye hizmet edeceği gün gibi ortada değil midir?

Kurtuluş, kendisini aşan bir yapılanma için elbette çalışmalı ve böyle bir yapı oluştuğunda içinde erimelidir, ancak böyle bir yapılanma olmadan Kurtuluşun parti içinde erimesini savunmak tasfiyeciliktir. Ve bu yapıyı oluşturmanın zorunlu koşulu Kurtuluş'u imar etmekten geçecektir.

Özetleyecek olursak; Partimiz kurulduğu günden bugüne kadar, kitlelerin oldukça yoğun ilgisine mazhar olmuştur. Parti giderek kitleselleşmekte bununla birlikte de parti zemini giderek sağlaşma eğilimi göstermektedir. Böylesi bir gidişat devrimci bir odak önünde engeldir. Partinin bileşimi, proğramı,parti içi tartışmalar v.b gözlendiğinde bu tespitin gerçekliği daha net olarak izlenmektedir. Bu koşullarda devrimci bir odağın oluşabilmesi olgusu, partinin mevcut teorik, politik ortalamalarını aşan, parti içi mevcut statükoyu değiştirebilecek bir siyasi iradeyle mümkün olabilir. Pratikte bu Kurtuluş'un kendi örgütsel tahkimatına ağırlık vermesi, kendi içinde bir netleşme sağlayabilmesi (Sosyalizm, leninist örgüt, devrim konuları başta olmak üzere yapılacak ve bir proğramın oluşturulmasını hedef alacak bir tartışma ve netleşme süreci yaşanmalıdır.) ile başlayacak ve Kurtuluşun proğramı doğrultusunda politik faaliyetini parti dışında da sürdürebileceği kanalların yaratımı ile devam edecek bir sürecin hedeflenmesi anlamına gelir. Bu parti içi saflaşmanın da yegane koşuludur. Parti içi saflaşma süreci bu anlattığımız yönelime ek olarak Marksizm-Leninizm'in temel tezleri doğrultusunda yapı-

lacak, devrimci bir proğramı hedefleyen tartışma ve eylemli bir süreçle mümkün olabilir. Böylesi bir saflaşma ile birlikte Kurtuluş bu odağın içsel bir unsuruna dönüşebilir, tasfiye olarak değil !..

Son Söz

Sınıf mücadeleleri tarihinde özellikle yenilgi dönemlerinde sıkça karşılaşılan bir olgudur tasfiyecilik. Sistemi yıkamayanların onu kendi zihinlerinde yeniden üretmelerinden başka çare kalmamıştır.

Yaşanılan süreç tarihsel referanslarımızın, değerlerimizin birliğin arkasına saklanılarak erozyona uğratıldığı bir süreç olarak tarihte yerini almıştır.

Söz uçar, yazı kalır derler, dünün yasalcılarını, reformcularını dergi sayfalarında yerden yere vuranlar, bugün reformculukta, tasfiyacilikte, yasalcılıkta eleştirdiklerinin ruhuna rahmet okutacak duruma geldiler. Dünün sıkı Leninistleri bugünün Leninizmi aşanlarından oldular. Tasfiyeciliğin yüzü heryerde aynıydı.

Tasfiyeciliğin olduğu gibi bize göre devrimciliğin de reformculuğunda değişmez tarihsel referansları var. Dün olduğu gibi kemalizmden kopuşmak, misak-ı milliye karşı çıkabilmek resmi sosyalist anlayışlarla mücadele edebilmektir. Ve dün olduğu gibi bugünde tasfiyecilerle yenilme pahasına vuruşabilmektir. Devranılan tarih devralıcılarının ihanetine uğradığında, tarih yeni "yol ayrımları" yazacak insalarıda yataracaktır. Herşeye rağmen doğruları savunmanın kazanmak için yeterli olmadığını biliyoruz.

Ama kavgaya atılanların kendilerine sordukları o tarihsel soruyu bizde soruyoruz:

kaybedecek ne var ki!...

Kör olası "çöpçüler" "aşkımızı" süpürmeseler

K. AYDIN

ÖDP ile yaratılanın ne olduğuna verilecek cevap belli değişikliklere uğramış olarak birlik düşüncemizin de ne kadar gerçekleştiğine verilecek cevabı içermektedir. ÖDP gibi farklı görüşleri içerisinde barındıran, daha doğru deyişle farklı görüşlerin biraraya gelmesiyle oluşan bir birlik girişiminin, tek bir görüşün değişmezliği üzerine kurulamayacağı gerçeğini görerek değerlendirmekle yüzyüzeyiz. Böyle bir tarz benimsendiğinde grupların ve bireylerin kendi doğrularıyla böyle birlik projesine ulaşması mümkün olamaz. Birlik projesine sahip olunduğunda artık doğrularımızın başkalarının doğrularıyla sentezlenme sürecini de kabullenmişiz demektir. Onun içinde bu süreçten, işin başındaki görüşlerimizle çıkmayı düşlemek, kendi içerisinde sekterizmi taşımaktadır. İşte ÖDP'nin ne olduğuna ilişkin tartışmalar ve "ÖDP ile nereye kadar?" türünden sorulara verilecek yanıtlar birlik konusundaki ısrarlı tutumumuzun sahiciliğini de tüm parti kamuoyunda sınava tabi tutacaktır.

Bir yandan birlik sorununun gündemimizden hiç çıkmadığını, çeşitli birlik girişimlerinin içinde yer aldığımızı, kendi misyonumuzu sosyalist hareketin birliğinin yaratılmasıyla açıklayacağız. Bir yandan da, Türkiye sosyalist hareketinin tarihinde ilk kez, büyük bir ihtimalle de son kez, sosyalistlerin birliğinin bu kadar sahici bir örgütlenmesiyle karşı karşıya geldiğimiz ve bu-

nu bizzat ortaya çıkaran öznelerden biri olmamıza rağmen "gemiyi ilk terkeden kaptan" görüntüsü veren bir durumla parti kamuoyunun karşısına çıkacağız. Tartışmaları bu noktaya evriltmek gerçek kaptanların işi olmasa gerek; gerçek kaptanlar, gemiyi terkedilmeyecek duruma getirmek için tüm çabayı sarfedenler olacaktır.

ÖDP'nin çeşitli tartışmalara neden olan durumu kabul edilemeyecek bir durum değildir. Ama her geçen gün bu tartışmalara neden olan şeylerin sahici olmaktan uzaklaştıklarını görmemekte kabul edilmeyecek bir şey olmasa gerek. Birlik konusunda samimiysek bunun gereklerini yerine getirmekle de yüz yüzeyizdir. Bundan kaçamayız. Birliğin yaratılması için gerekli sorumlulukla davranmak vazgeçilmez bir gerçeklik olarak kabul edilmek durumundadır. Bu da açıkca sürecin başlamasıyla birlikte denetimli bir dönüşme sürecinin başladığının bilince çıkarılmasıyla mümkündür. Buna dönük düşünsel ve örgütsel formları parti kamuoyuna deklare etmek ve yine bu projenin samimi sahiplenicilerinin vazgeçemeyeceği bir gerekliliktir.

Platfom üzerinden parti faaliyetine katılmak fikri zaten bir anlamda "grup" kavramının kendisini tartışılır duruma sokmuştur. Yani platform tanımıyla "Kurtuluş grubu" gerçek anlamda "grup" olmaktan çıkmıştır. Bir biçimiyle de platform aracılığıyla denetimli bir dönüşüm sürecini başlatmış demektir.

Bu neden böyle olmak durumundadır? Birleşik sürece müdahale edebilmenin en uygun aracı olarak düşünülen platform tek başına bunun böyle olduğunu göstermektedir. Platform öznelerinin her kaşulda eşitlendiği, bağlayıcı kararların alınmadığı ve platform üyeliğinin parti faaliyetine katılmakla sınırlandırıldığı, hukuku olmayan bir "biraraya geliş." Parti faaliyetinden başka faaliyeti olmayan, bu faaliyeti de platform üzerinden sürdürmeyi kabul etmiş bir grubun, platformun diğer üyeleriyle yeni bir sentezde buluşması, diğer bütün saikler bir tarafa parti dolayımıyladır. İlk etapta eskileri içermeyi düşünerek oluşturulan platform, bunun devamı olarak "yeni süreçle yeni platform" tartışmasını da başlatmıştır. Bu da denetimli bir dönüşme sürecinin

hızlanacağı bir süreç olarak değerlendirilmek durumundadır: Görüşler itibariyle ortak düşünenlerin platformu diye tasarlanan şeyin kendi içerisinde "biz" ve " öteki"ler türünden bir tartışmayı uzun süre sürdürmesi, platform içerisinde sıkıntılar yaratmış olsa da ve hatta böyle bir görüntüden dolayı kimi arkadaşlarımızı platforma çekememiş olsak da... Bu sorunlar başka "ötekilerin" ortaya çıkmasıyla "biz" ve "öteki"ler olarak dillendirilmeye başlandı. "biz"den olan "öteki"lerin yaratıldığı bir yerde "biz" olmayan "öteki"lerin yaratılması veya "öteki"ne karşı pozisyon alma refleksi "biz" anlayışının doğrudan sonucudur. Ortak sürecin doğru değerlerdirilmemesi neticesinde, bu süreç içerisindeki "biz"im sorunlarımız ve bu süreç içerisindeki "öteki"lerin sorunları gibi ayrı ayrı yaşanması gereken bir süreçle karşı karşıya kalınıyor. Esas alınması gereken ortak sürecin sorunlarının "biz" ve "öteki"nin sorunları olarak değerlendirilmesiyle değil, "BİZ"in sorunları olarak görülüp sahiplenmesiyle aşılacağı ve böylece de gerçek anlamda bir ortak sürecin inşasından bahsedilebileceğidir.

"BİZ" ve "Öteki" anlayışının sürdürücüleri kendi platformları içerisinde grup refleksleriyle davranmış, bu davranışın tezahürü parti sürecine kendi "doğruları" ve "sekt" görüntüsüyle taşınarak, parti kamuoyunda partiyi tıkayan bir yerde durulduğu değerlendirilmesiyle karşılaşılmıştır.

Partinin sorunlarının platformun da sorunları olduğunun bilince çıkarılması bir yana, bu sorunlar karşısında çubuğun 'biz'im sorunlarımıza evriltmeye çalışılarak, "küçük dükkan"nın korunması düşüncesiyle hareket etme davranışı içerisine girilmiş, bu da 'biz'in ihtiyaçlarına verilecek cevabın gecikmesine ve esirgenmesine yol açmıştır. Bir yandan "küçük dükkan" özlemi taşınarak, bir yandan "market" oluşturmayı düşlemek ikisinden birine gereken önemi vermemekle yüzyüze kalınmasını getirmiştir. Bu gerçek, dükkan ve market işine hiç de benzememektedir. Birlik muradı olanların bütün çabalarını, hiçbir önyargı ve kuşkuya düşmeden bu muradın gerçekleşmesi için harcamaları gerekmektedir. Yoksa kaygı ve kuşkularla sağlamlaştı-

rılmaya çalışılan "biz", birlik projesinin önünde bir engel olmaya başlar, sonrası ise kendi yarattığımız canavarın bizi sosyalist literatürün altın sayfalarından koparıp yutması olacaktır. Bundan dolayı da, kimsenin sosyalistler arasında "lanetliler" diye anılmaktan şikayetçi olmaması gerekmektedir.

Türkiye sosyalistlerinin gerekli olan büyük bir bölümünü içerisine alarak; sosyalist demokratik ilişkiyi kabul eden birleşik ve çoğulcu partiyle birlik süreci tamamlanmıştır. Evet herşey bitmemiştir, ama işin büyük bir kısmının bitmiş olduğu görülmelidir. "ÖDP bizimdir" kabullenmesinin aşılmış olması gerekmektedir. Bunun böyle olmadığı noktada "devrimci marksist odak"ın yaratılması çabası da önemsiz kalacaktır. Ancak gerçek öznesi olarak, sahiplenicisi durumunda olduğumuzda bu odağın yaratılması sahici bir görüntü kazanacaktır. ÖDP'yi gelir geçer, kendini yeniden örgütlemenin zemini olarak değerlendirmek birlik projesinin kendisini dinamitlediği gibi "devrimci marksist odak"ın yaratılmasındaki muhataplarımızla buluşmamızı da engelleyecektir.

Birlik sürecinin akışına direnenlerin bu direnmelerine rağmen, platformun inisiyatifinde süreçteki yerimizi koruyoruz. Sosyalist demokratik anlayış platformda da kabul edilen bir şeyse, platformun partiye müdahale etmenin aracı olarak meşruluğu devam ediyor demektir. Ve yine platform, yeni platform formülasyonunun platformun çoğunluk eğilimi olarak önümüzdeki süreçte şekillendirmek uğraşı içerisinde olacaktır.

İşte sorun burada yatmaktadır: Ya bu platform meşru olarak parti faaliyetinin aracı olacak, ya da "müdahale" etmeye gerek duyulan "alet" gibi algılanacaktır. Daha da olmazsa sabaha karşı bir müdahaleyle meşruluğu ortadan kaldırılacaktır. Niçin olmasın? Madem "biz" kurduk, meşruluğu da "biz"in istediği yere kadar olacaktır. "biz"deki "öteki"lere tahammül birlik projesinin abecesini oluşturuyorsa, "biz"deki "Öteki"lere tahammül de bu projenin alfabesini oluşturuyor.

Sonuç olarak önümüzde iki seçenek durmaktadır: Ya platformun hukuksuzluğunu benimseyip yeni bir "devrimci marksist

odak" içerisinde yer alarak denetimli dönüşme sürecini hızlandıracağız, ya da "hukuku" benimseyip onun isterlerine cevap vereceğiz.

Yetmiş yıllık sosyalizm deneylerinin bize öğrettiği; sosyalizmden komünist topluma giden süreçte "devlet olmayan devlet" veya "kendini sönümlendiren devlet" kavrayışlarından çıkaracağımız ve birlik projesine ışık tutacak sonuçları görmeliyiz. Birliğe ulaşmak için "grup olmayan grup" veya denetimli bir dönüşme süreci. Bu noktada cesaret, cesaret, daha fazla cesaret gerekmektedir. Ne dersiniz, cesaretiniz var mı?

"Hiç bir mücadele ihtiyaç duyduğundan daha fazla kadroyu üretmemiştir. Teorik kısırlığa sahip mücadelemizin de ihtiyaç duyduğundan daha fazla kadroyu üretmiş olduğunu söyleyemeyiz. Ayrıca burjuvazinin saldırıları sonucu bunların önemli bir kısmını da sürekli olarak kaybetmekteyiz. Bu gerçeklik gözönünde tutulduğunda, bugünkü konumlanışı ile hiç bir odağın bu kadroların önemli bir azınlığını dahi biraraya getirmiş olduğunu söylemek olanaklı değildir ve her çevre, örgüt, kendisini devrimin tüm sorunlarına yanıt vermekle yükümlü görmek zorundadır. Böylesine ağır bir yük dar çevreler tarafından taşınılmaya çalışıldığı müddetçe yükün altında ezilmek kader olmakta ve burjuvazi de bu kadroların kendilerini geliştirmeleri için gerekli olacak zamanı bekleme enayiliğini göstermemektedir. Eğer bu ayrılıklara tekabül edecek kadar çok sınıf ve onlara ait eğilim olduğunu söyleyemeyecek isek, bu ayrılıklardan önemli bir kısmının subjektif nedenlere dayanmakta olduğunu da söyleyebiliriz. Bilimsellik bizi subjektif faktörleri temizleyip nesnel temellere dayalı analiz yapmaya zorlar."

" Türkiye'de en geniş emekçi yığınları birleştirecek olan doğrudan sosyalist talepler değil, demokratik taleplerdir. Devrim hedefi de bu en geniş emekçi yığınlar gözönünde tutularak tasarlanmak zorundadır. Yani siyasal iktidarın, toplumsal varlıkları devam ettiği müddetçe, diğer emekçilerle paylaşılmasını zorunluluk olarak benimseyen devrimci bir demokrasinin oluşturulması bugünkü anti-oligarşik devrim stratejisini oluşturmaktadır." M.Sayın

200.000 TL (KDV Dahil)